II VATIKANO SUSIRINKIMO DOKUMENTAI

1 DALIS

KONSTITUCIJOS

KRIKŠČIONIS GYVENIME

KNYGŲ SERIJA

1. II Vatikano Susirinkimo Dokumentai, 1 dalis. Konstitucijos.

NIHIL OBSTAT:

V. Cukuras, Censor deputatis

IMPRIMATUR:

†Vincentius Brizgys, Episcopus tit. Bosanensis
die 31 Maii, 1967

Vertė prel. Vytautas Balčiūnas ir
Antanas Tamošaitis, S.J.

Kalbą tikrino Vladas Kulbokas

Iliustravo Telesforas Valius

Išleido KRIKSČIONIS GYVENIME 1967

Spaudė Lietuvių Enciklopedijos spaustuvė
361 W. Broadway, So. Boston, Mass. 02127

Kaina $ 3,50

TURINYS

BAŽNYČIA

DOGMINĖ KOSTITUCIJA

DIEVIŠKASIS APREIŠKIMAS

DOGMINĖ KONSTITUCIJA

ŠVENTOJI LITURGIJA

KONSTITUCIJA

BAŽNYČIA DABARTINIAME PASAULYJE

PASTORACINĖ KONSTITUCIJA

I DALIS

BAŽNYČIA IR ŽMOGAUS PAŠAUKIMAS

II DALIS

KAI KURIOS OPESNĖS PROBLEMOS

SUSIRINKIMO DOKUMENTŲ IŠNAŠOSE DAŽNIAU NURODOMI POPIEŽIŲ RAŠTAI:

Leonas XIII:

Rerum novarum, 1891 m. gegužės 15 d.: ASS 23 (1890–91);
Satis cognitum, 1896 m. birželio 29 d.: ASS 28 (1895–96).

Šv. Pijus X:

Haerent animo, 1908 m. rugpiūčio 4 d.: S. Pii X Acta, IV t.

Benediktas XV:

Maximum illud, 1919 m. lapkričio 30 d.: AAS 11 (1919).

Pijus XI:

Ad catholici sacerdotii, 1935 m. gruodžio 20 d.: AAS 28 (1936);
Casti connubii, 1930 m. gruodžio 31 d.: AAS 22 (1930);
Divini illius Magistri, 1929 m. gruodžio 31 d.: AAS 22 (1930);
Quadragesimo anno, 1931 m. gegužės 15 d.: AAS 23 (1931);
Rerum Ecclesiae, 1926 m. vasario 28 d.: AAS 18 (1926).

Pijus XII:

Annus sacer, 1950 m. gruodžio 8 d.: AAS 43 (1951);
Evangelii praecones, 1951 m. birželio 2 d.: AAS 43 (1951);
Fidei donum, 1957 m. balandžio 21 d.: AAS 49 (1957);
Humani generis, 1950 m. rugpiūčio 12 d.: AAS 42 (1950);
Mediator Dei, 1947 m. lapkričio 20 d.: AAS 39 (1947);
Menti nostrae, 1950 m. rugsėjo 23 d.: AAS 42 (1950);
Mystici Corporis, 1943 m. birželio 29 d.: AAS 35 (1943).

Jonas XXIII:

Mater et Magistra, 1961 m. gegužės 15 d.: AAS 53 (1961;
Pacem in terris, 1963 m. balandžio 11 d.: AAS 55 (1963);
Princeps Pastorum, 1959 m. lapkričio 28 d.: AAS 51 (1959).
Sacerdotii nostri primordia, 1959 m. rugpiūčio 1 d.: AAS 51 (1959).

Paulius VI:

Ecclesiam suam, 1964 m. rugpiūčio 6 d.: AAS 56 (1964);
Summi Dei Verbum, 1963 m. lapkričio 4 d.: AAS 55 (1963).

Vertime yra pateikiamas tik šių raštų puslapis, nekartojant kiekvieną kartą datos ir leidimo tomo.

ORIGINALO IŠNAŠOSE VARTOJAMOS SANTRUMPOS:

AAS = Acta Apostolicae Sedis, Roma 1909 tt.;

ASS = Acta Sanctae Sedis, Roma 1865–1908;

CSEL = Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum, Wien 1886 tt.;

EB = Enchiridion Biblicum;

Denz. = Denzinger, Enchiridion symbolorum;

Funk (nepažymint veikalo) = Funk, Patres apostolici, Tübingen 1901;

GCS = Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte, Leipzig 1897 tt.;

PG = Migne, Patrologia Graeca;

PL = Migne, Patrologia Latina.

Visos poskyrių antraštės mažosiomis kursyvo raidėmis yra vertėjų. Tik pastoracinės konstitucijos „Bažnyčia dabartiniame pasaulyje“ antraštės yra ir lotyniškame originale.

Krikščioniškoji tiesa yra lyg sėkloje slypinti gyvybė. Ji atsiskleidžia pamažu, palaipsniui, kartu su kylančia žmogaus kultūra. Ją vis brandesnę Bažnyčia perduoda naujoms kartoms.

Kas sekė paskutinio šimtmečio teologinės minties raidą bei įvairiopus dvasinius sąjūdžius, tam daugumas II Vatikano Susirinkimo pareiškimų nėra nelaukta staigmena. Svarbiausias jo dokumentas, dogminė konstitucija apie Bažnyčią, yra daugiau negu šimto metų studijų išdava. Jau I Vatikano Susirinkime (1869) buvo ruošiamas išsamus pasisakymas apie Bažnyčią. Bet Susirinkimas dėl kilusio karo buvo nebaigtas: spėta apsvarstyti tik popiežiaus vieta ir galia Bažnyčioje. Visa kita liko medžiaga tolimesniems teologų svarstymams. Jų studijos paruošė dirvą dogminei Pijaus XII enciklikai apie Bažnyčią kaip mistinį Kristaus kūną (1943). Ši enciklika ir po jos ėję gausūs teologų pasisakymai galutinai subrandino Bažnyčios vadovų mintį, išreikštą II Vatikano Susirinkime. Liturginė konstitucija yra taip pat pribrendęs vaisius jau šv. Pijaus X (1903) pradėtosios liturginės reformos bei ją lydėjusio gyvo liturginio sąjūdžio. Pagrindines jos mintis užtinkame jau prieš dvidešimt metų išleistoje Pijaus XII liturginėje enciklikoje „Dievo ir žmonių Tarpininkas“ (1947). Jų gausu ir paskutiniųjų laikų liturgistų raštuose bei tarptautinių Liturgijos kongresų aktuose. Tą patį būtų galima pasakyti ir apie eilę kitų dokumentų.

Tačiau šie oficialūs Bažnyčios pasisakymai iškelia ir daug ką nauja. Kaip visos mokančiosios Bažnyčios balsas jie prakalba naujai ir į tuos, kurie iš arti sekė jos gyve-

nimą. II Vatikano Susirinkimas, popiežiaus Pauliaus VI žodžiu, „istoriškai bei iš oro, tiesa, yra lyg logiškas I Vatikano Susirinkimo užbaigimas, bet kartu jis yra ir naujas savitas Dievo Bažnyčios sąmonės bei gyvenimo aktas. Tai aktas, kuris atveria naujus nuostabius kelius pačiai Bažnyčiai, jos vidiniam išsivystymui, jos santykiams su šiuo metu dar atsiskyrusiais nuo mūsų broliais, santykiams su kitų religijų išpažinėjais ir su didingu, surizgusiu, pavojingu, besiblaškančiu moderniuoju pasauliu, tokiu, koks jis yra". (Kalba 1966. XII. 8; L'Osserv. Romano, 1966. XII. 9–10).

Antra vertus, šuoliais daroma pažanga visose srityse ypač paskutiniais dešimtmečiais ir radikaliai besikeičiančios žmonių gyvenimo sąlygos iškelia vis naujų problemų. Augąs Dievo bei tikėjimo tiesų pažinimas atveria vis naujas galimybes giliau žvelgti į savo paskirtį. Su pažinimu bręsta įsipareigojimas ieškoti kelių, kaip geriausiai naujose aplinkybėse tą savo paskirtį realizuoti.

II-ju Vatikano Susirinkimu Bažnyčia pradėjo naują savo gyvenimo laikotarpį. Jo kreipimasis ne tik į katalikus, bet ir į kitus krikščionis, ir į kitaip tikinčius, ir į visai netikinčius yra lyg iššūkis visam šio meto pasauliui, bet ypač Katalikų Bažnyčios vaikams. Jo nutarimai yra nurodymas visiems mums, kaip gyventi Kristaus Evangelija ir kaip ją skleisti žmogui, savo proto genijumi užkariaujančiam erdves, bet vis labiau pasiklystančiam savo kelyje į Dievą.

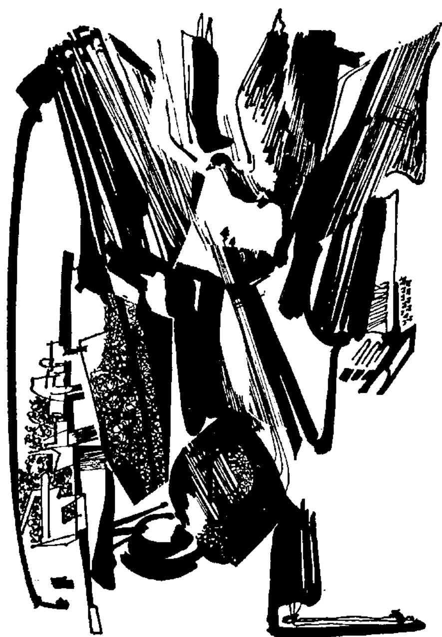
Kristus meldė Tėvą, „kad visi būtų viena" (Jn. 17, 21). Ar susiskaldžiusieji krikščionys, kurių šiandien yra apie trečdalis visos žmonijos, kada nors susijungs į vieną Bažnyčią? Dar visai nepažįstantieji Kristaus — kiti du trečdaliai žmonijos — ar kada nors jį pažins ir jį tikės? O vienas milijardas mūsų brolių, kurie šiandien yra paneigusiųjų Dievą priespaudoje, ar kada nors atgaus laisvę

tikėti, kaip nori, ir tą savo tikėjimą netrukdomai išpažinti? Visa tai didžia dalimi priklausys nuo to, kaip visi mes, kunigai, vienuoliai ir pasauliečiai, išgirsime Visuotiniame Susirinkime Bažnyčios vadovų mums tartą žodį ir kaip mes ir po mūsų ateisiantieji atsiliepsime į jų kvietimą atsinaujinti ir tapti gyvais Kristaus liudytojais bei jo nešėjais į mūsų dienų pasaulį. Pradedama leisti „Krikščionis Gyvenime" knygų serija yra sutelktinė pastanga atsiliepti į šį kvietimą.

Lietuviška knyga išeivijoje sutinka vis didesnius sunkumus ypač dėl mažėjančių skaitytojų. Su laiku vis mažiau turėsime reikiamų knygų gal net pačiais svarbiausiais klausimais, jeigu jų paruošimas ir spausdinimas bus paliktas neorganizuotoms pastangoms. „Krikščionis Gyvenime" ir yra bandymas sutelkti jėgas paruošti ir paskleisti lietuvių tarpe krikščioniškosios minties knygai. Numatyta išleisti per metus bent po tris veikalus. Šie veikalai nebus atsieti nuo gyvenimo. Jais bus siekiama padėti skaitytojams susiorientuoti dabarties gyvenimo klystkeliuose bei nušviesti, kaip galima ir kaip reikia gyventi krikščioniškai visame savo buvime ir veikime. Ypatingas dėmesys bus kreipiamas į būdingesnes lietuvių religinės kultūros bei krikščioniškojo gyvenimo apraiškas. Ši serija norės pasiekti visus, kurie krikštu yra įjungti į tą patį mistinį Kristaus kūną ir vadinasi krikščionys.

Seriją pradedame II Vatikano Susirinkimo dokumentais. I tome bus svarbiausi aktai — konstitucijos, II — dekretai ir pareiškimai, III — kiti dokumentai ir įžvalgus Susirinkimo apibūdinimas bei išsamus dalykinis visų trijų tomų turinys. Po jų eis atskirų autorių veikalai įvairiomis temomis.

„Krikščionis Gyvenime"
redaktoriai ir leidėjai

B A Ž N Y Č I A

DOGMINĖ KONSTITUCIJA

I SKYRIUS

BAŽNYČIOS PASLAPTIS

Įžanga

1. Kadangi Kristus yra tautų šviesa, šis šventasis Sinodas, susirinkęs Šventojoje Dvasioje ir skelbdamas Evangeliją visai kūrinijai (plg. Mk. 16, 15), karštai trokšta, kad visi žmonės būtų apšviesti jo spinduliais, žėrinčiais Bažnyčios veide. Bažnyčia Kristuje yra tarsi sakramentas, arba ženklas bei priemonė, glaudžiai jungčiai su Dievu ir visos žmonių giminės vienybei. Dėl to šis Susirinkimas, eidamas praeities sinodų taku, siekia aiškiau atskleisti tikintiesiems ir visam pasauliui jos prigimtį ir visuotinę paskirtį. Dabartinio meto sąlygos raginte ragina vykdyti Bažnyčiai skirtąjį uždavinį — veikti, kad visi žmonės, šiandien glaudžiau susijungę tarp savęs įvairiopais visuomeniniais, techniniais, kultūriniais ryšiais, pasiektų ir pilną vienybę Kristuje.

Tėvo planas

2. Amžinasis Tėvas, būdamas išmintingas ir geras, visiškai laisvu ir paslaptingu savo valios aktu sukūrė visatą. Jo planas buvo išaukštinti žmones — padaryti dieviškojo gyvenimo dalyviais. Nuopuolus Adomui, jis neapleido jų, bet nuolatos teikė išganymo viltį, pažadėdamas Kristų, Atpirkėją, „kuris yra neregimojo Dievo paveikslas, pirmagimis pirm viso sutvėrimo“ (Kol. 1, 15). Visus išrinktuosius Tėvas nuo amžių „pažino. . . ir paskyrė, kad jie būtų tos pačios išvaizdos, kaip jo Sūnaus paveikslas, kad jis būtų pirmagimis daugelio brolių tarpe“

(Rom. 8, 29). Tuos, kurie tiki Kristų, Tėvas nusprendė pašaukti į šventąją Bažnyčią, kuri jau nuo pasaulio pradžios buvo ženklais pavaizduota ir nuostabiai paruošta Izraelio tautos bei Senojo Testamento istorija.[1] Galų gale įsteigta ir nužengusios Šventosios Dvasios apreikšta, amžių pabaigoje ji bus garbingai atbaigta. Tuomet, kaip skaitome Bažnyčios Tėvų raštuose, visi teisieji, nuo Adomo, „nuo teisiojo Abelio iki paskutinio išrinktojo",[2] bus suburti pas Tėvą visuotinėje Bažnyčioje.

Sūnaus atliktas darbas

3. Atėjo Sūnus, pasiųstas Tėvo. Tėvas mus jame išsirinko prieš sukurdamas pasaulį ir iš anksto pasiskyrė vaikais, norėdamas visa Kristuje atnaujinti (plg. Efez. 1, 4-5 ir 10). Taigi Kristus, vykdydamas Tėvo valią, pradėjo žemėje dangaus karalystę, apreiškė mums jos paslaptį ir savo klusnumu atpirko. Bažnyčia, kuri yra jau dabar slėpiningai pasaulyje esanti Kristaus karalystė, Dievo galia regimai auga. Jos pradžią ir plėtrą pavaizdavo kraujas ir vanduo, ištekėję iš nukryžiuotojo Jėzaus šono (plg. Jn. 19, 34). Tai paskelbė Viešpats, kalbėdamas apie savo mirtį ant kryžiaus: „O aš, kai būsiu pakeltas aukštyn nuo žemės, visa patraukiu prie savęs" (Jn. 12, 32). Kada tik atnašaujama ant altoriaus kryžiaus auka, „kuria mūsų velykinis avinėlis Kristus jau paaukotas" (1 Kor. 5, 7), yra vykdomas mūsų atpirkimo darbas. Eucharistinės duonos sakramentu taip pat yra ženklinamas ir kuriamas vienybės ryšys tarp tikinčiųjų, kurie

---

[1] Plg. šv. Kiprijono **Epist.** 64, 4: PL 3, 1017; CSEL (Hartel) III B, 720 psl. — šv. Hilarijaus Puat. **in Matth.** 23, 6: PL 9, 1047 — šv. Augustiną **perdėm** — šv. Kirilo Aleks. **Glaph. in Gen.** 2, 10: PG 69, 110 A.

[2] Plg. šv. Grigaliaus Did. **Hom. in Ev.** 19, 1: PL 76, 1154 B — šv. Augustino **Serm.** 341, 9, 11: PL 39, 1499 t. — šv. Jono Damask. **Adv. Iconocl.** 11: PG 96, 1357.

sudaro vieną kūną Kristuje (plg. 1 Kor. 10, 17). Visi žmonės yra šaukiami į tą vienybę Kristuje, kuris yra pasaulio šviesa; iš jo ateiname, juo gyvename, į jį žengiame.

Šv. Dvasios veikimas

4. Pabaigus darbą, kurį Tėvas Sūnui pavedė žemėje atlikti (plg. 17, 4), Sekminių dieną buvo atsiųsta Šventoji Dvasia, kad nuolatos Bažnyčią pašvęstų. Tuo būdu tikintiesiems per Kristų vienoje Dvasioje pasidarė atviras kelias į Tėvą (plg. Efez. 2, 18). Ji yra gyvybės Dvasia, arba amžinajam gyvenimui trykštąs šaltinis (plg. Jn. 4, 14; 7, 38–39), kuriuo Tėvas atgaivina nuodėme mirusius žmones, kol vieną dieną Kristuje prikels jų mirtinguosius kūnus (plg. Rom. 8, 10–11). Dvasia gyvena Bažnyčioje ir tikinčiųjų širdyse kaip šventovėje (plg. 1 Kor. 3, 16; 6, 19), juose meldžiasi ir liudija, kad jie yra įsūnytieji vaikai (plg. Gal. 4, 6; Rom. 8, 15–16 ir 26). Ji veda Bažnyčią į pilnutinę tiesą (plg. Jn. 16, 13), jungia į vieną Dievui tarnaujančią bendruomenę, moko ir tvarko įvairiomis hierarchijai ir charizmatikams teikiamomis dovanomis, puošia savo vaisiais (plg. Efez. 4, 11–12; 1 Kor. 12, 4; Gal. 5, 22). Evangelijos galia ji Bažnyčią išlaiko jauną, be perstojo atnaujina ir veda į tobulą vienybę su Sužieduotiniu.[3] Juk Dvasia ir Sužieduotinė Viešpačiui Jėzui sako: „Ateik!" (plg. Apr. 22, 17).

Taigi visa Bažnyčia stovi prieš mus kaip „bendrija, sujungta Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios vienybe".[4]

---

[3] Plg. šv. Ireniejaus **Adv. Haer.** III, 24, 1: PG 7, 966 B.; Harvey 2, 131; Sagnard, **Sources Chr.**, 398 psl.

[4] Šv. Kiprijonas **De Orat. Dom.** 23: PL 4, 553; CSEL (Hartel) III A, 285 psl. Šv. Augustinas, **Serm.** 71, 20, 33: PL 38, 463 t. Šv. Jonas Damask., **Adv. Iconocl.** 12: PG 96, 1358 D.

5. Šventosios Bažnyčios paslaptį parodo jos įsteigimas. Viešpats Jėzus pradėjo savo Bažnyčią, skelbdamas džiugią naujieną, jog atėjusi nuo amžių Raštuose pažadėtoji Dievo karalystė: „Laikas pasidarė pilnas, ir Dievo karalystė priartėjo" (Mk. 1, 15; plg. Mt. 4, 17). Toji karalystė šviečia žmonėms iš Kristaus žodžio, darbų ir paties buvimo. Juk Viešpaties žodis yra prilyginamas į dirvą beriamai sėklai (Mk. 4, 14): kas tikėdamas jo klausosi ir priskiriamas mažajam Kristaus būriui (Lk. 12, 32), tas priima pačią karalystę; paskui sėkla savo galia dygsta ir auga iki piūties meto (plg. Mk. 26–29). Kad ta karalystė jau yra atėjusi į žemę, patvirtina Jėzaus stebuklai: „Jei aš išvarau velnius Dievo pirštu, tai Dievo karalystė tikrai pas jus atėjo" (Lk. 11, 20; plg. Mt. 12, 28). Tačiau visų pirma karalystė pasireiškia paties Kristaus, Dievo ir žmogaus Sūnaus asmenyje, kuris atėjo, „kad jis pats tarnautų ir duotų savo gyvybę, kaip atvadavimą už daugelį" (Mk. 10, 45).

Iškentėjęs už žmones kryžiaus mirtį, Jėzus prisikėlė, pasirodė kaip Dievo paskirtasis Viešpats, mesijas bei kunigas visiems amžiams (plg. Apd. 2, 36; Žyd. 5, 6; 7, 17–21) ir atsiuntė savo mokiniams Tėvo pažadėtąją Dvasią (plg. Apd. 2, 33). Tuo būdu Bažnyčia, aprūpinta savo Steigėjo dovanomis ir ištikimai laikydamasi jo įsakymo mylėti, nusižeminti ir išsižadėti savęs, yra siunčiama skelbti ir visose tautose kurti Kristaus ir Dievo karalystės. Ji pati yra šios karalystės sėkla ir pradžia žemėje. Palengva augdama, ji siekia tos karalystės atbaigties ir visa širdimi viliasi, trokšta susijungti su savo Karaliumi garbėje.

6. Kaip Senajame Testamente karalystę dažnai vaizdavo simboliai, taip ir mums dabar Bažnyčios esmę atskleidžia įvairūs palyginimai, paimti čia iš piemenų gyvenimo, čia iš žemdirbystės, čia iš statybos, čia iš šeimos ir jungtuvių. Jie vartojami jau pranašų knygose.

Bažnyčia yra **avidė**, kurios vienintelės ir būtinos durys yra Kristus (Jn. 10, 1–10). Taip pat ji yra kaimenė, kurios ganytoju pasiskelbė būsiąs pats Dievas (plg. Iz. 40, 11; Ezek. 34, 11 tt.). Jos avys, nors ganomos žmonių, be perstojo yra vedamos ir stiprinamos paties Kristaus, gerojo piemens ir vyriausiojo ganytojo (plg. Jn. 10, 11; 1 Petr. 5, 4), paaukojusio už jas savo gyvybę (plg. Jn. 10, 11–15).

Bažnyčia yra Dievo dirbama žemė, arba **dirva** (1 Kor. 3, 9). Toje dirvoje auga senasis alyvmedis, kurio šventos šaknys buvo patriarchai; jame įvyko ir įvyks žydų ir pagonių santaika (Rom. 11, 13–26). Bažnyčia buvo dangaus Sodininko įveista kaip rinktinis vynuogynas (Mt. 21, 33–43 par.; plg. Iz. 5, 1 tt.). Tikrasis vynmedis yra Kristus, teikiąs gyvybę ir našumą šakelėms, tai yra mums; būdami Bažnyčioje, pasiliekame jame ir be jo nieko negalime padaryti (Jn. 15, 1–5).

Taip pat dažnai Bažnyčia yra vadinama Dievo **pastatu** (1 Kor. 3, 9). Pats Viešpats palygino save su akmeniu, kuris, statytojų atmestas, tapo kertiniu (Mt. 21, 42 par.; plg. Apd. 4, 11; 1 Petr. 2, 7; Ps. 117, 22). Bažnyčia yra apaštalų statoma ant šio pamato (plg. 1 Kor. 3, 11) ir iš jo gauna savo tvirtybę ir vienybę. Tam pastatui yra duodami įvairūs vardai: Dievo namai (1 Tim. 3, 15), kuriuose gyvena jo **šeima,** Dievo buveinė Dvasioje (Efez. 2, 19–22), Dievo padangtė žmonių tarpe (Apr. 21, 3), o ypač garbinga **šventovė.** Simboliškai vaizduojamą iš akmenų pa-

statytomis bažnyčiomis, ją apgieda Bažnyčios Tėvai, o liturgija pagrįstai lygina su šventuoju miestu, naująja Jeruzale.[5] Mes patys šioje žemėje esame naudojami kaip gyvi akmenys jos statybai (1 Petr. 2, 5). Jonas regėjo tą šventąjį miestą pasaulio atnaujinimo metu nužengiant iš dangaus, iš Dievo, paruoštą ir papuoštą kaip sužieduotinę jaunikiui (Apr. 21, 1 t.).

Bažnyčia, vadinama „aukštybių Jeruzale" ir „mūsų motina" (Gal. 4, 26; plg. Apr. 12, 17), taip pat yra aprašoma kaip tyra nekalto Avinėlio **sužieduotinė** (Apr. 19, 7; 21, 2 ir 9; 22, 17), kurią Kristus „mylėjo ir pats save atidavė už ją, kad pašventintų" (Efez. 5, 26). Susiejęs ją su savimi neišardoma sutartimi, be paliovos ją „peni ir globia" (Efez. 5, 29). Ją nuskaistino ir norėjo, kad gyventų drauge, ištikimai mylėdama ir klusni (plg. Efez. 5, 24). Pagaliau ją visiems amžiams apipylė dangiškomis dovanomis, kad pažintume bet kokį supratimą pralenkiančią Dievo ir Kristaus meilę mums (plg. Efez. 3, 19). Tačiau kol Bažnyčia keliauja šioje žemėje, toli nuo Viešpaties (plg. 2 Kor. 5, 6), ji žiūri į save kaip tremtinę ir siekia, ilgisi to, kas yra anapus, kur Kristus sėdi Dievo dešinėje, kur su Kristumi Dievuje slypi jos gyvenimas, laukdama meto, kada ji pasirodys su savo Sužieduotiniu, supama garbės (plg. Kol. 3, 1–4).

---

[5] Plg. Origeno **in Matth.** 16, 21: PG 13, 1443 C — Tertulijono **Adv. Marc.** 3, 7: PL 2, 357 C; CSEL 47, 3, 386 psl. Iš liturginių dokumentų plg. **Sacramentarium Gregorianum:** PL 78, 160 B arba Mohlberg, **Liber Sacramentorum Romanae Ecclesiae,** Roma 1960, 111 psl. XC: „Dieve, tu iš visų šventųjų stataisi sau amžiną buveinę..." — himną **Urbs Ierusalem beata** monastiniame brevioriuje ir **Coelestis urbs Ierusalem** Romos apeigų brevioriuje.

7. Dievo Sūnus, priimdamas žmogaus prigimtį ir savo mirtimi bei prisikėlimu nugalėdamas mirtį, žmogų atpirko ir perkeitė į naują kūrinį (plg. Gal. 6, 15; 2 Kor. 5, 17). Perteikdamas savo Dvasią iš visų tautų pasišauktiems broliams, padarė juos savo mistiniu kūnu.

Tame kūne plaukia į tikinčiuosius Kristaus gyvybė, nes sakramentais paslaptingu, bet tikru būdu jie yra sujungti su kenčiančiu ir garbingu Atpirkėju.[6] Juk krikšto dėka tampame panašūs į Kristų: „Mes visi esame pakrikštyti vienoje Dvasioje, kad būtumėm vienas kūnas" (1 Kor. 12, 13). Toji šventa apeiga ženklina ir nutiesia ryšį su Kristaus mirtimi ir prisikėlimu: „Nes krikštu, kuriuo dalyvaujame mirtyje, mes esame draug su juo palaidoti"; o „jeigu mes suaugome su juo mirties panašumu, taip pat būsime ir prisikėlime" (Rom. 6, 4–5). Eucharistinės duonos laužymu tapdami tikrais Viešpaties kūno dalininkais, sueiname draugystėn su juo ir tarp savęs: „Nes mūsų daug esame viena duona, vienas kūnas, mes visi, kurie esame vienos duonos dalyviai" (1 Kor. 10, 17). Taigi mes visi tampame to kūno nariais (plg. 1 Kor. 12, 27), „ypačiai gi esame kits kito sąnariai" (Rom. 12, 5).

Kaip visi žmogaus kūno nariai, nors jų yra daug, sudaro vieną kūną, taip ir tikintieji Kristuje (plg. 1 Kor. 12, 12). Ir Kristaus kūnas auga, veikiant daugeliui narių, atliekančių skirtingus uždavinius, bet yra viena Dvasia, kuri paskirsto Bažnyčiai savo įvairiopas dovanas pagal savo gausą ir aptarnavimo reikmę (plg. 1 Kor. 12, 1–11). Tarp tų dovanų pirmauja malonė, duota apaštalams, kurių valdžiai pati Dvasia pajungia net charizmatikus (plg. 1 Kor. 14). Toji Dvasia savimi bei savo galia, o taip pat

---

[6] Plg. šv. Tomo **Summa Theol.** III, q. 62, a. 5, ad 1.

vidiniu narių ryšiu jungdama kūną į vieną, kelia ir skatina tikinčiuosiuose savitarpio meilę. Todėl, jei vienas narys ką nors kenčia, kenčia drauge ir visi kiti; jei vienas narys pagerbiamas, džiaugiasi su juo visi (plg. 1 Kor. 12, 26).

Šio kūno galva yra Kristus. Jis yra neregimojo Dievo atvaizdas; iš jo visa gavo pradžią. Jis yra pirma visko, ir viskas juo laikosi. Jis yra kūno, tai yra Bažnyčios, galva; jis yra pradžia, pirmagimis iš numirusiųjų tarpo, kad visur pirmautų (plg. Kol. 1, 15–18). Būdamas didžiai galingas, jis valdo dangų ir žemę; būdamas nepaprastai tobulas ir veiklus, pripildo visą kūną savo garbės turtų (plg. Efez. 1, 18–23).[7]

Visi nariai turi pagal Kristų formuotis, kol įgaus jo pavidalą (plg. Gal. 4, 19). Dėl to esame įjungiami į jo gyvenimo paslaptis; tapę į jį panašūs, drauge su juo mirę ir prisikėlę, vieną dieną drauge su juo ir karaliausime (plg. Pil. 3, 21; 2 Tim. 2, 11; Efez. 2, 6; Kol. 2, 12 ir kt.). Tebekeliaudami žemėje ir sekdami jo pėdomis, sielvarto ir persekiojimo supami, esame jo kančios dalininkai, nes kūnas ir galva yra viena; drauge su juo kenčiame, kad drauge dalytumės ir garbe (plg. Rom. 8, 17).

Iš jo „visas kūnas sunėrimais ir sujungimais surištas ir palaikomas, auga Dievo duodamu augimu“ (Kol. 2, 19). Jis pats savo kūne, tai yra Bažnyčioje, nuolatos tvarko mums tarnaujančias dovanas, kuriomis jo galia padedame vieni kitų išganymui, kad visur, veikdami tiesa ir meile, augtume į jį, mūsų galvą (plg. Efez. 4, 11–16).

Kad galėtume jame nuolatos atsinaujinti (plg. Efez. 4, 23), jis davė mums savo Dvasios. Būdama viena ir ta pati tiek galvoje, tiek nariuose, ji visą kūną taip gaivina, jungia ir valdo, kad Bažnyčios Tėvai galėjo pagrįstai tą

---

[7] Plg. Pijaus XII encikl. **Mystici Corporis**, 208 psl.

veikimą palyginti su uždaviniu, kurį žmogaus kūne atlieka gyvybės pradas, siela.[8]

Bažnyčią Kristus myli kaip savo sužieduotinę; jis yra tapęs pavyzdžiu vyro, mylinčio žmoną kaip savo kūną (plg. Efez. 5, 25–28); o Bažnyčia savo galvos klauso (t.p., 23–24). „Kadangi jame gyvena kūniškai visa dievystės pilnybė“ (Kol. 2, 9), Kristus Bažnyčią, savo kūną ir pilnatę, pripildo dieviškųjų dovanų (plg. Efez. 1, 22–23), kad ir ji augtų, pasiekdama visą Dievo pilnatvę (plg. Efez. 3, 19).

Bažnyčia — regima ir neregima tikrovė

8. Kristus, vienintelis tarpininkas, savo šventąją Bažnyčią — tikėjimo, vilties ir meilės bendruomenę — šioje žemėje įsteigė kaip regimą organizmą ir be perstojo palaiko;[9] ja visiems skleidžia tiesą ir malonę. Ši hierarchiškai sutvarkyta bendrija ir mistinis Kristaus kūnas, regimas sambūris ir dvasinė bendruomenė, žemiškoji ir dangaus gėrybėmis praturtinta Bažnyčia, nelaikytina dviem skirtingais dalykais, bet viena sudėtinga tikrove, kurioje yra suaugę draugėn žmogiškasis ir dieviškasis elementai.[10] Todėl ji, dėl nuostabaus panašumo, yra lyginama su įsikūnijusio Žodžio paslaptimi. Dievo Žodžio priimtoji prigimtis, neatskiriamai su juo sujungta, tar-

---

[8] Plg. Leono XIII encikl. **Divinum illud,** 1897 m. gegužės 9 d.: ASS 29 (1896–97), 650 psl. — Pijaus XII encikl. **Mystici Corporis,** 219–220 psl.; Denz. 2288 (3808) — šv. Augustino **Serm.** 268, 2: PL 38, 1232 ir kitur — šv. Jono Auks. **in Eph.** Hom. 9, 3: PG 62, 72 — Didimo Aleks. **Trin.** 2, 1: PG 39, 449 t. — šv. Tomo **in Col.** 1, 18, lect. 5: Marietti II, 46 nr.: „Kaip kūno vienybė yra pagrįsta siela, taip Bažnyčios vienybė — Dvasia...“

[9] Leonas XIII, encikl. **Sapientiae christianae,** 1890 m. sausio 10 d.: ASS 22 (1889–90), 392 psl.; encikl. **Satis cognitum,** 710 ir 724 tt. psl. Pijus XII, encikl. **Mystici Corporis,** 199–200 psl.

[10] Plg. Pijaus XII encikl. **Mystici Corporis,** 221 tt. psl.; encikl. **Humani generis,** 571 psl.

nauja jam kaip gyvas įrankis išganymui nešti. Panašiu būdu visuomeninė Bažnyčios struktūra tarnauja ją gaivinančiai Kristaus Dvasiai kaip įrankis kūnui plėtoti (plg. Efez. 4, 16).[11]

Tai vienintelė Kristaus Bažnyčia, kurią Tikėjimo išpažinime sakome esant vieną, šventą, katalikišką ir apaštališką.[12] Ją mūsų Atpirkėjas, prisikėlęs iš numirusiųjų, perdavė Petrui ganyti (Jn. 21, 17); jam ir kitiems apaštalams pavedė ją skleisti ir valdyti (plg. Mt. 28, 18 tt.); ją skyrė visiems amžiams būti „tiesos šulu ir tvirtuma" (1 Tim. 3, 15). Toji Bažnyčia, šiame pasaulyje įsteigta ir sutvarkyta kaip bendruomenė, yra Katalikų Bažnyčia, valdoma Petro įpėdinio ir su juo veikiančių vyskupų,[13] nors ir už jos regimos sandaros ribų esama įvairių šventumo ir tiesos elementų, kurie, būdami Kristaus Bažnyčiai priklausančios dovanos, yra akstinas katalikiškajai vienybei.

Kristus atliko atpirkimo darbą, būdamas neturtingas ir persekiojamas. Ir Bažnyčia yra šaukiama eiti tuo keliu, kad perteiktų žmonėms išganymo vaisius. Jėzus Kristus, „esme būdamas Dievas, ... pats save sunaikino, prisiimdamas tarno pavidalą" (Pil. 2, 6) ir dėl mūsų, „būdamas turtingas... pasidarė beturtis" (2 Kor. 8, 9). Taip ir Bažnyčia, nors savo uždaviniui atlikti yra reikalinga žmogiškųjų priemonių, nėra tam, kad ieškotų žemiškos garbės, bet tam, kad net savo pačios pavyzdžiu skleistų nusižeminimą ir savęs išsižadėjimą. Kristus buvo Tėvo pasiųstas „nešti linksmos naujienos beturčiams, gydyti tų, kurių

---

11 Leonas XIII, encikl. **Satis cognitum,** 713 psl.

12 Plg. **Apaštalų tikėjimo išpažinimą:** Denz. 6–9 (10–13) — **Nikėjos-Konstantinopolio tikėjimo išpažinimą:** Denz. 86 (150) — **Tridento tikėjimo pareiškimą:** Denz. 994 ir 999 (1862 ir 1868).

13 Vadinama „Šventoji (katalikiškoji, apaštališkoji) Romos Bažnyčia **Tridento tikėjimo pareiškime,** c.v., ir I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **de fide cath.:** Denz. 1782 (3001).

širdis sutrinta" (Lk. 4, 18), „ieškoti ir gelbėti, kas buvo pražuvę" (Lk. 19, 10). Taip ir Bažnyčia apsupa meile visus, kuriuos slegia žmogiškoji slipnybė. Dar daugiau: vargšuose ir kenčiančiuose ji atpažįsta savo Steigėją, taip pat vargusį, kentėjusį, ir stengiasi palengvinti jų dalią, siekdama juose patarnauti Kristui.

Tačiau Kristus, „šventas, nekaltas, nesuteptas" (Žyd. 7, 26), nepažino nuodėmės (2 Kor. 5, 21), bet atėjo vien atlyginti už tautos nusikaltimus (plg. Žyd. 2, 17). O Bažnyčia, apglobdama pati savyje nusidėjėlius, yra šventa ir drauge nuolat apvalytina; todėl nuolat žengia atgailos ir atsinaujinimo keliu.

Bažnyčia „tęsia savo piligrimės kelionę, pasaulio persekiojama ir Dievo guodžiama",[14] skelbdama Viešpaties kryžių ir mirtį, iki jis ateis (plg. 1 Kor. 11, 26). Tačiau ją stiprina prisikėlusiojo Kristaus galia, kad kantrybe ir meile nugalėtų savo sielvartus ir sunkumus, tiek vidinius, tiek išorinius, ir, nors netobulai, bet ištikimai aiškintų pasauiliu, jo paslaptį, iki bus apreikšta visa savo šviesa amžių pabaigoje.

II SKYRIUS

DIEVO TAUTA

Naujoji sandora ir naujoji tauta

9. Dievui patinka kiekvienas, kuris bet kuriuo metu ir bet kurioje šalyje jį gerbia ir teisingai elgiasi (plg. Apd. 10, 35). Tačiau jis panorėjo žmones pašvęsti ir išganyti ne pavieniui, be jokio tarpusavio ryšio, o sujungęs į tautą, kuri jį tikrai teisingai pažintų ir šventai jam tarnautų.

---

[14] Šv. Augustinas, **Civ. Dei**, XVIII, 51, 2: PL 41, 614.

Todėl jis išsirinko izraelitų giminę, padarė su ja sandorą ir palaipsniui mokė, jos istorijos būvyje apreikšdamas jai savo valios planą ir pašvęsdamas ją sau.

Tačiau visa tai buvo daroma vien paruošti ir pavaizduoti naujai, tobulai sandorai, įvykdytinai Kristuje, ir pilnesniam apreiškimui, kurį turėjo atnešti pats Dievo Žodis, tapęs žmogumi. „Štai ateis dienų, sako Viešpats, ir aš padarysiu su Izraelio namais ir su Judo namais naują sandorą... Aš duosiu jų vidui naują įstatymą ir įrašysiu jį į jų širdį; aš būsiu jiems Dievas, ir jie bus mano tauta... Visi pažins mane nuo mažiausio iki didžiausio, sako Viešpats“ (Jer. 31, 31–34).

Kristus įkūrė tą naują sandorą, tai yra savo krauju patvirtintą naują testamentą (plg. 1 Kor. 11, 25), pašaukęs žmones iš žydų ir pagonių, kad taptų viena, ne kūnu, o Dvasia, ir būtų nauja Dievo tauta. Juk tikintieji Kristų, Dievo žodžiu atgimę ne iš gendančios, o iš negendančios sėklos (plg. 1 Petr. 1, 23), ne iš kūno, o iš vandens ir Šventosios Dvasios (plg. Jn. 3, 5–6), tampa „išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, įsigytieji žmonės, ... kurie kitados buvo ne tauta, o dabar Dievo tauta“ (1 Petr. 2, 9–10).

Tos mesijinės tautos galva yra Kristus, „išduotas dėl mūsų kalčių ir prisikėlęs mums nuteisinti“ (Rom. 4, 25) ir dabar, gavęs vardą, prakilnesnį už kiekvieną kitą, garbingai karaliaująs danguje. Tą tautą ženklina kilnybė ir laisvė, deranti Dievo vaikams, kurių širdyse, kaip šventovėje, gyvena Šventoji Dvasia. Jos įstatymas yra naujas įsakymas mylėti, kaip pats Kristus mus mylėjo (plg. Jn. 13, 34). O jos tikslas yra plėsti toliau paties Dievo pradėtą žemėje Dievo karalystę, kol jis pats ją atbaigs amžių pabaigoje, kai pasirodys Kristus, mūsų gyvenimas (plg. Kol. 3, 4) ir „pats sutvėrimas bus išlaisvintas iš sugedimo

vergijos į Dievo vaikų garbės laisvę" (Rom. 8, 21). Taigi ta mesijinė tauta, nors visų žmonių iš tikrųjų neapima ir ne kartą atrodo kaip nedidelė kaimenė, yra visai žmonių giminei tvirčiausia vienybės, vilties ir išganymo užuomazga. Kristaus įsteigta dalytis gyvybe, meile ir tiesa, jo taip pat yra skiriama būti visiems atpirkimo priemone ir siunčiama į visą žmoniją kaip pasaulio šviesa ir žemės druska (plg. Mt. 5, 13–16).

Jau kūniškasis Izraelis, keliaująs per dykumą, buvo pramintas Dievo Bažnyčia (2 Ezdr. 13, 1; plg. 4 Moz. 20, 4; 5 Moz. 23, 1 tt.). Panašiai naujasis Izraelis, žengiąs per šį pasaulį ir ieškąs būsimosios, pasiliekančios buveinės (plg. Žyd. 13, 14), yra vadinamas Kristaus Bažnyčia (plg. Mt. 16, 18). Juk jis pats ją savo krauju įsigijo (plg. Apd. 20, 28), pripildė savo Dvasios, aprūpino tinkamomis regimos ir visuomeninės vienybės priemonėmis. Dievas pašaukė tuos, kurie tikėdami žvelgia į Jėzų, kaip išganymo nešėją ir vienybės bei taikos šaltinį, ir padarė juos Bažnyčia, kad būtų kiekvienam ir visiems regimu šios išganingos vienybės sakramentu.[15] Skirta paplisti po visas šalis, ji tampa žmonijos istorijos dalimi, drauge peržengdama laiko ir tautų ribas. Žengdama per bandymus ir sielvartus, Bažnyčia yra stiprinama Viešpaties pažadėtąja Dievo malone, kad dėl kūno silpnybės neprarastų tobulos ištikimybės, bet išliktų verta savo Viešpaties sužieduotine ir, veikiama Šventosios dvasios, nesiliautų atsinaujinus, kol per kryžių pasieks negęstančią šviesą.

Dievo tautos kunigystė

10. Viešpats Kristus, iš žmonių paimtasis kunigas (plg. Žyd. 5, 1–5), naująją tautą „padarė karalystę ir kunigus Dievui, savo Tėvui" (Apr. 1, 6; plg. 5, 9–10).

---

15 Plg. šv. Kiprijono **Epist.** 69, 6: PL 3, 1142 B; CSEL (Hartel) 3 B, 754 psl.: „nedalomas vienybės sakramentas".

Pakrikštytieji savo atgimimu ir Šventosios Dvasios nužengimu yra pašvenčiami dvasine buveine ir šventa kunigija, kad visais krikščionio darbais būtų atnašaujamos dvasinės aukos ir skelbiama, koks geras yra tas, kuris juos pašaukė iš tamsos į savo nuostabiąją šviesą (plg. 1 Petr. 2, 4–10). Todėl visi Kristaus mokiniai, ištvermingai melsdamiesi ir šlovindami Dievą (plg. Apd. 2, 42–47), turi aukoti save kaip gyvą, šventą, Dievui patinkančią atnašą (plg. Rom. 12, 1), kiekvienoje žemės vietoje liudyti Kristų ir tiems, kurie pageidauja, paaiškinti apie savyje esančią amžinojo gyvenimo viltį (plg. 1 Petr. 3, 15).

Bendroji tikinčiųjų ir tarnaujančioji, arba hierarchinė, kunigystė skiriasi esme, ne vien laipsniu. Tačiau jos yra viena kitai skirtos ir abi savo būdu dalyvauja vienoje Kristaus kunigystėje.[16] Hierarchinis kunigas savo turima šventąja galia formuoja ir valdo kunigiškąją tautą; atstovaudamas Kristaus asmeniui, jis paverčia dovanas eucharistine auka ir atnašauja ją visos Dievo bendruomenės vardu. O tikintieji savo karališkąja kunigyste Eucharistiją drauge aukoja[17] ir tą kunigystę išreiškia sakramentų priėmimu, malda bei padėka, švento gyvenimo pavyzdžiu, savęs išsižadėjimu ir veiklia meile.

Sakramentai

11. Šventa ir organinė kunigiškosios bendruomenės prigimtis pasireiškia sakramentais ir dorybėmis. Tikintieji yra įjungiami į Bažnyčią krikštu ir jo įspaudžiamu ženklu skiriami krikščionių religijos kultui; atgimę Dievo vaikais, jie privalo išpažinti prieš žmones iš Dievo per

---

[16] Plg. Pijaus XII kalbą **Magnificate Dominum,** 1954 m. lapkričio 2 d.: AAS 46 (1954), 669 psl.; encikl. **Mediator Dei,** 555 psl.

[17] Plg. Pijaus XI encikl. **Miserentissimus Redemptor,** 1928 m. gegužės 8 d.: AAS 20 (1928), 171 t. psl. — Pijaus XII kalbą **Vous nous avez,** 1956 m. rugsėjo 22 d.: AAS 48 (1956), 714 psl.

Bažnyčią gautą tikėjimą.[18] Sutvirtinimo sakramentu jie glaudžiau sujungiami su Bažnyčia, apdovanojami ypatinga Šventosios Dvasios jėga ir dar griežčiau įpareigojami, kaip tikri Kristaus liudininkai, skleisti ir ginti tikėjimą žodžiu ir darbu.[19] Dalyvaudami eucharistinėje aukoje, kuri yra viso krikščioniškojo gyvenimo versmė ir viršūnė, jie atnašauja Dievui dangišką auką ir drauge su ja save pačius.[20] Tiek aukodami, tiek priimdami komuniją, visi dalyvauja liturginiame veiksme, tačiau nevienodu būdu, bet vieni vienaip, kiti kitaip. Be to, stiprindamiesi Kristaus kūnu šventojoje puotoje, jie akivaizdžiai išreiškia Dievo tautos vienybę, kurią šis prakilnus sakramentas ryškiai vaizduoja ir įstabiai kuria.

Einantiems atgailos sakramento Dievas gailestingai atleidžia nuodėmes, kuriomis buvo įžeistas. Tuo sakramentu jie taip pat susitaiko su Bažnyčia, kurią nusidėdami sužeidė, ir kuri savo meile, pavyzdžiu ir malda stengiasi padėti jiems atsiversti. Šventuoju ligonių patepimu ir kunigų maldomis visa Bažnyčia sergančiuosius paveda kenčiančiam ir garbę pasiekusiam Viešpačiui, kad palengvintų jiems kentėti ir gelbėtų juos (plg. Jok. 5, 14–16); ji net ragina juos savo noru jungtis su Kristaus kančia bei mirtimi (plg. Rom. 8, 17; Kol. 1, 24; 2 Tim. 2, 11–12; 1 Petr. 4, 13) ir tuo patarnauti Dievo tautos gerovei. Gauną kunigystės šventimus tikintieji yra Kristaus vardu skiriami ganyti Bažnyčią žodžiu ir Dievo malone.

Pagaliau susituokusieji krikščionys vedybų sakramentu pavaizduoja vienybės bei našios meilės paslaptį tarp Kristaus ir Bažnyčios, drauge patys būdami tos paslapties

---

[18] Plg. šv. Tomo **Summa Theol.** III, q. 63, a. 2.

[19] Plg. šv. Kirilo Jeruz. **Katech.** 17, de Spiritu Sancto, II, 35–37: PG 33, 1009–1012 — Mik. Cabasilo **De vita in Christo** III, de utilitate chrismatis: PG 150, 569–580 — šv. Tomo **Summa Theol.** III, q. 65, a. 3 ir q. 72, a. 1 ir 5.

[20] Plg. Pijaus XII encikl. **Mediator Dei,** ypač 552 t. psl.

dalininkais (plg. Efez. 5, 32). Sakramento galia jie padeda vienas kitam siekti šventumo, gyvendami moterystėje ir susilaukdami vaikų bei juos auklėdami; todėl jų luomas ir paskirtis yra ypatinga jiems duotoji dovana Dievo tautoje (plg. 1 Kor. 7, 7).[21] Iš vedybų kyla šeima, kurioje gimsta nauji žmonių bendruomenės nariai; juos Šventosios Dvasios malonė krikštu padaro Dievo vaikais, kad nesibaigiančiais šimtmečiais gyventų žemėje jo tauta. Šioje tarsi namų židinio Bažnyčioje tėvai turi savo vaikams žodžiu ir pavyzdžiu būti pirmaisiais tikėjimo skelbėjais ir ugdyti kiekvienam savą pašaukimą; ypač rūpestingai yra puoselėtinas dvasinio luomo pašaukimas.

Aprūpinti tokiomis gausiomis išganymo priemonėmis, visi tikintieji, kokia bebūtų jų padėtis ir luomas, yra Viešpaties šaukiami, kiekvienam savu keliu, siekti tobulybės to šventumo, kuriuo pats Tėvas yra šventas.

Tikėjimas ir ypatingos malonės

12. Šventoji Dievo tauta taip pat yra pranašaujamosios Kristaus galios dalininkė: jį visur liudija, ypatingai tikėjimo bei meilės gyvenimu, ir aukoja Dievui šlovės auką — jo vardą išpažįstančių lūpų vaisių (plg. Žyd. 13, 15). Tikinčiųjų visuma, būdama Šventojo patepta (plg. Jn. 2, 20 ir 27), negali tikėdama klysti. Šią ypatingą savybę pareiškia antgamtinė visos bendrijos tikėjimo nuovoka, kai „nuo vyskupų iki paskutinio pasauliečio"[22] visuotinai sutinka tikėjimo ir doros dalykuose. Tąja tiesos Dvasios pažadinama ir palaikoma tikėjimo nuovoka Dievo tauta, ištikimai klausydama tų, kuriems yra duota šventoji mokymo galia, priima jau nebe žmonių, o tikrą Dievo

---

[21] 1 Kor. 7, 7: „Kiekvienas turi iš Dievo savo dovaną (idion charisma): vienas vienokią, kitas kitokią". Plg. šv. Augustino **De Dono Persev.** 14, 37: PL 45, 1015 t.: „Ne vien nesituokimas yra Dievo dovana, bet ir susituokusiųjų skaistybė".

[22] Plg. šv. Augustino **De Praed. Sanct.** 14, 27: PL 44, 980.

žodį (plg. 1 Tes. 2, 13). Ji nenutoldama laikosi kartą šventiesiems duoto tikėjimo (plg. Jud. 3) ir jį, deramai aiškindama, vis išsamiau perima ir pilniau pritaiko gyvenime.

Tačiau Šventoji Dvasia Dievo tautą pašvenčia, veda ir puošia dorybėmis, naudodama ne vien sakramentus ir Bažnyčios tarnus. Savo dovanas „dalydama kiekvienam, kaip ji nori" (1 Kor. 12, 11), kiekvieno pašaukimo tikintiesiems dalija taip pat ypatingas malones, jomis įgalindama juos tinkamai ir uoliai imtis įvairių darbų bei pareigų naudingam Bažnyčios atnaujinimui, plėtimui, kaip apaštalas sako: „Kiekvienam duodamas Dvasios apsireiškimas, kad būtų iš to naudos" (1 Kor. 12, 7).

Tas dovanas, tiek įžymiąsias, tiek paprastesnes ir plačiau paplitusias, reikia priimti su dėkingumu ir džiaugsmu, nes jos labai pritaikytos ir naudingos Bažnyčios reikalams. O nepaprastų dovanų nereikia neapgalvotai siekti ar lengvabūdiškai iš jų tikėtis apaštalavimo vaisių. Sprendimas apie jų tikrumą ir deramą jomis naudojimąsi priklauso tiems, kurie Bažnyčiai vadovauja; jiems ypatingai dera negesinti Dvasios, bet visa ištirti ir pasilaikyti, kas gera (plg. 1 Tes. 5, 12 ir 19–21).

Dievo tautos visuotinumas

13. Visi žmonės yra pašaukti į naująją Dievo tautą. Todėl ši tauta, palikdama viena ir vienintelė, turi plėstis po visą pasaulį ir tęstis per visus amžius, kad įvyktų Dievo planas. Jis, pradžioje sutvėręs vieną žmogaus prigimtį, yra nutaręs savo išblaškytus vaikus vėl surinkti į viena (plg. Jn. 11, 52). Tam tikslui atsiuntė savo Sūnų, paskyręs visatos paveldėtoju (plg. Žyd. 1, 2), kad būtų visų mokytoju, karalium ir kunigu, naujosios ir visuotinės Dievo vaikų tautos galva. Tam tikslui atsiuntė ir savo Sūnaus

Dvasią, Viešpatį ir gaivintoją, visą Bažnyčią ir visus tikinčiuosius jungiantį pagrindą, kuriuo ji vieningai laikosi apaštalų mokslo, bendrauja, laužo duoną ir meldžiasi (plg. Apd. 2, 42).

Ši viena Dievo tauta yra visose žemės šalyse, nes iš visų kraštų imasi piliečius, bet ne žemiškos, o dangiškos prigimties karalystei. Visi po pasaulį išsiskirstę tikintieji bendrauja vieni su kitais Šventojoje Dvasioje; „Romos vyskupas žino, kad Indijos gyventojas yra jo bendruomenės narys".[23] O kadangi Kristaus karalystė nėra iš šio pasaulio (plg. Jn. 18, 36), Bažnyčia, arba Dievo tauta, šią karalystę įvesdama, nieko neatima iš laikinojo bet kokios tautos gėrio. Priešingai, ji puoselėja ir priima, kas tik yra gera tautų polinkiuose, laimėjimuose ir papročiuose, o priimdama juos nuskaidrina, sustiprina ir pakelia. Ji atsimena, kad turi rinkti derlių drauge su tuo Karalium, kuriam tautos yra duotos kaip paveldėjimas (plg. Ps. 2, 8) ir į kurio miestą jos neša savo dovanas bei turtus (plg. Ps. 71 [72], 10; Iz. 60, 4–7; Apr. 21, 24). Šis visuotinumo bruožas, puošiąs Dievo tautą, yra paties Viešpaties dovanotas. Juo Katalikų Bažnyčia pajėgiai ir patvariai siekia surinkti visą žmoniją, su visomis jos gėrybėmis, aplink vadą Kristų ir sujungti jo Dvasios vienybe.[24]

Šio katalikiškumo dėka kiekviena dalis praturtina kitas ir visą Bažnyčią savo turimomis dovanomis. Tuo būdu visuma ir paskiros dalys auga, visoms tarpusavy bendraujant ir vieningai siekiant pilnatvės. Todėl Dievo tauta ne vien yra surinkta iš įvairių tautų, bet ir savyje susideda iš įvairių laipsnių. Jos nariai skiriasi vieni nuo kitų pareigomis, nes kai kurie eina šventą tarnybą savo brolių

---

[23] Plg. šv. Jono Auks. **in Io.** Hom. 65, 1: PG 59, 361.

[24] Plg. šv. Ireniejaus **Adv. Haer.** III, 16, 6; III, 22, 1–3: PG 7, 925C–926A ir 955C–958A; Harvey 2, 87 t. ir 120–123; Sagnard, **Sources Chr.**, 290–292 ir 372 tt. psl.

gerovei; skiriasi luomu ir gyvenimo būdu, nes daugelis, griežtesniu keliu siekdami šventumo vienuolynuose, skatina savo brolius pavyzdžiu. Dėl to ir Bažnyčios bendruomenėje leistinai esama paskirų bažnyčių, turinčių savas tradicijas. Tos tradicijos nepažeidžia pirmenybės, priklausančios Petro Sostui, kuris vadovauja visam meilės susirinkimui,[25] saugo teisėtą įvairumą ir budi, kad skirtumai, užuot kenkę, jai kaip tik tarnautų. Pagaliau dėl to ir įvairias Bažnyčios dalis sieja glaudūs bendravimo ryšiai, dalijantis dvasiniais turtais, apaštalaujančiais darbuotojais ir laikinaisiais ištekliais. Taigi Dievo tautos nariai yra pašaukti dalytis gėrybėmis; ir paskiroms bažnyčioms galioja Apaštalo žodžiai: „Patarnaukite vienas kitam, kiekvienas ta dovana, kurią jis yra gavęs, kaip geri daugeriopos Dievo malonės užvaizdai" (1 Petr. 4, 10).

Į šią katalikiškąją Dievo tautos vienybę, kuri ženklina ir neša visuotinę taiką, yra šaukiami visi. Jai įvairiu būdu priklauso arba yra skiriami tiek katalikai, tiek kiti tikintieji Kristų, tiek pagaliau visi žmonės be išimties, kuriuos Dievo malonė yra pašaukusi išganymui.

Katalikai

14. Šventasis Sinodas pirmoje eilėje kreipia savo žvilgsnį į katalikus. Remdamasis Šventuoju Raštu ir Tradicija, moko, kad ši keliaujanti Bažnyčia yra būtina išganymui. Vienas Kristus tėra tarpininkas ir išganymo kelias, Kristus, esąs tarp mūsų savo kūne — Bažnyčioje. Pabrėžtinai iškeldamas tikėjimo ir krikšto reikalingumą (plg. Mk. 16, 16; Jn. 3, 5), jis drauge patvirtino, kad reikalinga Bažnyčia, į kurią žmonės krikštu įeina kaip pro duris. Todėl negali būti išganyti tie, kurie žino, jog Kata-

---

25 Plg. šv. Ignaco, kankinio, **Rom.** įžangą: Funk I, 252 psl.

likų Bažnyčia yra Dievo per Kristų įsteigta ir išganymui reikalinga, bet atsisako į ją įeiti arba joje pasilikti.

Į Bažnyčios bendruomenę pilnai yra įjungti asmenys, kurie turi Kristaus Dvasią, priima visą tos bendruomenės santvarką bei visas joje esančias išganymo priemones ir, be to, tikėjimo išpažinimo, sakramentų, bažnytinės vadovybės bei bendrybės ryšiais yra jos regimajame organizme susieti su Kristumi, kuris valdo popiežiaus ir vyskupų asmenyje. Tačiau, nors ir įjungtas į Bažnyčią, nėra išganomas, kas, ištvermingai nemylėdamas, pasilieka joje „kūnu", bet ne „širdimi".[26] Visi Bažnyčios vaikai teatsimena, kad jų privilegijuotoji padėtis yra priskirtina ne pačių nuopelnams, bet ypatingai Kristaus malonei; tos malonės nepriimdami mintimis, žodžiais ir darbais, ne tik nebus išganyti, bet bus juo griežčiau teisiami.[27]

Katechumenai, kurie, Šventosios Dvasios vedami, pareiškia norą būti įjungti į Bažnyčią, pačiu tuo troškimu jau yra su ja sujungiami. Juos Motina Bažnyčia myli ir jais rūpinasi kaip savais.

Nekatalikai krikščionys

15. Bažnyčia žino, kad daug kas ją sieja su tais, kurie, būdami pakrikštyti, vadinasi garbingu krikščionių vardu, bet neišpažįsta pilno tikėjimo arba nesilaiko bendravimo vienybės Petro įpėdinio valdžioje.[28] Juk daugelis iš jų gerbia Šventąjį Raštą kaip gyvenimo ir tikėjimo normą, rodo tikrą religinį uolumą, nuoširdžiai tiki visa-

---

26 Plg. šv. Augustino **Bapt. c. Donat.** V, 28, 39: PL 43, 197: „Aišku, kad kalbant apie buvimą Bažnyčioje vidumi ir išore, suprastina širdis, ne kūnas". Plg. t.p. III, 19, 26: 152 kol.; V, 18, 24: 189 kol.; **in Io.** Tr. 61, 2: PL 35, 1800 ir dažnai kitur.

27 Plg. Lk. 12, 48: „Iš kiekvieno, kuriam daug duota, bus daug ir pareikalauta". Plg. taip pat Mt. 5, 19–20; 7, 21–22; 25, 41–46; Jok. 2, 14.

28 Plg. Leono XIII apašt. laišką **Praeclara gratulationis**, 1894 m. birželio 20 d.: ASS 26 (1893–94), 707 psl.

galį Dievą Tėvą ir Kristų, Dievo Sūnų, Išganytoją,[29] yra paženklinti krikštu, kuris juos jungia su Kristumi, ir net pripažįsta bei priima ir kitus sakramentus savose bažnyčiose arba bažnytinėse bendruomenėse. Daugelis iš jų yra vyskupai, aukoja šventąją Eucharistiją ir pamaldžiai gerbia Dievą pagimdžiusiąją Mergelę.[30] Prie to dar pridėtina maldų ir kitų dvasinių gėrybių draugystė, net tikra savos rūšies vienybė Šventojoje Dvasioje, kurios pašvenčiamoji galia ir juose veikia savo dovanomis bei malonėmis, kai kuriuos iš jų sustiprinusi net iki kraujo praliejimo.

Tokiu būdu Dvasia visuose Kristaus mokiniuose žadina troškimą ir kursto juos siekti, kad visi, Kristaus nustatytu būdu, taikiai susijungtų į vieną kaimenę, vadovaujamą vieno ganytojo.[31] Kad tai įvyktų, Motina Bažnyčia nesiliauja melstis, viltis ir veikti, ragindama savo vaikus apsivalyti ir atsinaujinti, kad jos veide ryškiau suspindėtų Kristaus ženklas.

Nekrikštytieji

16. Pagaliau tie, kurie dar nepriėmė Evangelijos, yra įvairiais būdais skiriami Dievo tautai.[32] Pirmąją vietą čia užima toji tauta, kuriai buvo duotas testamentas ir pažadai, iš kurios kūno keliu gimė Kristus (plg. Rom. 9, 4–5); savo išrinkimu didžiai brangi tauta dėl protėvių, nes Dievas nesigaili duotųjų dovanų ir pašaukimo (plg. Rom. 11, 28–29). Išganymo planas apima ir išpažįstančiuosius Kūrėją, visų pirma mahometonus, kurie skelbia

---

29 Plg. Leono XIII enckil. **Satis cognitum,** 738 psl.; encikl. **Caritatis stadium,** 1898 m. liepos 25 d.: ASS 31 (1898–99), 11 psl. — Pijaus XII **kalėdinę radijo kalbą,** 1941: AAS 34 (1942), 21 psl.

30 Plg. Pijaus XI encikl. **Rerum Orientalium,** 1928 m. rugsėjo 8 d.: AAS 20 (1928), 287 psl. — Pijaus XII encikl. **Orientalis Ecclesiae,** 1944 m. balandžio 9 d.: AAS 36 (1944), 137 psl.

31 Plg. **Tikėjimo Kongregacijos** instrukciją, 1949 m. gruodžio 20 d.: AAS 42 (1950), 142 psl.

32 Plg. šv. Tomo **Summa Theol.** III, q. 8, 3, ad 1.

tikį kaip Abraomas ir drauge su mumis garbina vieną, gailestingą Dievą, paskutiniąją dieną ateisiantį teisti žmonių. Net ir nuo tų, kurie šešėliuose ir atvaizduose ieško nežinomo Dievo, tas Dievas nėra toli, nes visiems jis teikia gyvastį, dvasią bei visa kita (plg. Apd. 17, 25–28) ir, kaip Gelbėtojas, nori išganyti visus žmones (plg. 1 Tim. 2, 4).

Iš tikrųjų kas be savo kaltės nepripažįsta Kristaus Evangelijos ir jo Bažnyčios, bet nuoširdžiai ieško Dievo ir, veikiamas malonės, stengiasi darbais vykdyti jo valią, kaip ją diktuoja sąžinės balsas, tas gali pasiekti amžinąjį išganymą.[33] Dieviškoji apvaizda neatsisako teikti išganymui reikalingų priemonių tiems, kurie, nebūdami dėl to kalti, Dievo tiesiogiai nepripažįsta, tačiau stengiasi, ne be jo malonės, eiti tikruoju gyvenimo keliu. Kas juose gera ir teisinga, Bažnyčia laiko paruošimu Evangelijai[34] ir duota to, kuris apšviečia kiekvieną žmogų, kad pagaliau pasiektų gyvenimą. Tačiau dažnai žmonės, Piktojo suvedžioti, yra pasidavę tuščiam galvojimui ir pakeitę Dievo tiesą melu, tarnaudami kūriniui daugiau negu Kūrėjui (plg. Rom. 1, 21 ir 25), arba, be Dievo gyvendami ir mirdami šiame pasaulyje, yra išstatyti kraštutiniam nusivylimui. Todėl Bažnyčia Dievo garbei ir visų jų išganymui uoliai rūpinasi misijų darbu, atsimindama Viešpaties įsakymą: „Skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui“ (Mk. 16, 15.).

Bažnyčia — misininkė

17. Kaip Sūnus buvo Tėvo pasiųstas, taip ir jis siuntė apaštalus (plg. Jn. 20, 21) sakydamas: „Eikite tat ir mo-

---

[33] Plg. **Tikėjimo Kongregacijos** laišką Bostono arkivyskupui: Denz. 3869–72.

[34] Plg. Euzebijaus Cez. **Praeparatio Evangelica,** 1, 1: PG 21, 28 AB.

kykite visas tautas, krikštydami jas vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios ir mokydami jas laikyti visa, ką tik esu jums įsakęs. Ir štai, aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai" (Mt. 28, 18–20).

Šį iškilmingą Kristaus įsakymą skelbti išganingąją tiesą iš apaštalų perėmė Bažnyčia, kad jis būtų vykdomas iki pačių žemės pakraščių (plg. Apd. 1, 8). Todėl ji prisitaiko apaštalo žodžius: „Vargas man, jei aš neskelbčiau Evangelijos!" (1 Kor. 9, 16). Niekada ji nesiliauja siuntusi šauklių, kol naujos bažnyčios pilnai įsikuria ir pačios gali tęsti Evangelijos skelbimo darbą. Šventoji Dvasia ragina ją bendradarbiauti, kad būtų pilnai įvykdytas Dievo planas, kuriuo jis Kristų paskyrė visam pasauliui išganymo šaltiniu.

Skelbdama Evangeliją, Bažnyčia klausytojus patraukia tikėti ir tikėjimą išpažinti, paruošia krikštui, išvaduoja iš klaidos vergijos ir įjungia į Kristų, kad mylėdami pasiektų jo pilnatvę. Ji rūpinasi, kad visoks gėris, kurį randa pasėtą žmonių širdyje ir dvasioje arba tautoms būdingose apeigose ir kultūrose, ne tik nepražūtų, bet būtų nuskaidrintas, pakeltas ir atbaigtas Dievo garbei, velnio gėdai ir žmogaus laimei.

Kiekvienas Kristaus mokinys yra įpareigotas pagal išgales skleisti tikėjimą.[35] Tačiau nors kiekvienas gali tikinčiuosius krikštyti, kunigui yra palikta tęsti Kristaus kūno plėtimą eucharistine auka, įvykdant pranašo lūpomis tartus Dievo žodžius: „Nuo saulėtekių iki saulėleidžių mano vardas yra didis tautose, ir kiekvienoje vietoje aukojama ir atnašaujama mano vardui nesutepta auka"

---

[35] Plg. Benedikto XV apašt. laišką **Maximum illud,** 440 psl., ypač 451 tt. psl. — Pijaus XI encikl. **Rerum Ecclesiae,** 68–69 psl. — Pijaus XII encikl. **Fidei Donum,** 236–237 psl.

(Mal. 1, 11).[36] Taigi Bažnyčia jungia maldą su darbu, kad visas pasaulis taptų Dievo tauta, Viešpaties kūnu ir Šventosios Dvasios buveine, kad Kristuje, visų Galvoje, kiltų į visatos Kūrėją ir Tėvą visa šlovė ir garbė.

III SKYRIUS

HIERARCHINĖ BAŽNYČIOS SANTVARKA, VYSKUPAI

Įžanga

18. Dievo tautai ganyti ir nuolatos plėsti Viešpats Kristus savo Bažnyčioje įsteigė įvairias pareigas, skirtas tarnauti viso kūno gerovei. Juk gaunantieji šventąją galią iš tikrųjų tarnauja savo broliams, kad visi, kurie priklauso Dievo tautai ir dėl to gali džiaugtis tikrąja krikščionio kilnybe, laisvai ir tvarkingai žengdami į tą patį tikslą, pasiektų išganymą.

Šis šventasis Sinodas, eidamas I Vatikano susirinkimo pėdomis, drauge su juo moko ir skelbia, jog Jėzus Kristus, amžinasis Ganytojas, įsteigė šventąją Bažnyčią, pasiųsdamas apaštalus, kaip pats buvo Tėvo siųstas (plg. Jn. 20, 21), ir norėjo, kad jų įpėdiniai, tai yra vyskupai, būtų toje Bažnyčioje ganytojai iki pasaulio pabaigos. O kad pats episkopatas būtų vienas ir nepasidalijęs, palaimintąjį Petrą paskyrė kitų apaštalų vadu ir padarė nuolatiniu, regimu tikėjimo ir bendravimo vienybės ryšiu bei pamatu.[37]

---

36 Plg. **Didaché,** 14: Funk I, 32 psl. — šv. Justino **Dial.** 41: PG 6, 564 — šv. Ireniejaus **Adv. Haer.** IV, 17, 5: PG 7, 1023; Harvey 2, 199 t. — Tridento susirinkimo 22. sesijos I sk.: Denz. 939 (1742).

37 Plg. I Vatikano susirinkimo, 4. sesijos, dogm. konst. **Pastor aeternus:** Denz. 1821 (3050 t.).

Tas tiesas apie popiežiaus primato įsteigimą, amžinumą, apimtį bei prigimtį ir apie jo mokymo neklaidingumą šventasis Sinodas iš naujo pateikia tvirtam visų tikėjimui. O pradėtąjį darbą tęsdamas, nusprendė viešai išpažinti ir paskelbti, ką moko apie vyskupus, apaštalų įpėdinius, kurie su Petro įpėdiniu, Kristaus vietininku[38] ir visos Bažnyčios regimąja galva, valdo gyvojo Dievo namus.

Apaštalų pašaukimas

19. Viešpats Jėzus, malda pasikalbėjęs su Tėvu, pasišaukė tuos, kuriuos pats norėjo; dvylika pasiskyrė palydovais ir pasiuntiniais Dievo karalystei skelbti (plg. Mk. 3, 13–19; Mt. 10, 1–42). Tuos apaštalus (plg. Lk. 6, 13) padarė tam tikra kolegija, tai yra pastovia grupe, kuriai vadovauti paskyrė iš jų pačių išrinktą Petrą (plg. Jn. 21, 15–17). Juos pirmiausia pasiuntė pas Izraelio vaikus, paskui į visas tautas (plg. Rom. 1, 16), kad, būdami jo galios dalininkai, visus žmones padarytų jo mokiniais, pašvęstų ir valdytų (plg. Mt. 28, 16–20; Mk. 16, 15; Lk. 24, 45–48; Jn. 20, 21–23). Tuo būdu jie turėjo plėsti Bažnyčią ir, Viešpačiui vedant, jai tarnauti kaip ganytojai per visas dienas iki pasaulio pabaigos (plg. Mt. 28, 20).

Šiam uždaviniui vykdyti Sekminių dieną jie buvo pilnai patvirtinti (plg. Apd. 2, 1–26), kaip Viešpats pažadėjo: „Kaip tik Šventoji Dvasia ant jūsų ateis, jūs gausite galios ir būsite man liudytojai Jeruzalėje, visoje Judėjoje, Samarijoje ir iki žemės pakraščių“ (Apd. 1, 8). Visur skelbdami Evangeliją (plg. Mk. 16, 20), kurią klausantieji priėmė Šventosios Dvasios veikiami, apaštalai sutelkė visuotinę Bažnyčią. Tokiu būdu Viešpats Bažnyčią pagrindė apaštalais ir pastatė ant jų vado, palaimintojo

---

38 Plg. Florencijos susirinkimo **Decr. pro Graecis:** Denz. 694 (1307) ir I Vatikano susirinkimą, t.p.: Denz. 1826 (3059).

Petro; pats Jėzus Kristus yra jos kertinis akmuo (plg. Apr. 21, 14; Mt. 16, 18; Efez. 2, 20).[39]

Vyskupai — apaštalų įpėdiniai

20. Ta Kristaus patikėta apaštalams dieviškoji misija tęsis iki pasaulio pabaigos (plg. Mt. 28, 20), nes Evangelija, kurią jie turi skelbti, kiekvienu metu yra viso Bažnyčios gyvenimo pagrindas. Todėl jie pasirūpino toje hierarchiškai sutvarkytoje bendruomenėje palikti įpėdinius.

Apaštalai turėjo įvairių padėjėjų savo tarnybai gyvendami.[40] O kad po jų pačių mirties jiems patikėtoji misija būtų tęsiama, savo tiesioginiams bendradarbiams tarsi testamentu pavedė tobulinti ir stiprinti pradėtąjį darbą;[41] liepė jiems rūpintis visa kaimene, kurioje Šventoji Dvasia juos paskyrė Dievo Bažnyčios ganytojais (plg. Apd. 20, 28). Taip apaštalai pasiskyrė tuos vyrus įpėdiniais ir patvarkė, kad šiems mirus, kiti patikimi žmonės stotų į jų vietą.[42]

Tarp įvairių pareigų, einamų Bažnyčioje nuo ankstyviausių laikų, kaip tradicija liudija, pirmoji vieta tenka tiems, kurie, paskirti vyskupais, nuo pradžios besitęsian-

---

39 Plg. **Liber sacramentorum S. Gregorii,** Praef. in natali S. Matthiae et S. Thomae: PL 78, 51 ir 152; plg. Cod. Vat. lat. 3548, f. 18 — šv. Hilarijaus **in Ps.** 67, 10: PL 9, 450; CSEL 22, 286 psl. — šv. Jeronimo **Adv. Iovin.** 1, 26: PL 23, 247 A — šv. Augustino **Enarr. in Ps.** 86, 4: PL 37, 1103 — šv. Grigaliaus Did. **Mor. in Iob.** 28, 5: PL 76, 455–456 — Primazijaus **Comm. in Apoc.** V: PL 68, 924 BC — Paschazijaus Radb. **in Matth.** VIII, 16 sk.: PL 120, 561 C — Leono XIII laišką **Et sane,** 1888 m. gruodžio 17 d.: ASS 21 (1888), 321 psl.

40 Plg. Apd. 6, 2–6; 11, 30; 13, 1; 14, 23; 20, 17; 1 Tes. 5, 12–13; Pil. 1, 1; Kol. 4, 11 ir perdėm.

41 Plg. Apd. 20, 25–27; 2 Tim. 4, 6 t., paimtus drauge su 1 Tim. 5, 22; 2 Tim. 2, 2; Tit. 1, 5 — šv. Klemenso Rom. **Ad Cor.** 44, 3: Funk I, 156 psl.

42 Šv. Klemensas Rom., **Ad Cor.** 44, 2: Funk I, 154 t. psl.

čia eile[43] yra apaštalų bertos sėklos perteikėjai.[44] Tokiu būdu, kaip liudija šv. Ireniejus, apaštalų paskirtieji vyskupai ir tų vyskupų įpėdiniai skelbia[45] ir saugo[46] apaštalinę tradiciją visame pasaulyje iki mūsų dienų.

Tad vyskupai su jiems padedančiais kunigais ir diakonais perėmė tarnavimą bendruomenei.[47] Jie Dievo vietoje vadovauja savo ganomai kaimenei[48] kaip mokytojai, šventojo kulto kunigai, valdą tarnai.[49] Ir kaip visiems laikams pasilieka pareigos, paties Kristaus skirtos apaštalų vadui Petrui, vėliau perduotinos jo įpėdiniams, taip pasilieka ir apaštalų pareigos ganyti Bažnyčią, pavestos nepertraukiamu būdu atlikti šventajam vyskupų luomui.[50] Todėl šventasis Sinodas moko, kad vyskupai, kaip Bažnyčios ganytojai, Dievo paskyrimu yra apaštalų įpėdiniai,[51] ir kad jų klausąs — klauso Kristaus, o juos paniekinąs — paniekina Kristų ir tą, kuris Kristų siuntė (plg. Lk. 10, 16).[52]

---

43 Plg. Tertulijono **Praescr. Haer.** 32: PL 2, 52 t. — šv. Ignacą, kankinį, perdėm.

44 Plg. Tertulijono **Praescr. Haer.** 32: PL 2, 53.

45 Plg. **Adv. Haer.** III, 3, 1: PG 7, 848 A; Harvey 2, 8; Sagnard, **Sources Chr.**, 100 t. psl.: „skelbiama".

46 Plg. **Adv. Haer.** III, 2, 2: PG 7, 847; Harvey 2, 7; Sagnard, 100 psl.: „saugoma"; plg. t.p. IV, 26, 2: 1053 kol.; Harvey 2, 236 ir IV, 33, 8: 1077 kol.; Harvey 2, 262.

47 Šv. Ignacas, kankinys, **Philad.**, įžanga: Funk I, 264 psl.

48 Šv. Ignacas, kankinys, **Philad.** 1, 1; **Magn.** 6, 1: Funk I, 264 ir 234 psl.

49 Šv. Klemensas Rom. c.v., 42, 3–4; 44, 3–4; 57, 1–2: Funk I, 152, 156, 171 t. psl. — šv. Ignacas, kankinys, **Philad.** 2; **Smyrn.** 8; **Magn.** 3; **Trall.** 7: Funk I, 265 t.; 282; 232; 246 t. psl. — šv. Justinas, **Apol.** 1, 65: PG 6, 428 — šv. Kiprijonas, **Epist.** perdėm.

50 Plg. Leono XIII encikl. **Satis cognitum**, 732 psl.

51 Plg. Tridento susirinkimo, 23. sesijos, dekr. **de sacr. Ordinis**, IV sk.: Denz. 960 (1768) — I Vatikano susirinkimo, 4. sesijos, 1. dogm. konst. **de Ecclesia Christi**, III sk.: Denz. 1828 (3061) — Pijaus XII encikl. **Mystici Corporis**, 209 ir 212 psl. — **Kanoninio teisyno** 329 kan. § 1.

52 Plg. Leono XIII laišką **Et sane**, 1888 m. gruodžio 17 d.: ASS 21 (1888), 321 t. psl.

21. Vyskupuose, kuriems padeda kunigai, tikinčiųjų tarpe yra Viešpats Jėzus Kristus, vyriausiasis kunigas. Juk, sėdėdamas Dievo dešinėje, jis nesiliauja buvęs savo vyskupų būryje.[53] Pirmoje eilėje įžymiąja jų tarnyba jis skelbia visoms tautoms Dievo žodį ir nuolat teikia tikintiesiems tikėjimo sakramentus; jų tėvišku darbu (plg. 1 Kor. 4, 15), dangiškai atgimdydamas, įjungia į savo kūną naujus narius; pagaliau jų išmintimi ir apdaira prižiūri, tvarko Naujojo Testamento tautos kelionę į amžinąją laimę. Išrinkti Dievo kaimenei ganyti, jie yra Kristaus tarnai ir Dievo malonių teikėjai (plg. 1 Kor. 4, 1). Jiems yra pavesta liudyti Dievo malonės Evangeliją (plg. Rom. 15, 16; Apd. 20, 24) ir garbingai tarnauti Dvasiai ir teisybei (plg. 2 Kor. 3, 8–9).

Tokioms svarbioms pareigoms atlikti apaštalai buvo Kristaus apdovanoti ypatingu būdu nužengusia Šventąja Dvasia (plg. Apd. 1, 8; 2, 4; Jn. 20, 22–23). Jie rankų uždėjimu perteikė savo padėjėjams Dvasios dovaną (plg. 1 Tim. 4, 14; 2 Tim. 1, 6–7), kuri iki mūsų dienų yra perduodama vyskupo konsekracijoje.[54] Šventasis Sinodas moko, kad vyskupo konsekracija suteikia kunigystės sakramento pilnybę, kurią ir liturginiai Bažnyčios papročiai, ir Bažnyčios Tėvų balsai vadina vyriausiąja kunigyste, šventosios tarnybos visuma.[55]

---

[53] Šv. Leonas Did., **Serm.** 5, 3: PL 54, 154.

[54] Tridento susirinkimas, 23. sesijos III sk., cituoja 2 Tim. 1, 6–7 žodžius, norėdamas parodyti, kad šventimai yra tikras sakramentas: Denz. 959 (1766).

[55] Hipolito **Trad. Apost.** 3: Botte, **Sources Chr.,** 27–30 psl. vyskupui priskiria „primatum sacerdoti — kunigystės pirmenybę“. Plg. **Sacramentarium Leonianum:** Mohlberg, **Sacramentarium Veronense,** Roma 1955, 119 psl.; „Vyriausiosios kunigystės tarnybai... Pildyk kuniguose savo paslapties visumą“... — T.p., **Liber Sacramentorum Romanae Ecclesiae,** Roma 1960, 121–122 psl.: „Suteik jiems, Viešpatie, vyskupo sostą valdyti Bažnyčiai ir visai tautai“ — PL 78, 224.

Drauge su galia pašvęsti vyskupo konsekracija tai pat suteikia galią mokyti ir valdyti; tačiau toji galia dėl savo prigimties gali būti naudojama vien hierarchiškai bendraujant su kolegijos galva ir nariais. Rankų uždėjimu ir konsekracijos žodžiais Šventosios Dvasios malonė yra taip suteikiama[56] ir šventoji žymė taip įspaudžiama,[57] kad vyskupai prakilniu ir regimu būdu užima paties Kristaus — mokytojo, ganytojo, kunigo — vietą ir veikia, atstovaudami jo asmeniui.[58] Tai aiškiai liudija Tradicija, kurią parodo ypač liturginės apeigos ir Rytų bei Vakarų Bažnyčios papročiai. Vyskupams priklauso galia kunigystės šventimais naujus išrinktuosius įtraukti į vyskupų būrį.

Vyskupų kolegija ir jos vadas

22. Viešpaties valia šventasis Petras ir kiti apaštalai sudaro vieną apaštalų kolegiją. Panašiu būdu yra sujungti tarp savęs popiežius — Petro įpėdinis ir vyskupai — apaštalų įpėdiniai. Tai, kad jau nuo seniausių laikų viso pasaulio vyskupai jungėsi tarp savęs ir su Romos vyskupu vienybės, meilės bei taikos ryšiais[59] ir kad taip

---

[56] Hipolito **Trad. Apost.** 2: Botte, 27 psl.

[57] Tridento susirinkimas, 23 sesijos IV sk., moko, kad kunigystės sakramentas įspaudžia neišdildomą žymę: Denz. 960 (1767). Plg. Jono XXIII kalbą **Iubilate Deo,** 1960 m. gegužės 8 d.: AAS 52 (1960), 466 psl. — Pauliaus VI homiliją šv. Petro bazilikoje, 1963 m. spalio 20 d.: AAS 55 (1963), 1014 psl.

[58] Kiprijonas **Epist.** 63, 14: PL 4, 386; CSEL (Hartel) III B, 713 psl.: „Kunigas tikrai atstovauja Kristui". Šv. Jonas Auks. **in 2 Tim.** Hom. 2, 4: PG 62, 612: Kunigas yra Kristaus „simbolis". Šv. Ambraziejus **in Ps.** 38, 25–26; PL 14, 1051–52; CSEL 64, 203–204 psl. Ambroziastras, **in 1 Tim.** 5, 19: PL 17, 479 C ir **in Eph.** 4, 11–12: 387 C kol. Teodoras Mops. **Hom. Catech.** XV, 21 ir 24: Tonneau, 497 ir 503 psl. Hesikijus Jeruz., **in Lev.** II kn., 9, 23: PG 93, 894 B.

[59] Plg. Euzebijaus Cez. **Hist. Eccl.** V, 24, 10: GCS II, 1, 495 psl.; Bardy, **Sources Chr.** II, 69 psl. — Dionyzą, Euzebijaus istorijoje, t.p. VII, 5, 2: GCS II, 2, 638 t. psl.; Bardy, II, 168 t. psl.

pat buvo sušaukiami susirinkimai,[60] kuriuose net svarbesnieji dalykai būdavo bendrai nutariami,[61] daugelio svarstymu pridedant nuosprendžiui svorio,[62] parodo koleginę episkopato prigimtį ir prasmę. Tai aiškiai patvirtina amžių būvyje įvykę visuotiniai Bažnyčios susirinkimai. Tą patį parodo ir senas paprotys sušaukti daugelį vyskupų naujai išrinktajam pakelti aukščiausios kunigystės laipsniu. Episkopato nariu tampama sakramentine konsekracija ir hierarchiniu bendravimu su kolegijos galva ir kitais nariais.

Tačiau vyskupų kolegija, arba episkopatas, turi galią tik drauge su popiežium, Petro įpėdiniu, kaip savo galva, kurio primato galia tarp visų, tiek ganytojų, tiek tikinčiųjų, lieka nepaliesta. Mat, popiežius savo paskyrimu, kaip Kristaus vietininkas ir visos Bažnyčios ganytojas, turi Bažnyčioje aukščiausią ir visuotinę galią, kuria jis visada gali laisvai naudotis. Episkopatas, kuris yra apaštalų kolegijos įpėdinis mokymo ir ganytojinio valdymo pareigoms ir netgi pačios apaštalų kolegijos pratęsimas, taip pat turi aukščiausią ir pilną galią visoje Bažnyčioje, tačiau visada drauge su savo galva, popiežium, ir niekada be tos galvos.[63] Ta galia gali būti naudojama vien popiežiui sutinkant.

Viešpats vieną Petrą tepadarė Bažnyčios uola ir jam vienam teperdavė raktus (plg. Mt. 16, 18–19); jį vieną paskyrė visos savo kaimenės ganytoju (plg. Jn. 21, 15 tt.). Tačiau Petrui duotoji galia surišti ir atrišti (Mt. 16, 19),

---

60 Plg. ankstyvuosius susirinkimus Euzebijaus Cez. **Hist. Eccl.** V, 23–24: GCS II, 1, 488 tt. psl.; Bardy II, 66 tt. psl. ir perdėm. — Nikėjos susirinkimo 5 kan.: **Conc. Oec. Decr.**, 7 psl.

61 Tertulijonas, **De Ieiunio**, 13: PL 2, 972 B; CSEL 20, 292 psl., 13–16 eil.

62 Šv. Kiprijonas, **Epist.** 56, 3: CSEL (Hartel) III B, 650 psl.; Bayard, 154 psl.

63 Plg. oficialų Zinellio pranešimą I Vatikano susirinkimo metu: Mansi 52, 1109 C.

kaip yra aišku, buvo suteikta ir apaštalų kolegijai, esančiai vienybėje su savo galva (Mt. 18, 18; 28, 16–20).[64] Ši kolegija, būdama sudaryta iš daugelio, išreiškia Dievo tautos įvairumą ir visuotinumą, o būdama vienos galvos sujungta — Kristaus kaimenės vienybę. Joje vyskupai, ištikimai pripažindami savo galvos pirmenybę ir vadovybę, veikia sava galia jiems priklausančių tikinčiųjų ir net visos Bažnyčios gerovei, Šventajai Dvasiai nuolatos stiprinant jos organinę sandarą ir santaiką.

Aukščiausioji tos kolegijos galia visoje Bažnyčioje yra iškilmingai naudojama visuotiniame Bažnyčios susirinkime. Visuotinis susirinkimas būna tik tada, kai Petro įpėdinis jį tokį patvirtina arba bent jam pritaria; tuos susirinkimus sušaukti, jiems pirmininkauti ir juos patvirtinti yra ypatinga popiežiaus teisė.[65] Kolegine galia drauge su popiežium gali būti naudojama ir pasaulyje išsisklaidžiusių vyskupų, jei tik kolegijos galva juos pašaukia kolegiškai veikti arba bent jungtinį išsiskirsčiusių vyskupų veiksmą patvirtina ar laisvai jam pritaria su mintimi, kad jis taptų tikrai koleginiu aktu.

Vyskupų santykiai su visa Bažnyčia ir jos dalimis

23. Koleginė vienybė taip pat pasirodo abipusiuose paskirų vyskupų santykiuose su Bažnyčios dalimis ir visuma. Popiežius, kaip Petro įpėdinis, yra nuolatinis ir regimas tiek vyskupų, tiek tikinčiųjų vienybės ryšys bei pagrindas.[66] O paskiri vyskupai yra regimas vienybės ry-

---

[64] Plg. I Vatikano susirinkimo 2. dogm. konst. schemą **de Ecclesia Christi**, IV sk.: Mansi 53, 310 — Kleutgeno pranešimą apie pataisytą schemą: Mansi 53, 321B–322B ir Zinellio pareiškimą: Mansi 52, 1110 A. Žr. taip pat šv. Leono Did. **Serm.** 4, 3: PL 54, 1151 A.

[65] Plg. **Kanoninio teisyno** 227 kan.

[66] Plg. I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Pastor aeternus:** Denz. 1821 (3050 t.).

šys bei pagrindas savo bažnyčiose,[67] suformuotose visuotinės Bažnyčios pavyzdžiu; jose yra ir iš jų susideda viena ir vienintelė Katalikų Bažnyčia.[68] Todėl paskiri vyskupai atstovauja savajai, o visi drauge su popiežium visai Bažnyčiai, jungiamai taikos, meilės ir vienybės ryšiu.

Paskirų vyskupų, vadovaujančių vietos bažnyčioms, valdžia apima vien jiems pavestosios Dievo kaimenės dalį, bet ne kitas ir ne visuotinę Bažnyčią. Tačiau, kaip vyskupų kolegijos nariai ir teisėti apaštalų įpėdiniai, Kristaus nustatytąja tvarka ir įsakymu jie yra įpareigoti rūpintis taip pat visa Bažnyčia.[69] Nors tai atliekama ne jurisdikciniais veiksmais, tačiau labai daug padeda visos Bažnyčios gerovei. Juk visi vyskupai turi puoselėti, saugoti tikėjimo vienybę ir visai Bažnyčiai bendrą drausmę, ugdyti tikinčiuosiuose meilę visam mistiniam Kristaus kūnui, ypač neturtingiems ir kenčiantiems jo nariams bei tiems, kurie yra persekiojami dėl teisybės (plg. Mt. 5, 10). Pagaliau jie turi puoselėti visokeriopą visai Bažnyčiai bendrą veiklą, ypač pastangas, kad plistų tikėjimas ir visiems žmonėms spindėtų pilnutinė tiesos šviesa. Be to, šventa tiesa, kad gerai valdydami sau pavestąją bažnyčią, kaip visos Bažnyčios dalį, jie sėkmingai padeda visam Mistiniam kūnui, kuris drauge yra bažnyčių kūnas.[70]

Rūpintis, kad visoje žemėje būtų skelbiama Evangelija, yra visų ganytojų dalykas. Jiems visiems bendrai Kristus tai įsakė, paskirdamas bendrą uždavinį, kaip jau popie-

---

[67] Plg. šv. Kiprijono **Epist.** 66, 8: CSEL (Hartel) III 2, 733 psl.: „Vyskupas Bažnyčioje ir Bažnyčia vyskupe“.

[68] Plg. šv. Kiprijono **Epist.** 55, 24: Hartel, 642 psl., 13 eil.: „Viena Bažnyčia visame pasaulyje, padalyta į daugelį narių“; **Epist.** 36, 4: Hartel, 575 psl., 20–21 eil.

[69] Plg. Pijaus XII encikl. **Fidei Donum,** 237 psl.

[70] Plg. šv. Hilarijaus Puat. **in Ps.** 14, 3: PL 9, 206; CSEL 22, 86 psl. — šv. Grigaliaus Did. **Moral.** IV, 7, 12: PL 75, 643 C — Pseudo-Baziliaus **in Is.** 15, 296: PG 30, 637 C.

žius Celestinas priminė Efezo susirinkimo tėvams.[71] Todėl pavieniai vyskupai, kiek jų atliekamos pareigos leidžia, privalo stoti į bendrą darbą su kitais vyskupais ir su Petro įpėdiniu, kuriam yra ypatingu būdu pavesta didi pareiga — skelbti krikščionybę.[72] Tad jie turi visomis išgalėmis stengtis, tiek patys betarpiškai, tiek sukeldami uolų tikinčiųjų bendradarbiavimą, parūpinti misijoms piūties darbininkų ir dvasinės bei medžiaginės paramos. Pagaliau, sudarydami visuotinės meilės bendruomenę ir sekdami gerbtiną senovės paprotį, mielai teteikia brolišką pagalbą kitoms bažnyčioms, ypač kaimyninėms ir neturtingesnėms.

Dievo apvaizda sutvarkė, kad bažnyčios, kurias apaštalai bei jų įpėdiniai įvairiose vietose įsteigė, ilgainiui suaugo į daugelį organiškai sujungtų grupių. Nepažeisdamos tikėjimo vienybės ir visai Bažnyčiai bendros dieviškosios santvarkos, jos turi savą drausmę, liturgiją, teologinį ir dvasinį paveldėjimą. Kai kurios iš jų, ypač senosios patriarchalinės bažnyčios, tarsi tikėjimo kamienai, išaugino kitas, lyg dukteris, su kuriomis iki mūsų dienų tebėra susietos glaudesniu meilės ryšiu. Tai parodo sakramentinis gyvenimas ir abipusis teisių bei pareigų gerbimas.[73] Šis vietinių bendro siekimo bažnyčių įvairumas itin ryškiai parodo nedalomos Bažnyčios katalikiškumą. Panašiu būdu mūsų meto vyskupų konferencijos gali daug ir vaisingai padėti, kad koleginė sąmonė pasireikštų konkrečiai gyvenime.

---

71 **Epist.** 18, 1-2 ad Conc. Eph.: PL 50, 505 AB: Schwartz, **Acta Conc. Oec.** I, 1, 1, 22 psl. Plg. Benedikto XV apašt. laišką **Maximum illud,** 440 psl. — Pijaus XI encikl. **Rerum Ecclesiae,** 69 psl. — Pijaus XII encikl. **Fidei Donum,** c.v.

72 Leonas XIII, encikl. **Grande munus,** 1880 m. rugsėjo 30 d.: ASS 13 (1880), 145 psl. Plg. **Kanoninio teisyno** 1327, 1350 kan. §2.

73 Apie patriarchalinių bažnyčių teises plg. Nikėjos usirinkimo 6 kan. (Aleksandrija ir Antiochija) ir 7 kan. (Jeruzalė): **Conc. Oec. Decr.,** 8 psl. — IV Laterano susirinkimo, 1215 m., 5. konst.: **De dignitate Patriarcharum:** t.p., 212 psl. — Feraros-Florencijos susirinkimą: t.p., 504 psl.

Vyskupų pareigos ir paskyrimo būdas

24. Viešpačiui yra duota visa galia danguje ir žemėje. Kaip apaštalų įpėdiniai, vyskupai yra jo siunčiami mokyti visų tautų ir skelbti Evangelijos visai kūrinijai, kad visi žmonės tikėjimu, krikštu ir įsakymų pildymu pasiektų išganymą (plg. Mt. 28, 18; Mk. 16, 15–16; Apd. 26, 17 t.). Tam uždaviniui vykdyti Viešpats Kristus apaštalams pažadėjo ir Sekminių dieną atsiuntė Šventąją Dvasią, kurios galia jie turėjo būti jo liudininkais iki žemės pakraščių gentims, tautoms ir karaliams (plg. Apd. 1, 8; 2, 1 tt.; 9, 15). Šios pareigos, Viešpaties pavestos savo tautos ganytojams, yra tikras tarnavimas; Šventasis Raštas jas prasmingai vadina „diakonia", tai yra tarnyba (plg. Apd. 1, 17 ir 25; 21, 19; Rom. 11, 13; 1 Tim. 1, 12).

Vyskupų kanoninio paskyrimo kelias gali būti įvairus: aukščiausios bei visuotinės Bažnyčios galios neatšaukti teisėti papročiai, tos pačios galios išleisti arba pripažinti įstatymai, tiesioginis Petro įpėdinio aktas. Tam įpėdiniui atsisakant pritarti arba paneigiant apaštališkąją vienybę, niekas negali būti paskirtas vyskupo pareigoms.[74]

Vyskupų galia mokyti

25. Tarp pagrindinių vyskupų pareigų ypatingai svarbią vietą užima Evangelijos skelbimas.[75] Vyskupai yra tikėjimo šaukliai, atvedą Kristui naujus mokinius. Jie yra autoritetingi, Kristaus įgalioti, mokytojai. Jie skelbia sau pavestiesiems žmonėms tikėtinas bei gyvenime pritaikytinas tiesas ir aiškina jas Šventosios Dvasios šviesa, im-

---

[74] Plg. **Rytų Bažnyčios teisyno** 216–314 kan. (patriarchai); 324–339 kan. (aukštesnieji arkivyskupai); 362–391 kan. (kiti dignitoriai); ypatingai 238 kan. § 3, 216, 240, 251, 255 kan. (patriarcho skiriami vyskupai).

[75] Plg. Tridento susirinkimo, 5. sesijos, dekr. **de reform.**, II sk., 9 nr. ir 24. sesijos 4 kan.: **Conc. Oec. Decr.**, 645 ir 739 psl.

dami iš Apreiškimo lobyno nauja ir sena (plg. Mt. 13, 52); jie rūpinasi, kad tikėjimas neštų vaisių ir budriai gina savo kaimenę nuo gresiančių klaidų (plg. 2 Tim. 4, 1–4).

Vyskupus, mokančius drauge su popiežium, reikia visiems gerbti kaip dieviškosios ir katalikiškosios tiesos liudininkus. Tikintieji turi priimti Kristaus vardu tikėjimo ir doros dalykuose paskelbtą savo vyskupo sprendimą ir jo religiškai, klusniai laikytis. Valia ir protas turi ypač paklusti autoritetingam popiežiaus mokymui, net jei jis nekalba „ex cathedra". Aukščiausiąją popiežiaus mokymo galią reikia pripažinti su visu pagarbumu ir jo paskelbiamus sprendimus nuoširdžiai priimti, laikantis jo pareikštos minties bei valios. O apie jas galima spręsti iš dokumentų pobūdžio, arba iš dažno to paties dalyko kartojimo, arba iš sakymo būdo.

Pavieniai vyskupai neklaidingumo dovanos neturi. Tačiau jie neklaidingai skelbia Kristaus mokslą, kuomet, nors išsiskirstę pasaulyje, bet visi drauge vieni su kitais ir su Petro įpėdiniu, autoritetingai moko tikėjimo bei doros dalykų ir sutaria, kad juose koks nors sprendimas yra galutinis.[76] Tas autoritetas dar ryškesnis, kai susirinkę visuotiniame susirinkime yra visos Bažnyčios tikėjimo bei doros mokytojai ir teisėjai; tuokart jų nutariamų dalykų reikia laikytis su tikėjimo klusnumu.[77]

Neklaidingumas, kurį dieviškasis Išganytojas panorėjo suteikti savo Bažnyčiai, kai ji apibrėžia tikėjimo ir doros mokslą, apima visą dieviškojo Apreiškimo lobį, kuris turi būti šventai saugomas ir ištikimai perteikiamas. Šiuo būdu dėl pačių savo pareigų popiežius, apaštalų kole-

---

[76] Plg. I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Dei Filius,** 3: Denz. 1712 (3011) — 1. schemai **de Eccl.** pridėtą pastabą (paimtą iš šv. Roberto Belarmino): Mansi 51, 579 C — 2. konst. **de Ecclesia Christi** pataisytą schemą su Kleutgeno komentaru: Mansi 53, 313 AB — Pijaus IX laišką **Tuas libenter:** Denz. 1683 (2879).

[77] Plg. **Kanoninio teisyno** 1322–1323 kan.

gijos galva, yra neklaidingas, kuomet, kaip visų tikinčiųjų ganytojas ir mokytojas, stiprinąs savo brolių tikėjimą (plg. Lk. 22, 32), galutinai skelbia kokį nors tikėjimo arba doros dalyką.[78] Todėl teisingai sakoma, kad jo apibrėžiami dalykai yra nepakeičiami iš savęs, o ne dėl Bažnyčios sutikimo. Kadangi yra pateikiami su Šventosios Dvasios pagalba, jam pažadėta palaimintojo Petro asmenyje, tai nėra reikalingi jokio kitų patvirtinimo ir negali būti apeliuojami jokiam kitam teismui. Popiežius tuomet nesprendžia kaip privatus asmuo, bet išdėsto arba saugo katalikų tikėjimo mokslą kai vyriausiasis visos Bažnyčios mokytojas, kuriame ypatingu būdu slypi tos Bažnyčios neklaidingumas.[79] Bažnyčiai pažadėtojo neklaidingumo dovaną turi ir vyskupų kolegija, kuomet ji su Petro įpėdiniu naudoja aukščiausiąją mokymo galią. Tuo būdu apibrėžiamiems dalykams niekada negali stigti Bažnyčios pritarimo, nes joje veikia ta pati Šventoji Dvasia, išlaikanti ir gilinanti visos Kristaus kaimenės tikėjimo vienybę.[80]

O kuomet arba popiežius, arba vyskupų kolegija drauge su juo, ką nors nusprendžia, jie skelbia, kad taip yra pačiame Apreiškime, prie kurio visi turi jungtis ir derintis. Tasai rašytasis arba žodinis Apreiškimas nepažeistas perduodamas teisėta vyskupų įpėdinyste, o ypač paties popiežiaus pastangomis ir, tiesos Dvasiai šviečiant, Bažnyčioje šventai saugomas bei ištikimai aiškinamas.[81] Popiežius ir vyskupai uoliai stengiasi atitinkamomis priemonėmis jį deramai ištirti ir tinkamai išreikšti, kaip to rei-

---

78 Plg. I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Pastor aeternus:** Denz. 1389 (3074).

79 Plg. Gasserio aiškinimą I Vatikano susirinkime: Mansi 52, 1213 AC.

80 Gasseris, t.p.: Mansi 1214 A.

81 Gasseris, t.p.: Mansi 1215 CD, 1216–17 A.

kalauja užimamos pareigos ir dalyko svarba.[82] Tačiau naujo, viešo, dieviškam tikėjimo lobiui priklausančio apreiškimo jie negauna.[83]

Vyskupų galia pašvęsti

26. Kunigystės sakramento pilnatve atžymėtas vyskupas yra „aukščiausiosios kunigystės malonės valdytojas",[84] ypač Eucharistija, kurią pats aukoja arba paveda kitiems atnašauti,[85] ir kuria Bažnyčia nuolatos gyvena ir auga. Ši Kristaus Bažnyčia tikrai yra visose teisėtose vietos tikinčiųjų bendruomenėse, kurios, susibūrusios apie savo ganytojus, Naujajame Testamente ir pačios yra vadinamos bažnyčiomis.[86] Jos yra savo vietovių naujoji tauta, Dievo pašaukta Šventąja Dvasia ir visišku įsitikinimu (plg. 1 Tes. 1, 5). Skelbiant Kristaus Evangeliją, jose suburiami tikintieji ir švenčiama Viešpaties vakarienės paslaptis, „kad jo kūno ir kraujo maistu visi būtų broliškai tarp savęs sujungti".[87] Vyskupui atliekant šventąją tarnybą,[88] kiekviena prie altoriaus susirinkusi bendruomenė vaizduoja tą meilę ir „Mistinio kūno vienybę, be kurios negali būti išganymo".[89] Tose bendruomenėse, nors jos dažnai yra menkos, neturtingos ir išblaškytos, gyvena Kristus, kurio galia yra suburta viena, šventa, katalikiškoji ir apaštališkoji Bažnyčia.[90] Juk „dalyvauda-

---

82 Gasseris, t.p.: Mansi 1213.

83 I Vatikano susirinkimas, dogm. konst. **Pastor aeternus,** 4: Denz. 1836 (3070).

84 Vyskupo konsekracijos malda Bizantijos apeigose: **Euchologion to mega,** Roma 1873, 139 psl.

85 Plg. šv. Ignaco, kankinio, **Smyrn.** 8, 1: Funk I, 282 psl.

86 Plg. Apd. 8, 1; 14, 22–23; 20, 17 ir perdėm.

87 Mozarabinė malda: PL 96, 759 B.

88 Plg. šv. Ignaco, kankinio, **Smyrn.** 8, 1: Funk I, 282 psl.

89 Šv. Tomas, **Summa Theol.** III, q. 73, a. 3.

90 Plg. šv. Augustino **C. Faustum,** 12, 20: PL 42, 265; **Serm.** 57, 7: PL 38, 389 ir t.t.

mi Viešpaties kūne ir kraujuje kaip tik virstame tuo, ką priimame".[91]

Kiekvienas teisėtas Eucharistijos atnašavimas yra vadovaujamas vyskupo. Vyskupui yra pavesta krikščionių tikėjimo kultu garbinti dieviškąją didybę ir tvarkyti tą kultą pagal Viešpaties įsakymus ir Bažnyčios nuostatus, toliau juos apsprendžiant ir pritaikant savo diecezijai.

Vyskupai, melsdamiesi už žmones ir jiems dirbdami, įvairiopai ir gausiai paskleidžia Kristaus šventumo pilnybės. Žodžio tarnyba perteikia Dievo jėgą tikinčiųjų išganymui (plg. Rom. 1, 16). Savo galia vyskupai nustato, kad būtų tvarkingai ir vaisingai teikiami sakramentai,[92] kurie pašvenčia tikinčiuosius. Jie tvarko krikštą, kuriuo tikintiesiems leidžiama tapti Kristaus karališkosios kunigystės dalininkais. Vyskupai yra pirminiai sutvirtinimo sakramento teikėjai, pašvenčia kunigais, prižiūri atgailos drausmę; rūpestingai ragina ir moko savo žmones ištikimai ir pagarbiai atlikti jiems priklausomą dalį liturgijoje, ypač šventojoje Mišių aukoje. Pagaliau žmonėms, kuriems vadovauja, vyskupai turi padėti savo gyvenimo pavyzdžiu, šalindami iš savo elgesio bet kokį blogį ir, kiek Viešpaties padedami įstengia, keisdami jį į gera, kad drauge su patikėtąja kaimene pasiektų amžinąjį gyvenimą.[93]

Vyskupų galia valdyti

27. Vyskupai sau pavestąsias paskiras bažnyčias valdo kaip Kristaus atstovai ir pasiuntiniai:[94] patarimu, ra-

---

[91] Šv. Leonas Did., **Serm.** 63, 7: PL 54, 357 C.

[92] Hipolito **Trad. Apost.**, 2–3: Botte, **Sources Chr.**, 26–30 psl.

[93] Plg. **kvotimo** tekstus vyskupo konsekracijos pradžioje ir **maldą** tos konsekracijos Mišių pabaigoje, po **Te Deum.**

[94] Benediktas XIV, brevė **Romana Ecclesia,** 1752 m. spalio 5 d., § 1: **Bullarium Benedicti** XIV, IV t., Roma 1758, 21: „Vyskupas yra Kristaus paveikslas ir atlieka jo darbą". Pijus XII, encikl. **Mystici Corporis,** 211 psl.: „Kristaus vardu kiekvienas gano ir valdo sau pavestą kaimenės dalį".

ginimu, pavyzdžiu, taip pat autoritetu ir šventąja galia. Tačiau šią galią naudoja vien tam, kad didėtų jų kaimenės tiesa ir šventumas, atsimindami, jog tas, kuris yra didesnis, turi būti mažesnis, ir vadovaująs turi būti kaip tas, kuris tarnauja (plg. Lk. 22, 26–27). Ši galia, kuria jie veikia Kristaus vardu, yra tikra, įprastinė, tiesioginė, nors jos naudojimą galiausiai tvarko aukščiausioji bažnytinė valdžia ir, žiūrėdama Bažnyčios arba visų tikinčiųjų naudos, gali atitinkamai aprėžti. Toji galia vyskupams duoda šventą teisę ir uždeda prieš Dievą pareigą leisti savo valdiniams įstatymus, teisti ir tvarkyti visa, kas priklauso kultui ir apaštalavimui.

Vyskupams yra pilnai pavestos ganytojinės pareigos, tai yra įprastas ir kasdieninis rūpinimasis savo avimis. Jie nelaikytini popiežiaus vikarais, nes turi savo galią ir yra visiškai teisingai vadinami savo valdomų tikinčiųjų vyresniaisiais.[95] Taigi jų galia nėra aukščiausiosios galios panaikinama, bet, priešingai, pabrėžiama, stiprinama ir ginama,[96] nes Šventoji Dvasia išsaugo nepakeistą Kristaus nustatytąją Bažnyčios valdymosi formą.

Tėvo pasiųstas jo šeimos valdyti vyskupas telaiko sau prieš akis pavyzdžiu gerąjį Ganytoją, kuris atėjo ne tam, kad būtų aptarnaujamas, bet kad tarnautų (plg. Mt. 20, 28; Mk. 10, 45) ir paaukotų už avis savo gyvybę (plg. Jn. 10, 11). Paimtas iš žmonių ir apsuptas silpnybės, jis geba užjausti nežinančiuosius ir klystančiuosius (plg. Žyd. 5, 1–2). Teneatsisako vyskupas išklausyti savo valdinių, tesaugo juos kaip tikrus savo vaikus ir teragina uoliai su

---

[95] Leonas XIII, encikl. **Satis cognitum,** 732 psl.; laiškas **Officio sanctissimo,** 1887 m. gruodžio 22 d.: ASS 20 (1887), 264 psl. Pijus IX, apašt. laiškas Vokietijos vyskupams, 1875 m. kovo 12 d. ir kalba konsistorijoje, 1875 m. kovo 15 d.: Denz. 3112–3117 (vien naujajame leidime).

[96] I Vatikano susirinkimas, dogm. konst. **Pastor aeternus,** 3: Denz. 1828 (3061). Plg. Zinellio pranešimą: Mansi 52, 1114 D.

juo bendradarbiauti. Vieną dieną jis turės už jų sielas pateikti Dievui apyskaitą (plg. Žyd. 13, 17). Todėl malda, pamokymais bei visokeriopais meilės darbais tepadeda ir jiems, ir tiems, kurie dar nėra vienos kaimenės; šiuos taip pat telaiko Viešpaties sau pavestais asmenimis.

Kadangi vyskupas, kaip apaštalas Paulius, yra visiems skolingas, tebūnie pasiruošęs visiems skelbti Evangeliją (plg. Rom. 1, 14–15) ir raginti savo tikinčiuosius veikti apaštalavimo ir misijų darbo bare. O tikintieji turi taip jungtis su vyskupu, kaip Bažnyčia su Kristumi ir Jėzus Kristus su Tėvu, kad visa būtų vieningai darnu[97] ir klestėtų Dievo garbei (plg. 2 Kor. 4, 15).

Kunigai

28. Kristus, kurį Tėvas pašventė ir pasiuntė į pasaulį (Jn. 10, 36), pasiskirdamas apaštalus, taip pat jų įpėdinius vyskupus padarė savo pašventimo ir pasiuntinybės dalininkais.[98] O vyskupai savo tarnybos pareigas skirtingu laipsniu teisėtai pavedė įvairiems Bažnyčios nariams. Tokiu būdu Dievo įsteigtąją bažnytinę tarnybą atlieka įvairaus lygio asmenys, kurie jau nuo seno vadinasi vyskupais, kunigais, diakonais.[99]

Kunigai, nors neturi aukščiausiojo kunigystės laipsnio ir savo galia priklauso nuo vyskupų, yra su jais sujungti kunigystės garbe.[100] Šventimų sakramentu[101] vyriausiojo

---

97 Plg. šv. Ignaco, kankinio, **Eph.** 5, 1: Funk I, 216 psl.

98 Plg. šv. Ignaco, kankinio, **Eph.** 6, 1: Funk I, 218 psl.

99 Plg. Tridento susirinkimo, 23. sesijos, **de sacr. Ordinis**, II sk.: Denz. 958 (1765) ir 6 kan.: Denz. 966 (1776).

100 Plg. Inocento I **Epist. ad Decentium**: PL 20, 554 A; Mansi 3, 1029; Denz. 98 (215): „Nors yra antros eilės **kunigai**, neturi **aukščiausios** kunigystės" — žv. Kiprijono **Epist.** 61, 3: CSEL (Hartel) III B, 696 psl.

101 Plg. Tridento susirinkimą, c.v.: Denz. 956a–968 (1763–1778), ypač 7 kan.: Denz. 967 (1777) — Pijaus XII apašt. konst. **Sacramentum Ordinis**: Denz. 2301 (3857–61).

ir amžinojo kunigo pavyzdžiu (Žyd. 5, 1–10; 7, 24; 9, 11–28) jie yra konsekruoti skelbti Evangelijai, ganyti tikintiesiems ir atlikti kulto pareigoms, kaip tikri Naujojo Testamento kunigai.[102] Savo laipsnio tarnyba būdami vienintelio tarpininko Kristaus (1 Tim. 2, 5) pareigų dalininkai, jie visiems skelbia Dievo žodį. O ypatingai savo šventąsias pareigas jie atlieka eucharistiniu kultu, arba Viešpaties vakariene, kur, atstovaudami Kristaus asmeniui,[103] ir skelbdami jo paslaptį, jungia tikinčiųjų maldas su jų Galvos auka. Mišiose, iki Viešpačiui ateinant (plg. 1 Kor. 11, 26), jie sudabartina ir pritaiko vienintelę Naujojo Testamento auką[104] — auką Kristaus, atidavusio save Tėvui kaip vienkartinę, nesuteptą atnašą (plg. Žyd. 9, 11–28). Atgailojantiems arba sergantiems tikintiesiems ypatingu būdu jie yra susitaikymo ir palengvinimo tarnai; jie perteikia Dievui Tėvui ištikimųjų reikalus ir maldas (plg. Žyd. 5, 1–4). Atlikdami sau tenkančia galios dalimi Kristaus, ganytojo ir galvos, pareigas,[105] jie telkia Dievo šeimą kaip vienminčių brolių bendruomenę[106] ir veda ją per Kristų Dvasioje į Tėvą. Kaimenės tarpe jie garbina jį dvasia ir tiesa (plg. Jn. 4, 24). Pagaliau jie darbuojasi, sakydami pamokslus ir mokydami tikėjimo (plg. 1 Tim. 5, 17). Jie tiki tai, ką Viešpaties įstatyme mąstydami skaito; moko, ką tiki; vykdo gyvenimu tai, ką moko.[107]

---

102 Plg. Inocentą I, c.v. — šv. Grigaliaus Naz. **Apol.** II, 22; PG 35, 432 B — Pseudo-Dionyzo **Eccl. Hier.**, 1, 2: PG 3, 372 D.

103 Plg. Tridento susirinkimo 22. sesiją: Denz. 940 (1743) — Pijaus XII encikl. **Mediator Dei,** 553 psl.; Denz. 2300 (3850).

104 Plg. Tridento susirinkimo 22. sesiją: Denz. 938 (1739–40) — II Vatikano susirinkimo konst. **Šventoji liturgija,** 7 ir 47 nr.

105 Plg. Pijaus XII encikl. **Mediator Dei,** 67 nr.

106 Plg. šv. Kiprijono **Epist.** 11, 3: PL 4, 242 B; CSEL (Hartel) II, 2, 497 psl.

107 **Kunigystės šventimų apeigos,** aprengimas drabužiais.

Kunigai, rūpestingi episkopato bendradarbiai,[108] padėjėjai ir įrankiai, yra pašaukti tarnauti tikintiesiems. Su savo vyskupu jie sudaro vieną kunigiją,[109] nors skirtą nevienodoms pareigoms. Pasitikėjimu ir didžiadvasiškumu susijungę su vyskupu, jie tarsi jį patį perkelia į paskiras vietos tikinčiųjų bendruomenes, perima dalį jo pareigų bei rūpesčių ir kasdien atsidėję jas vykdo. Pasidavę vyskupo galiai, jie pašvenčia ir valdo sau pavestą kaimenės dalį, kurioje visuotinė Bažnyčia tampa regima; tai didis jų įnašas į viso Kristaus kūno plėtotę (plg. Efez. 4, 12). Visada siekdami Dievo vaikų gerovės, jie stengiasi prisidėti prie visos diecezijos ir net visos Bažnyčios ganytojinio darbo.

Būdami tos pat kunigystės ir pasiuntinybės dalininkais, kunigai težvelgia į vyskupą kaip savo tėvą ir jo pagarbiai teklauso. O vyskupas težiūri į savo padėjėjus kunigus kaip sūnus ir draugus, — kaip Kristus, vadinąs savo mokinius nebe tarnais, bet draugais (plg. Jn. 15, 15). Dėl šventimų ir tarnybos visi kunigai, tiek diecezіniai, tiek vienuoliai, priklauso vyskupų kolegijai ir pagal savo pašaukimą bei malonę tarnauja visos Bažnyčios gerovei.

Bendri šventimai ir uždaviniai visus kunigus sieja gilia tarpusavio brolyste. Ji turėtų savaime ir noromis reikštis dvasine ir medžiagine, pastoracine ir asmenine tarpusavio pagalba, susitinkant, dalijantis gyvenimu, darbu ir meile.

Tikinčiaisiais, kuriuos krikštu ir mokymu dvasiškai pagimdė (plg. 1 Kor. 4, 15; 1 Petr. 1, 23), kunigai tesirūpina kaip tėvai Kristuje. Tapę kaimenei pavyzdžiu (1 Petr. 5, 3), taip tevadovauja ir tetarnauja savo vieti-

---

108 **Kunigystės šventimų apeigos,** prefacija.

109 Plg. šv. Ignaco, kankinio, **Philad.** 4: Funk I, 266 psl. — šv. Kornelijų I, minimą šv. Kiprijono **Epist.** 48, 2: CSEL (Hartel) III, 2, 610 psl.

nei bendruomenei, kad ji vertai galėtų vadintis tuo vardu, kuris atžymi vieną ir visą Dievo tautą — Dievo Bažnyčia (plg. 1 Kor. 1, 2; 2 Kor. 1, 1 ir toliau). Teatsimena, jog savo kasdienine elgsena ir rūpinimusi jie turi parodyti tikrąjį kunigo ir ganytojo veidą tikintiesiems ir netikintiesiems, katalikams ir nekatalikams ir visiems liudyti tiesą ir gyvenimą. Kaip geri ganytojai, jie privalo ieškoti ir tų (plg. Lk. 15, 4–7), kurie, nors Katalikų Bažnyčioje pakrikštyti, yra pametę sakramentų praktiką arba net tikėjimą.

Šiandien žmonija vis daugiau suauga į pilietinę, ūkinę ir visuomeninę vienumą. Todėl kunigai juo labiau turi stengtis sutartiniu rūpesčiu ir veikimu, vyskupų ir Šventojo Tėvo vadovaujami, šalinti bet kokį skaldymąsi, kad visa žmonių giminė būtų sujungta Dievo šeimos vienybe.

Diakonai

29. Vienu laipsniu žemiau hierarchijoje stovi diakonai, kuriems rankos yra uždedamos „ne kunigauti, o tarnauti".[110] Sustiprinti sakramentine malone ir bendraudami su vyskupu bei jo kunigais, jie tarnauja Dievo tautai liturgija, žodžiu ir meilės veikla. Diakono pareiga, kiek tai kompetentingos galios pavedama, iškilmingai krikštyti, sergėti ir dalyti Eucharistiją, Bažnyčios vardu paliudyti ir laiminti santuoką, nešti ligoniams viatiką, skaityti tikintiesiems Šventąjį Raštą, mokyti ir raginti žmones, vadovauti tikinčiųjų kultui ir maldai, teikti sakramentalijas, būti prie mirštančiųjų ir atlikti laidotuvių apeigas. Pasišventę meilės ir tvarkymo pareigoms, diakonai teprisimena šventojo Polikarpo įspėjimą: „Tebūnie

---

110 **Constitutiones Ecclesiae aegyptiacae** III, 2: Funk, **Didascalia** II, 103 psl. **Statuta Eccl. Ant.** 37–41: Mansi 3, 954.

gailestingi, uolūs; težengia tiesos keliu, laikydamiesi Viešpaties, kuris tapo visų tarnu".[111]

Dėl šiandieninės Lotynų Bažnyčios tvarkos šias taip didžiai reikalingas bažnytiniam gyvenimui pareigas daug kur vargiai tegalima atlikti. Todėl ateityje diakonatas galės būti atstatytas, kaip atskiras ir nuolatinis hierarchijos laipsnis. Įvairių rūšių kompetentingoms vietos vyskupų konferencijoms, pačiam popiežiui pritariant, yra paliekama nuspręsti, ar ir kur tinka tokius diakonus įvesti. Popiežiui sutinkant, šis diakonatas galės būti suteiktas vyresnio amžiaus vyrams, net turintiems žmonas, o taip pat ir tinkamiems jaunuoliams; tačiau šiems turi ir toliau galioti celibato įstatymas.

IV SKYRIUS

PASAULIEČIAI

Įžanga

30. Nušvietęs hierarchijos uždavinius, šventasis Sinodas noromis kreipia savo žvilgsnį į tuos krikščionis, kurie vadinasi pasauliečiais. Tiesa, visa, kas buvo pasakyta apie Dievo tautą, lygiu būdu yra taikoma ir pasauliečiams, ir vienuoliams, ir dvasininkams. Tačiau kai kurie dalykai yra ypatingai susiję su pasauliečiais, vyrais ir moterimis, dėl jų padėties ir paskirties. Būdingos mūsų meto aplinkybės reikalauja giliau apsvarstyti tų dalykų pagrindus.

---

111 **Ad Phil.** 5, 2: Funk I, 300 psl.: apie Kristų sakoma, jog „tapo visų tarnu". Plg. **Didachė,** 15, 1: t.p., 32 psl. — šv. Ignaco, kankinio, **Trall.** 2, 3: t.p., 242 psl. — **Constitutiones Apostolorum,** 8, 28, 4: Funk, **Didascalia** I, 530 psl.

Pašvęstieji ganytojai gerai žino, kiek daug pasauliečiai prisideda prie Bažnyčios gerovės. Taip pat žino, kad jie patys nėra vieninteliai asmenys, kuriems Kristus pavedė visą Bažnyčios misiją — išganyti pasaulį; priešingai, jų kilnusis uždavinys yra taip ganyti tikinčiuosius ir taip pripažinti jų pagalbą bei ypatingas dovanas, kad visi savo būdu sutartinai varytų bendrą darbą. Juk reikia, kad visi, „laikydamiesi tiesos meilėje, augtume visais atžvilgiais tame, kuris yra galva, Kristus. Jo yra visas kūnas sudėtas ir sujungtas, ir taip jis visais susišelpimo sunėrimais, kaip atitinka kiekvienam sąnariui skirtą veikimą, vykdo savo augimą sau statyti meilėje" (Efez. 4, 15–16).

Pasauliečių prigimtis

31. Pasauliečiais čia laikomi visi krikščionys, kurie nėra gavę šventimų ir nepriklauso Bažnyčioje pripažintam vienuolių luomui. Tai tikintieji, krikštu įjungti į Kristų, virtę Dievo tauta ir savo būdu tapę Kristaus — kunigo, pranašo ir karaliaus — galios dalininkais. Jie vykdo Bažnyčioje ir pasaulyje sau tenkančią visų krikščionių misijos dalį.

Pasauliečius skirianti ypatybė yra jų pasaulietinis pobūdis. Tiesa, ir kunigų luomo nariai kartais gali atlikti pasaulio reikalus, net turėti pasirinkę pasaulietinę profesiją. Tačiau dėl savo ypatingo pašaukimo svarbiausia ir ypatingai jie yra skirti šventajai tarnybai. O vienuoliai savo luomu nepaprastai ryškiai liudija, kad pasaulio negalima perkeisti ir paaukoti Dievui be Palaiminimų dvasios. Tuo tarpu pasauliečiai pačiu savo pašaukimu yra skirti ieškoti Dievo karalystės, rūpinantis laikinaisiais dalykais ir juos tvarkant pagal dieviškąjį planą. Jie veikia pasaulyje, imdamiesi visų jo pareigų ir darbų, supami įprastų šeimos ir visuomenės gyvenimo sąlygų, iš kurių yra tarsi nuausta jų būtis.

Dievas juos ten šaukia, kad, atlikdami sau skirtąsias pareigas Evangelijos dvasia, lyg koks raugas prisidėtų prie pasaulio pašventimo tarsi iš vidaus ir taip, ypatingai spinduliuodami savo gyvenimo pavyzdžiu, tikėjimu, viltimi ir meile, kitiems rodytų Kristų. Tad jiems pirmoje eilėje yra pavesta taip nušviesti ir tvarkyti visus laikinuosius dalykus, su kuriais yra glaudžiai susieti, kad visa būtų atliekama Kristaus norimu būdu ir visa vyktų, klestėtų Kūrėjo ir Atpirkėjo garbei.

Vieta Bažnyčioje

32. Šventoji Bažnyčia ją įsteigusiojo Dievo valia yra sutvarkyta ir valdoma nuostabiu įvairumu. „Nes kaip viename kūne turime daug sąnarių, visi gi sąnariai turi ne tą patį veikimą, taip mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje, ypačiai gi esame kits kito sąnariai" (Rom. 12, 4–5).

Viena tėra Dievo išrinktoji tauta: „vienas Viešpats, vienas tikėjimas, vienas krikštas" (Efez. 4, 5). Bendra yra narių kilnybė, plaukianti iš jų atgimimo Kristuje, bendra vaikų malonė, bendras pašaukimas būti tobulais; vienas išganymas, viena viltis, nedaloma meilė. Taigi Kristuje ir Bažnyčioje nėra jokios nelygybės dėl kilmės ar tautybės, visuomeninės padėties ar lyties, nes „čia nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyriškio, nei moteriškės; nes jūs visi esate vienas Kristuje Jėzuje" (Gal. 3, 28; plg. Kol. 3, 11).

Nors Bažnyčioje ir ne visi eina tuo pačiu keliu, visi yra pašaukti siekti šventumo ir gavę lygiai tą patį tikėjimą iš teisingojo Dievo (plg. 2 Petr. 1, 1). Nors kai kurie Kristaus valia yra paskirti būti kitiems mokytojais, paslapčių perdavėjais ir ganytojais, visi yra lygūs kilnumu ir kiekvienam tikinčiajam bendra veikla Kristaus kūnui plėtoti. Skirtumą, kurį Viešpats padarė tarp pašvęstųjų

tarnų ir likusios Dievo tautos, lydi jungtis, nes ganytojai ir kiti tikintieji yra susieti abipuse priklausomybe. Bažnyčios ganytojai, sekdami Viešpaties pavyzdžiu, tegu tarnauja savo tarpe ir kitiems tikintiesiems; o tikintieji uoliai teateina į pagalbą ganytojams ir mokytojams. Tuo įvairumu visi liudija įstabią Kristaus kūno vienybę: pats malonės, tarnybos ir veiklos skirtingumas jungia Dievo vaikus į viena, nes „visa tai daro viena ir ta pati Dvasia" (1 Kor. 12, 11).

Dievo maloningumu pasauliečiams broliu yra tapęs Kristus, kuris, nors yra visa ko Viešpats, atėjo ne tam, kad būtų aptarnaujamas, bet kad tarnautų (plg. Mt. 20, 28). Taip pat jiems yra broliai pašvęstieji tarnai, kurie, Kristaus galia mokydami, pašvęsdami ir valdydami, prižiūri Dievo šeimą, kad visi laikytųsi naujojo meilės įstatymo. Apie tai šv. Augustinas labai gražiai rašo: „Tai, kas esu jums, mane gąsdina; kas esu su jumis, mane guodžia. Jums esu vyskupas, su jumis — krikščionis. Pirmasis dalykas reiškia pareigą, antrasis — malonę. Anas neša pavojų, o šis — išganymą".[112]

Apaštalavimas

33. Pasauliečiai yra sutelkti į Dievo tautą ir sujungti į vieną Kristaus kūną, vadovaujamą vienos galvos. Kas jie bebūtų, yra šaukiami, kaip gyvi Bažnyčios nariai, dirbti jos plėtimui ir nuolatiniam pašventimui visomis jėgomis, kurias turi Kūrėjo gerumu ir Atpirkėjo malone.

Pasauliečių apaštalavimas yra įsijungimas į pačios Bažnyčios misiją nešti išganymą. Šiam apaštalavimui visi yra paties Viešpaties skiriami krikštu ir sutvirtinimu. O sakramentais, ypač šventąja Eucharistija, yra perteikiama ir kurstoma toji meilė, kuri yra kiekvieno apaštalavimo siela. Pasauliečiai yra ypatingai pašaukti įnešti Baž-

---

[112] Serm. 340, 1: PL 38, 1483.

nyčią ir jos veikimą į tas vietas ir sąlygas, kur vien su jų pagalba ji gali tapti žemės druska.[113] Tokiu būdu kiekvienas pasaulietis gautomis dovanomis, „atitinkančiomis Kristaus dovanos saiką“ (Efez. 4, 7), yra tapęs pačios Bažnyčios uždavinio liudininkas ir įrankis.

Šalia šio apaštalavimo, kuriam yra skirti visi krikščionys be išimties, pasauliečiai dar gali būti įvairiais būdais pašaukti betarpiškiau bendradarbiauti su apaštalaujančia hierarchija,[114] kaip tie vyrai ir moterys, kurie padėjo apaštalui Pauliui skelbti Evangeliją, daug darbuodamiesi Viešpatyje (plg. Pil. 4, 3; Rom. 16, 3 tt.). Be to, juos hierarchija gali pasitelkti atlikti dvasiniam tikslui kai kurias bažnytines funkcijas.

Tad visi pasauliečiai turi garbingą pareigą dirbti, kad Dievo suplanuotasis išganymas vis daugiau pasiektų visus kiekvieno meto ir kiekvienos vietos žmones. Todėl jiems turi būti visur atviras kelias pagal išgales ir laiko reikalavimus aktyviai prisidėti prie išganingojo Bažnyčios darbo.

Dalyvavimas Kristaus kunigystėje

34. Vyriausiasis ir amžinasis kunigas Jėzus Kristus, norėdamas ir pasauliečių pastangomis tęsti savo liudijimą ir tarnavimą, gaivina juos savo Dvasia ir nepaliaudamas skatina imtis kiekvieno gero, tobulo darbo.

Ką jis glaudžiai sujungia su savo gyvenimu ir uždaviniu, tam taip pat suteikia dalį savo kunigystės pareigų, įgalindamas dvasiniu kultu garbinti Dievą ir gelbėti žmones. Todėl pasauliečiai, būdami skirti Kristui ir sustiprinti Šventosios Dvasios, yra įstabiu būdu šaukiami ir ruošiami

---

113 Plg. Pijaus XI encikl. **Quadragesimo anno,** 221 t. psl. — Pijaus XII kalbą **De quelle consolation,** 1951 m. spalio 14 d.: AAS 43 (1951), 790 t. psl.

114 Plg. Pijaus XII kalbą **Six ans sont écoulés,** 1957 m. spalio 15 d.: AAS 49 (1957), 927 psl.

nešti vis gausesnių jos vaisių. Juk visi jų darbai, maldos ir apaštalavimo pastangos, vedybinis ir šeiminis gyvenimas, kasdieninis triūsas ir sielos bei kūno poilsis, jei tik tai atliekama Dvasioje, net kantriai pakeliami gyvenimo sunkumai, per Jėzų Kristų tampa Dievui patinkamomis dvasinėmis atnašomis (plg. 1 Petr. 2, 5). Eucharistinės aukos metu drauge su Viešpaties kūnu karštu pamaldumu jos įteikiamos Tėvui. Tokiu būdu ir pasauliečiai, kaip visur šventai veikią garbintojai, patį pasaulį pašvenčia Dievui.

Dalyvavimas Kristaus pranašavime

35. Kristus, didysis pranašas, ir savo gyvenimo liudijimu, ir žodžio galia paskelbęs Tėvo karalystę, savo pranašavimo uždavinį vykdo toliau, iki tos karalystės garbė bus pilnai apreikšta. Tam panaudoja ne vien hierarchiją, kuri jo vardu ir galia moko, bet ir pasauliečius, kuriuos pasiskiria liudininkais ir apdovanoja tikėjimo nuovoka bei žodžio malone (plg. Apd. 2, 17–18; Apr. 19, 10), kad Evangelijos jėga sušvistų kasdieniniame jų šeimos ir visuomenės gyvenime.

Pasauliečiai pasirodo esą pažado vaikais, jei, būdami tvirto tikėjimo ir vilties, gerai išnaudoja laiką (plg. Efez. 5, 16; Kol. 4, 5) ir kantriai laukia būsimosios garbės (plg. Rom. 8, 25). Teneslepia šios vilties sielos gelmėse, bet, nuolat stengdamiesi atsiversti ir kovodami „prieš tamsybių pasaulio valdovus, prieš piktumo dvasias“ (Efez. 6, 12), teišreiškia ją ir tvarkydami pasaulio gyvenimą.

Naujojo Testamento sakramentai, kurie palaiko ir kursto tikinčiųjų gyvenimą bei apaštalavimą, jau dabar vaizduoja naują dangų ir naują žemę (plg. Apr. 21, 1). Taip ir pasauliečiai tampa galingais laukiamųjų dalykų tikėjimo (plg. Žyd. 11, 1) šaukliais, jei su tikėjimo nešamu gyvenimu nedvejodami sujungia tikėjimo išpažinimą.

šitoks Evangelijos skelbimas, skleidžiant Kristaus naujieną ir gyvenimo pavyzdžiu, ir žodžiu, yra tuo būdingas ir ypatingai pajėgus, kad vyksta įprastose pasaulio sąlygose.

Ypač didžios vertės šiam uždaviniui vykdyti yra tas luomas, kurį pašvenčia specialus sakramentas, būtent vedybinis ir šeiminis gyvenimas. Kur krikščioniškasis tikėjimas pergeria ir kasdien vis labiau perkeičia visą gyvenimo būdą, ten yra pasireiškimo laukas ir puiki mokykla pasauliečių apaštalavimui. Ten susituokusiųjų laukia jiems skirtasis uždavinys — būti vienas antram bei vaikams tikėjimo ir Kristaus meilės liudininkais. Krikščioniškoji šeima garsiai skelbia ir dabartinės Dievo karalystės dorybes, ir būsimojo gyvenimo viltį. Savo pavyzdžiu ir liudijimu ji pasmerkia nuodėmės pasaulį ir apšviečia tuos, kurie ieško tiesos.

Net užimti laikinojo gyvenimo reikalais, pasauliečiai gali ir turi savo vertinga veikla skleisti pasaulyje Evangeliją. Vienas kitas iš jų, kai pašvęstieji tarnai yra negausūs arba siaučiančio persekiojimo trukdomi, kiek galėdami perima kai kurias šventąsias pareigas. Taip pat daugelis jų pašvenčia visas savo jėgas apaštalavimo darbui. Tačiau to neužtenka; reikia, kad visi padėtų Dievo karalystei pasaulyje plėstis ir augti. Todėl pasauliečiai turi uoliai stengtis geriau pažinti apreikštąją tiesą ir karštai prašyti Dievą išminties dovanos.

Dalyvavimas Kristaus valdyme

36. Kristus, tapęs klusnus iki mirties ir todėl Tėvo išaukštintas (plg. Pil. 2, 8–9), pasiekė savo karalystės garbę. Visa jam yra pavesta, iki pats save ir visą kūriniją paves Tėvui, kad Dievas būtų visame visa (plg. 1 Kor. 15, 27–28). Šia galia pasidalijo su mokiniais, kad jie taip pat taptų karališkai laisvi ir išsižadėjimu bei šventu gyveni-

mu nugalėtų savyje nuodėmės viešpatavimą (plg. Rom. 6, 12). Pasidalijo ir tam, kad, tarnaudami Kristui kituose, nuolankumu ir kantrumu atvestų savo brolius pas Karalių, kuriam tarnauti reiškia viešpatauti.

Viešpats trokšta ir tikinčiųjų pasauliečių pastangomis plėsti savo karalystę — tiesos ir gyvybės, šventumo ir malonės, teisingumo, meilės ir taikos karalystę.[115] Toje karalystėje pati kūrinija bus išvaduota iš sugedimo vergijos ir pasieks garbingąją Dievo vaikų laisvę (plg. Rom. 8, 21). Tikrai didis pažadas ir didis įsakymas yra duotas mokiniams: „Visa yra jūsų, jūs gi Kristaus, o Kristus Dievo" (1 Kor. 3, 23).

Tikintieji turi įžvelgti giliąją visos kūrinijos prasmę, vertę ir paskirtį tarnauti Dievo garbei; taip pat turi net pasauline veikla padėti vienas kitam švenčiau gyventi. Tokiu būdu į pasaulį įsiskverbs Kristaus dvasia ir, viešpataujant teisingumui, meilei ir taikai, jis sėkmingiau pasieks savo tikslą. Šį uždavinį turi vykdyti visi, bet pagrindinis vaidmuo čia tenka pasauliečiams. Tad tepanaudoja savo patirtį pasaulio dalykų srityje. Kristaus malonei iš vidaus keliant jų veiklą, kiek galėdami tesiekia, kad sukurtosios gėrybės, kaip Kūrėjo nustatyta ir jo Žodžio nušviesta, būtų darbu, technika ir kultūra visų žmonių naudai išvystomos, geriau tarp jų paskirstomos ir savo keliu padėtų visuotiniam žengsmui į žmogiškąją ir krikščioniškąją laisvę. Tuo būdu Kristaus Bažnyčios narių pastangomis kaskart daugiau paskleis savo išganingosios šviesos visoje žmonių bendruomenėje.

Be to, jeigu kurios nors pasaulio institucijos ir sąlygos veda žmones į nuodėmę, pasauliečiai jungtinėmis jėgomis jas taip tepakeičia, kad atitiktų teisingumo reikalavimus ir, užuot trukdžiusios, padėtų reikštis dorybėms. Tai da-

---

115 Kristaus Karaliaus šventės **prefacija.**

rydami, suteiks kultūrai ir žmonių veiklai dorinę vertę. Tuo būdu ir pasaulio dirva bus geriau paruošta dieviškojo žodžio sėklai, ir Bažnyčiai plačiau atsidarys vartai siųsti į jį taikos šaukliams.

Kaip reikalauja pats išganymo planas, tikintieji teišmoksta rūpestingai skirti, kurios teisės bei pareigos yra jų kaip Bažnyčios narių, ir kurios plaukia iš to, kad jie priklauso žmonijos bendruomenei. Tesistengia darniai vienas su kitomis sujungti, atsimindami, jog kiekvieną laikinąjį reikalą turi apspręsti krikščioniškoji sąžinė, nes jokia žmogaus veikla, net laikinojoje plotmėje, negali būti atsieta nuo aukščiausios Dievo valdžios. Ypač mūsų metu šis skirtumas ir drauge darna turi kuo aiškiausiai šviesti iš tikinčiųjų veiksenos, kad Bažnyčios misija galėtų pilniau atitikti šiandieninio pasaulio sąlygas. Mat, iš vienos pusės, reikia pripažinti, kad žemiškoji sritis, teisėtai pasiėmusi pasaulio rūpesčius, vadovaujasi savais dėsniais. Tačiau, iš kitos pusės, pagrįstai reikia atmesti pražūtingą doktriną, kuri skelbia, kad bendruomenė turi būti kuriama visai nepaisant religijos, ir kuri puola bei griauna piliečių tikėjimo laisvę.[116]

Santykiai su ganytojais

37. Kaip visi tikintieji, pasauliečiai turi teisę iš pašvęstųjų ganytojų apsčiai gauti dvasinių Bažnyčios gėrybių, ypač Dievo žodžio ir sakramentų pagalbos.[117] Tepareiškia jiems savo reikalus ir pageidavimus su ta laisvės ir pasitikėjimo dvasia, kuri dera Dievo vaikams ir broliams Kristuje. Turimos žinios, patyrimas ir prestižas pa-

---

116 Plg. Leono XIII encikl. **Immortale Dei,** 1885 m. lapkričio 1 d.: ASS 18 (1885), 166 tt. psl.; encikl. **Sapientiae christianae,** 1890 m. sausio 10 d.: ASS 22 (1889-90), 397 tt. psl. — Pijaus XII kalbą **Alla vostra filiale,** 1958 m. kovo 23 d.: AAS 50 (1958), 220 psl.: „teisėtas, sveikas valstybės pasaulietiškumas".

117 **Kanoninio teisyno** 682 kan.

saulieciams leidžia, o kartais net uždeda pareigą pareikšti savo nuomonę apie dalykus, liečiančius Bažnyčios gerovę.[118] Prireikus tai tebūnie daroma, panaudojant Bažnyčios tam tikslui įsteigtus organus, visuomet vadovaujantis tiesa, drąsa ir apdairumu, rodant pagarbą ir meilę tiems, kurie savo einamomis šventomis pareigomis atstovauja Kristui.

Drauge su visais tikinčiaisiais pasauliečiai nedelsdami krikščioniškai, klusniai tepriima, ką Kristui atstovaują pašvęstieji ganytojai kaip mokytojai ir vadovai Bažnyčioje nutaria. Tebūnie jiems pavyzdžiu Kristus, savo klusnumu iki mirties nutiesęs visiems žmonėms palaimintąjį Dievo vaikų laisvės kelią. Taip pat tenepamiršta malda pavesti Dievui savo vyresniuosius, serginčius mūsų sielas, už kurias jie turės pateikti apyskaitą, kad tai galėtų atlikti džiaugsmingai, o ne vaitodami (plg. Žyd. 13, 17).

Pašvęstieji ganytojai, iš savo pusės, tepripažįsta ir teugdo pasauliečių vertę bei atsakomybę Bažnyčioje, noriai tesinaudoja jų išmintingu patarimu, drąsiai tepatiki jiems Bažnyčios gerovę keliančias pareigas ir tepalieka veikimo laisvę bei lauką, netgi teskatina, kad savanoriškai imtųsi darbų. Su tėviška meile atidžiai tesvarsto Kristuje pasauliečių pateikiamus planus, siūlymus ir pageidavimus.[119] Pagaliau ganytojai pagarbiai tepripažįsta teisėtą laisvę, kuri yra visų privilegija pilietinėje plotmėje.

Iš šio draugiško santykiavimo tarp pasauliečių ir ganytojų reikia laukti daug naudos Bažnyčiai. Jis pasauliečiuose stiprina atsakomybės jausmą, ugdo užsidegimą, jų jėgas lengviau įjungia į ganytojų darbą. O ganytojai, pasauliečių patyrimo padedami, pajėgia aiškiau ir tinka-

---

118 Plg. Pijaus XII kalbą **De quelle consolation,** c.v., 789 psl.: „Lemiamuose mūšiuose sėkmingiausi planai kartais kyla pirmosiose linijose"; plg. taip pat kalba **L'importance de la presse catholique,** 1950 m. vasario 17 d.: AAS 42 (1950), 256 psl.

119 Plg. 1 Tes. 5, 19 ir 1 Jn. 4, 1.

miau spręsti tiek dvasinius, tiek laikinius reikalus. Tuo būdu visa Bažnyčia, visų savo narių stiprinama, sėkmingiau atlieka savo uždavinį — nešti pasauliui gyvybę.

Baigiamasis žodis

38. Kiekvienas pasaulietis turi žemėje būti Viešpaties Jėzaus Kristaus prisikėlimo bei gyvenimo liudininkas ir gyvojo Dievo ženklas. Visi drauge ir kiekvienas iš savo pusės turi maitinti pasaulį dvasiniais vaisiais (plg. Gal. 5, 22), skleisti jame dvasią, gaivinančią tuos beturčius, romiuosius ir taikos nešėjus, kuriuos Viešpats Evangelijoje paskelbė palaimintais (plg. Mt. 5, 3–9). Vienu žodžiu, „krikščionys tebūnie pasaulyje tai, kas siela yra kūne".[120]

V SKYRIUS

VISI ŠAUKIAMI TAPTI ŠVENTAIS BAŽNYČIOJE

Įžanga

39. Mūsų tikėjimas sako, kad Bažnyčia, kurios paslaptį šventasis Sinodas išdėsto, yra nepaliaujamai šventa. Juk Kristus, Dievo Sūnus, kurį išpažįstame su Tėvu ir Dvasia esant „vieną šventą",[121] pamilo Bažnyčią kaip savo sužieduotinę, atidavė pats save už ją, kad pašvęstų (plg. Efez. 5, 25–26), Dievo garbei sujungė ją su savimi kaip savo paties kūną ir pripildė Šventosios Dvasios dovanų. Todėl Bažnyčioje visi, ar priklausytų hierarchijai, ar būtų jos ganomi, yra šaukiami tapti šventais, kaip sako

---

[120] **Epist. ad Diognetum,** 6: Funk I, 400 psl. Plg. šv. Jono Auks. **in Matth. Hom.** 46 (47), 2: PG 58, 478, apie raugą tešloje.

[121] Romos apeigų mišiolas, **Gloria in excelsis.** Plg. Lk. 1, 35; Mk. 1, 24; Lk. 4, 34; Jn. 6, 69 (ho hagios tou Theou — Dievo šventasis); Apd. 3, 14; 4, 27 ir 30; Žyd. 7, 26; 1 Jn. 2, 20; Apr. 3, 7.

apaštalas: „Tai yra Dievo valia, kad jūs būtumėte šventi“ (1 Tes. 4, 3; plg. Efez. 1, 4). Šis Bažnyčios šventumas be paliovos reiškiasi ir turi reikštis malonės vaisiais, kuriuos Šventoji Dvasia neša tikinčiuosiuose.

Tas šventumas įvairiopai atsiskleidžia paskiruose asmenyse, kurie savo gyvenimu siekia meilės tobulybės, tuo dorindami kitus. Ypatingu būdu jis iškyla aikštėn, kai sekama patarimais, kuriuos įprasta vadinti evangeliškaisiais. Daug krikščionių, Šventosios Dvasios raginami, šiais patarimais seka tiek privačiai, tiek pasirinkę Bažnyčios pripažintą gyvenimo būdą, arba luomą. Pasauliui tai yra ir turi būti puikus šio šventumo liudijimas ir pavyzdys.

Visuotinė šventumo pareiga

40. Dieviškasis visokio tobulumo mokytojas ir pavyzdys Viešpats Jėzus pats yra visų gyvenimo šventumo autorius ir atbaigėjas. Tą šventumą jis skelbė visiems savo mokiniams, nepaisydamas jų padėties: „Būkite tad tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis Tėvas tobulas“ (Mt. 5, 48).[122] Visiems pasiuntė Šventąją Dvasią, kuri iš vidaus skatina mylėti Dievą visa širdimi, visa siela, visa mintimi ir visa savo galia (plg. Mk. 12, 30), o vienas kitą— kaip juos mylėjo Kristus (plg. Jn. 13, 34; 15, 12).

Kristaus sekėjai yra Dievo pašaukti ne dėl savo darbų, bet jo paties noru bei malone. Jie yra išteisinti Viešpatyje Jėzuje ir tikėjimo krikštu tikrai tapę Dievo vaikai ir dieviškosios prigimties dalininkai, todėl iš tikrųjų šventi. Tad jie privalo iš Dievo gautąjį šventumą savo gyvenimu išlaikyti ir tobulinti. Apaštalas juos ragina gyventi, „kaip pritinka šventiesiems“ (Efez. 5, 3), kad, „kaip Dievo išrinktieji, šventieji ir mylimieji“, jie pasižymėtų „širdingu

---

[122] Plg. Origeno **Comm. Rom.** 7, 7: PG 14, 1122 B — Pseudo-Makarijaus **De Oratione,** 11: PG 34, 861 AB — šv. Tomo **Summa Theol.** II–II, q. 184, a. 3.

gailestingumu, maloningumu, kuklumu ir kantrumu" (Kol. 3, 12) ir kad Dvasios vaisiai būtų jų šventumas (plg. Gal. 5, 22; Rom. 6, 22). O kadangi visi daug kuo nusikalstame (plg. Jok. 3, 2), nuolat esame reikalingi Dievo gailestingumo ir turime kasdien melstis: „Atleisk mums mūsų kaltes" (Mt. 6, 12).[123]

Tad kiekvienam aišku, kad visi tikintieji Kristų, kokia bebūtų jų užimama vieta ar padėtis, šaukiami siekti krikščioniškojo gyvenimo pilnatvės ir meilės tobulybės.[124] Šis šventumas net žemės bendruomenėje padeda plisti žmoniškesniam gyvenimui. Tam tobulumai pasiekti tikintieji tepanaudoja jiems Kristaus malonės atseikėtąją galią. Sekdami jo pėdomis, tapdami į jį panašūs ir visur nusilenkdami Tėvo valiai, didžiadvasiškai tepasišvenčia Dievo garbei ir artimo tarnybai. Tuo būdu Dievo tautos šventumas skleisis gausiais vaisiais, kaip Bažnyčios istorija ryškiai parodo daugybės šventųjų gyvenimu.

Įvairių Bažnyčios narių šventumas

41. Nors gyvenimo būdas ir pareigos įvairuoja, šventumas yra tik vienas. Jo siekia visi, kurie, Dvasios vedami ir klusnūs Tėvo balsui, garbindami Dievą Tėvą dvasia ir tiesa, seka neturtingu, nuolankiu ir kryžių nešančiu Kristumi, kad taptų verti būti jo garbės dalininkais. Kiekvienas turi pagal savo gabumus ir pareigas nesvyruodamas žengti pirmyn; o kelias yra gyvas tikėjimas, žadinąs viltį ir veikiąs meile.

Pirmoje eilėje Kristaus kaimenės ganytojai, imdamiesi pavyzdžiu vyriausiąjį ir amžinąjį Kunigą, mūsų sielų

---

123 Plg. šv. Augustino **Retract.** II, 18: PL 32, 637 t. — Pijaus XII encikl. **Mystici Corporis,** 225 psl.

124 Plg. Pijaus XI encikl. **Rerum omnium,** 1923 m. sausio 26 d.: AAS 15 (1923), 50 ir 59–60 psl.; encikl. **Casti connubii,** 548 psl. — Pijaus XII apašt. konst. **Provida-Mater,** 1947 m. vasario 2 d.: AAS 39 (1947), 117 psl.; kalbą **Annus sacer,** 27–28 psl.; kalbą **Nel darvi,** 1956 m. liepos 1 d.: AAS 48 (1956), 574 t. psl.

ganytoją ir vyskupą, turi šventai ir džiaugsmingai, nuolankiai ir tvirtai atlikti savo tarnybą. Tokiu būdu atliekama, jiems patiems ji bus puiki šventumo priemonė. Išrinkti kunigystės pilnybei, gauna sakramento malonę, kad malda, auka, mokymu ir kiekvienu kitu vyskupo rūpestingumo ir tarnavimo būdu galėtų tobulai atlikti ganytojo pareigas.[125] Ji taip pat yra duodama, kad nebijotų aukoti savo gyvybės už avis ir, tapę kaimenei pavyzdžiu (plg. 1 Petr. 5, 3), pačiu savo gyvenimu kasdien vestų Bažnyčią į vis didesnį šventumą.

Kunigai yra dvasinis vyskupų vainikas.[126] Pašaukti Kristaus, amžinojo ir vienintelio tarpininko, jie gauna dalį vyskupo pareigų malonės. Būdami į juos panašūs, tegu jie auga Dievo ir artimo meile, kasdien atlikdami savo pareigas, tepalaiko ryšį su konfratrais, tegu gausiai turi visokio dvasinio gėrio ir visiems gyvai teliudija Dievą.[127] Uoliai teseka kunigais, kurie amžių būvyje dažnai paprastu ir kitų nepastebimu savo darbu yra atlikę puikų šventumo pavyzdį; Dievo Bažnyčia juos didžiai gerbia. Iš pareigos melsdamiesi ir atnašaudami auką už savo žmones ir visą Dievo tautą, tesistengia suprasti, ką daro, ir kartoti gyvenimu, ką ženklais atlieka.[128] Užuot leidęsi apaštalavimo rūpesčių, pavojų ir vargų trukdomi, jais kaip tik tekopia į aukštesnį šventumo laipsnį, stiprindami ir ugdydami savo veiklą dvasinio susitelkimo gausa visos Dievo Bažnyčios džiaugsmui. Visi kunigai, ypač tie, kurie savo šventimų titulu vadinasi diecezininiais, teatsimena,

---

125 Plg. šv. Tomo **Summa Theol.** II–II, q. 184, a. 5 ir 6. **De perf. vitae spir., 18 sk.** — Origeno **in Is.** Hom 6, 1: PG 13, 239.

126 Plg. šv. Ignaco, kankinio, **Magn.** 13, 1: Funk I, 241 psl.

127 Plg. Pijaus X raginimą kunigų luomo nariams, **Haerent animo,** 560 t. psl. — **Kanoninio teisyno** 124 kan. — Pijaus XI encikl. **Ad catholici sacerdotii,** 22 t. psl.

128 **Kunigystės šventimų apeigos,** pradinis raginimas.

kiek daug jų šventumui padeda ištikima vienybė ir didžiadvasiškas bendradarbiavimas su savo vyskupu.

Ypatingi vyriausiojo Kunigo pasiuntinybės ir malonės dalininkai taip pat yra ir žemesnio laipsnio tarnai. Pirmoji vieta čia tenka diakonams. Tarnaudami Kristaus ir Bažnyčios paslaptims,[129] jie turi saugotis bet kokios nedorybės, patikti Dievui ir rūpintis kiekvienu galimu gėriu žmonių tarpe (plg. 1 Tim. 3, 8–10 ir 12–13). Klierikai, Dievo pašaukti ir pasiskirti, ganytojų prižiūrimi ruošiasi tarnybos pareigoms. Jie turi stengtis savo protu ir širdimi atitikti tokį aukštą pašaukimą: uoliai melstis, karštai mylėti, mąstyti tai, kas tikra, teisinga ir garbinga, visa atlikti Dievo garbei ir šlovei. Prie jų pridėtini ir tie Dievo išrinktieji pasauliečiai, kurie, vyskupo pašaukti pilnai atsidėti apaštalavimo veiklai, vaisingai darbuojasi Viešpaties dirvoje.[130]

Susituokusieji krikščionys ir tėvai, eidami sau skirtuoju keliu, ištikima meile turi visą gyvenimą palaikyti vienas antrą malonėje, o mylinčia širdimi priimtus iš Dievo savo vaikus išmokyti krikščionių tikėjimo ir Evangelijos dorybių. Tai darydami, jie šviečia visiems nenuilstamos ir dosnios meilės pavyzdžiu, padeda kurti mylinčią brolių bendruomenę ir tampa Motinos Bažnyčias vaisingumo liudytojais ir padėjėjais. Tuo juose pasirodo ir toliau klesti toji meilė, kuria Kristus mylėjo savo Sužieduotinę ir už kurią pats save atidavė.[131]

Panašus pavyzdys, tik kitokiu būdu, yra našlaują ir nevedę, kurie irgi gali nemaža prisidėti prie Bažnyčios šventumo ir veiklos. O tie, kuriems tenka dažnai sunkiai dirbti, turi žmogiškuoju darbu tobulintis, padėti kitiems

---

129 Plg. šv. Ignaco, kankinio, **Trall.** 2, 3: Funk I, 244 psl.

130 Plg. Pijaus XII kalbą **Sous la maternelle protection,** 1957 m. gruodžio 9 d.: AAS 50 (1958), 36 psl.

131 Pijus XI, encikl. **Casti connubii,** 548 t. psl. Plg. šv. Jono Auks. **in Eph.** Hom. 20, 2: PG 62, 136 tt. psl.

ir gerinti visos žmonių bendruomenės ir kūrinijos padėtį. Jie taip pat turi džiaugsminga viltimi, nešdami vienas kito naštą, pačiu savo kasdieniniu darbu siekti aukštesnio, net apaštališko, šventumo, kad veiklia meile pasektų Kristumi, kuris darbavosi savo rankomis ir visuomet su Tėvu veikia visų išganymui.

Tie, kuriuos slegia neturtas, negalė, liga, įvairūs sielvartai arba persekiojimas dėl teisybės, težino, jog jie yra ypatingai sujungti su Kristumi, kenčiančiu dėl pasaulio išganymo. Juos Viešpats Evangelijoje skelbė palaimintais, o „visokios malonės Dievas, kuris mus pašaukė į savo amžinąją garbę Kristuje Jėzuje, pats truputį kentėjusius patobulins, sustiprins ir patvirtins" (1 Petr. 5, 10).

Tad visi krikščionys, kokios bebūtų jų gyvenimo sąlygos, pareigos ir aplinkybės, taps kasdien šventesni, jei tikėjimo vedami visa priims iš Tėvo rankos ir bendradarbiaus su Dievo valia, net laikinojo gyvenimo darbuose visiems parodydami meilę, kuria Dievas mylėjo pasaulį.

Meilės vaidmuo ir šventumo priemonės

42. „Dievas yra meilė, ir kas pasilieka meilėje, pasilieka Dievuje, ir Dievas jame" (1 Jn. 4, 16). Savo meilę Dievas įliejo į mūsų širdis Šventąja Dvasia, kurią mums davė (plg. Rom. 5, 5). Todėl pirmoji ir reikalingiausioji dovana yra meilė, kuria mylime Dievą labiau už visa, o artimą dėl jo. Kad meilė, kaip gera sėkla, sieloje augtų ir neštų vaisių, kiekvienas tikintysis turi noriai klausytis Dievo žodžio, malonės padedamas, vykdyti darbu jo valią, dažnai priimti sakramentus, ypač Eucharistiją, ir dalyvauti šventosiose pamaldose, nuolat melstis, išsižadėti savęs, darbščiai tarnauti broliams ir puoselėti savyje visas dorybes. Meilė, kaip tobulybės ryšys ir įstatymo pilnybė (plg. Kol. 3, 24; Rom. 13, 10), apsprendžia, įkvepia bei

nukreipti į tikslą visas šventumo priemones.[132] Todėl Dievo ir artimo meilė yra tikro Kristaus mokinio žymė.

Jėzus, Dievo Sūnus, parodė savo meilę, paaukodamas už mus gyvybę. Tad niekas labiau nemyli už tą, kuris aukoja savo gyvybę už Kristų ir brolius. (plg. 1 Jn. 3, 16; Jn. 15, 13). Jau nuo pat pirmųjų amžių kai kurie krikščionys buvo pašaukti — ir visada bus šaukiami — šiuo kilniausiu būdu paliudyti savo meilę prieš žmones, ypač prieš persekiotojus. Todėl kankinystę, kuria mokinys pasidaro panašus į Mokytoją, laisvai priimantį mirtį pasauliui išganyti, ir sutampa su juo kraujo praliejimu, Bažnyčia laiko nepaprasta dovana ir didžiausiu meilės įrodymu. Nors ji teduodama nedaugeliui, visi turi būti pasiruošę išpažinti Kristų prieš žmones ir juo sekti kryžiaus keliu, supami persekiojimų, kurių Bažnyčiai niekuomet netrūksta.

Bažnyčios šventumas yra taip pat ypatingu būdu ugdomas įvairiopais patarimais, kuriuos Viešpats Evangelijoje duoda savo mokiniams.[133] Tarp jų svarbią vietą užima kai kuriems Tėvo duodama brangi dieviškosios malonės dovana (plg. Mt. 19, 11; 1 Kor. 7, 7), leidžianti mergyste ar celibatu lengviau nepadalyta širdimi pasišvęsti vienam Dievui (plg. 1 Kor. 7, 32–34).[134] Šį tobulą susilaikymą dėl dangaus karalystės Bažnyčia visada gerbė kaip meilės ženklą bei akstiną ir kaip ypatingą dvasinio vaisingumo šaltinį pasaulyje.

---

132 Plg. šv. Augustino **Enchir.** 121, 32: PL 40, 288 — šv. Tomo **Summa Theol.** II–II, q. 184, a. 1 — Pijaus XII apašt. raginimą **Menti nostrae,** 660 psl.

133 Apie patarimus apskritai plg. Origeno **Comm. Rom.** 10, 14: PG 14, 1275 B — šv. Augustino **De S. Virginitate,** 15, 15: PL 40, 403 — šv. Tomo **Summa Theol.** I–II, q. 100, a. 2 C (gale); II–II, q. 44, a. 4, ad 3.

134 Apie šventosios mergystės prakilnumą plg. Tertulijono **Exhort. Cast.** 10: PL 2, 925 C — šv. Kiprijono **De habitu virginum** 3 ir 22: PL 4, 443 B ir 461 A t. — šv. Atanazo (?) **De Virg.:** PG 28, 252 tt. — šv. Jono Auks. **De Virg.:** PG 48, 533 tt.

Bažnyčia vis iš naujo permąsto žodžius, kuriais apaštalas, skatindamas tikinčiuosius mylėti, ragina juos būti taip nusiteikusius, kaip Kristus Jėzus, kuris „save sunaikino, prisiimdamas tarno pavidalą... pasidaręs klusnus iki mirčiai" (Pil. 2, 7–8) ir dėl mūsų, „būdamas turtingas... pasidarė beturtis" (2 Kor. 8, 9). Mokiniai visada privalo sekti ir liudyti šią Kristaus meilę ir nusižeminimą. Todėl Motina Bažnyčia džiaugiasi, kad joje yra daug vyrų ir moterų, kurie artimiau seka ir ryškiau parodo savęs išsižadantį Išganytoją, Dievo vaikų laisve priimdami neturtą ir atsisakydami savo valios. Eidami tobulumo keliu toliau, negu įstatymas reikalauja, jie dėl Dievo pajungia save žmogui, norėdami būti panašesni į klusnųjį Kristų.[135]

Tad visi krikščionys yra kviečiami ir įpareigoti siekti šventumo ir savo luomo tobulumo. Todėl visi tesistengia tinkamai tvarkyti savo polinkius, kad pasaulio dalykų naudojimas ir evangeliškojo neturto dvasiai priešingas prisirišimas prie turtų nekliudytų jiems siekti tobulos meilės. Juk apaštalas įspėja: Kas naudojasi šiuo pasauliu, jame teneapsistoja, nes šio pasaulio pavidalas praeina (plg. 1 Kor. 7, 31).[136]

---

135 Apie dvasinį **neturtą** plg. Mt. 5, 3 ir 19, 21; Mk. 10, 21; Lk. 18, 22; **klusnumas** iškeliamas Kristaus pavyzdžiu Jn. 4, 34 ir 6, 38; Pil. 2, 8–10; Žyd. 10, 5–7. Labai daug medžiagos yra Bažnyčios Tėvų ir ordinų steigėjų raštuose.

136 Apie veiksmingai vykdytinus patarimus, kurie nėra visiems skiriami plg. šv. Jono Auks. **in Matth.** Hom. 7, 7: PG 57, 81 t. — šv. Ambraziejaus **De Viduis**, 4, 23: PL 16, 241 t.

VI SKYRIUS

VIENUOLIAI

Bažnyčia ir evangeliniai patarimai

43. Evangeliniai Dievui pašvęstos skaistybės, neturto ir klusnumo patarimai yra Dievo dovana. Jie remiasi Viešpaties žodžiais ir pavyzdžiu; jie buvo rekomenduoti apaštalų, Bažnyčios Tėvų, mokytojų bei ganytojų. Bažnyčia tą dovaną iš Viešpaties priėmė ir nesiliauja jo malone saugojusi.

Pati Bažnyčios vyriausybė, Šventosios Dvasios vedama, rūpestingai tuos patarimus aiškino, normavo jų vykdymą ir nustatė jais paremtas pastovias gyvenimo formas. Tuo būdu, tarsi Dievo pasodintame ir nuostabiai, daugeriopai Viešpaties dirvoje išsišakojusiame medyje, išaugo įvairios atsiskyrėlių ir bendrojo gyvenimo linkmės, įvairios religinės bendruomenės. Jos didina lobį, tarnaujantį jų narių pažangai ir viso Kristaus kūno gerovei.[137] Juk tose bendruomenėse jų nariai randa didesnį gyvenimo pastovumą, išbandytą kelią siekti tobulybei, brolišką organizaciją kovoti už Kristaus reikalus, klusnumo stiprinamą laisvę. Jose jie gali saugiai laikytis savo vienuolinių įžadų, likti jiems ištikimi ir džiaugsminga dvasia žengti meilės keliu.[138]

Žiūrint dieviškosios ir hierarchinės Bažnyčios santvarkos, tai nėra tarpinis luomas tarp kunigų ir pasauliečių.

---

137 Plg. Rosweydo, **Vitae Patrum,** Antwerpen 1628 — **Apophthegmata Patrum:** PG 65 — Paladijaus **Historia Lausiaca:** PG 34, 995 tt.: Butler, Cambridge 1898 (1904) — Pijaus XI apašt. konst. **Umbratilem,** 1924 m. liepos 8 d.: AAS 16 (1924), 386–387 psl. — Pijaus XII kalbą **Nous sommes heureux,** 1958 m. balandžio 11 d.: AAS 50 (1958), 283 psl.

138 Paulius VI, kalba **Magno gaudio,** 1964 m. gegužės 23 d.: AAS 56 (1964), 566 psl.

Dievas ir iš vienų, ir iš antrų pašaukia kai kuriuos tikinčiuosius naudotis tąja specialia dovana Bažnyčios gyvenime ir kiekvienam savu būdu padėti jos išganingajai misijai.[139]

Vienuolinio luomo prigimtis ir svarba

44. Įžadais arba kitokiais savo pobūdžiu panašiais į įžadus šventais ryšiais, kuriais įsipareigoja sekti minėtais trimis evangeliniais patarimais, krikščionis visiškai atiduoda save Dievui, mylimam labiau už visa kita. Taip nauju, ypatingu pagrindu jis paskiria save Dievo tarnybai ir garbei. Jau krikštu jis yra miręs nuodėmei ir pašvęstas Dievui. Kad ta krikšto malonė atneštų gausesnių vaisių, jis pasižada Bažnyčioje sekti Evangelijos patarimus, siekdamas išsivaduoti iš kliūčių, kurios galėtų trukdyti karštai mylėti ir tobulai garbinti Dievą, ir artimiau pasišvenčia jo tarnybai.[140] O tas pasišventimas bus juo tobulesnis, juo labiau ryšių tvirtumu ir pastovumu atvaizduos Kristų, neatskiriamai susijungusį su Bažnyčia.

Kadangi evangeliniai patarimai meile, į kurią veda,[141] ypatingu būdu sujungia su Bažnyčia bei jos paslaptimi, jais sekančiųjų dvasinis gyvenimas irgi turi būti skirtas visos Bažnyčios gerovei. Iš čia kyla pareiga pagal išgales ir savojo pašaukimo pobūdį malda arba išorine veikla rūpintis, kad Kristaus karalystė leistų žmonių sielose šaknis, jose tvirtėtų ir plėstųsi po visą pasaulį. Todėl ir Bažnyčia saugo bei palaiko savą įvairių vienuolinių institutų pobūdį.

---

139 Plg. **Kanoninio teisyno** 487 kan. ir 488 kan. 4° — Pijaus XII kalbą **Annus sacer,** 27 t. psl.; apašt. konst. **Provida Mater,** 1947 m. vasario 2 d.: AAS 39 (1947), 120 tt. psl.

140 Paulius VI, c.v., 567 psl.

141 Plg. šv. Tomo **Summa Theol.** II–II, q. 184, a. 3 ir q. 188, a. 2 — šv. Bonaventūros Opusc. XI, **Apologia Pauperum,** III sk., 3: Opera, Quaracchi, VIII t., 1898, 245 a psl.

Evangelinių patarimų vykdymas yra tarsi rodyklė, galinti ir turinti paskatinti visus Bažnyčios narius uoliai atlikti savo krikščioniškojo pašaukimo pareigas. Juk Dievo tauta neturi čia pasiliekančios buveinės, bet laukia būsimosios. Todėl vienuolinis luomas, daugiau atpalaiduodamas savo narius nuo žemės rūpesčių, taip pat ryškiau visiems tikintiesiems atskleidžia jau šiame pasaulyje esančius dangiškuosius turtus, liudija Kristaus atpirkimo atneštą naują ir amžiną gyvenimą, skelbia būsimąjį prisikėlimą ir dangaus karalystės garbę.

Be to, tas luomas artimiau atkuria ir nuolatos atvaizduoja Bažnyčioje tą gyvenimo būdą, kurį pasirinko Dievo Sūnus, atėjęs į pasaulį vykdyti Tėvo valios, ir kurį pasiūlė juo sekantiems mokiniams. Pagaliau jis ypatingu aiškumu rodo, kad Dievo karalystė yra aukščiau už visus žemiškuosius dalykus ir kad jo reikalavimai yra aukščiausi. Jis taip pat visiems žmonėms įrodo nepaprastą valdančiojo Kristaus galios didybę ir nuostabiai veikiančią Bažnyčioje begalinę Šventosios Dvasios jėgą. Taigi luomas, kuris kyla iš pasižadėjimo sekti Evangelijos patarimais, nors ir nėra hierarchinės Bažnyčios santvarkos dalis, nepaneigiamai priklauso prie jos gyvenimo ir šventumo.

Bažnyčios galia tvarkyti vienuolius

45. Kadangi bažnytinė hierarchija yra skirta Dievo tautai ganyti ir vesti į vešliausias ganyklas (plg. Ezek. 34, 14), jai pavesta savo įstatymais išmintingai nustatyti, kaip vykdyti evangelinius patarimus, kurie ypatingu būdu ugdo Dievo ir artimo meilę.[142] Be to, klusniai sekdama Šventosios Dvasios paskatomis, ji aprobuoja žymių vyrų

---

[142] Plg. I Vatikano susirinkimo schemą **de Ecclesia Christi**, XV sk. ir 48 pastabą: Mansi 51, 549 t. ir 619 t. — Leono XIII laišką **Au milieu des consolations**, 1900 m. gruodžio 23 d.: ASS 33 (1900–01), 361 psl. — Pijaus XII apašt. konst. **Provida Mater**, c. v., 114 t. psl.

ir moterų pateikiamas regulas ir oficialiai patvirtina vėlesnius jų pakeitimus. Taip pat ji autoritetingai budi ir saugo, kad čia vienur, čia kitur Kristaus kūno ugdymui įsikūrusios vienuolijos augtų ir klestėtų, laikydamosios steigėjų dvasios.

Kad visos Viešpaties kaimenės reikalai būtų geriau aprūpinti, Šventasis Tėvas, panaudodamas savo vyresnybę visoje Bažnyčioje ir žiūrėdamas bendrosios gerovės, gali kiekvieną tobulumui siekti skirtą organizaciją ir paskirus jos narius išjungti iš vietos vyskupų jurisdikcijos, kad priklausytų jo vieno valdžiai.[143] Panašiai gali juos palikti arba pavesti jų pačių patriarchalinės valdžios organams. O vienuolijų nariai, atlikdami savo pareigas Bažnyčiai pasirinktojo gyvenimo būdu, turi, kaip liepia bažnytiniai įstatymai, reikšti pagarbą ir būti klusnūs vyskupams. To reikalauja jų ganytojinė galia paskirose bažnyčiose ir apaštalavimo darbui būtina vienybė ir santaika.[144]

Bažnyčia ne vien suteikia kanoninio luomo garbę vienuoliniam gyvenimui, jį patvirtindama, bet taip pat ir liturginiais veiksmais parodo esant pašvęstą Dievui. Juk pati Bažnyčia sau Dievo pavestąja galia priima naujų narių įžadus, viešа malda prašo jiems dieviškosios pagalbos ir malonės, paveda juos Dievui ir teikia dvasinį palaiminimą, jungdama jų aukojimąsi su eucharistine auka.

Vienuolinio gyvenimo vertė

46. Stropiai tesirūpina vienuoliai, kad jų gyvenimu Bažnyčia kasdien vis geriau galėtų, tiek tikintiesiems,

---

143 Plg. Leono XIII konst. **Romanos Pontifices,** 1881 m. gegužės 8 d.: ASS 13 (1880–81), 483 psl. — Pijaus XII kalbą **Annus sacer,** 28 t. psl.

144 Plg. Pijaus XII kalbą **Annus sacer,** c. v., 28 psl.; apašt. konst. **Sedes Sapientiae,** 1956 m. gegužės 31 d.: AAS 48 (1956), 355 psl. — Paulių VI, c. v., 570–571 psl.

tiek netikintiesiems, parodyti Kristų — besimeldžiantį kalne, arba skelbiantį minioms Dievo karalystę, arba gydantį ligonius bei sužeistuosius ir atvedantį į gerą kelią nusidėjėlius, arba laiminantį vaikus ir visiems darantį gera, o visuomet klusnų jį pasiuntėjo Tėvo valiai.[145]

Pagaliau visiems turi būti aišku, kad, nors įsipareigojimu sekti Evangelijos patarimais atsisakoma neabejotinai didžios vertės gėrybių, tačiau tikrajam žmogaus auklėjimui tai nekliudo, bet pačia savo prigimtimi labai daug padeda. Juk laisvai kiekvieno pagal asmeninį pašaukimą priimti patarimai nemaža prisideda prie širdies nuskaidrinimo ir dvasios laisvės, palaiko meilės liepsną, o svarbiausia įgalina krikščionį labiau priartėti prie ano tobulo skaistumo ir neturto, kuriuos savo gyvenime pasirinko Viešpats Kristus ir mergele likusi jo Motina. Tai parodo daugybės šventųjų steigėjų pavyzdžiai.

Taip pat niekas tenemano, kad Dievo tarnybai atsidėję vienuoliai pasidaro svetimi žmonėms ar nenaudingi žemiškajai bendruomenei. Nors jie kartais savo amžininkams tiesiogiai negelbi, bet yra su jais gilesniu būdu sujungti Kristaus širdyje ir padeda dvasiškai, kad kuriama žemiškoji bendruomenė visuomet būtų Viešpačiu pagrįsta ir į jį vedama, nes kitaip ją kuriančiųjų darbas gali būti veltui.[146]

Tuo pasirėmęs, šventasis Sinodas drąsina ir giria vyrus ir moteris, brolius ir seseris, kurie vienuolynuose, arba mokyklose ir ligoninėse, arba misijų kraštuose, nuolat ir nuolankiai ištikimi padarytiesiems įžadams, puošia Kristaus Sužieduotinę ir įvairiausiu būdu didžiadvasiškai tarnauja visiems žmonėms.

---

[145] Plg. Pijaus XII encikl. **Mystici Corporis**, 214 t. psl.

[146] Plg. Pijaus XII kalbą **Annus sacer**, 30 psl. ir kalbą **Sous la maternelle protection**, 1957 m. gruodžio 9 d.: AAS 50 (1958), 39 t. psl.

Baigiamasis žodis

47. Kiekvienas, pašauktas sekti patarimais, rūpestingai tesistengia tame Dievo duotajame pašaukime pasilikti ir pasižymėti, kad tuo būtų apsčiau praturtintas Bažnyčios šventumas ir labiau pagarbinta viena, nedaloma Trejybė, kuri Kristuje ir per Kristų yra kiekvieno šventumo pradžia ir versmė.

VII SKYRIUS

ESCHATOLOGINIS ŽEMĖJE KELIAUJANČIOS BAŽNYČIOS POBŪDIS IR JOS VIENYBĖ SU DANGUJE ESANČIĄJA BAŽNYČIA

Eschatologinis krikščionio pobūdis

48. Bažnyčia, į kurią visi esame Jėzaus Kristaus šaukiami ir kurioje Dievo malone pasiekiame šventumo, bus pilnai atbaigta vien dangaus garbėje, kai ateis visų dalykų atnaujinimo metas (Apd. 3, 21). Tuomet drauge su žmonija ir visas pasaulis, kuris yra glaudžiai su žmogumi susietas ir jame žengia į savo tikslą, bus tobulai atnaujintas Kristuje (plg. Efez. 1, 10; Kol. 1, 20; 2 Petr. 3, 10–13).

Kristus, pakeltas nuo žemės, visus patraukė prie savęs (plg. Jn. 12, 32). Prisikėlęs iš numirusiųjų (plg. Rom. 6, 9), jis pasiuntė mokiniams savo gaivinančią Dvasią ir ja padarė savo kūną, tai yra Bažnyčią, visuotiniu išganymo sakramentu. Sėdėdamas Tėvo dešinėje, nuolat veikia pasaulyje: atveda žmones į Bažnyčią, joje sujungia su savimi ir maitina savo paties kūnu ir krauju, kad taptų garbingojo gyvenimo dalininkais.

Tokiu būdu pažadėtasis atnaujinimas, kurio laukiame, jau prasidėjo Kristuje, vyksta toliau Šventosios Dvasios atsiuntimu ir jos veikimu tęsiasi Bažnyčioje. Joje tikėjimas atskleidžia net mūsų laikinojo gyvenimo prasmę, kai, vildamiesi būsimųjų gėrybių, vykdome Tėvo mums pasaulyje pavestąjį uždavinį ir darbuojamės savo išganymui (plg. Pil. 2, 12).

Tad mes jau esame sulaukę amžių pilnatvės (plg. 1 Kor. 10, 11). Pasaulio atnaujinimas yra neatšaukiamai nutartas ir savo būdu iš tikrųjų jau dabar vyksta; Bažnyčia jau žemėje yra tikrai, nors netobulai šventa. Tačiau, kol nėra naujo dangaus ir naujos žemės, kur viešpatauja teisingumas (plg. 2 Petr. 3, 13), keliaujančiai Bažnyčiai su dabartiniam laikotarpiui priklausančiais sakramentais ir institucijomis yra būdingas šio pasaulio praeinamas pavidalas. Ir ji pati gyvena tarp kūrinių, kurie dūsauja ir vaitoja iki pat šios dienos ir laukia Dievo vaikų garbės apreiškimo (plg. Rom. 8, 19–22).

Būdami sujungti Bažnyčioje su Kristumi ir paženklinti Šventąja Dvasia, „kuri yra mūsų tėvonystės laidas" (Efez. 1, 14), tikrai vadinamės ir esame Dievo vaikai (plg. 1 Jn. 3, 1). Tačiau dar nepasirodėme su Kristumi garbėje (plg. Kol. 3, 4), kurioje būsime panašūs į Dievą, nes regėsime jį tokį, koks yra (plg. 1 Jn. 3, 2). Taigi, „kolei esame kūne, mes pasiliekame toli nuo Viešpaties" (2 Kor. 5, 6) ir, gavę pirmuosius Dvasios vaisius, dūsaujame savo viduje (plg. Rom. 8, 23), trokšdami būti su Kristumi (plg. Pil. 1, 23). Ta pati meilė verčia mus vis labiau jam gyventi, nes jis už mus mirė ir prisikėlė (plg. 2 Kor. 5, 15). Todėl visur stengiamės patikti Viešpačiui (plg. 2 Kor. 5, 9) ir imamės Dievo ginklų, kad galėtume atsilaikyti prieš velnio pinkles ir priešintis piktąją dieną (plg. Efez. 6, 11–13).

O kadangi nežinome nei dienos, nei valandos, kaip Viešpats įspėja, turime nuolat budėti, kad, pabaigę vieną kartą teduotą žemės gyvenimą (plg. Žyd. 9, 27), taptume verti įeiti su juo į vestuves ir būti priskaičiuoti prie jo palaimintųjų (plg. Mt. 25, 31–46), o ne pasiųsti šalin, kaip blogi ir apsileidę tarnai (plg. Mt. 25, 26), į amžinąją ugnį (plg. Mt. 25, 41) ir išmesti lauk į tamsybes, kur „bus verksmo ir dantų griežimo“ (Mt. 12, 13 ir 25, 30). Juk, prieš karaliaudami su garbinguoju Kristumi, visi turėsime pasirodyti „prieš Kristaus teismo krasę, kad kiekvienas atsiimtų, kaip kas, kūne būdamas, elgėsi, gera ar pikta“ (2 Kor. 5, 10). Pasaulio pabaigoje tie, „kurie darė gera, išeis prisikelti į gyvenimą, o kurie darė pikta, — keltis į teismą“ (Jn. 5, 29; plg. Mt. 25, 46).

Tad galvojame, kad „šio laiko kentėjimai negali lygintis su būsimąja garbe, kuri bus mumyse apreikšta“ (Rom. 8, 18; plg. 2 Tim. 2, 11–12), ir su tvirtu tikėjimu laukiame „palaimintosios vilties ir ateinant garbės didžiojo Dievo ir mūsų Išganytojo Jėzaus Kristaus“ (Tit. 2, 13), kuris „pakeis mūsų žemumo kūną, padarydamas jį panašų į savo skaistumo kūną“ (Pil. 3, 21). Jis ateis, „kad būtų... pašlovintas savo šventuosiuose ir apsireikštų nuostabus visuose, kurie bus įtikėję“ (2 Tes. 1, 10).

Bažnyčia šiapus ir anapus

49. Kai Viešpats ateis su visa savo didybe, o drauge su juo visi angelai (plg. Mt. 25, 31), sunaikinus mirtį, visa bus jam pajungta (plg. 1 Kor. 15, 26–27). O kol tai neįvyko, vieni iš jo mokinių keliauja žemėje, kiti yra baigę šį gyvenimą ir skaistinasi, o treti džiaugiasi garbe, regėdami „vieną Dievą trijuose asmenyse aiškiai, tokį, koks jis yra“.[147]

---

[147] Florencijos susirinkimas, **Decr. pro Graecis**: Denz. 693 (1305).

Tačiau visi, nors skirtingu laipsniu ir būdu, esame tos pačios Dievo ir artimo meilės dalininkai ir giedame tą pačią garbės giesmę savo Dievui. Juk visi, kurie yra Kristaus, turi jo Dvasią, sudaro vieną Bažnyčią ir jame susyja vienas su kitu (plg. Efez. 4, 16). Taigi keliaujančiųjų vienybė su broliais, kurie užmigo Kristaus ramybėje, jokiu būdu nenutrūksta, bet, kaip Bažnyčia visada tikėjo, dargi sustiprėja,[148] dalijantis dvasinėmis gėrybėmis. Juk dangaus gyventojai, būdami glaudžiau sujungti su Kristumi, tvirčiau pagrindžia visos Bažnyčios šventumą, sukilnina kultą, kuriuo ji žemėje tarnauja Dievui, ir įvairiopai padeda jai plėtotis (plg. 1 Kor. 12–27).[149]

Priimtieji į tėvynę ir pasiekusieji Viešpatį (plg. 2 Kor. 5, 8) per jį, su juo ir jame nesiliauja meldę už mus Tėvą.[150] Jie aukoja nuopelnus, kuriuos žemėje įsigijo, padedami vieno Dievo ir žmonių tarpininko, Jėzaus Kristaus (plg. 1 Tim. 2, 5), kuomet visur Viešpačiui tarnavo ir papildė savo kūne tai, ko Kristaus kančioms trūksta, jo kūno, tai yra Bažnyčios, gerovei (plg. Kol. 1, 24).[151] Tokiu būdu jų broliškas rūpinimasis daug padeda mūsų silpnybei.

Žemiškosios Bažnyčios santykiai su esančiąja danguje

50. Gerai žinodama šį viso Jėzaus Kristaus mistinio kūno bendravimą, Bažnyčia nuo pat pirmųjų krikščiony-

---

148 Be senesnių dokumentų, smerkiančių bet kokią dvasių iššaukimo formą, pradedant Aleksandru IV (1258 m. rugsėjo 27 d.), plg. **Tikėjimo Kongregacijos** encikl. **De magnetismi abusu,** 1856 m. rugpiūčio 4 d.: ASS (1865), 177–78 psl.; Denz. 1653–1654 (2823–2825) — **Tikėjimo Kongregacijos** atsakymą, 1917 m. balandžio 24 d.: AAS 9 (1917); Denz. 2182 (3642).

149 Sinteziniam šios Pauliaus doktrinos išdėstymui žr. Pijaus XII encikl. **Mystici Corporis,** 200 psl. ir perdėm.

150 Plg., tarp kitų, šv. Augustino **Enarr. in Ps.** 85, 24: PL 37, 1099 — šv. Jeronimo **Liber contra Vigilantium,** 6: PL 23, 344 — šv. Tomo **In IV Sent.,** d. 45, q. 3, a. 2 — šv. Bonaventūros **In IV Sent.,** d. 45, a. 3, q. 2 ir t.t.

151 Plg. Pijaus XII encikl. **Mystici Corporis,** 254 psl.

bės dienų su gilia pagarba minėjo mirusiuosius.[152] O kadangi „šventa ir išganinga yra mintis melstis už mirusius, kad jie būtų išvaduoti iš nuodėmių“ (2 Mak. 12, 46), ji stengėsi jiems ir padėti.

Bažnyčia visuomet tikėjo, kad apaštalai ir kankiniai, pralietu krauju prakilniausiai pareiškę savo tikėjimą ir meilę, yra labai glaudžiai sujungti su mumis Kristuje. Su ypatingu jautrumu ji gerbė[153] juos drauge su palaimintąja Mergele Marija bei šventaisiais angelais ir meldė juos užtarti bei padėti. Prie šių netrukus priskyrė kitus, artimiau sekusius Kristaus skaistybe ir neturtu,[154] pagaliau dar kitus, krikščioniškųjų dorybių spindesiu[155] ir ypatingomis Dievo dovanomis uždegusius tikinčiuosiuose pagarbą ir norą sekti jais.[156]

Savo gyvenimu ištikimai sekę Kristumi, tie žmonės yra mums naujas akstinas ieškoti būsimosios buveinės (plg. Žyd. 13, 14 ir 11, 10). Jie drauge nurodo tikrai saugų kelią, kuriuo kiekvienas pagal savo padėtį ir sąlygas, nepaisydami šio pasaulio nepastovumo, galime pasiekti tobulą vienybę su Kristumi — šventumą.[157] Tuose tobuliau perkeistuose atspindėti Kristui (plg. 2 Kor. 3, 18) mūsų žmogiškosios prigimties broliuose Dievas gyvai pasirodo esąs žmonių tarpe ir apreiškia savo veidą. Juose jis pats

---

152 Plg. daugelį įrašų Romos katakombose.

153 Plg. Gelazijaus I dekr. **De libris recipiendis**, 3: PL 59, 160; Denz. 165 (353).

154 Plg. šv. Metodijaus **Symposion**, VII, 3: GCS, 74 psl.

155 Plg. Benedikto XV **Decretum approbationis virtutum in Causa beatificationis et canonizationis Servi Dei Ioannis Nepomuceni Neumann**: AAS 14 (1922), 23 psl. — daugelį Pijaus XI kalbų apie šventuosius: **Inviti all'eroismo.** Discorsi... I–III t., Roma 1941–42, perdėm — Pijaus XII **Discorsi e Radiomessaggi** X, 37–43 psl.

156 Plg. Pijaus XII encikl. **Mediator Dei,** 581 psl.

157 Plg. Žyd. 13, 7; Ekl. 44–50; Žyd. 11, 3–40. Plg. taip pat Pijaus XII encikl. **Mediator Dei,** 582–583 psl.

mums kalba, rodo savo karalystę[158] ir galingai į ją traukia tokia daugybe liudininkų (plg. Žyd. 12, 1) ir tokiu evangelinės tiesos patvirtinimu.

Tačiau dangaus gyventojus garbingai minime ne vien dėl jų pavyzdžio, bet dar labiau dėl to, kad jiems reiškiama broliška meilė stiprintų Dvasioje visos Bažnyčios vienybę (plg. Efez. 4, 1–6). Mat, kaip krikščioniškas bendravimas su žemės keleiviais mus labiau su Kristumi suartina, taip artimas ryšys su šventaisiais mus su juo sujungia. O iš jo, kaip iš versmės ir galvos, teka kiekviena malonė ir pačios Dievo tautos gyvybė.[159]

Mums labai dera mylėti šiuos Jėzaus Kristaus draugus ir paveldėjimo dalininkus, kurie drauge yra mūsų broliai ir įžymūs geradariai. Dera dėkoti už juos Dievui[160] ir „nuolankiai į juos kreiptis, šaukiantis maldų bei galingos pagalbos, kai norime išprašyti malonių per jo Sūnų Jėzų Kristų, mūsų Viešpatį, vienintelį Atpirkėją ir Išganytoją".[161] Juk kiekvienas mūsų aktas, kuriuo tikrai pareiškiame meilę dangaus gyventojams, pačia savo prigimtimi yra nukreiptas ir kyla į Kristų, „visų šventųjų vainiką",[162] o per jį į Dievą, nuostabų ir garbingą savo šventuosiuose.[163]

Mūsų vienybė su dangaus Bažnyčia yra kilniausiu būdu įgyvendinama, kuomet, ypač šventąja liturgija, kurioje sakramentų ženklais mus veikia Šventoji Dvasia, bendrai džiaugdamiesi šloviname dieviškąją didybę.[164]

---

158 Plg. I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **de fide catholica,** III sk.: Denz. 1794 (3013).

159 Plg. Pijaus XII encikl. **Mystici Corporis,** 216 psl.

160 Apie dėkingumą šventiesiems plg. Diehl, **Inscriptiones latinae christianae veteres,** Berlin 1925, I, 2008, 2382 nr. ir perdėm.

161 Tridento susirinkimas, 25 sesija, **de invocatione... Sanctorum:** Denz. 984 (1821).

162 Romos apeigų breviorius, **Visų Šventųjų diena, invitatorium.**

163 Plg. pvz. 2 Tes. 1, 10.

164 II Vatikano susirinkimo konst. **Šventoji liturgija,** 104 nr.

Tuomet visi, atpirkti Kristaus krauju iš kiekvienos giminės, kalbos, šalies bei tautos (plg. Apr. 5, 9), suburti į vieną Bažnyčią, vieninga garbės giesme aukštiname Dievą trijuose asmenyse. Taigi eucharistine auka mes glaudžiausiu būdu įsijungiame į dangaus Bažnyčios kultą, su ja bendraudami ir pagarbiai minėdami visų pirma šlovingąją Mergelę Mariją, šventąjį Juozapą, palaimintuosius apaštalus, kankinius ir visus šventuosius.[165]

Pastoraciniai nurodymai

51. Šis šventasis Sinodas su gilia pagarba perima girtiną mūsų protėvių tikėjimą, jog gyvybiškai bendraujame su broliais, kurie yra pasiekę dangaus garbę arba po mirties tebesiskaidrina. Drauge iš naujo pateikia, ką nutarė antrasis Nikėjos,[166] Florencijos[167] ir Tridento[168] Bažnyčios susirinkimai. Taip pat ganytojo rūpestingumu ragina visus, kuriuos tai liečia, stengtis pašalinti arba pataisyti kiekvieną piktnaudžiavimą, perdėjimą arba apleidimą, kuris šen bei ten galėjo įsibrauti, ir visa atitaisyti didesnei Kristaus ir Dievo šlovei.

Tad temoko jie tikinčiuosius, kad tikrasis šventųjų garbinimas remiasi ne tiek išorinių aktų gausa, kiek gilia, veiklia mūsų meile, kuria didesnei savo ir Bažnyčios gerovei siekiame, „kad jų gyvenimo pavyzdys mus patrauktų, kad jų draugystė mus palaikytų, kad jų užtarimas mums padėtų“.[169] Iš kitos pusės, tepaaiškina tikintiesiems, kad mūsų bendravimas su šventaisiais, jei tik yra suvokiamas pilnesne tikėjimo šviesa, ne tik nesilpnina garbi-

---

165 **Kanonas** Romos apeigų Mišiose.

166 Act. VII: Denz. 302 (600).

167 **Decretum pro Graecis:** Denz. 693 (1304).

168 25. sesija, **de invocatione, veneratione et reliquiis Sanctorum et sacris imaginibus:** Denz. 984–988 (1821–1824); 25.sesija, **Decretum de Purgatorio**: Denz. 983 (1820); 6 sesija, **Decretum de iustificatione,** 30 kan.: Denz. 840 (1580).

169 Kai kurioms diecezijoms leista **prefacija.**

nimo kulto, skiriamo Dvasioje per Kristų Dievui Tėvui, bet, priešingai, jį gausiai praturtina.[170]

Mes visi, kurie esame Dievo vaikai ir sudarome vieną šeimą Kristuje (plg. Žyd. 3, 6), meile ir tuo pačiu Švenčiausiosios Trejybės garbinimu bendraudami savo tarpe atitinkame Bažnyčios pašaukimo aukštybes ir dalyvaujame atbaigtos garbės liturgijoje, ja iš anksto gėrėdamiesi.[171] Kai pasirodys Kristus ir garbingai prisikels mirusieji, Dievo spindesys apšvies dangaus miestą, ir jo žiburys bus Avinėlis (plg. Apr. 21, 24). Tuomet visa šventųjų Bažnyčia, džiaugdamasi didžiausia meilės laime, garbins Dievą ir „Avinėlį, kurs buvo užmuštas" (Apr. 5, 12), vienu balsu sakydama: „Sėdinčiajam soste ir Avinėliui palaiminimas, gyrius, garbė ir valdžia per amžių amžius" (Apr. 5, 13).

VIII SKYRIUS

PALAIMINTOJI MERGELĖ MARIJA, DIEVO GIMDYTOJA, KRISTAUS IR BAŽNYČIOS PASLAPTYJE

I. Įvadas

Marija ir išganymo paslaptis

52. Be galo geras ir išmintingas Dievas, norėdamas atbaigti pasaulio atpirkimą, „atėjus laiko pilnybei, siuntė savo Sūnų, padarytą iš moteriškės, ... kad mes gautumėm įsūnystę" (Gal. 4, 4–5). „Jis dėl mūsų, žmonių, dėl

---

170 Plg. šv. Petro Kanizijaus **Catechismus Maior seu Summa Doctrinae christianae,** III sk. (F. Streicher, krit. leid.), I d., 15–16 psl., 44 nr. ir 100–101 psl., 49 nr.

171 Plg. II Vatikano susirinkimo konst. **Šventoji liturgija,** I sk., 8 nr.

mūsų išganymo, nužengė iš dangaus, Šventosios Dvasios veikimu iš Mergelės Marijos priėmė kūną".[172] Ta dieviškoji išganymo paslaptis yra mums apreiškiama ir tęsiama Bažnyčioje, kurią Viešpats įsteigė kaip savo kūną. Joje tikintieji, laikydamiesi Kristaus, galvos, ir bendraudami su visais jo šventaisiais, taip pat turi pagarbiai minėti „šlovingąją Mergelę Mariją, Dievo, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Motiną.[173]

Marija — Dievo ir mūsų Motina

53. Mergelė Marija, angelui apreiškiant širdimi bei kūnu priėmusi Dievo Žodį ir atnešusi pasauliui Gyvenimą, yra pripažįstama ir gerbiama kaip tikra Dievo ir Atpirkėjo Motina. Dėl savo Sūnaus nuopelnų kilnesniu būdu atpirkta ir su juo glaudžiai, neatskiriamai susieta, ji yra atžymėta aukščiausia paskirtimi ir garbe — būti Dievo Sūnaus gimdytoja, o tuo pačiu didžiai mylima Tėvo dukteria ir Šventosios Dvasios buveine. Šia nepaprasta malonės dovana ji toli pralenkia visus kūrinius tiek danguje, tiek žemėje. Tačiau, kaip Adomo palikuonė, ji yra drauge sujungta su visais išganytaisiais žmonėmis. Ji netgi yra „tikra (Kristaus) narių motina, ... nes savo meile padėjo Bažnyčioje gimti tikintiesiems, kurie yra Kristaus, tos Bažnyčios galvos, nariai".[174] Tad ji yra sveikinama kaip nepaprastai kilni ir iš visų išsiskirianti Bažnyčios narė, kaip jos tikėjimo ir meilės atvaizdas ir gražiausias pavyzdys. Katalikų Bažnyčia, Šventosios Dvasios mokoma, gerbia ją su sūnaus prisirišimu kaip mieliausią motiną.

---

172 **Tikiu** Romos apeigų Mišiose: Konstantinopolio tikėjimo išpažinimas: Mansi 3, 566. Plg. Efezo susirinkimą, t.p. 4, 1130 (drauge t.p. 2, 665 ir 4, 1071) — Kalchedono susirinkimą, t.p. 7, 111–116 — II Konstantinopolio susirinkimą, t.p. 9, 375–396.

173 **Kanonas** Romos apeigų Mišiose.

174 Šv Augustinas, **De S. Virginitate**, 6: PL 40, 399.

Šio skyriaus tikslas

54. Išdėstydamas mokslą apie Bažnyčią, kurioje dieviškasis Atpirkėjas veikia mūsų išganymui, šventasis Sinodas taip pat rūpestingai siekia nušviesti du dalykus: palaimintosios Mergelės vaidmenį įsikūnijusio Žodžio ir Mistinio kūno paslaptyje ir atpirktųjų žmonių prievoles Dievo Gimdytojai, Kristaus ir žmonių, ypač tikinčiųjų, Motinai. Tačiau tuo neketina nei teikti išsamaus mokslo apie Mariją, nei išspręsti klausimų, kurių teologai dar nėra pilnai nušvietę. Tad tebūnie ir toliau teisėtai laikomasi laisvai išdėstomų katalikų mokyklose nuomonių apie tą, kuri šventojoje Bažnyčioje po Kristaus užima garbingiausią ir mums artimiausią vietą.[175]

II. Palaimintosios Mergelės vaidmuo išganymo plane

Senasis Testamentas

55. Šventasis Senojo ir Naujojo Testamento Raštas bei garbingoji Tradicija vis aiškiau nušviečia ir tarytum pastato prieš akis Gelbėtojo Motinos vaidmenį išganymo plane. Senojo Testamento knygos aprašo išganymo istoriją, palengva ruošiančią kelią ateiti į pasaulį Kristui. Tie ankstyviausi dokumentai, kaip juos Bažnyčia aiškina, ir tolimesnio, pilno apreiškimo šviesa išryškina ir palaipsniui vis stipriau iškelia moters, Atpirkėjo Motinos, bruožus.

Toji šviesa parodo ją jau pranašiškai pavaizduotą nuodėmėn įpulusiems pirmiesiems tėvams duotu pažadu, jog žaltys bus nugalėtas (plg. 1 Moz. 3, 15). Panašiai ją reiškia mergaitė, pradėsianti ir pagimdysianti sūnų, kuris vadinsis Emanueliu (plg. Iz. 7, 14; Mik. 5, 2–3; Mt. 1,

---

175 Plg. Pauliaus VI **kalbą Susirinkime,** 1963 m. gruodžio 4 d.: AAS 56 (1964), 37 psl.

22–23). Ji užima pirmąją vietą tarp Viešpaties nuolankiųjų ir beturčių, kurie viltingai iš jo tikisi ir sulaukia išganymo. Pagaliau su ja, prakilniąja Siono dukteria, ateina ilgai lauktas pažadėtasis metas. Dievo Sūnus priima iš jos žmogaus prigimtį, kad savo kūno paslaptimis išgelbėtų žmoniją iš nuodėmės; prasideda nauja išganymo santvarka.

Apreiškimas

56. Gailestingumo Tėvas norėjo, kad iš anksto paskirtoji Motina pareikštų savo sutikimą prieš Sūnui įsikūnijant. Tuo būdu, moteriai prisidėjus prie mirties, moteris taip pat turėjo prisidėti prie gyvybės. Tai nepaprastai tinka Jėzaus Motinai, davusiai pasauliui patį Gyvenimą, kuris visa atnaujina, Motinai, Dievo apipiltai tokio uždavinio vertomis dovanomis.

Tad nė kiek nesistebėtina, kad Bažnyčios Tėvų tarpe įsigalėjo paprotys Dievo Gimdytoją vadinti visiškai šventa ir jokio nusikaltimo dėmės nepaliesta, laikyti ją tarsi nauja būtybe, Šventosios Dvasios sukurta.[176] Nuo pat pirmojo prasidėjimo akimirksnio Nazareto Mergelę puošia iš visų išsiskiriančio šventumo spindesys. Dievo įsakyto apreiškiančio angelo pasveikinta kaip „malonės pilnoji" (plg. Lk. 1, 28), dangaus pasiuntiniui ji atsako: „Štai aš Viešpaties tarnaitė; tebūnie man, kaip tu pasakei" (Lk. 1, 38).

Tuo būdu Marija, Adomo duktė, sutikdama su Dievo žodžiu, tapo Jėzaus Motina. Ji priėmė išganingąją Dievo valią visa širdimi, jokios nuodėmės nekliudoma, ir visiškai

---

176 Plg. šv. Germano Konst. **Hom. in Annunt. Deiparae:** PG 98, 328 A; **in Dorm.** 2: 357 kol. — Anastazo Ant. **Serm. 2 de Annunt.**, 2: PG 89, 1377 AB; **Serm.** 3, 2: 1388 C kol. — šv. Andriejaus Kret. **Can. in B. V. Nat.**, 4: PG 97, 1321 B; **In B. V. Nat.**, 1: 812 A kol.; **Hom. in dorm.**, 1: 1068 C kol. — šv. Sofronijaus **Or. 2 in Annunt.**, 18: PG 87 (3), 3237 BD.

pasišventė, kaip Viešpaties tarnaitė, savo Sūnaus asmeniui ir darbui. Nuo jo priklausydama ir su juo veikdama, visagalio Dievo malone tarnavo atpirkimo paslapčiai.

Tad pagrįstai Bažnyčios Tėvai galvoja, kad Marija nebuvo vien pasyviai Dievo panaudota, bet laisvu tikėjimu ir paklusnumu bendradarbiavo žmonių išganymo darbe. Šv. Ireniejus sako, jog ji, „paklusdama tapo ir savo ir visos žmonijos išganymo priežastimi“.[177] Nemaža senųjų Bažnyčios Tėvų savo pamoksluose mėgsta su juo teigti: „Ievos neklausymo mazgą atmezgė Marijos klusnumas; ką mergelė Ieva surišo netikėdama, tai mergelė Marija atrišo tikėjimu“.[178] Lygindami su Ieva, Mariją jie vadina „gyvųjų motina“[179] ir dažnai tvirtina, jog „mirtis iš Ievos, gyvenimas iš Marijos“.[180]

Jėzaus vaikystės metas

57. Šią mergelės Motinos vienybę su Sūnumi išganymo darbe regime nuo pat Kristaus prasidėjimo iki mirties. Elzbieta atskubėjusią aplankyti Mariją vadina palaiminta, kad tikėjo pažadėtajam išganymui, o pirmtakas pradžiunga motinos įsčiose (plg. Lk. 1, 41–45). Paskui matome Dievo Motiną džiaugsmingai rodant piemenims ir išminčiams savo pirmagimį Sūnų, kurio gimimas nesumažino, bet pašventė jos, nepaliestosios mergelės, padėtį.[181]

Atnešusi jį šventyklon ir įteikusi beturčių auką, ji girdėjo Simeoną pranašaujant, jog Sūnus bus priešstara-

---

177 **Adv. Haer.** III, 22, 4: PG 7, 959 A; Harvey 2, 123.

178 t.p.; Harvey 2, 124.

179 Šv. Epifanijus, **Haer.** 78, 18: PG 42, 728CD–729AB.

180 Šv. Jeronimas, **Epist.** 22, 21: PL 22, 408. Plg. šv. Augustino **Serm.** 51, 2, 3: PL 38, 335; **Serm.** 232, 2: 1108 kol. — šv. Kirilo Jeruz. **Catech.** 12, 15: PG 33, 741 AB — šv. Jono Auks. **in Ps.** 44: PG 55, 193 — šv. Jono Damask. **Hom. 2 in dorm. B. M. V.**, 3: PG 96, 728.

181 Plg. Laterano susirinkimo, 649 m., 3 kan.: Mansi 10, 1151 — šv. Leono Did. **Epist. ad Flav.**: PL 54, 759 — Kalchedono susirinkimą: Mansi 7, 462 — šv. Ambraziejaus **De inst. virg.**: PL 16, 320.

vimo ženklas, o jos sielą pervers kalavijas, kad būtų apreikštos daugelio širdžių mintys (plg. Lk. 2, 34–35). Prarastą ir skausmingai ieškotą vaikelį Jėzų gimdytojai rado šventovėje besirūpinantį savo Tėvo reikalais. Sūnaus atsakymo jie nesuprato. Bet Motina visa tai laikė savo širdyje ir mąstė apie tai (plg. Lk. 2, 41–51).

Jėzaus viešojo gyvenimo laikotarpis

58. Viešojo Jėzaus gyvenimo metu jo Motina reikšmingai pasirodo nuo pat pradžios. Galilėjos Kanos vestuvėse, užjausdama kitus, savo užtarimu ji nulėmė Mesijo Jėzaus stebuklų pradžią (plg. Jn. 2, 1–11). Sūnaus pamokslų metu ji girdėjo, kaip, iškeldamas Karalystę virš kūno ir kraujo reikalų bei ryšių, jis vadino palaimintais tuos, kurie klauso ir laikosi Dievo žodžių (plg. Mk. 3, 35 par. Lk. 11, 27–28); ji tai ištikimai vykdė (plg. Lk. 2, 19 ir 51).

Tokiu būdu ir palaimintoji Mergelė keliavo tikėjimo taku ir ištikimai palaikė vienybę su Sūnumi iki kryžiaus, prie kurio ne be Dievo plano stovėjo (plg. Jn. 19, 25). Ten ji skaudžiai kentėjo drauge su savo Vienatiniu ir motinos širdimi jungėsi su jo auka, meilingai sutikdama, kad būtų aukojama jos pagimdytoji atnaša. Pagaliau to paties Kristaus Jėzaus, mirštančio ant kryžiaus, buvo duota mokiniui kaip motina šiais žodžiais: Moteriške, štai tavo sūnus (plg. Jn. 19, 26–27).[182]

Šv. Dvasios nužengimo tarpsnis

59. Dievo planu žmonių išganymo paslaptis turėjo būti iškilmingai apreikšta vien tuomet, kai bus atsiųsta Kristaus pažadėtoji Šventoji Dvasia. Todėl prieš Sekmines matome, kad apaštalai „buvo sutartinai ištvermingi

---

[182] Plg. Pijaus XII encikl. **Mystici Corporis**, 247–48 psl.

maldoje drauge su moterimis, su Jėzaus Motina Marija ir su jo broliais“ (Apd. 1, 14). Marija taip pat savo maldomis prašė ateiti Dvasią, kuri jau apreiškimo metu buvo apdengusi ją savo šešėliu.

Pagaliau, apsaugota nuo bet kokios gimtosios kaltės dėmės,[183] baigusi žemės gyvenimo kelią, nekaltoji Mergelė buvo su kūnu ir siela paimta į dangaus garbę[184] ir Viešpaties išaukštinta kaip visatos karalienė, kad būtų panašesnė į savo Sūnų, viešpataujančiųjų Viešpatį (plg. Apr. 19, 16) ir nuodėmės bei mirties nugalėtoją“.[185]

III. Palaimintoji Mergelė ir Bažnyčia

Marija ir Kristaus tarpininkavimas

60. Vienas tėra mūsų tarpininkas, kaip sako apaštalas: „Vienas yra Dievas, vienas taip pat tarpininkas tarp Dievo ir žmonių, Žmogus, Kristus Jėzus; jis pats save davė atpirkimą už visus“ (1 Tim. 2, 5–6). Marijos motiniškumas žmonėms šio vienintelio Kristaus tarpininkavimo jokiu būdu netemdo ir nemažina, bet parodo jo pajėgumą. Juk visa išganingoji palaimintosios Mergelės įtaka žmonijai kyla ne iš kokios nors vidinės būtinybės, bet iš laisvo Dievo noro. Ji plaukia iš Kristaus nuopelnų pertekliaus ir yra grindžiama jo tarpininkavimu, nuo kurio visiškai priklauso ir iš kurio semiasi visą savo pajėgumą.

---

183 Plg. Pijaus IX bulą **Ineffabilis,** 1954 m. gruodžio 8 d.: **Acta Pii IX**, 1, I, 616 psl.; Denz. 1641 (2803).

184 Plg. Pijaus XII apašt. konst. **Munificentissimus Deus,** 1950 m. lapkričio 1 d.: AAS 42 (1950); Denz. 2333 (3903) — šv. Jono Damask. **Enc. in dorm. Dei genitricis,** Hom. 2 ir 3: PG 96, 721–761, ypač 728 B kol. — šv. Germano Konst. **In SS. Dei gen dorm.** Serm. 1: PG 98 (6), 340–348; Serm. 3: 361 kol. — šv. Modesto Jeruz. **In dorm. SS. Deiparae**: PG 86 (2), 3277–3312.

185 Plg. Pijaus XII encikl. **Ad caeli Reginam,** 1954 m. spalio 11 d.: AAS 46 (1954), 633–636 psl.; Denz. 3913 tt. — šv. Andriejaus Kret. **Hom. 3 in dorm. SS. Deipare**: PG 97, 1089–1109 — šv. Jono Damask. **De fide orth.**, IV, 14: PG 94, 1153–1161.

Tai jokiu būdu netrukdo tikintiesiems betarpiškai jungtis su Kristumi, bet, priešingai, dar padeda.

Marijos motinystė

61. Palaimintoji Mergelė nuo amžių buvo skirta Dievo Žodžio įsikūnijimu tapti Dievo motina. Jo apvaizdai tvarkant, šioje žemėje ji buvo kilni Atpirkėjo motina, kitus didžiadvasiškumu pralenkianti padėjėja ir nuolanki Viešpaties tarnaitė. Pradėdama, pagimdydama, augindama, paaukodama šventykloje Kristų Tėvui, drauge kentėdama su mirštančiu ant kryžiaus Sūnumi, nepalyginamu būdu ji padėjo Atpirkėjui įvykdyti savo uždavinį — klusnumu, tikėjimu, viltimi ir ugninga meile atstatyti antgamtinį sielų gyvenimą. Todėl malonės plotmėje ji tapo mūsų motina.

62. Ši Marijos motinystė malonės plane prasidėjo, kai apreiškimo metu ji ištikimai pareiškė savo sutikimą, kurį nesvyruodama išlaikė po kryžium. Ta motinystė nepaliaujamai tęsiasi, iki visi išrinktieji bus galutinai apvainikuoti. Paimta į dangų, nesiliovė eiti šių išganingų pareigų, bet daugeriopu užtarimu ir toliau neša mums amžinojo išganymo dovanas.[186] Motiniškos meilės vedama, ji rūpinasi savo Sūnaus broliais, kurie dar tebekeliauja, pavojų ir vargų supami, iki pasieks laimingąją tėviškę. Todėl Bažnyčioje šaukiamasi palaimintosios Mergelės, vadinant ją Užtarėja, Padėjėja, Pagalba, Tarpininke.[187]

---

[186] Plg. Kleutgeno pataisytą tekstą **de mysterio Verbi incarnati,** IV sk.: Mansi 53, 290 — šv. Andriejaus Kret. **In nat. Mariae,** sermo 4: PG 97, 865 A — šv. Germano Konst. **In annunt. Deiparae:** PG 98, 321 BC; **In dorm. Deiparae,** III: 361 D kol. — šv. Jono Damask. **In dorm. B. V. Mariae,** Hom. 1, 8: PG 96, 712BC–713A.

[187] Plg. Leono XIII encikl. **Adiutricem populi,** 1895 m. rugsėjo 5 d.: ASS 15 (1895–96), 303 psl. — šv. Pijaus X encikl. **Ad diem illum,** 1904 m. vasario 2 d.: S. Pii X Acta I, 154 psl.; Denz. 1978 a (3370) — Pijaus XI encikl. **Miserentissimus Redemptor,** 1928 m. gegužės 8 d.: AAS 20 (1928), 78 psl. — Pijaus XII **radijo kalbą** 1946 m. gegužės 13 d.: AAS 38 (1946), 266 psl.

Tačiau tai suprantama tokiu būdu, kuris nieku nei mažina nei papildo vienintelio tarpininko Kristaus garbės ir galios.[188]

Joks kūrinys niekada negali būti laikomas lygus įsikūnijusiam Žodžiui ir Atpirkėjui. Tačiau, kaip Kristaus kunigystėje įvairiu būdu dalyvauja tiek šventieji tarnai, tiek tikinčioji tauta, ir kaip vienas Dievo gerumas yra tikrai skirtingais būdais paskleistas kūriniuose, taip ir vienintelis Atpirkėjo tarpininkavimas ne šalina, bet žadina įvairių kūrinių bendradarbiavimą, kylantį iš vieno šaltinio.

Tokį priklausomą Marijos vaidmenį Bažnyčia nedvejodama pripažįsta, nuolat patiria ir diegia į tikinčiųjų širdį, kad, remdamiesi jos motiniška globa, būtų artimiau susiję su Tarpininku ir Išganytoju.

Marija — Bažnyčios paveikslas

63. Dieviškosios motinystės dovana ir paskirtimi, kuri ją jungia su Sūnumi Atpirkėju, ir savo ypatingomis malonėmis bei pareigomis palaimintoji Mergelė yra taip pat glaudžiai susieta su Bažnyčia. Kaip jau šv. Ambraziejus mokė, Dievo Motina Bažnyčią vaizduoja tikėjimu, meile ir tobula vienybe su Kristumi.[189] Juk Bažnyčia taip pat teisingai yra vadinama motina ir mergele. Todėl jos paslaptyje palaimintoji Mergelė užima pirmąją vietą, prakilniu ir nepalyginamu būdu šviesdama tiek mergelės, tiek motinos pavyzdžiu.[190]

Būdama tikinti ir klusni, Marija pagimdė žemėje patį Tėvo Sūnų, nepažindama vyro, apdengta Šventosios Dva-

---

188 Šv. Ambraziejus, **Epist.** 63: PL 16, 1218.

189 Šv. Ambraziejus, **Expos. Lc.**, II, 7: PL 15, 1555.

190 Plg. Pseudo-Petro Dam. **Serm.** 63: PL 144, 861 AB — šv. Viktoro Godfrido **In nat. B. M.**, rankraštis Paryžiuje, Mazarine, 1002, 109r fol. — Gerhohus Reich. **De gloria et honore Filii hominis,** 10: PL 194, 1105 AB.

sios šešėliu, kaip naujoji Ieva — be jokio abejojimo tikėdama ne senojo žalčio, o Dievo pasiuntinio žodžiais. Ji pagimdė Sūnų, Dievo skirtą būti pirmagimiu tarp daugelio brolių (plg. Rom. 8, 29), tai yra tikinčiųjų, prie kurių gimimo ir auklėjimo ji prisideda motinos meile.

64. Žvelgdama į paslėptąjį Marijos šventumą, sekdama jos meile, ištikimai vykdydama Tėvo valią ir su tikėjimu priimdama Dievo žodį, Bažnyčia ir pati tampa motina. Mokymu ir krikštu ji gimdo naujam gyvenimui Šventosios Dvasios pradėtus ir iš Dievo gimusius vaikus. Ji taip pat yra mergelė, kuri tvirtai ir tyrai laikosi Sužieduotiniui duotojo pažado ir, sekdama savo Viešpaties Motina, veikiant Šventosios Dvasios galiai, mergelės neliečiamybe išsaugo pastovų tikėjimą, gają viltį, nuoširdžią meilę.[191]

Marija — dorybių pavyzdys

65. Palaimintosios Mergelės asmenyje Bažnyčia jau pasiekė tobulumą; joje ji yra be dėmės ir raukšlės (plg. Efez. 5, 27). O tikintieji dar tebesistengia būti šventesni, apgalėdami nuodėmę. Todėl jie kelia savo akis į Mariją, šviečiančią visai išrinktųjų bendruomenei dorybių pavyzdžiu.

Pamaldžiai ją prisimindama ir apmąstydama, ką joje atskleidžia žmogumi tapusio Žodžio šviesa, Bažnyčia, su didžia pagarba geriau įžvelgia giliąją Įsikūnijimo paslaptį ir darosi vis panašesnė į savo Sužieduotinį. Juk Marija, kuriai tenka toks svarbus vaidmuo išganymo istorijoje, tarytum sujungia ir atspindi savyje didžiausias tikėjimo tiesas. Todėl būdama minima ir gerbiama, ji veda tikinčiuosius į savo Sūnų bei jo auką ir meilę Tėvui. O Kristaus

---

[191] Šv. Ambraziejus, c. v. ir **Expos. Lc.**, X, 24–25: PL 15, 1810. Šv. Augustinas, **in Io.** Tr. 13, 12: PL 35, 1499. Plg. **Serm.** 191, 2, 3: PL 38, 1010 ir t.t. Plg. taip pat Bėdos Garb. **in Lc. Expos.** I, 2. sk.: PL 92, 330 — Izaoko Stel. **Serm.** 51: PL 194, 1863 A.

garbės siekianti Bažnyčia darosi vis panašesnė į savo šviesųjį pavyzdį, nuolat augdama tikėjimu, viltimi ir meile, visur ieškodama ir klausydama Dievo valios.

Kristus tam buvo Šventosios Dvasios pradėtas ir gimė iš mergelės, kad Bažnyčios pastangomis gimtų ir augtų tikinčiųjų širdyse. Todėl ir savo apaštalavimo darbe Bažnyčia pagrįstai žvelgia į pagimdžiusiąją Kristų. Tos Mergelės gyvenimas yra motiniškos meilės pavyzdys, kuris turi įkvėpti visus padedančius Bažnyčiai vykdyti jos apaštalavimo uždavinį — atgimdyti žmones.

IV. Palaimintosios Mergelės kultas Bažnyčioje

Marijos kulto pobūdis

66. Dieviškąja malone, po Sūnaus, Marija yra išaukštinta virš visų angelų ir žmonių kaip švenčiausioji Dievo Motina, dalyvavusi Kristaus paslaptyje. Tad Bažnyčia ją ypatingu būdu gerbia. Jau nuo seniausių laikų palaimintajai Mergelei yra reiškiama pagarba kaip „Dievo Gimdytojai“, kurios apgynimo tikintieji visada šaukiasi, pavojų ir reikalų slegiami.[192]

Ypač nuo Efezo susirinkimo Marijos kultas plito krikščionių tarpe: ėmė nuostabiai augti pagarba ir meilė, šaukimasis jos ir sekimas ja, kaip pati pranašiškai buvo pasakiusi: „Visos kartos vadins mane palaiminta, nes didelių dalykų padarė man Galingasis“ (Lk. 1, 48). Tasai kultas — toks jis visada Bažnyčioje buvo — yra visiškai ypatingas. Tačiau jis iš esmės skiriasi nuo garbinimo kulto, kuris yra reiškiamas įsikūnijusiam Žodžiui, o taip pat ir Tėvui bei Šventajai Dvasiai. Tam garbinimui jis nepaprastai pasitarnauja.

---

192 „Tavo apgynimo šaukiamės“.

Laikydamasi sveikos ir teisingos doktrinos, Bažnyčia patvirtino įvairias pamaldumo formas Dievo Gimdytojai gerbti, pritaikytas laiko ir vietos sąlygoms, tikinčiųjų pobūdžiui ir dvasiai. Jomis gerbiant Motiną, yra deramai pažįstamas, mylimas, garbinamas ir Sūnus, kuriam visa yra (plg. Kol. 1, 15–16) ir kuriame visai amžinojo Tėvo „pilnybei patiko apsigyventi" (Kol. 1, 19). Jomis gerbiant Motiną, vykdomi Sūnaus įsakymai.

Pastoraciniai nurodymai

67. Šventasis Sinodas apgalvotai pateikia šią katalikų doktriną. Drauge jis ragina visus Bažnyčios vaikus didžiadvasiškai palaikyti palaimintosios Mergelės kultą, ypač liturginį, branginti papročius ir maldos būdus, kuriais ji gerbiama, ir apie kuriuos amžių būvyje mokančioji vyresnybė yra palankiai atsiliepusi, ir tiksliai laikytis praeityje paskelbtųjų nutarimų apie Kristaus, palaimintosios Mergelės ir šventųjų paveikslų garbinimą.[193]

Teologus ir Dievo žodžio skelbėjus Sinodas primygtinai skatina, ryškinant nepaprastą Dievo Gimdytojos kilnumą, vengti čia bet kokio klaidingo perdėjimo, čia baimingo dvasios siaurumo.[194] Mokančiosios Bažnyčios vadovybėje gilindamiesi į Šventąjį Raštą, Bažnyčios Tėvus bei mokytojus ir liturgines apeigas, teisingai tenušviečia palaimintosios Mergelės vaidmenį ir privilegijas, kurios visada siejasi su visos tiesos, tobulybės ir pagarbos šaltiniu — Kristumi. Rūpestingai tevengia tokių žodžių ir darbų, kurie galėtų atsiskyrusiesiems broliams ar bet kuriems kitiems klaidingai atvaizduoti tikrąjį Bažnyčios mokslą.

---

193 II Nikėjos susirinkimas, 787 m.: Mansi 13, 378–379; Denz. 302 (600–601). Tridento susirinkimas, 25. sesija: Mansi 33, 171–172.

194 Plg. Pijaus XII **radijo kalbą**, 1954 m. spalio 24 d.: AAS 46 (1954), 679 psl.; encikl. **Ad caeli Reginam**, 1954 m. spalio 11 d.: AAS 46 (1954), 637 psl.

O tikintieji teatsimena, kad tikrasis pamaldumas nėra koks nors bergždžias, praeinąs jausmas ir ne kokia nors tuščia lengvatikybė, bet kad jis plaukia iš tikro tikėjimo, kuris veda mus į Dievo Gimdytojos prakilnumo pripažinimą, skatina mylėti Mariją kaip motiną ir sekti jos dorybėmis.

V. Marija — tikros vilties ir paguodos ženklas keliaujančiai Dievo tautai

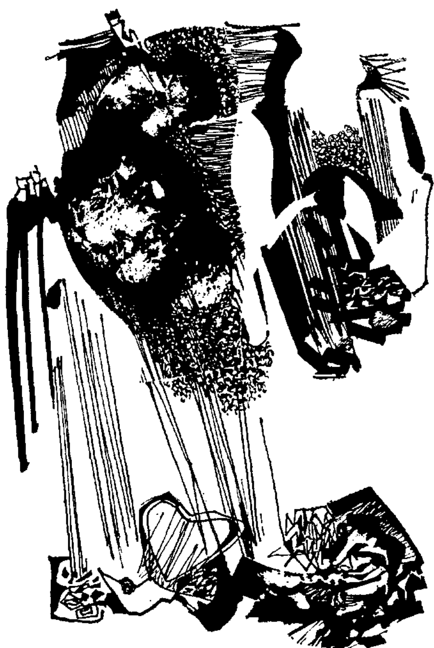
68. Danguje, jau garbingo kūno ir sielos, Marija spindi kaip ateityje vainikuosimos Bažnyčios paveikslas ir pradžia. O žemėje, kol ateis Viešpaties diena (plg. 2 Petr. 3, 10), ji šviečia keliaujančiai Dievo tautai kaip tikros vilties ir paguodos ženklas.

69. Šį šventąjį Sinodą labai džiugina ir guodžia mintis, kad ir tarp atsiskyrusiųjų brolių yra tokių, kurie deramai gerbia Viešpaties ir Išganytojo Motiną. Tai ypač pasakytina apie rytiečius, kurie su didžiu užsidegimu ir pamaldžia dvasia susirenka gerbti Dievo Gimdytojos, amžinosios Mergelės.[195]

Visi krikščionys tegul karštai prašo Dievo ir žmonių Motiną, kad, padėjusi gimstančiai Bažnyčiai savo maldomis, ir dabar išaukštinta danguje virš visų palaimintųjų ir angelų, kartu su visais šventaisiais užtartų mus pas savo Sūnų. Teužtaria mus, iki visos tautų šeimos — ir pasipuošusios krikščionių vardu, ir dar nepažįstančios savo Išganytojo — džiaugsis taika ir santarve, susibūrusios į vieną Dievo tautą švenčiausiosios ir nedalomosios Trejybės garbei.

---

195 Plg. Pijaus XI encikl. **Ecclesiam Dei,** 1923 m. lapkričio 12 d.: AAS 15 (1923), 581 psl. — Pijaus XII encikl. **Fulgens corona,** 1953 m. rugsėjo 8 d.: AAS 45 (1953), 590–591 psl.

DIEVIŠKASIS APREIŠKIMAS

DOGMINĖ KONSTITUCIJA

ĮVADAS

1. Šventasis Sinodas pagarbiai priima ir su pasitikėjimu skleidžia Dievo žodį, laikydamasis to, ką yra pasakęs apaštalas Jonas: „Skelbiame jums amžinąją gyvybę, kuri buvo pas Tėvą ir mums pasirodė, ką regėjome ir girdėjome, tai skelbiame jums, kad ir jūs turėtumėte su mumis draugystę ir kad mūsų bendravimas būtų su Tėvu ir su jo Sūnumi Jėzumi Kristumi" (1 Jn. 1, 2–3). Todėl, eidamas Tridento ir I Vatikano susirinkimo pėdomis, Sinodas imasi dėstyti tikrąjį mokslą apie dieviškąjį apreiškimą ir jo perteikimą, kad, skelbiant išgelbėjimą, visas pasaulis klausydamas tikėtų, tikėdamas turėtų vilties, vildamasis mylėtų.[1]

I SKYRIUS

APREIŠKIMAS

Apreiškimo prigimtis

2. Geras ir išmintingas Dievas panorėjo apsireikšti ir atskleisti savo valios paslaptį (plg. Efez. 1, 9), jog žmonėms yra skirta per Kristų, įsikūnijusį Žodį, Dvasioje eiti pas Tėvą ir tapti dieviškosios prigimties dalininkais (plg. Efez. 2, 18; 2 Petr. 1, 4). Apreikšdamas save, neregimasis Dievas (plg. Kol. 1, 15; 1 Tim. 1, 17) iš didžios meilės kreipiasi į žmones kaip į draugus (plg. 2 Moz. 33, 11; Jn. 15, 14–15) ir su jais kalbasi (plg. Bar. 3, 38),

---

[1] Plg. šv. Augustino **De catechizandis rudibus**, 4, 8: PL 40, 316.

kviesdamas su juo bendrauti ir priimdamas juos savo draugystėn.

Tą apreiškimo planą Dievas vykdo glaudžiai tarp savęs susijusiais veiksmais ir žodžiais. Išganymo istorijoje atlikti jo darbai nušviečia ir patvirtina tai, ką mokė ir apie ką kalbėjo žodžiais, o žodžiai skelbia darbus ir išryškina juose glūdinčią paslaptį. Šiuo būdu atskleidžiama tiesa apie Dievą ir žmogaus išganymą visa savo gelme sušvinta mums Kristuje, kuris yra viso apreiškimo tarpininkas ir drauge pilnatvė.[2]

Kelias į Evangelijos apreiškimą

3. Visa Žodžiu kuriąs (plg. Jn. 1, 3) ir palaikąs Dievas be perstojo kalba žmonėms apie save savo kūriniais (plg. Rom. 1, 19–20). O norėdamas parodyti jiems kelią į dangiškąjį išganymą, jis be to jau pat pradžioje net ir pats apsireiškė pirmiesiems tėvams. Jiems nupuolus, jis sužadino išganymo viltį (plg. 1 Moz. 3, 15), pažadėdamas atpirkimą. Jis ir toliau be paliovos rūpinosi žmonių gimine, kad visiems, kurie ištvermingai daro gera, siekdami išganymo, suteiktų amžinąjį gyvenimą (plg. Rom. 2, 6–7). Savo metu jis pašaukė Abraomą, kad iš jo kiltų didi tauta (plg. 1 Moz. 12, 2–3). Po patriarchų Mozės ir pranašų pastangomis jis mokė tą tautą pažinti jį — vienintelį gyvą ir tikrą Dievą, rūpestingą Tėvą ir teisingą teisėją; mokė laukti pažadėtojo Atpirkėjo. Taip amžiams slenkant, jis paruošė kelią Evangelijai.

Kristus — apreiškimo pilnatvė

4. Dievas, daug kartų ir įvairiais būdais kalbėjęs pranašų lūpomis, „paskiausiai, šiomis dienomis, kalbėjo mums per Sūnų“ (Žyd. 1, 1–2). Jis pasiuntė savo Sūnų,

---

[2] Plg. Mt. 11, 27; Jn. 1, 14 ir 17; 14, 6; 17, 1–3; 2 Kor. 3, 16 ir 4, 6; Efez. 1, 3–14.

amžinąjį Žodį, apšviečiantį visus žmones, tarp jų gyventi ir atskleisti jiems dieviškąsias paslaptis (plg. Jn. 1, 1–18). Taigi Jėzus Kristus, kūnu tapęs Žodis, pasiųstas kaip „žmogus pas žmones“,[3] „skelbia Dievo žodžius“ (Jn. 3, 34) ir atlieka išganymo darbą, kurį Tėvas jam pavedė (plg. Jn. 5, 36; 17, 4). Kas jį mato, mato ir Tėvą (plg. Jn. 14, 9). Pačiu savo buvimu ir pasirodymu, žodžiais ir darbais, ženklais ir stebuklais, ypač mirtimi ir garbingu prisikėlimu iš numirusiųjų ir pagaliau Šventosios Dvasios atsiuntimu jis galutinai atbaigia apreiškimą. Dievišku liudijimu jis patvirtina, jog Dievas yra su mumis, kad išvaduotų mus iš nuodėmės bei mirties tamsybių ir prikeltų amžinajam gyvenimui.

Krikščioniškoji išganymo santvarka, kaip naujas ir galutinis testamentas, jau niekada nenustos galios. Todėl nebelauktina jokio naujo viešo apreiškimo, iki garbingai pasirodys mūsų Viešpats Jėzus Kristus (plg. 1 Tim. 6, 14 ir Tit. 2, 13).

Apreiškimas priimtinas tikėjimu

5. Apreiškiančiam Dievui privalomas „tikėjimo klusnumas“ (Rom. 16, 26; plg. Rom. 1, 5; 2 Kor. 10, 5–6), kuriuo žmogus laisvai atiduoda visą save, „pilnai protu ir valia nusilenkdamas atsiskleidžiančiam Dievui“[4] ir noromis pritardamas jo apreiškiamai tiesai. Šitokiam tikėjimui reikia paruošiančios ir padedančios Dievo malonės bei vidinės Šventosios Dvasios pagalbos. Toji Dvasia paveikia širdį ir palenkia ją į Dievą, atveria dvasios akis ir padaro, kad „kiekvienas gėrisi, pritardamas tiesai ir jai tikėdamas“.[5] Kad apreiškimas būtų vis geriau supranta-

---

[3] **Epist. ad Diognetum,** 7, 4: Funk I, 403 psl.

[4] I Vatikano susirinkimas, dogm. konst. **de fide cath.,** III sk. de fide: Denz. 1789 (3008).

[5] II Arausio susirinkimas, 7 kan.: Denz. 180 (377); I Vatikano susirinkimas, c. v.: Denz. 1791 (3010).

mas, ta pati Šventoji Dvasia nuolat tobulina tikėjimą savo dovanomis.

Apreiškimas ir prigimtas Dievo pažinimas

6. Apreiškimu Dievas norėjo atskleisti save ir tai, kas jo amžinai nuspręsta apie žmonių išganymą, siekdamas „pasidalyti dieviškaisiais turtais, kurie prašoka žmogaus supratimą".[6]

Šventasis Sinodas išpažįsta, kad „Dievą, visų dalykų pradžią ir tikslą, tikrai galima pažinti prigimta žmogaus proto šviesa iš kūrinių" (plg. Rom. 1, 20). Jis taip pat moko, „kad tas tiesas apie Dievą, kurios iš esmės žmogaus protui nėra neprieinamos, net dabartiniame žmonijos stovyje visi gali lengvai, su tvirtu įsitikinimu ir be jokios klaidos pažinti",[7] pasinaudodami apreiškimu.

II SKYRIUS

DIEVIŠKOJO APREIŠKIMO PERTEIKIMAS

Apaštalai ir jų įpėdiniai — apreiškimo šaukliai

7. Maloningasis Dievas pasirūpino, kad tai, ką apreiškė visų tautų išganymui, būtų nepaliestai išsaugota amžiams ir perduota visoms kartoms. Viešpats Kristus, kuriame atbaigiamas visas aukščiausiojo Dievo apreiškimas (plg. 2 Kor. 1, 20; 3, 16; 4, 6), įvykdė ir savo lūpomis paskelbė pranašų pažadėtąją Evangeliją. Apaštalams jis įsakė skelbti tą Evangeliją visiems kaip kiekvienos išga-

---

[6] I Vatikano susirinkimas, dogm. konst. **de fide cath.**, II sk. de revelatione: Denz. 1786 (3005).

[7] T.p.: Denz. 1785 ir 1786 (3004 ir 3005).

ningos tiesos ir dorovės šaltinį,[8] tuo perteikiant jiems dieviškąsias dovanas. Tai ištikimai vykdė tie apaštalai, kurie pamokslais, pavyzdžiu bei patvarkymais perdavė tai, ką buvo girdėję iš Kristaus lūpų bei patyrę iš jo elgesio ir darbų arba sužinoję iš juos mokančios Šventosios Dvasios. Tai ištikimai vykdė ir tie apaštalai bei jų meto apaštališkos dvasios vyrai, kurie, tos pačios Šventosios Dvasios įkvėpti, išganymo tiesas užrašė.[9]

Kad Evangelija būtų be paliovos Bažnyčioje pilnai ir gyvai išlaikoma, apaštalai paliko savo įpėdinius vyskupus, „perduodami jiems savo pačių mokymo pareigas".[10] Taigi šventoji Tradicija ir abiejų Testamentų Šventasis Raštas yra tarsi veidrodis, kuriame žemėje keliaujanti Bažnyčia žvelgia į Dievą, iš kurio visa gauna, iki ateis laikas, kuomet jį regės veidu į veidą — tokį, koks jis yra (plg. 1 Jn. 3, 2).

Šventoji Tradicija

8. Tai, ką skelbė apaštalai ir kas ypatingu būdu yra išreikšta įkvėptose knygose, turėjo būti nuolatiniu paveldėjimu išsaugota iki amžių pabaigos. Todėl apaštalai, perduodami tai, ką patys gavo, ragina tikinčiuosius laikytis paveldėtojo mokslo, kuris yra juos pasiekęs gyvu žodžiu arba laiškais (plg. Jud. 3).[11] O perdavė apaštalai visa, kas padeda Dievo tautai šventai gyventi ir didėti jos tikėjimui. Taip Bažnyčia savo mokslu, gyvenimu bei kultu įamžina ir perduoda visoms kartoms save pačią ir tai, ką ji tiki.

---

8 Plg. Mt. 28, 19–20 ir Mk. 16, 15 — Tridento susirinkimo, 4. sesijos, dekr. **de canonicis Scripturis**: Denz. 783 (1501).

9 Plg. Tridento susirinkimo c.v.—I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **de fide cath.**, II sk. de revelatione: Denz. 1787 (3006).

10 Šv. Ireniejus, **Adv. Haer.** III, 3, 1: PG 7, 848; Harvey 2, 9 psl.

11 Plg. II Nikėjos susirinkimą: Denz. 303 (602) — IV Konstantinopolio susirinkimo, 10. sesijos 1 kan.: Denz. 336 (650–652).

Šventosios Dvasios globojama, ši apaštalų kilmės Tradicija Bažnyčioje auga,[12] nes didėja ir apreikštųjų dalykų ir žodžių supratimas. Tą supratimą praplečia tikinčiųjų mąstymas bei gilinimasis, visa svarstant savo širdyje (plg. Lk. 2, 19 ir 51). Jį praturtina vidinė dvasinių dalykų patirtis ir mokymas tų, kurie su paveldėta vyskupyste tikrai yra gavę tiesos malonę. Tad Bažnyčia per šimtmečius vis toliau žengia į dieviškosios tiesos pilnatvę, kol Dievo žodžiai joje pilnutinai įvyks.

Šventųjų Bažnyčios Tėvų žodžiai liudija, kokia gyva yra ši Tradicija ir kaip ji lieja savo turtus į Bažnyčios tikėjimo ir maldos veiklą bei gyvenimą. Iš tos Tradicijos žinome pilną šventųjų knygų kanoną. Jos dėka Šventasis Raštas yra geriau suprantamas ir įtakingesnis. Taip kitados prabilęs Dievas be perstojo kalbasi su savo mylimojo Sūnaus Sužieduotine. O Šventoji Dvasia, kurios dėka Evangelijos balsas gyvai skamba Bažnyčioje ir iš Bažnyčios sklinda po pasaulį, veda tikinčiuosius į visokią tiesą bei padeda Kristaus žodžiui tarpti juose (plg. Kol. 3, 16).

Tradicijos ir Šventojo Rašto ryšys

9. Šventoji Tradicija ir Šventasis Raštas yra glaudžiai tarp savęs susiję ir turi daug ką bendra. Juk abu jie plaukia iš to paties šaltinio ir tarsi suauga į viena bei siekia to paties tikslo. Šventasis Raštas yra Dievo kalba ta prasme, kad buvo parašytas Šventosios Dvasios įkvėpimu. O Tradicija Jėzaus Kristaus ir Šventosios Dvasios patikėtą apaštalams Dievo žodį nepažeistą perduoda jų įpėdiniams. Perduoda, kad, tiesos Dvasios apšviečiami, jie ištikimai jį saugotų, aiškintų ir skleistų. Taigi Bažnyčia ne vien iš Šventojo Rašto semiasi tikrumą apie visa, kas apreikšta.

---

[12] Plg. I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **de fide cath.**, IV sk. de fide et ratione: Denz. 1800 (3020).

Todėl ir Tradiciją, ir Šventąjį Raštą reikia priimti su lygia meile ir abiems reikšti lygią pagarbą.[13]

Dievo žodis ir mokomoji Bažnyčios galia

10. Šventoji Tradicija ir Šventasis Raštas sudaro vieną, šventą, Bažnyčiai pavestą Dievo žodžio lobį. Remdamasi tuo lobiu, visa šventoji tauta, susibūrusi apie savo ganytojus, ištvermingai laikosi apaštalų mokslo, broliškai mylisi, laužo duoną ir meldžiasi (plg. Apd. 2, 42). Taip vadovai ir tikintieji nepaprastai vieningai laikosi perteiktojo tikėjimo — jį vykdo ir išpažįsta.[14]

Autentiškas užrašytojo arba kitaip perteiktojo[15] Dievo žodžio aiškinimas yra pavestas tik gyvajai mokančiai Bažnyčiai,[16] kuri savo galią naudoja Kristaus vardu. Toji galia neprašoka Dievo žodžio, bet jam tarnauja, mokydama tik tai, kas yra perteikta. Dievo liepiama ir Šventosios Dvasios padedama, Bažnyčios vyresnybė su meile tą žodį priima, šventai jį saugo ir ištikimai aiškina. Iš šio vieno tikėjimo lobyno ji semia visa, ką pateikia tikėti kaip apreikštąją tiesą.

Užtat aišku, jog išmintingiausiu Dievo planu šventoji Tradicija, Šventasis Raštas ir mokomoji Bažnyčios galia yra taip tarp savęs susiję, kad vienas be kitų negali būti. O visi drauge, kiekvienas savo būdu, vienos Šventosios Dvasios veikiami, sėkmingai prisideda prie sielų išganymo.

---

13 Plg. Tridento susirinkimo, 4. sesijos, dekr. **de canonicis Scripturis**: Denz. 783 (1501).

14 Plg. Pijaus apašt. konst. **Munificentissimus Deus**, 1950 m. lapkričio 1 d.: AAS 42 (1950), 756 psl., drauge su šv. Kiprijono **Epist.** 66, 8: CSEL (Hartel) III B, 733 psl.: „Bažnyčia yra su kunigu sujungta tauta ir savo ganytoją sekanti kaimenė".

15 Plg. I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **de fide cath.**, III sk. de fide: Denz. 1792 (3011).

16 Plg. Pijaus XII encikl. **Humani generis**, 1950 m. rugpiūčio 12 d.: AAS 42 (1950), 568–569 psl.: Denz. 2314 (3886).

ŠVENTOJO RAŠTO ĮKVĖPIMAS IR AIŠKINIMAS

Šventojo Rašto įkvėpimas ir tiesa

11. Dievo apreikštieji dalykai, pateikiami Šventajame Rašte, buvo užrašyti Šventajai Dvasiai įkvepiant. Remdamasi apaštalų tikėjimu, Motina Bažnyčia laiko šventomis ir kanoninėmis ištisas Senojo ir Naujojo Testamento knygas, su visomi jų dalimis. Kadangi tas knygas įkvėpė Šventoji Dvasia (plg. Jn. 20, 31; 2 Tim. 3, 16; 2 Petr. 1, 19–21; 3, 15–16), tai jų autorius yra Dievas; tokios jos buvo perduotos Bažnyčiai.[17] Šventosioms knygoms parašyti Dievas pasirinko žmones, kurie, nors ir buvo jo įrankiai, naudojosi savo sugebėjimais bei galiomis.[18] Taip Dievui veikiant juose ir su jais,[19] kaip tikri autoriai jie užrašė visa ir tik tai, ką jis norėjo.[20]

Visa, ką įkvėptieji autoriai, arba šventieji rašytojai, sako, turi būti laikoma Šventosios Dvasios žodžiais. Todėl išpažintina, kad Šventasis Raštas tvirtai, ištikimai ir be klaidos moko tiesos, kurią Dievas norėjo pateikti šventosiose knygose mūsų išganymui.[21] Taigi „kiekvienas Dievo

---

[17] Plg. I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **de fide cath.**, II sk. de revelatione: Denz. 1787 (3006) — **Biblinės Komisijos** dekr., 1915 m. birželio 18 d.: Denz. 2180 (3629); EB 420 — **Tikėjimo Kongregacijos laišką**, 1923 m. gruodžio 22 d.: EB 499.

[18] Plg. Pijaus XII encikl. **Divino afflante Spiritu**, 1943 m. rugsėjo 30 d.: AAS 35 (1943), 314 psl.; EB 556.

[19] **In** et **per** hominem: plg. Žyd. 1, 1 ir 4, 7 (**in**); 2 Sam. 23, 2; Mt. 1, 22 ir perdėm (**per**). I Vatikano susirinkimo schema **de doctr. cath.**, 9. pastaba: Collatio Lacensis VII, 522.

[20] Leonas XIII, encikl. **Providentissimus Deus**, 1893 m. lapkričio 18 d.: Denz. 1952 (3293); EB 125.

[21] Plg. šv. Augustino **Gen. ad litt.** 2, 9, 20: PL 34, 270–271; **Epist.** 82, 3: PL 33, 277; CSEL 34, 2, 354 psl. — šv. Tomo **De Ver.** q. 12, a. 2, C — Tridento susirinkimo, 4. sesijos, dekr. **de canonicis Scripturis**: Denz. 783 (1501) — Leono XIII encikl. **Providentissimus Deus:** EB 121, 126–127 — Pijaus XII encikl. **Divino afflante Spiritu:** EB 539.

įkvėptas Raštas yra naudingas mokyti, sudrausti, pataisyti, auklėti teisybėje, kad Dievo žmogus būtų tobulas, tinkamas kiekvienam geram darbui" (2 Tim. 3, 16–17).

Šventojo Rašto aiškinimas

12. Pasinaudodamas žmonėmis, Šventajame Rašte Dievas kalba žmonių būdu.[22] Todėl šventųjų knygų aiškintojas, norėdamas įžvelgti, ką tąja kalba jis nori mums pasakyti, privalo stropiai ištirti, ką šventieji rašytojai iš tikrųjų turėjo mintyje ir ką Dievas teikėsi jų žodžiais išreikšti.

Šventųjų rašytojų minčiai suprasti, tarp kitų dalykų, reikia atsižvelgti ir į „literatūrinę formą". Juk tiesa pristatoma ir išreiškiama skirtingu būdu, žiūrint, ar tekstas yra koks istorinis aprašymas, ar pranašystė, ar poezija, ar dar kitoks. Taigi aiškintojas turi žiūrėti, ką šventasis rašytojas tam tikrose aplinkybėse, savo meto bei kultūros sąlygose, norėjo išreikšti ir išreiškė tada vartotomis literatūrinėmis formomis.[23] Norint tinkamai suprasti, ką šventasis autorius norėjo raštu pasakyti, reikia deramai atkreipti dėmesį į to meto galvojimo, kalbėjimo, pasakojimo būdą ir to amžiaus žmonių tarpusavio bendravimo papročius.[24]

Antra vertus, Šventasis Raštas yra skaitytinas ir aiškintinas ta pačia Dvasia, kuria buvo parašytas.[25] Todėl, norint teisingai įžvelgti šventųjų tekstų prasmę, reikia nemažesniu stropumu atsižvelgti į viso Šventojo Rašto turinį ir vieningumą, neišleidžiant iš akių gyvosios visos

---

22 Plg. šv. Augustino **Civ. Dei,** XVII, 6, 2: PL 41, 537; CSEL 40, 2, 228.

23 Plg. šv. Augustino **De doctr. christ.** III, 18, 26: PL 34, 75–76; CSEL 80, 95.

24 Plg. Pijų XII, c.v.: Denz. 2294 (3829–3930); EB 557–562.

25 Plg. Benedikto XV encikl. **Spiritus Paraclitus,** 1920 m. rugsėjo 15 d.: EB 469 — šv. Jeronimo **in Gal.** 5, 19–21: PL 26, 417 A.

Bažnyčios Tradicijos ir tikėjimo visumos. Taigi egzegetų uždavinys yra, laikantis šių taisyklių, stengtis pilniau suprasti ir išdėstyti Šventojo Rašto mintį, kad tos tarsi parengiamosios jų studijos padėtų bręsti Bažnyčios sprendimui. Mat, visa apie Šventojo Rašto aiškinimą galutinai sprendžia Bažnyčia, kuri dieviška paskyrimu eina Dievo žodžio saugotojos ir aiškintojos pareigas.[26]

Dievo prisitaikymas

13. Šventajame Rašte yra užtinkamas nė kiek nemažinąs Dievo teisingumo ir šventumo įstabus amžinosios Išminties „prisitaikymas" prie mūsų, „kad suprastume neapsakomą Dievo maloningumą ir kaip jis, rūpestingai žiūrėdamas mūsų prigimties, prisiderino savo kalba".[27] Juk Dievo žodžiai, išreikšti žmonių lūpomis, pasidarė panašūs į žmonių kalbą, kaip kitados ir amžinojo Tėvo Sūnus, priėmęs trapų žmogaus kūną, tapo panašus į žmones.

IV SKYRIUS

SENASIS TESTAMENTAS

Išganymo istorija Senojo Testamento knygose

14. Dievas, aukščiausioji Meilė, rūpestingai planuodamas ir ruošdamas žmonių giminės išganymą, ypatingu būdu išsirinko vieną tautą kaip savo pažadų patikėtinę. Jis padarė sandorą su Abraomu (plg. 1 Moz. 15, 18) ir, Mozei tarpininkaujant, su Izraelio gimine (plg. 2 Moz.

---

26 Plg. I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **de fide cath.**, II sk. de revelatione: Denz. 1788 (3007).

27 Šv. Jonas Auks., **in Gen.** 3, 8 (hom. 17, 1): PG 53, 134. „Prisiderinimas" graikiškai **synkatabasis.**

24, 8). Tai pasirinktajai tautai jis apsireiškė žodžiais ir darbais kaip vienintelis, tikrasis, gyvasis Dievas. Tokiu būdu Izraelis patyrė, kokiais keliais Aukščiausiasis veda žmones; pačiam Dievui kalbant pranašų lūpomis, tuos kelius jis vis pilniau ir aiškiau suprato ir vis plačiau skelbė kitoms tautoms (plg. Ps. 21, 28–29; 95, 1–3; Iz. 2, 1–4; Jer. 3, 17).

Tas šventųjų autorių išpranašautas, papasakotas ir paaiškintas išganymo planas yra užrašytas Senojo Testamento knygose kaip tikras Dievo žodis. Todėl tų Dievo įkvėptųjų knygų vertė yra nenykstanti: „Nes visa, kas tik yra parašyta, parašyta mums pamokyti, kad mes kantrumu ir Rašto paguoda turėtumėm vilties" (Rom. 15, 4).

Senojo Testamento svarba krikščionims

15. Senojo Testamento išganymo planas buvo skirtas ypatingai paruošti keliui, pranašiškai paskelbti (plg. Lk. 24, 44; Jn. 5, 39; 1 Petr. 1, 10) ir įvairiais vaizdais išreikšti (plg. 1 Kor. 10, 11) ateisiančiam visų Atpirkėjui Kristui bei Mesijo karalystei. Senojo Testamento knygose kalbama prieš Kristaus atnaujinto išganymo laikotarpį gyvenusiems žmonėms pritaikytu būdu, bet jos visiems teikia žinias apie Dievą ir žmogų; jos parodo, kaip teisingas ir gailestingas Dievas elgiasi su žmonėmis. Nors tose knygose yra netobulų bei laikinų dalykų, bet iš jų šviečia tikrai dieviška pedagogija.[28] Krikščionys turi jas pagarbiai priimti, nes jos išreiškia gyvą Dievo sąvoką, jose slypi kilnus mokslas apie Dievą, išganinga žmogaus gyvenimo išmintis ir įstabūs maldos turtai; pagaliau jose glūdi mūsų išganymo paslaptis.

---

[28] Plg. Pijaus XI encikl. **Mit brennender Sorge,** 1937 m. kovo 14 d.: AAS 29 (1937), 151 psl.

Abiejų Testamentų vienybė

16. Abiejų Testamentų knygų įkvėpėjas ir autorius Dievas išmintingai sutvarkė, kad Naujasis Testamentas slypi Senajame, o Senasis išryškėja Naujajame.[29] Nors Kristus savo krauju pagrindė naują sandorą (plg. Lk. 22, 20; 1 Kor. 11, 25), bet visos Senojo Testamento knygos, panaudotos skelbiant Evangeliją,[30] įgauna ir atskleidžia pilną savo prasmę Naujajame Testamente (plg. Mt. 5, 17; Lk. 24, 27; Rom. 16, 25–26; 2 Kor. 3, 14–16), kurį iš savo pusės jos nušviečia ir paaiškina.

V SKYRIUS

NAUJASIS TESTAMENTAS

Naujojo Testamento reikšmė

17. Dievo žodis, kuris yra išganinga dieviška jėga kiekvienam tikinčiajam (plg. Rom. 1, 16), pranašiu būdu yra mums pateikiamas ir kalba į mus visu savo pajėgumu Naujojo Testamento raštuose. Juk, atėjus skirtam laikui (plg. Gal. 4, 4), pilnas malonės ir tiesos Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų (plg. Jn. 1, 14). Kristus atkūrė žemėje Dievo karalystę, veiksmais ir žodžiais apreiškė Tėvą bei patį save. Pradėtą savo darbą jis baigė mirdamas, prisikeldamas, garbingai žengdamas į dangų ir atsiųsdamas Šventąją Dvasią. Pakeltas nuo žemės, visus jis

---

29 Plg. šv. Augustino **Quaest. in Hept.** 2, 73: PL 34, 623.

30 Plg. šv. Ireniejaus **Adv. Haer.** III, 21, 3: PG 7, 950 (= 25, 1: Harvey 2, 115 psl.) — šv. Kirilo Jeruz. **Catech.** 4, 35: PG 33, 497 — Teodoro Mops. **in Soph.** 1, 4–6: PG 66, 452D — 453A.

patraukė prie savęs (plg. Jn. 12, 32); jis vienas teturi amžinojo gyvenimo žodžius (plg. Jn. 6, 68).

Ši paslaptis kitoms kartoms nebuvo atskleista taip, kaip dabar Šventoji Dvasia apreiškė ją Kristaus apaštalams ir pranašams (plg. Efez. 3, 4–6), kad jie skelbtų Evangeliją, pažadintų tikėjimą Jėzumi Kristumi bei Viešpačiu ir suburtų Bažnyčią. Naujojo Testamento raštai yra nuolatinis dieviškasis šių dalykų liudijimas.

Evangelijų svarba ir kilmė

18. Kiekvienam žinoma, kad iš visų Šventojo Rašto knygų, įskaitant ir Naująjį Testamentą, Evangelijos nusipelno ypatingą vietą, nes jos yra pirmaeilis šaltinis įsikūnijusio Žodžio, mūsų Išganytojo, gyvenimui ir mokslui pažinti.

Keturias Evangelijas Bažnyčia visada ir visur laikė ir tebelaiko apaštalų kilmės dokumentu. Tai, ką Kristaus įsakomi apaštalai skelbė, paskui jie patys ir kiti jų meto apaštališkos dvasios vyrai, Šventosios Dvasios įkvepiami, mums perdavė raštu kaip tikėjimo pamatą — ketveriopą Mato, Morkaus, Luko ir Jono Evangeliją.[31]

Istorinis Evangelijų pobūdis

19. Šventoji Motina Bažnyčia nesvyruodama skelbia minėtų Evangelijų istoriškumą; ji pastoviai ir tvirtai buvo ir yra įsitikinusi, kad jos ištikimai perduoda, ką Dievo Sūnus Jėzus Kristus, gyvendamas žmonių tarpe, iš tikrųjų darė ir mokė jų amžinajam išganymui, iki atėjo diena, kurią buvo paimtas (plg. Apd. 1, 1–2). Viešpačiui įžengus į dangų, apaštalai perteikė klausytojams, ką jis buvo kalbėjęs ir daręs, vadovaudamiesi tuo pilnesniu su-

---

[31] Plg. šv. Ireniejaus **Adv. Haer.** III, 11, 8: PG 7, 885; Sagnard, **Sources Chr.**, 194 psl.

pratimu,[32] kurį jiems atskleidė garbingieji Kristaus gyvenimo įvykiai ir kurį suteikė tiesos Dvasios šviesa.[33] O šventieji autoriai parašė keturias Evangelijas, kai ką parinkdami iš gausybės to, kas buvo žodžiu skelbta ar jau surašyta, kai ką suglausdami arba paaiškindami, kaip to reikalavo ano meto bažnyčių padėtis. Jie laikėsi gyvo mokymo formos, bet žiūrėjo, kad apie Jėzų pateiktų mums tik tai, kas tikra ir kuo nuoširdžiai įsitikinę.[34] Juk jie rėmėsi savo pačių atmintimi bei prisiminimais arba liudininkais, „kurie nuo pat pradžios patys matė ir buvo žodžio tarnai" ir rašė tam, kad įžvelgtume girdėtųjų dalykų „tiesą" (plg. Lk. 1, 2–4).

Kiti Naujojo Testamento raštai

20. Naujojo Testamento kanonas, be keturių Evangelijų, taip pat apima šventojo Pauliaus laiškus ir kitus Šventosios Dvasios įkvėptus apaštalų meto raštus. Tie laiškai ir raštai, kaip Dievas išmintingai suplanavo, patvirtina Viešpatį Kristų liečiančius dalykus, pilniau nušviečia tikrąjį jo mokslą, skelbia išganingą jo dieviškojo darbo galią, pasakoja apie Bažnyčios pradžią bei nuostabų jos išsiplėtimą ir pranašauja jos garbingą atbaigtį.

Viešpats Jėzus, kaip pažadėjo, buvo su savo apaštalais (plg. Mt. 28, 20) ir atsiuntė jiems Ramintoją Dvasią, kad ji vestų juos į tiesos pilnatvę (plg. Jn. 16, 13).

---

32 Jn. 2, 22; 12, 16; plg. 14, 36; 16, 12–13; 7, 39.

33 Plg. Jn. 14, 26; 16, 13.

34 Plg. instrukciją **Sancta Mater Ecclesia,** išleistą Popiežiaus Tarybos Biblinėms Studijoms Ugdyti: AAS 56 (1964), 715 psl.

VI SKYRIUS

ŠVENTASIS RAŠTAS BAŽNYČIOS GYVENIME

Šventojo Rašto svarba

21. Bažnyčia visuomet gerbė dieviškąjį Raštą taip, kaip ir Viešpaties kūną. Ypač liturgijoje ji nesiliauja ėmusi ir dalijusi tikintiesiems gyvenimo duoną nuo Dievo žodžio ir Kristaus kūno altoriaus. Tą Raštą drauge su šventąja Tradicija ji visuomet laikė ir tebelaiko svarbiausia tikėjimo norma, nes, būdamas Dievo įkvėptas ir kartą visiems laikams parašytas, jis nekintamai perteikia paties Dievo žodį ir leidžia pranašų bei apaštalų lūpomis prabilti Šventajai Dvasiai. Tad visas Bažnyčios mokymas, kaip ir pats krikščioniškasis tikėjimas, turi būti Šventojo Rašto gaivinamas ir vedamas. Juk šventosiose knygose dangiškasis Tėvas su didžia meile pasitinka savo vaikus ir su jais kalbasi. Šis Dievo žodis slepia savyje galingą jėgą, kuri yra Bažnyčios ramstis ir tvirtybė, jos vaikų tikėjimo atrama, sielos maistas, tyras ir neišsenkąs dvasios gyvenimo šaltinis. Todėl Šventajam Raštui puikiai tinka šis posakis: „Dievo žodis yra gyvas ir sėkmingas“ (Žyd. 4, 12), „jis galingas statyti ir duoti tėvonystę tarp visų šventųjų“ (Apd. 20, 32; plg. 1 Tes. 2, 13).

Šventojo Rašto vertimai

22. Krikščionims turi būti plačiai atvertos durys į Šventąjį Raštą. Todėl Bažnyčia nuo pat pradžios priėmė kaip savą tą ankstyvą Senojo Testamento vertimą į graikų kalbą, kuris nuo 70 vertėjų yra pramintas Septuaginta. Ji visada gerbė ir kitus rytietiškuosius bei lotyniškuosius vertimus, ypač vadinamąją Vulgatą. Kadangi Dievo žodis turi būti prieinamas visais laikais, Bažnyčia su motinos

atsidėjimu rūpinasi, kad jis būtų tinkamai ir tiksliai išverstas į įvairias kalbas, ypatingai panaudojant originalius šventųjų knygų tekstus. Jei tie vertimai, pramatant jų naudingumą ir Bažnyčios vyresnybei pritariant, bus paruošiami bendromis jėgomis su atsiskyrusiais broliais, jie galės būti visų krikščionių vartojami.

Teologų uždavinys

23. Įsikūnijusio Žodžio Sužieduotinė ir Šventosios Dvasios mokinė Bažnyčia stengiasi vis geriau Šventąjį Raštą suprasti, kad galėtų nuolat maitinti savo vaikus Dievo žodžiais. Todėl ji taip pat gyvai skatina studijuoti Rytų bei Vakarų Bažnyčios Tėvus ir šventąsias liturgijas. Jos mokomojo autoriteto prižiūrimi, katalikų egzegetai ir kiti šventosios teologijos puoselėtojai, uoliai bendradarbiaudami ir panaudodami tinkamas priemones, turi pašvęsti savo jėgas Šventajam Raštui tyrinėti ir atskleisti. Tai atliktina taip, kad kuo daugiau dieviškojo žodžio tarnų galėtų sėkmingai aprūpinti Dievo tautą Raštų maistu, kuris apšviečia protą, stiprina valią, uždega žmonių širdyse meilę Dievui.[35] Šventasis Susirinkimas ragina biblinių mokslų studijoms atsidedančius Bažnyčios vaikus laimingai pradėtąjį darbą su visu kruopštumu, kasdien atnaujintomis jėgomis, tęsti toliau, laikantis Bažnyčios dvasios.[36]

Šventasis Raštas ir teologija

24. Šventoji teologija remiasi, kaip nuolatiniu patvariu pamatu, rašytuoju žodžiu, imamu drauge su Tradicija.

---

35 Plg. Pijaus XII encikl. **Divino afflante Spiritu:** EB 551, 553, 567 — Popiežiaus Bibl. Komisijos instrukciją **De S. Scriptura in Clericorum Seminariis et Religiosorum Collegiis recte docenda,** 1950 m. gegužės 13 d.: AAS 42 (1950), 495-505 psl.

36 Plg. Pijų XII, t.p.: EB 569.

Tikėjimo šviesoje nagrinėdama visas Kristaus paslaptyje glūdinčias tiesas, iš Šventojo Rašto ji semiasi didžios stiprybės ir vis atjaunėja. Šventasis Raštas slepia savyje Dievo žodį; kadangi įkvėptas, jis tikrai yra Dievo žodis. Todėl šventųjų tekstų studijos yra tarsi teologijos siela.[37] Šventasis Raštas taip pat gaiviai maitina ir šventai brandina žodžio tarnybą: pastoracinius pamokslus, katechizaciją ir bet kokį krikščioniškąjį mokymą, kuriame ypatinga vieta skirtina liturginiam pamokslui.

Šventojo Rašto skaitymas

25. Visi dvasininkai turi uoliai skaityti bei su atsidėjimu studijuoti Šventąjį Raštą. Tai ypač reikalinga Kristaus kunigams ir kitiems, kurie, kaip diakonai ir katechistai, teisėtai imasi žodžio tarnybos, kad nė vienas netaptų „tuščias Dievo žodžio skelbėjas lūpomis, pats neklausąs jo savo širdimi“.[38] Juk jie, ypač šventojoje liturgijoje, turi dalytis su sau pavestais tikinčiaisiais gausiais dieviškojo žodžio turtais.

Šventasis Susirinkimas karštai ir pabrėžtinai ragina taip pat ir visus krikščionis, ypač religinių bendrijų narius, dažnai skaityti Šventąjį Raštą ir tuo būdu įsigyti „kilnaus Viešpaties Jėzaus Kristaus pažinimo“ (Pil. 3, 8). „Juk nepažinti Šventojo Rašto, reiškia nepažinti Kristaus“.[39] Tad noromis jie tesigilina į patį šventąjį tekstą čia iš Dievo žodžių nuaustoj šventojoj liturgijoj, čia pamaldžiai jį skaitydami, čia klausydami atitinkamų pamokymų bei naudodamiesi kitomis priemonėmis, kurios sielų ganytojams pritariant ir rūpinantis, mūsų laikais visur

---

37 Plg. Leono XIII encikl. **Providentissimus Deus:** EB 114 — Benedikto XV encikl. **Spiritus Paraclitus:** EB 483.

38 Šv. Augustinas, **Serm.** 179, 1: PL 38, 966.

39 Šv. Jeronimas, **Comm. in Is.**, įžanga: PL 24, 17 — Plg. Benedikto XV encikl. **Spiritus Paraclitus:** EB 475–480 — Pijaus XII encikl. **Divino afflante Spiritu:** EB 544.

girtinai sklinda. Tačiau teatsimena, jog Šventojo Rašto skaitymą turi lydėti malda, kad tarp Dievo ir žmogaus vyktų pokalbis. Juk „kai meldžiamės, jam kalbame; kai skaitome dieviškuosius žodžius, jo klausomės“.[40]

„Apaštalų mokslo saugotojai“[41] vyskupai, deramu būdu pasirūpindami šventųjų tekstų vertimu, turi sau pavestus tikinčiuosius išmokyti tinkamai naudotis dieviškomis knygomis, ypač Naujuoju Testamentu, svarbiausia — Evangelijomis. Vertimą telydi reikalingi ir pakankamai gausūs paaiškinimai, kad Bažnyčios vaikai saugiai ir sėkmingai Šventuoju Raštu naudotųsi bei įsijaustų į jo dvasią.

Be to, turėtų būti išleistas Šventasis Raštas ir nekrikščionims su tinkamais, jiems pritaikytais, paaiškinimais. Tesirūpins vienu ar kitu būdu protingai jį platinti tiek sielų ganytojai, tiek visi kiti krikščionys.

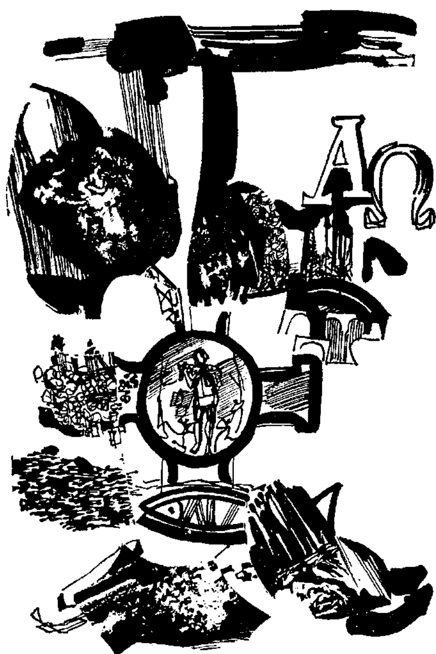
Baigiamasis žodis

26. Tad tebūnie skaitomos ir studijuojamos šventosios knygos, „kad Dievo žodis sklistų ir būtų šlovinamas“ (2 Tes. 3, 1) ir kad Bažnyčiai patikėtas apreiškimo lobis vis labiau ir labiau pripildytų žmonių širdis. Kaip uolus dalyvavimas eucharistinėje paslaptyje ugdo Bažnyčios gyvastingumą, taip iš augančios pagarbos Dievo žodžiui, kuris „pasilieka per amžius“ (Iz. 40, 8; plg. 1 Petr. 1, 23–25), galima tikėtis, suklestės naujas dvasinis gyvenimas.

---

[40] Šv. Ambraziejus, **De officiis ministorum** I, 20, 88: PL 16, 50.

[41] Šv. Ireniejus, **Adv. Haer.** IV, 32, 1: PG 7, 1071 (= 49, 2) Harvey 2, 255 psl.

ŠVENTOJI LITURGIJA

KONSTITUCIJA

ĮVADAS

Susirinkimo tikslai

1. Šventojo Susirinkimo tikslai yra: stiprinti tikinčiųjų krikščioniškąjį gyvenimą; geriau pritaikyti mūsų meto reikalavimams tas institucijas, kuriose yra galimi pakeitimai; visokeriopai puoselėti Kristų tikinčiųjų vienybę; stiprinti visa, kas padeda telkti visus žmones į Bažnyčios šeimą. Todėl jis taip pat laiko savo uždaviniu ypatingai rūpintis Liturgijos atnaujinimu ir ugdymu.

Liturgijos svarba

2. Liturgijoje, ypač dieviškojoje Eucharistijos aukoje, „vyksta mūsų atpirkimo darbas“.[1] Tad ji yra geriausia priemonė tikintiesiems savo gyvenimu išreikšti bei kitiems atskleisti Kristaus paslaptį ir savą tikrosios Bažnyčios prigimtį. O toji prigimtis yra būdinga tuo, kad yra kartu žmogiška ir dieviška, regima ir apdovanota neregimais turtais, veržli veikti ir atsidėjusi mąstymui, gyvenanti šiame pasaulyje, tačiau keleivė. Tas žmogiškasis elementas joje yra skirtas ir pajungtas dieviškajam, regimasis — neregimajam, veikla — mąstymui, dabartis — būsimajam gyvenimui, kurio siekiame (plg. Žyd. 13, 14). Iš esančiųjų Bažnyčioje Liturgija stato kilnią Viešpaties šventovę, dvasinę Dievo buveinę (plg. Efez. 2, 21–22), kol bus pasiekta Kristaus pilnybė (plg. Efez. 4, 13); Liturgija drauge nuostabiai stiprina jų jėgas skelbti Kristų. Taip visiems nepriklausantiems Bažnyčiai Liturgija parodo Bažnyčią kaip viršum tautų iškeltą vėliavą (plg. Iz. 11, 12), po kuria išblaškytiesiems Dievo vaikams yra skirta rinktis

[1] 9. sekmadienis po Sekminių, malda po aukojimo.

draugėn (plg. Jn. 11, 52), kol bus viena kaimenė ir vienas ganytojas (plg. Jn. 10, 16).

Romos ir kitos apeigos

3. Šventasis Susirinkimas mano, kad Liturgijai ugdyti ir atnaujinti reikia priminti tam tikrus dėsnius ir nustatyti praktines normas. Kai kas iš tų dėsnių bei normų gali ir turi būti pritaikyta tiek Romos, tiek kitoms apeigoms. Tačiau toliau pateikiamos praktinės normos yra taikytinos tik Romos apeigoms, nebent būtų kalbama apie dalykus, kurie pačia savo prigimtimi liestų ir kitas.

4. Pagaliau ištikimai sekdamas tradicija, šventasis Susirinkimas pareiškia, jog Motina Bažnyčia visas teisėtai pripažintas liturgijas laiko lygiateisėmis ir vertomis lygios pagarbos ir kad yra nusistačiusi jas ir ateityje saugoti bei visokeriopai palaikyti. Jis taip pat nori, kad, kur reikia, vadovaujantis sveikos tradicijos dvasia, jos būtų su apdairumu ištisai peržiūrėtos ir praturtintos nauju gyvastingumu, atitinkančiu šių dienų sąlygas ir reikalavimus.

I SKYRIUS

BENDRIEJI DĖSNIAI ŠVENTAJAI LITURGIJAI ATNAUJINTI IR UGDYTI

I. Šventosios Liturgijos prigimtis ir vaidmuo Bažnyčios gyvenime

Kristus ateina žmonių išganyti

5. Dievas, kuris „nori, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“ (1 Tim. 2, 4), „daug kartų ir įvairiopu būdu kalbėjęs kitados tėvams per pranašus“ (Žyd. 1, 1), atėjus skirtam laikui, pasiuntė savo Sūnų,

Šventąja Dvasia pateptą, kūnu tapusį Žodį, skelbti džiugios naujienos beturčiams, pakelti prislėgtų širdžių (plg. Iz. 61, 1; Lk. 4, 18), būti „dvasios ir kūno gydytoju“,[2] Dievo ir žmonių tarpininku (plg. 1 Tim. 2, 5). Jo žmogiškoji prigimtis, sujungta su Žodžio asmeniu, buvo mūsų išganymo įrankis. Todėl Kristus „tobulai permaldavo Dievą ir sutaikė mus su juo bei apdovanojo dieviškojo kulto pilnuma“.[3]

Šį žmonių atpirkimą bei tobulą Dievo pagarbinimą, kurio įvadas buvo nuostabūs Dievo darbai Senojo Testamento tautoje, Viešpats Kristus atliko ypatingai savo palaimintąja kančia, prisikėlimu iš numirusiųjų ir garbingu įžengimu į dangų — Velykų paslaptimi, kai „Jis mūsų mirtį savąja mirtimi sunaikino ir mums gyvybę prisikėlimu sugrąžino“.[4] Juk iš mirusio ant kryžiaus Kristaus šono kilo nuostabus visos Bažnyčios sakramentas“.[5]

Bažnyčia tęsia išganymo darbą

6. Kaip Kristus buvo Tėvo siųstas, taip ir jis pats pasiuntė apaštalus, pilnus Šventosios Dvasios. Pasiuntė ne tik skelbti Evangelijos visai kūrinijai (plg. Mk. 16, 15) ir aiškinti, jog Dievo Sūnus savo mirtimi ir prisikėlimu išvadavo mus iš šėtono valdžios (plg. Apd. 26, 18) bei mirties ir perkėlė į savo Tėvo karalystę, bet taip pat tą skelbiamąjį išgelbėjimą vykdyti auka ir sakramentais, apie kuriuos sukasi visas liturginis gyvenimas. Taip krikštas žmones įjungia į Kristaus velykinę paslaptį: drauge su juo mirę, palaidoti ir prisikėlę (plg. Rom. 6, 4; Efez. 2, 6;

---

2 Šv. Ignacas, kankinys, **Eph.** 7, 2: Funk I, 218 psl.

3 **Sacramentarium Veronense** (Leonianum): Mohlberg, Roma 1956, 1265 nr., 162 psl.

4 Velykų prefacija Romos mišiole.

5 Plg. šv. Augustino **Enarr. in Ps.** 138, 2: **Corpus Christ.** ser. lat. 40, 1991 ir maldą po Didžiojo šeštadienio 2. skaitymo Romos mišiole, prieš Didžiosios savaitės reformą.

Kol. 3, 1; 2 Tim. 2, 11), jie gauna sūnystės dvasią, „kuria šaukiame: Abba, Tėve!" (Rom. 8, 15), ir tokiu būdu tampa tikrais Dievo garbintojais, kurių Tėvas ieško (plg. Jn. 4, 23). Panašiai, kada tik valgo Viešpaties vakarienę, skelbia jo mirtį, iki jis pats ateis (plg. 1 Kor. 11, 26).

Todėl tą pačią Sekminių dieną, kurią Bažnyčia pasirodė pasauliui, „priėmusieji" Petro „žodžius buvo pakrikštyti". Ir „jie laikėsi apaštalų mokslo, bendro duonos laužymo ir maldų, ... garbino Dievą ir turėjo malonės pas visus žmones" (Apd. 2, 41–47). Nuo to laiko Bažnyčia niekada nesiliovė rinkusis velykinės paslapties apeigų: skaityti „iš viso Šventojo Rašto, kas buvo apie jį pasakyta" (Lk. 24, 27), švęsti Eucharistijos, kurioje „yra sudabartinama garbinga jo mirties pergalė",[6] ir drauge dėkoti „Dievui už neapsakomą jo dovaną" (2 Kor. 9, 15) Jėzuje Kristuje, „kad būtume jo garbės gyrius" (Efez. 1, 12) Šventosios Dvasios galia.

Kristus visada yra su Bažnyčia Liturgijoje

7. Kad Bažnyčia galėtų atlikti tokį didį darbą, Kristus visuomet yra su ja, ypač liturginiuose veiksmuose. Jis yra Mišių aukoje: jas aukojančiojo asmenyje, nes „tas pats dabar aukoja kunigų rankomis, kuris save paaukojo ant kryžiaus",[7] ir ypatingai eucharistiniais pavidalais. Jis yra savo galia sakramentuose: kam nors krikštijant, krikštija pats Kristus.[8] Jis yra savo žodyje, nes jis pats kalba, kai Bažnyčioje yra skaitomas Šventasis Raštas.

---

[6] Tridento susirinkimas, 13. sesija, dekr. **de ss. Eucharistia,** V sk.: Concilium Tridentinum, **Diariorum, Actorum, Epistolarum, Tractatuum** nova collectio, Soc. Goerresiana, Freiburg in Breisgau, VII, 202 psl.

[7] Tridento susirinkimas, 22. sesija, doktr. **de ss. Missae sacrificio,** II sk.: Concilium Tridentinum, c. leid., VIII, **Actorum** pars V, 960 psl.

[8] Plg. šv. Augustino **in Io.** Tr. 6, 1, 7: PL 35, 1428.

Pagaliau jis yra drauge, kai Bažnyčia meldžiasi ir gieda, nes pats pažadėjo: „Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten aš esu jų tarpe“ (Mt. 18, 20).

Didžiajame tobulo Dievo garbinimo ir žmonių pašventimo darbe Kristus visuomet yra drauge su savo mylimąja Sužadėtine Bažnyčia, kuri šaukiasi jo, savo Viešpaties, ir jo tarpininkaujama garbina amžinąjį Tėvą. Tad pagrįstai Liturgija laikoma tarsi Kristaus kunigystės uždavinio vykdymu. Joje regimais ženklais vaizduojamas žmogaus pašventimas ir iš tikrųjų kiekvienas savu būdu pašvenčiamas; ja mistinis Kristaus kūnas, tai yra jo galva ir nariai, viešu ir pilnutiniu būdu garbina Dievą.

Iš to seka, kad kiekvienas liturginis veiksmas, kaip kunigo Kristaus ir jo kūno — Bažnyčios — darbas, yra ypatingai šventas. Joks kitas Bažnyčios veiksmas neprilygsta jo reikšmei ir galiai.

Žemiškoji ir dangiškoji Liturgija

8. Žemiškojoje Liturgijoje jau iš anksto patiriame, kokia maloni yra dangiškoji Liturgija, vykstanti šventajame Jeruzalės mieste, į kurį kaip keleiviai skubame, kur Kristus sėdi Dievo dešinėje, kaip šventovės ir tikrosios padangtės kunigas (plg. Apr. 21, 2; Kol. 3, 1; Žyd. 8, 2). Ja drauge su visais dangaus kariuomenės pulkais giedame Viešpačiui garbės himną; pagarbiai prisimindami šventuosius, tikimės tapti jų bendruomenės dalimi; laukiame Išganytojo, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus, kol jis, mūsų gyvybė, pasirodys, ir mes su juo drauge pasirodysime garbėje (plg. Pil. 3, 20; Kol. 3, 4).

Liturgija neapima viso Bažnyčios veikimo

9. Šventoji Liturgija neapima viso Bažnyčios veikimo, nes žmonės, dar prieš dalyvaudami Liturgijoje, jau turi būti pašaukti tikėti ir atsiversti: „Kaipgi jie šauksis

to, į kurį netikėjo? Arba kaip tikės į tą, apie kurį negirdėjo? Kaipgi išgirs be skelbėjo? Ir kaip jie skelbs, jei jie nesiųsti?" (Rom. 10, 14–15).

Tad Bažnyčia netikintiesiems skelbia išganymo žinią, kad visi žmonės pripažintų vienintelį tikrąjį Dievą bei tą, kurį pasiuntė, Jėzų Kristų, ir grįžtųsi nuo savo kelių, darydami atgailą (plg. Jn. 17, 3; Lk. 24, 27; Apd. 2, 38). O tikintiesiems ji visuomet turi skelbti tikėjimą ir atgailą; be to, ji turi juos paruošti sakramentams, mokyti laikytis visko, ką Kristus įsakė (plg. Mt. 28, 20), ir skatinti imtis visų meilės, pasišventimo ir apaštalavimo darbų, iš kurių aišku, jog krikščionys, nors ir nebūdami iš šio pasaulio, yra jo šviesa ir garbina Tėvą žmonių akivaizdoje.

Liturgija — Bažnyčios veiklos viršūnė ir šaltinis

10. Tačiau Liturgija yra viršūnė, į kurią krypsta Bažnyčios veikla, ir kartu šaltinis, iš kurio plaukia visa jos galia. Juk apaštalavimo veikla siekia, kad visi, tikėjimu ir krikštu tapę Dievo vaikais, rinktųsi draugėn, Bažnyčioje garbintų Dievą, dalyvautų aukoje ir valgytų Viešpaties vakarienę. Antra vertus, pati Liturgija skatina tikinčiuosius, „velykinių sakramentų atgaivintus", darytis viena jų malone;[9] meldžiasi, kad jie gyventų tuo, ką įtikėjo.[10] Eucharistijoje atnaujintoji Viešpaties sandora su žmonėmis žadina ir uždega tikinčiuosiuose karštą meilę Kristui. Taigi iš Liturgijos, ypač iš Eucharistijos, kaip iš šaltinio, trykšta į mus malonė ir galingai plaukia žmonių pašventimas Kristuje bei Dievo garbė, kurių, kaip tikslo, siekia visa kita Bažnyčios veikla.

11. Kad Šventoji Liturgija tikrai sėkmingai veiktų, tikintieji turi joje dalyvauti su atitinkamu vidiniu nusiteikimu, įsigilinti į tai, ką sako, ir bendradarbiauti su

---

[9] Velykų išvakarės ir sekmadienis, malda po komunijos.
[10] Velykų savaitės antradienis, dienos malda.

malone, neleisdami jos niekais (plg. 2 Kor. 6, 1). Todėl pašvęstieji ganytojai turi žiūrėti ne tik kad liturginis veiksmas būtų teisėtai ir leistinai pagal nuostatus atliekamas, bet taip pat kad tikintieji jame dalyvautų sąmoningai, aktyviai ir vaisingai.

Dvasinis gyvenimas nėra vien dalyvavimas Liturgijoje

12. Tačiau dvasinis gyvenimas nesiriboja vien dalyvavimu Šventojoje Liturgijoje. Tiesa, krikščionis yra pašauktas bendrai maldai, bet jis taip pat turi eiti į savo kambarį melstis Tėvui slapčia (plg. Mt. 6, 6), netgi, kaip apaštalas moko, melstis nuolatos (plg. 1 Tes. 5, 17). Tas pats apaštalas moko, jog turime visuomet nešioti savyje Jėzaus apsimarinimą, kad ir jo gyvybė apsireikštų mūsų mariame kūne (plg. 2 Kor. 4, 10–11). Todėl Mišiose prašome Viešpatį, kad „priėmęs dvasinę auką", mus pačius padarytų „sau amžina dovana".[11]

Neliturginės pamaldumo formos ir iškilmės

13. Krikščionių tarpe paplitusios pamaldumo pratybos, jei tik jos atitinka Bažnyčios įstatymus ir normas, yra labai patariamos, ypač jei įsakytos Šventojo Sosto. Taip pat ypatingai gerbtinos paskirų bažnyčių pamaldos, atliekamos vyskupų potvarkiu, laikantis papročių arba vyskupų patvirtintų knygų. Tačiau šios pamaldos bei iškilmės turi atitikti bažnytinį metų laiką ir būti taip tvarkomos, kad derintųsi su Šventąja Liturgija, iš jos tarsi plauktų ir į ją žmones vestų, nes Liturgija savo prigimtimi stovi žymiai aukščiau už jas.

---

11 Sekminių savaitės pirmadienis, malda po aukojimo.

II. Liturginis auklėjimas ir aktyvus dalyvavimas apeigose

Apeigose dalyvautina pilnai, sąmoningai ir aktyviai

14. Motina Bažnyčia karštai trokšta, kad visi tikintieji liturginėse apeigose dalyvautų pilnai, sąmoningai ir aktyviai, kaip to reikalauja pačios Liturgijos esmė. Taip dalyvauti yra visų krikščionių teisė ir pareiga, nes krikštu jie yra pasidarę „išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, įsigytieji žmonės" (1 Petr. 2, 9; plg. 2, 4–5).

Atnaujinant ir ugdant Šventąją Liturgiją, tuo pilnu ir aktyviu visų dalyvavimu reikia labiausiai susirūpinti. Juk Liturgija yra pirmasis ir būtinas šaltinis, iš kurio tikintieji gali semtis tikrai krikščioniškos dvasios. Todėl sielų vadovai visa savo pastoracine veikla bei deramu įsąmoninimu turi uoliai stengtis siekti to pilno ir aktyvaus dalyvavimo Liturgijoje.

Tačiau nėra jokios vilties, kad tai pavyktų, jei pirma patys sielų ganytojai nebus kupini Liturgijos dvasios bei poveikio ir negebės jos mokyti. Todėl nepaprastai reikalinga visų pirma pasirūpinti liturginiu kunigų auklėjimu. Tuo tikslu šventasis Susirinkimas nutarė šiuos dalykus.

Liturginis kunigų ir vienuolių auklėjimas

15. Profesoriai, kuriems pavesta dėstyti Liturgiją seminarijose, studijų namuose vienuoliams ir teologijos fakultetuose, turi būti tinkamai savo pareigoms paruošti tam tikslui skirtuose specialiuose institutuose.

16. Liturgija seminarijose ir vienuolių studijų namuose turi būti priskirta prie reikalingų ir svarbesniųjų dalykų, o teologijos fakultetuose — prie pagrindinių. Ji turi būti dėstoma tiek teologiniu ir istoriniu, tiek dvasiniu, pastoraciniu ir teisiniu požiūriu. Be to, kiti profeso-

riai, ypač dogmatikos, Šventojo Rašto, dvasinės ir pastoracinės teologijos, tesirūpina Kristaus paslaptį ir išganymo istoriją išdėstyti savo dalyko požiūriu, betgi taip, kad būtų aiškus jo ryšys su Liturgija ir kad būtų išlaikytas mokslinio kunigų paruošimo vientisumas.

17. Seminarijose ir vienuolynuose klierikų dvasios gyvenimas tebūnie formuojamas liturgiškai. Tam tikslui tepasitarnauja tiek tinkamas vadovavimas, kad jie galėtų šventąsias apeigas suprasti ir visa širdimi sekti, tiek dalyvavimas pačiose šventosiose paslaptyse, tiek kitos pamaldumo pratybos, atliekamos Liturgijos dvasia. Klierikai taip pat teišmoksta stropiai laikytis liturginių nuostatų. Tuo būdu gyvenimas seminarijose ir vienuolių mokslo įstaigose bus iš pagrindų įtakotas liturginės dvasios.

18. Diecezijų ir vienuolijų kunigams, kurie jau darbuojasi Viešpaties vynuogyne, visomis tinkamomis priemonėmis tebūnie padedama vis pilniau suprasti, ką jų atliekamos šventosios apeigos reiškia, kad gyventų Liturgijos dvasia ir tuo gyvenimu dalytųsi su sau pavestais tikinčiaisiais.

Liturginis tikinčiųjų auklėjimas

19. Sielų ganytojai uoliai ir kantriai tesirūpina liturginiu auklėjimu, kad tikintieji aktyviai dalyvautų Liturgijoje vidumi ir išore. Auklėjant atsižvelgtina į jų amžių, sąlygas, gyvenimo būdą ir religinio apsišvietimo lygį. Taip ganytojai atliks vieną iš pagrindinių ištikimo Dievo paslapčių dalytojo pareigų. Tevadovauja šioje srityje savo kaimenei ne tik žodžiu, bet ir pavyzdžiu.

20. Šventųjų veiksmų, ypač Mišių aukos, transliacija radiju ir televizija tebūnie atliekama saikiai ir skoningai, prižiūrint atsakingam asmeniui, vyskupų paskirtam šioms pareigoms.

21. Trokšdama krikščionims užtikrinti gausiau Liturgijos malones, šventoji Motina Bažnyčia yra labai susirūpinusi bendru pačios Liturgijos atnaujinimu. Mat, dalis Liturgijos nekinta, nes yra Dievo įsteigta, o kitos dalys yra kintamos: jos gali ir turi kisti, jei į jas įsibrauna, kas mažiau derinasi su pačiu Liturgijos vidiniu pobūdžiu, arba jei kas pasidaro mažiau betinkama.

Liturginius tekstus ir veiksmus reikia taip atnaujinti, kad jie aiškiau atskleistų šventus dalykus, kuriuos išreiškia, ir kad krikščionys pajėgtų juos kiek galint geriau suprasti bei pilnai, aktyviai, bendruomeniškai į juos įsijungti.

Tam tikslui šventasis Susirinkimas nustatė šias bendro pobūdžio normas.

A) Bendrosios normos

Liturgijos tvarkymo galia

22. § 1. Šventosios Liturgijos tvarkymas priklauso tik Bažnyčios vyresnybei: Apaštalų Sostui ir pagal teisės nuostatus vyskupui.

§ 2. Įstatymo suteiktąja galia Liturgijos tvarkymas, laikantis nustatytų ribų, taip pat priklauso įvairių rūšių kompetentingiems, teisėtai sudarytiems teritoriniams vyskupų susirinkimams.

§ 3. Todėl visiškai niekam kitam, net kunigui, nevalia ko nors savo nuožiūra Liturgijoje pridėti, atimti arba pakeisti.

Liturgijos atnaujinimo gairės

23. Kad būtų išlaikyta sveika tradicija ir vis dėlto atidarytos durys teisėtai pažangai, kiekvieną peržiūrėtiną Liturgijos dalį reikia prieš tai tiksliai išstudijuoti teolo-

giniu, istoriniu ir pastoraciniu požiūriu. Be to, turi būti atsižvelgta į bendruosius liturginės sąrangos bei jos dvasios dėsnius ir paskutiniuoju metu atliktos liturginės reformos bei atskirų duotų leidimų patirtį. Pagaliau pakeitimai tebūnie įvedami tik tada, kai iš jų pramatoma tikra nauda Bažnyčiai, ir rūpestingai žiūrint, kad naujos formos lyg organiškai augtų iš jau esančiųjų.

Taip pat kiek galint turi būti vengiama žymesnio apeigų skirtumo kaimyniniuose kraštuose.

Šv. Rašto vaidmuo. Liturginės knygos

24. Liturginėse apeigose svarbiausia vieta tenka Šventajam Raštui. Juk iš jo yra imami ir paskui pamoksle aiškinami skaitymai, giedamos psalmės; jo įkvėptos ir vadovaujamos kilo įvairios liturginės maldos ir giesmės; juo remiasi veiksmų ir ženklų prasmė. Taigi liturgijos atnaujinimui, pažangai ir pritaikymui reikia ugdyti tą karštą, gyvą Šventojo Rašto meilę, kurią liudija tiek rytiečių, tiek vakariečių apeigos savo garbinga tradicija.

25. Tebūnie kuo greičiau peržiūrėtos liturginės knygos, panaudojant žinovus ir pasitariant su įvairių pasaulio kraštų vyskupais.

B) Normos paremtos hierarchine ir bendruomenine Liturgijos prigimtimi

Liturgija — visos Bažnyčios veiksmas

26. Liturginiai veiksmai nėra privatūs; jie atliekami Bažnyčios, kuri yra „vienybės skaramentas“, tai yra tvarkingai sujungta, vyskupų vadovaujama šventoji tauta.[12] Tad liturginiai veiksmai priklauso visam Bažnyčios kūnui;

---

[12] Šv. Kiprijonas, **De cath. Eccl. unitate,** 7: CSEL (Hartel) III, 1, 215–216 psl. Plg. **Epist.** 66, 8, 3: Hartel III, 2, 732–733 psl.

jais jis pasireiškia ir kartu jie jį veikia. Paskirus to kūno narius jie paliečia įvairiopai — pagal jų užimamą vietą, pareigas ir patį dalyvavimą.

Pirmenybė bendruomeniniam atlikimo būdui

27. Jei kurias nors apeigas, žiūrint jų prigimties, galima atlikti bendrai, tai yra dalyvaujant ir aktyviai įsijungiant tikintiesiems, reikia pabrėžti, kad šitoks atlikimo būdas, kai tik sąlygos leidžia, yra statytinas aukščiau už pavienį ir tarsi privatų jų atlikimą.

Tai ypač pasakytina apie Mišių aukojimą ir sakramentų teikimą, nors kiekvienos Mišios visada pasilieka viešo ir bendruomeninio pobūdžio veiksmas.

Įvairių asmenų atliekamos dalys

28. Liturginių apeigų metu kiekvienas, tiek dvasininkas, tiek tikintysis, atlikdamas pareigas, tedaro visa ir tik tai, kas jam tenka pagal dalyko prigimtį ir liturginius nuostatus.

29. Ir ministrantai, skaitytojai, aiškintojai bei choras atlieka tikrą liturginį veiksmą. Tad tevykdo jie savo uždavinį nuoširdžiai, pamaldžiai ir tvarkingai, kaip reikalauja tokia kilni tarnyba ir kaip to pagrįstai iš jų laukia Dievo tauta. Tam reikia, kad kiekvienas būtų atitinkamai įsigilinęs į Liturgijos dvasią ir išmokytas tiksliai, gražiai atlikti sau skirtąją dalį.

30. Siekiant aktyvaus dalyvavimo, žmonės tebūnie raginami įsijungti tiek žodžiais — atsakymais, psalmėmis, priegiesmiais, giesmėmis, tiek veiksmais — gestais ir kūno laikysena. O savo metu tebūnie laikomasi šventos tylos.

31. Pertvarkant liturgines knygas, tebūnie stropiai žiūrima, kad rubrikose būtų taip pat numatytos tikinčiųjų atliekamos dalys.

Asmenų lygybė Liturgijoje

32. Liturgijoje esama asmenų nelygybės, kylančios iš joje einamų pareigų ir iš šventimų; taip pat liturginių įstatymų numatytu būdu yra pagerbiami pasaulinės valdžios atstovai. Be šių atvejų, nei apeigose, nei išorinėse iškilmėse neturi būti daroma jokio skirtumo tarp privačių asmenų arba visuomenės klasių.

C) Normos, paremtos didaktine ir pastoracine Liturgijos prigimtimi

Įžanga

33. Nors Šventoji Liturgija pirmoje eilėje yra dieviškosios didybės garbinimas, ji daug ko turi ir tikintiesiems pamokyti.[13] Juk joje Dievas kalba savo žmonėms, Kristus tebeskelbia Evangeliją. Joje žmonės atsako Dievui giedodami ir melsdamiesi.

Dar daugiau, maldos, kuriomis kreipiasi į Dievą kunigas, vadovaująs bendruomenei kaip Kristaus atstovas, taip pat yra kalbamos visos šventosios bendrijos bei visų dalyvaujančiųjų vardu. Pagaliau neregimiems dieviškiems dalykams išreikšti Šventoji Liturgija vartoja regimus ženklus, kuriuos jai paliko Kristus arba Bažnyčia. Tokiu būdu ne tik kai skaitoma, kas „parašyta mums pamokyti" (Rom. 15, 4), bet ir kai Bažnyčia meldžiasi, gieda arba veikia, yra stiprinamas dalyvaujančiųjų tikėjimas, pakeliama į Dievą širdis, kad jam uoliai tarnautų ir kad apsčiau gautų jo malonės.

Todėl Liturgiją atnaujinant, turi būti laikomasi žemiau išvardintų bendrųjų normų.

---

13 Plg. Tridento susirinkimo, 22. sesijos, doktr. **de ss. Missae sacrificio,** VIII sk.: Concilium Tridentinum, c. leid. VIII, 961 psl.

Apeigų savybės

34. Apeigos tespindi kilniu paprastumu, tebūnie trumpos ir aiškios, be nenaudingų pasikartojimų, pritaikytos tikinčiųjų išmanymui ir apskritai nereikalingos daug aiškinimo.

Dievo žodžiui skirtoji vieta

35. Kad būtų aiškus Liturgijoje glaudus veiksmo ir žodžio ryšys:

1) Šventosiose apeigose tebūnie įvestas gausesnis, įvairesnis ir tinkamesnis Šventojo Rašto skaitymas.

2) Pamokslui, kuris yra liturginio veiksmo dalis, tebūnie rubrikomis nurodyta, kiek apeigos leidžia, tinkamiausia vieta. Pati pamokslų sakymo pareiga tebūnie atliekama kuo ištikimiausiai ir deramai. Pamokslams medžiaga pirmoje eilėje tebūnie semiama iš Šventojo Rašto ir Liturgijos šaltinio, kad jais būtų tarsi atskleidžiami nuostabūs Dievo darbai išganymo istorijoje, arba Kristaus paslaptis, kuri visuomet mumyse yra ir veikia, o ypač liturginių apeigų metu.

3) Taip pat tebūnie įvairiais būdais aiškinama pati Liturgija. Jei reikalinga, pasirūpintina kad net apeigas atliekant kunigas ar šiaip tinkamas asmuo teiktų trumpų nurodymų; tačiau tai tebūnie daroma tik patogesniais momentais ir nustatytais arba į juos panašiais žodžiais.

4) Tebūnie skatinama ruošti Dievo žodžio pamaldas didesnių švenčių išvakarėse, kai kuriomis advento bei gavėnios dienomis ir sekmadieniais bei šventadieniais. Tai itin svarbu tose vietose, kur nėra kunigo; tuo atveju joms tevadovauja diakonas arba kuris nors kitas vyskupo paskirtas asmuo.

Apeigų kalba

36. § 1. Liekant galioje ypatingam nuostatui Romos apeigose ir toliau tebūnie naudojama lotynų kalba.

§ 2. Tačiau neretai tiek Mišiose, tiek teikiant sakramentus, tiek atliekant kitus liturginius veiksmus daug naudos žmonėms gali atnešti gimtoji kalba. Todėl ji gali būti vartojama plačiau, ypač skaitymams, pamokymams, kai kurioms maldoms ir giesmėms, laikantis tolimesniuose skyriuose atskiriems atvejams nustatytų normų.

§ 3. Laikydamasi tų normų, kompetentinga vietos bažnytinė vyresnybė, minima 22 sk. § 2, nusprendžia, ar iš viso įvestina gimtoji kalba ir kiek jos įvestina. Šiuo klausimu gali būti reikalinga pasitarti su vyskupais kaimyninių šalių, kuriose yra vartojama ta pati kalba. Nutarimai turi būti Šventojo Sosto priimti ir patvirtinti.

§ 4. Lotynų teksto vertimą į gimtąją kalbą liturginiam naudojimui turi aprobuoti minėta kompetentinga vietos bažnytinė vyresnybė.

D) Normos Liturgijai pritaikyti tautų savybėms ir tradicijoms

Bažnyčia ir tautų skirtingumai

37. Ten, kur neliečiamas tikėjimas arba visos bendruomenės gerovė, Bažnyčia net Liturgijoje nenori nustatyti griežto vienodumo. Priešingai, ji gerbia ir ugdo įvairių genčių bei tautų dvasios savybes ir talentus. Ji palankiai apsvarsto visa, kas tik nebūtinai yra susiję su prietarais ir klaidomis, ir, jei gali, stengiasi nepaliestai išsaugoti. Kartais tai net priima į pačią Liturgiją, jei tik derinasi su tikrais ir autentiškais liturginės dvasios reikalavimais.

Apeigų pritaikymas

38. Net peržiūrint liturgines knygas, turi būti atsižvelgta į teisėtus skirtumus ir prisitaikyta prie įvairių grupių, šalių, tautų, ypač misijų kraštuose, kad tik liktų nepaliesta esminė Romos apeigų vienybė. Šio dėsnio ypač tebūnie laikomasi, nustatant apeigų pavidalą ir rubrikas.

39. Laikydamasi pavyzdinių liturginių knygų nuostatų, kompetentinga vietos bažnytinė vyresnybė, minima 22 sk. § 2, nusprendžia prisitaikymo būdą, ypač sakramentų teikimo, sakramentalijų, procesijų, liturginės kalbos, bažnytinės muzikos bei dailės srityje. Tačiau, tai darydama, turi laikytis pagrindinių šios konstitucijos normų.

Nuodugnesnio pritaikymo atvejai

40. Kai kuriose vietovėse ir aplinkybėse yra būtinai reikalingas nuodugnesnis ir dėl to su didesniais sunkumais susijęs Liturgijos pritaikymas. Todėl:

1) Kompetentinga vietos bažnytinė vyresnybė, minima 22 sk. § 2, rūpestingai ir išmintingai teapsvarsto, kas iš atskirų tautų tradicijų ir savumų tiktų priimti į Dievo kultą. Tai, kas apsvarsčius atrodo naudinga arba reikalinga įvesti į Liturgiją, tebūnie pateikta Apaštalų Sostui, ir tik jam sutinkant gali būti įvesta.

2) Kad pritaikymas būtų atliekamas su reikiamu apdairumu, matydamas reikalą, Apaštalų Sostas įgalios minėtą vietos bažnytinę vyresnybę leisti kai kuriose bendruomenėse per nustatytą laiko tarpą atlikti reikalingus parengiamuosius bandymus ir jiems vadovauti.

3) Kadangi pritaikant liturginius įstatymus, ypač misijų kraštuose, iškyla ypatingų sunkenybių, tebūnie jie paruošiami su tos srities žinovų pagalba.

IV. Liturginio gyvenimo ugdymas diecezijoje ir parapijoje

Liturginis diecezijos gyvenimas

41. Vyskupą reikia laikyti savo kaimenės vyriausiuoju kunigu, iš kurio tam tikru būdu kyla ir nuo kurio priklauso tikinčiųjų gyvenimas Kristuje.

Todėl visi turi aukštai vertinti liturginį diecezijos gyvenimą, sutelktą apie vyskupą, ypač katedroje. Tebūnie įsitikinę, kad Bažnyčia tada ypatingai save atskleidžia, kai visa Dievo bendrija pilnai ir aktyviai dalyvauja tose pačiose apeigose, ypač Eucharistijos Liturgijoje, jungiama vienos maldos ir vieno altoriaus, vadovaujant vyskupui, apsuptam savo kunigų ir Bažnyčios tarnų.[14]

Liturginis parapijos gyvenimas

42. Kadangi vyskupas negali nei visuomet, nei visur pats vadovauti visai savo tikinčiųjų bendrijai, jis būtinai turi ją padalyti į mažesnes grupes. Tarp tų grupių svarbiausią vietą užima parapijos, atskirose vietovėse tvarkomos vyskupui atstovaujančio sielų ganytojo, nes jos savo būdu vaizduoja po visą pasaulį pasklidusią regimąją Bažnyčią.

Todėl reikia siekti, kad liturginis parapijos gyvenimas ir jo ryšys su vyskupu būtų vis gyvesnis tikinčiųjų ir dvasininkų sąmonėje bei gyvenime. Reikia stengtis, kad parapijoje klestėtų bendruomenės dvasia, ypatingai pasireiškianti aukojant bendrai sekmadienio Mišias.

---

[14] Plg. šv. Ignaco, kankinio, **Magn.**, 7; **Phil.**, 4; **Smyrn.**, 8: Funk I, 236, 266, 281 psl.

V. Liturginės pastoracijos ugdymas

Liturginis sąjūdis — būdinga mūsų meto žymė

43. Uolus rūpinimasis liturginiu ugdymu ir atnaujinimu pagrįstai yra laikomas tarsi ženklu, rodančiu Dievo apvaizdos planą mūsų laikams, tarsi Šventosios Dvasios skriejimu per savo Bažnyčią. Jis įspaudžia būdingą žymę į tos Bažnyčios gyvenimą, net į visą mūsų meto religinę galvoseną ir veikseną.

Kad toji liturginė pastoracija būtų toliau Bažnyčios ugdoma, šventasis Susirinkimas nutaria šiuos dalykus:

Liturginės komisijos

44. Pageidaujama, kad kompetentinga vietos bažnytinė vyresnybė, minima 22 sk. § 2, įsteigtų liturginę komisiją, kuriai talkininkautų Liturgijos, bažnytinės muzikos bei dailės ir pastoracijos žinovai. Jei galima, tai komisijai tepadeda ir koks nors pastoracinės Liturgijos institutas, sudarytas iš patyrusių šioje srityje žmonių, neišskiriant reikale nė pasauliečių. Komisijos uždavinys bus, vadovaujant minėtai vietos bažnytinei vyresnybei, tvarkyti savo teritorijos liturginę pastoraciją ir atlikti studijas bei bandymus, kada galvojama įvestinus dalykus pateikti Šventajam Sostui patvirtinti.

45. Tuo pačiu pagrindu ir kiekvienoje diecezijoje tebūnie vyskupo prižiūrima Šventosios Liturgijos komisija liturginei veiklai ugdyti.

Kartais gali būti naudinga kelioms diecezijoms sudaryti tik vieną komisiją, bendrais pasitarimais skatinančią Liturgijos pažangą.

46. Šalia Šventosios Liturgijos komisijos, kiekvienoje diecezijoje, jei galima, taip pat tebūnie sudarytos bažnytinės muzikos ir dailės komisijos.

Tos trys komisijos turi derinti savo veiklą; neretai net būtų gera, kad jos susilietų į vieną.

II SKYRIUS

ŠVENTOSIOS EUCHARISTIJOS PASLAPTIS

Eucharistijos įsteigimas

47. Mūsų Išganytojas Paskutinės vakarienės metu, tą naktį, kurią buvo išduotas, įsteigė eucharistinę savo kūno ir kraujo auką. Tuo jis pratęsė savo kryžiaus auką per amžius, iki ateis, ir mylimajai Sužieduotinei Bažnyčiai paliko savo mirties ir prisikėlimo atminimą — šventumo sakramentą, vienybės ženklą, meilės ryšį,[15] velykinį pokylį, kuriame Kristų priimame, siela laimi malonę ir gauname būsimos garbės laidą.[16]

Tikinčiųjų dalyvavimas Eucharistijos Liturgijoje

48. Bažnyčia uoliai rūpinasi, kad krikščionys nebūtų tarsi svetimi arba nebyliai šios tikėjimo paslapties žiūrovai, bet kad, gerai suprasdami apeigas ir maldas, sąmoningai, pamaldžiai ir aktyviai dalyvautų šventajame vyksme, šviestųsi Dievo žodžiu, stiprintųsi Viešpaties kūno valgiu ir dėkotų Dievui. Ji rūpinasi, kad, aukodami skaisčiąją atnašą ne vien kunigo rankomis, bet ir jie patys drauge su kunigu, išmoktų aukoti save pačius ir diena iš dienos, Kristaus tarpininkaujami,[17] vis tobuliau jungtųsi su Dievu ir tarp savęs, kad pagaliau Dievas būtų visuose visa.

49. Kad Mišių auka, net ir jų apeigos, pilnai pasiektų pastoracinį tikslą, šventasis Susirinkimas nutaria šiuos dalykus. Juos nutardamas, jis turi prieš akis Mišias, ku-

---

15 Plg. šv. Augustino **in Io.** Tr. 26, 6, 13: PL 35, 1613.

16 **Romos breviorius,** Kristaus Kūno šventės 2. mišparai, magnificat priegiesmis.

17 Plg. šv. Kirilo Aleks. **Comm in Io. Ev.,** XI, 11–12. sk.: PG 74, 557–564.

rios yra aukojamos dalyvaujant žmonėms, ypač sekmadieniais ir įsakytųjų švenčių dienomis.

Mišių struktūra

50. Mišių struktūra tebūnie taip pertvarkyta, kad labiau išryškėtų atskirų dalių prasmė bei tarpusavio sąsaja ir būtų palengvinta tikintiesiems maldingai ir aktyviai jose dalyvauti.

Todėl apeigos, deramai išlaikant jų esmę, tepasidaro paprastesnės. Tebūnie išleisti ilgainiui atsiradę pakartojimai arba mažiau reikalingi priedai. O kai kurie dalykai, dingę dėl istorijos negandų, kiek atrodo gera arba reikalinga, tebus atstatyti į šventųjų protėvių metu užimtą vietą.

Dievo žodžio teikimas

51. Kad tikintieji būtų gaivinami Dievo žodžiu, tebūnie plačiau atidarytos Biblijos lobynų durys, kad per nustatytą metų skaičių būtų perskaitomos žmonėms svarbiausios Šventojo Rašto dalys.

52. Labai rekomenduojama homilija, kaip pačios Liturgijos dalis. Joje bažnytinių metų būvyje, remiantis šventuoju tekstu, aiškinama tikėjimo paslaptys ir krikščioniškojo gyvenimo dėsniai. Sekmadienių ir įsakytųjų švenčių Mišiose, kai dalyvauja tikintieji, be svarbios priežasties ji niekada neturi būti išleista.

„Bendruomeninė" arba „tikinčiųjų" malda

53. Po Evangelijos ir homilijos, ypač sekmadieniais ir įsakytųjų švenčių dienomis, tebūnie vėl įvesta „bendruomeninė" arba „tikinčiųjų" malda. Joje, įsijungiant Mišių dalyviams, tebūnie maldaujamas Dievas už šventąją Bažnyčią, už mus valdančiuosius ir įvairių reikalų slegiamus asmenis, už visus žmones bei už viso pasaulio išganymą (plg. 1 Tim. 2, 1–2).

Mišių kalba

54. Mišiose, kuriose dalyvauja tikintieji, laikantis šios konstitucijos 36 sk., gali būti skirta derama vieta gimtajai kalbai, ypač skaitymuose, „bendruomeninėje maldoje" ir, pagal vietos sąlygas, apskritai žmonėms skirtose dalyse.

Tačiau pasirūpintina, kad tikintieji galėtų ir lotyniškai drauge kalbėti arba giedoti tas nekintamąsias Mišių dalis, kurios jiems skirtos. Jeigu atrodo kur nors geriau vartoti daugiau vietinės kalbos, tebūnie laikomasi šios konstitucijos 40 sk.

Komunija

55. Labai rekomenduojamas tobulesnis Mišiose dalyvavimo būdas, kai tikintieji po kunigo komunijos priima Viešpaties kūną iš tos pačios aukos.

Priimti komuniją abiem pavidalais, ir toliau galiojant dogmatiniams Tridento susirinkimo nuostatams,[18] Apaštalų Sosto numatytais atvejais vyskupai gali leisti ne tik kunigams bei vienuoliams, bet ir pasauliečiams. Tokių atvejų pavyzdžiai galėtų būti naujai pašvęsti kunigai savo šventimų Mišiose, vienuoliai savo įžadų Mišiose, naujatikiai po jų krikšto aukojamose Mišiose.

Dalyvautina ištisose Mišiose

56. Dvi tarsi sudedamosios Mišių dalys, būtent žodžio ir Eucharistijos liturgija, yra taip glaudžiai susijusios, kad sudaro vieną kulto aktą. Todėl šventasis Susirinkimas karštai ragina sielų ganytojus, kad, aiškindami tikėjimą, uoliai mokytų tikinčiuosius dalyvauti ištisose Mišiose, ypač sekmadieniais ir įsakytųjų švenčių dienomis.

---

[18] 21. sesija, doktr. **de Communione sub utraque specie et parvulorum,** I–III sk.: Concilium Tridentinum, c. leid. VIII, 698–699 psl.

57. § 1. Koncelebracija, prasmingai išreiškianti kunigystės vienybę, iki pat šių dienų išliko ir Rytų ir Vakarų Bažnyčioje. Todėl Susirinkimas leidimą koncelebruoti išplėtė šiems atvejams:

1. a) aliejų šventinimo ir vakarinėse Mišiose Didįjį ketvirtadienį;

b) Bažnyčios susirinkimų, vyskupų konferencijų ir sinodų Mišiose;

c) abato palaiminimo Mišiose.

2. Be to, leidžiant vyskupui, kuriam paliekama nuspręsti, ar koncelebracija dera, gali būti koncelebruojamos:

a) konventualinės ir pagrindinės Mišios tose bažnyčiose, kur tikinčiųjų gerovė nereikalauja, kad visi ten esantieji kunigai celebruotų pavienui;

b) Mišios, kurios yra aukojamos bet kokiuose diecezinių bei vienuolių kunigų susirinkimuose.

§ 2. 1) Koncelebracijos tvarkymas diecezijoje priklauso vyskupui.

2) Kiekvienam kunigui yra palikta teisė visuomet aukoti Mišias pavieniui, tačiau ne tuo metu, kai toje pačioje bažnyčioje koncelebruojama ir ne Didįjį ketvirtadienį.

58. Tebūnie suredaguotos naujos koncelebracijos apeigos, įdėtinos į Romos pontifikalą ir mišiolą.

III SKYRIUS

KITI SAKRAMENTAI IR SAKRAMENTALIJOS

Sakramentų ir sakramentalijų paskirtis

59. Sakramentai yra skirti pašvęsti žmonėms, ugdyti Kristaus kūnui, pagaliau garbinti Dievui; būdami ženklai, jie taip pat patarnauja ir mokymui. Jie ne tik remiasi tikėjimu, bet tą tikėjimą žodžiais ir daiktų bei veiksmų kalba gaivina, stiprina, išreiškia; todėl jie vadinami tikėjimo sakramentais. Jie ne tik suteikia malonę, bet savo apeigomis taip pat labai sėkmingai paruošia tikinčiuosius tos malonės priėmimui, deramam Dievo garbinimui ir meilės veiklai.

Tad labai svarbu, kad tikintieji sakramentinius ženklus lengvai suprastų ir su didžiu atsidėjimu eitų tų sakramentų, kurie yra įsteigti krikščioniškajam gyvenimui ugdyti.

60. Be to, Motina Bažnyčia yra įsteigusi sakramentalijas. Tai šventi ženklai, kuriais, į sakramentus panašiu būdu, yra vaizduojamos ir Bažnyčios prašymu gaunamos ypač dvasinės gėrybės. Sakramentalijomis žmonės paruošiami priimti ypatingąją sakramentų malonę; jomis taip pat pašventinami įvairūs gyvenimo reikmenys bei momentai.

61. Taigi sakramentų ir sakramentalijų Liturgija beveik kiekvieną gerai pasiruošusiųjų tikinčiųjų gyvenimo įvykį pašvenčia Dievo malone, plaukiančia iš velykinės Kristaus kančios, mirties ir prisikėlimo paslapties. Iš Kristaus kyla visa sakramentų ir sakramentalijų galia. Vargu, ar yra koks nors padorus medžiaginių daiktų naudojimo būdas, kuris šiomis priemonėmis negalėtų būti nukreiptas į žmogaus pašventimą ir Dievo garbinimą.

Reformos reikalas

62. Ilgainiui į sakramentų ir sakramentalijų apeigas įsibrovė dalykų, dėl kurių jų esmė ir tikslas mūsų laikais pasidarė ne taip ryškus. Kadangi reikalinga jose kai ką pritaikyti dabarties reikalavimams, šventasis Susirinkimas nutaria šiuos dalykus toms apeigoms peržiūrėti.

Gimtosios kalbos vartojimas

63. Neretai, teikiant sakramentus ir sakramentalijas, žmonėms gali būti labai naudinga gimtoji kalba. Todėl tebūnie ji vartojama plačiau, laikantis šių nuostatų:

a) Teikiant sakramentus ir sakramentalijas, gimtąją kalbą galima vartoti 36 sk. nurodytu būdu.

b) Kompetentinga vietos bažnytinė vyresnybė, minima šios konstitucijos 22 sk. § 2, remdamasi naujos laidos Romos ritualu, kuo greičiau teparuošia specialius ritualus, kuriuose viskas, net ir kalba, būtų pritaikyta atskirų šalių reikalavimams. Apaštalų Sosto peržiūrėti, tebūnie jie naudojami tose šalyse. Ritualus arba ypatingus apeigų rinkinius ruošiant, tenebūnie praleisti nurodymai, Romos rituale pateikti prieš atskiras apeigas, liečią pastoraciją ir rubrikas arba turį ypatingos visuomeninės reikšmės.

Katechumenatas

64. Tebūnie atnaujintas suaugusiųjų katechumenatas, padalytas į keletą laipsnių ir įvestinas vietos ordinaro nuožiūra. Tuo būdu tinkamam pasiruošimui skirtas katechumenato laikotarpis galės būti pašvęstas protarpiais atliekamomis apeigomis.

65. Misijų kraštuose, šalia to, kas yra krikščioniškosios tradicijos suaugusiųjų krikšto apiegose, tebūnie leista perimti ir atskirose tautose sutinkamas brandos ceremonijas, kiek jas galima pritaikyti krikščioniškosioms apeigoms, laikantis šios konstitucijos 37–40 sk.

Krikštas

66. Abejos krikšto apeigos, paprastosios ir, turint galvoje atnaujintą katechumenatą, iškilmingosios, tebūnie peržiūrėtos, o į Romos mišiolą įtrauktos savos Mišios „suteikiant krikštą“.

67. Kūdikių krikšto apeigos tebūnie peržiūrėtos ir pritaikytos taip, kad tikrai jiems tiktų. Pačiose apeigose tebūnie taip pat aiškiau iškeltas gimdytojų ir krikšto tėvų vaidmuo bei pareigos.

68. Krikšto apeigose tebūnie numatyti pakeitimai, vartotini vietos ordinaro nuožiūra, kai yra daug krikštijamųjų. Taip pat tebūnie paruoštos trumpesnės apeigos, kurias, ypač misijų kraštuose, galėtų panaudoti krikštydami katechistai ir apskritai tikintieji, kai gresia mirties pavojus ir nėra kunigo arba diakono.

69. Dabartinės „papildomosios apeigos, išleistos kūdikį krikštijant“ tebūnie pakeistos naujomis, kuriose būtų aiškiau ir tinkamiau išreikšta, jog trumpomis apeigomis pakrikštytas kūdikis jau yra priimtas į Bažnyčią.

Taip pat tebūnie sukurtos naujos apeigos pereinantiems į katalikus jau tikrai pakrikštytiems. Tos apeigos turėtų išreikšti, kad jie priimami į vienybę su Bažnyčia.

70. Krikšto vanduo, išskyrus velykinį laikotarpį, gali būti šventinamas pačiu krikšto apeigų metu, vartojant trumpesnę formulę.

Sutvirtinimas

71. Sutvirtinimo apeigos tebūnie peržiūrėtos ta prasme, kad aiškiau pasirodytų šio sakramento ryšys su pilnu krikščionio įvedimu į Bažnyčią. Todėl dera prieš jį priimant atnaujinti krikšto pažadus.

Sutvirtinimas, jei patogu, gali būti teikiamas per Mišias. Tebūnie paruoštas tekstas įžangai, vartotinai tuomet, kai apeigos atliekamos ne Mišių metu.

Atgaila

72. Atgailos apeigos ir formulė tebūnie peržiūrėtos, kad aiškiau išreikštų sakramento esmę ir vaisius.

Ligonių patepimas

73. „Paskutinis patepimas“, kuris taip pat, ir geriau, gali būti vadinamas „ligonių patepimu“, nėra tik tų sakramentas, kuriems mirtis jau visai čia pat. Todėl metas jį priimti jau tikrai esti atėjęs, kai tikinčiajam pradeda grėsti mirties pavojus dėl ligos arba senatvės.

74. Šalia atskirai atliekamų ligonių patepimo ir viatiko apeigų, taip pat tebūnie paruošta vientisa jų teikimo tvarka, kuria ligonis patepamas po išpažinties, prieš priimdamas viatiką.

75. Patepimų skaičius tebūnie pritaikytas aplinkybėms, o patepimo apeigų maldos tebūnie taip peržiūrėtos, kad atitiktų sakramentą priimančiųjų ligonių įvairiopą būseną.

Šventimai

76. Šventimų apeigose tebūnie peržiūrėta ir ceremonijos ir tekstai. Vyskupo žodis kandidatams kiekvieno šventimo arba konsekracijos pradžioje gali būti tartas gimtąją kalba.

Konsekruojant vyskupą, visi dalyvaują vyskupai gali uždėti rankas.

Jungtuvės

77. Dabartinės Romos ritualo moterystės apeigos tebūnie peržiūrėtos ir papildytos, kad aiškiau išreikštų sakramento malonę ir labiau pabrėžtų susituokiančiųjų pareigas.

„Jei kuriose nors vietovėse, teikiant moterystės sakramentą, yra vartojamos kitokios girtinos tradicijos ir

papročiai, šventasis Sinodas karštai trokšta, kad visa būtų pasilaikyta".[19]

Be to, kompetentingai vietos bažnytinei vyresnybei, minimai šios konstitucijos 22 sk. § 2, paliekama galia, laikantis 63 sk. nuostato, paruošti ypatingas, krašto ir tautos papročius atitinkančias apeigas. Tačiau ir toliau galioja įstatymas, kad vedybas laiminąs kunigas klausia besituokiančiųjų sutikimo ir sulaukia teigiamo jų atsakymo.

78. Paprastai jungtuvės tegul vyskta Mišių metu, po Evangelijos ir homilijos, prieš „tikinčiųjų maldą". Jaunajai skirta malda, pataisyta taip, kad pabrėžtų abiejų susituokiančiųjų lygias pareigas mylėti vienas kitą, gali būti skaitoma gimtąja kalba.

Jeigu moterystės sakramentas teikiamas be Mišių, pradžioje apeigų skaitoma sutuoktuvių Mišių epistola bei Evangelija ir visada duodamas jaunavedžiams palaiminimas.

Sakramentalijos

79. Sakramentalijos tebūnie peržiūrėtos, atsižvelgiant į mūsų meto reikalavimus ir turint prieš akis pagrindinį dėsnį, kad tikintieji galėtų jose dalyvauti sąmoningai, aktyviai ir lengvai. Peržiūrint ritualus 63 sk. nustatytu būdu, pagal reikalą gali būti pridėtos ir naujos sakramentalijos.

Rezervuotų palaiminimų tebūnie labai mažai, ir tie patys rezervuoti tik vyskupams arba ordinarams.

Tebūnie pasirūpinta, kad kai kurias sakramentalijas, bent ypatingomis aplinkybėmis, ordinaro nuožiūra galėtų teikti ir kvalifikuoti pasauliečiai.

---

19 Tridento susirinkimas, 24. sesija, **de reform.**, I sk.: Concilium Tridentinum, c. leid., **Actorum** pars VI, 969 psl. Plg. **Romos ritualo** VIII tit., II sk., 6 nr.

80. Tebūnie peržiūrėtos dabartinės Romos pontifikalo mergelių pašventimo apeigos.

Be to, tebūnie paruoštos vienuolinių įžadų bei jų atnaujinimo apeigos, geriau išreiškiančios vieningumą, paprastumą ir kilnumą. Išskyrus ypatingą teisę, šios apeigos yra atliktinos, kai įžadai daromi arba atnaujinami Mišių metu.

Girtina, kad vienuoliai darytų įžadus per Mišias.

Mirusiesiems skiriamos apeigos

81. Mirusiesiems skirtos apeigos ryškiau teatspindi velykinį krikščionio mirties pobūdį ir net liturginės spalvos atžvilgiu labiau tesiderina su atskirų šalių sąlygomis ir tradicijomis.

82. Tebūnie peržiūrėtos ir praturtintos savomis Mišiomis kūdikių laidojimo apeigos.

IV SKYRIUS

BREVIORIUS

Įžanga

83. Jėzus Kristus, vyriausiasis Naujojo ir amžinojo Testamento kunigas, priimdamas žmogaus prigimtį, šios žemės tremtyje pradėjo himną, kuris per amžius skamba danguje. Sujungęs visą žmoniją su savimi, jis gieda šią dievišką šlovės giesmę drauge su ja.

Tą kunigiškąjį uždavinį Kristus tęsia savo Bažnyčioje, kuri ne tik Eucharistijos pamaldomis, bet ir kitais būdais, ypač brevioriaus malda, be paliovos garbina Viešpatį ir prašo visam pasauliui išganymo.

84. Laikantis senos krikščionių tradicijos, breviorius yra taip sutvarkytas, kad visas dienos ir nakties būvis

pašvenčiamas Dievo garbinimu. Kai šią įstabią šlovės giesmę deramai atlieka kunigai ir kiti Bažnyčios tam paskirti asmenys arba drauge su kunigu nustatytu būdu besimeldžią tikintieji, ji tikrai yra pačios Sužieduotinės balsas, kuris kyla į Sužieduotinį. Dar daugiau — tai Kristaus ir jo Mistinio kūno malda į Tėvą.

85. Taigi visi, kurie šiuo būdu meldžiasi, atlieka Bažnyčios pareigą ir dalijasi aukščiausia garbe su Kristaus Sužieduotine, nes, giedodami Dievui šlovės giesmę, Motinos Bažnyčios vardu stovi prieš jo sostą.

86. Juo uoliau šlovins Dievą valandų malda pastoracinį darbą atlieką kunigai, juo giliau bus įsisąmoninę jiems skirtąjį Pauliaus raginimą: „Nuolat melskitės" (1 Tes. 5, 17). Juk vienas Viešpats tegali vainikuoti jų darbo pastangas sėkme ir gausa, nes jis yra pasakęs: „Be manęs jūs nieko negalite padaryti" (Jn. 15, 5). Todėl apaštalai, paskirdami diakonus, kalbėjo: „Mes gi pasiliksime prie maldos ir žodžio tarnavimo" (Apd. 6, 4).

87. Kad valandų maldas kunigai ir kiti Bažnyčios nariai esamomis aplinkybėmis galėtų geriau ir tobuliau kalbėti, šventasis Susirinkimas, tęsdamas Apaštalų Sosto sėkmingai pradėtą darbą, apie Romos apeigų breviorių nutarė šiuos dalykus.

Valandų tvarka

88. Kadangi breviioriaus tikslas yra dienos pašventimas, tradicinė valandų tvarka tebūnie taip atnaujinta, kad jos kiek galint atitiktų tikrąjį dienos laiką ir kad drauge būtų atsižvelgta į šiandieninio gyvenimo sąlygas, ypač tų, kurie atlieka apaštalavimo darbą.

89. Atnaujinant breviorių, laikytinasi šių normų:

a) Rytmetiniai šlovinimai (laudes) ir vakariniai mišparai, garbinga visos Bažnyčios tradicija paremtos maldos, yra du kasdieninio Dievo garbinimo poliai. Jie turi

būti laikomi pagrindinėmis breviorlaus valandomis ir atitinkamai kalbami.

b) Baigminė (completorium) tebūnie taip atnaujinta, kad gerai tiktų dienos pabaigai.

c) Nors aušrine (matutinum) vadinama valanda chore (in choro)[20] turi išlaikyti naktinio garbinimo pobūdį, tebūnie ji taip pritaikyta, kad galėtų būti kalbama kiekvienu dienos metu ir kad joje būtų mažiau psalmių ir daugiau skaitymų.

d) Pirmoji valanda (prima) panaikinama.

e) Mažosios valandos — trečioji, šeštoji ir devintoji (tertia, sexta ir nona) tebūnie paliekamos tiems, kurie yra įpareigoti kalbėti chore. Ne chore kalbantiems galima iš trijų pasirinkti vieną valandą, labiau atitinkančią dienos laiką.

Kitos reformos

90. Breviorius, kaip vieša Bažnyčios malda, yra pamaldumo šaltinis ir asmeninės maldos maistas. Todėl kunigai ir visi jį kalbantieji yra Viešpatyje raginami kalbėti ne tik lūpomis, bet ir širdimi. Kad sėkmingiau tai vyktų, tesistengia geriau pažinti Liturgiją, Šventąjį Raštą, ypač psalmes.

Atnaujinimą vykdant, garbingas šimtmečius išgyvenęs Romos brevioriaus lobynas tebūnie taip pritaikytas, kad juo galėtų plačiau ir lengviau pasinaudoti visi, kuriems jis atskleidžiamas.

91. Kad tikrai būtų galima laikytis 89 sk. nustatytosios valandų tvarkos, psalmės išdėstytinos nebe per savaitę, bet per ilgesnį laikotarpį.

---

[20] Katedrų kapitulų ir kai kurių vienuolijų nariai privalo kalbėti ar giedoti brevorių visi kartu. Tam yra skirta vieta bažnyčioje ar vienuolyne, paprastai vadinama choro koplyčia ar tiesiog choru. „Kalbėti breviorių chore" reiškia kartu ir šią pareigą ir vietą.

Sėkmingai pradėtas brevioriaus peržiūrėjimo darbas tebūnie kuo greičiau užbaigtas, kreipiant dėmesį į krikščioniškąjį lotynų kalbos stilių, liturginės vartosenos ir giedojimo reikalavimus bei visą Romos Bažnyčios tradiciją.

92. Skaitymams galioja šios normos:

a) Šventojo Rašto skaitymai tebūnie taip sutvarkyti, kad Dievo žodžio turtai būtų lengvai ir pilniau prieinami.

b) Skaitymai iš Bažnyčios Tėvų, Daktarų ir rašytojų tebūnie geriau atrinkti.

c) Šventųjų kentėjimų ir gyvenimo aprašymai teatitinka istorinę tikrovę.

93. Himnams, kiek tai atrodo priimtina, tebūnie grąžinta senoji forma, pašalinant arba pakeičiant tai, kas dvelkia mitologija arba mažiau derinasi su krikščioniškuoju pamaldumu. Taip pat, kiek tinka, tebūnie ir daugiau himnų paimta iš garsaus jų lobyno.

94. Norint iš tikrųjų pašvęsti dieną ir iš pačios brevioriaus maldos pasisemti dvasinių vaisių, atskiras jo valandas geriau kalbėti artimiausiai atitinkant dienos laiką.

Brevioriaus kalbėjimo pareiga

95. Bendruomenėse, kuriose yra choro pareiga, be konventualinių Mišių, privalo kasdien kalbėti breviorių chore šitaip:

a) Kanauninkų, abiejų lyčių griežtųjų vienuolijų ir kitų vienuolių ordinai, kuriuose teise arba konstitucijomis yra įvesta choro pareiga — visą breviorių.

b) Katedrų ir kolegijų kapitulos nariai — tas brevioriaus dalis, kurias įpareigoja bendroji arba ypatingoji teisė.

c) Visi tų bendruomenių nariai, kurie yra arba gavę aukštesniuosius šventimus, arba padarę iškilmingus įža-

dus, bet ne broliai, privalo pavieniui kalbėti tas valandas, kurių neatkalba chore.

96. Aukštesniųjų šventimų dvasininkai, kuriems neuždėta choro pareigos, turi kasdien, bendrai arba pavieniui, sukalbėti visą breviorių, laikydamiesi 89 sk. nuostatų.

97. Rubrikose tebūnie nurodyta, kiek breviorių galima pakeisti liturginėmis apeigomis.

Ypatingais atvejais, dėl svarbios priežasties, ordinarai gali savo valdinius atleisti nuo viso ar nuo dalies breviориaus kalbėjimo arba jį pakeisti kuo kitu.

Tobulybės institutuose kalbamos valandos

98. Bet kurio tobulybės siekiančio instituto[21] nariai, kalbėdami kurią nors savo konstitucijų įsakytą breviориaus dalį, įsijungia į viešąją Bažnyčios maldą.

Taip pat į viešąją Bažnyčios maldą įsijungia, kai konstitucijų įpareigotieji kalba kokias nors „mažąsias valandas“, jei jos savo santvarka yra panašios į breviorių ir reikiamai patvirtintos.

Breviориaus kalbėjimo būdas

99. Valandų malda yra viešai garbinančios Dievą Bažnyčios, arba viso Mistinio kūno, balsas. Todėl patariama, kad dvasininkai, kuriems nėra uždėtos choro pareigos, ypač kartu gyveną arba draugėn susirenką kunigai, bent dalį breviориaus kalbėtų bendrai.

Visi — ar breviorių kalbėtų chore, ar šiaip bendrai — teatlieka sau pavestąsias pareigas kuo tobuliausiai, tiek vidiniu pamaldumu, tiek išorine laikysena.

Taip pat geriau, jei aplinkybės leidžia, chore arba šiaip drauge breviориaus maldas giedoti.

---

[21] Tobulybės institutais suprantama vienuolijos, kongregacijos ir kiti organizuoti vienetai, kurių nariai paprastai įžadais įsipareigoja siekti krikščioniško gyvenimo pilnatvės — tobulumo.

Tikinčiųjų dalyvavimas brevioriaus maldoje

100. Sielų ganytojai tesirūpina, kad pagrindinės valandos, ypač mišparai, sekmadieniais ir iškilmingesnių švenčių dienomis būtų bendrai atliekamos bažnyčioje. Patariama ir pasauliečiams kalbėti breviorių arba su kunigais, arba vieniems susirinkus, arba net paskirai.

Brevioriaus kalba

101. § 1. Laikantis šimtmečius išgyvavusios Romos apeigų tradicijos, dvasininkų kalbamam brevioriui yra pasilaikytina lotynų kalba. Tačiau tiems, kuriems lotynų kalba labai kliudo breviorlaus pareigą tinkamai atlikti, ordinaras gali paskirais atvejais leisti vartoti gimtąją kalbą. Tik vartojamasis breviorius turi būti į ją išverstas, laikantis 36 sk. nuostatų.

§ 2. Vienuolėms ir tobulybės siekiančių institutų nariams, tiek vyrams nedvasininkams, tiek moterims, teisėtas vyresnysis gali leisti net chore kalbėti breviorių gimtąja kalba, jei tik vertimas yra patvirtintas.

§ 3. Kiekvienas dvasininkas, kuriam yra uždėta breviorlaus pareiga, ją atlieka, kalbėdamas valandų maldas gimtąja kalba su tikinčiaisiais arba § 2 minimais asmenimis, jei tik vartojamas patvirtintas vertimo tekstas.

V SKYRIUS

LITURGINIAI METAI

Įžanga

102. Mylinti Motina Bažnyčia yra įsitikinusi, jog nustatytomis metų dienomis turi su pagarba minėti išganymo darbą, kurį jos dieviškasis Sužieduotinis atliko. Kiekvieną savaitę, tą dieną, kurią pavadino Viešpaties diena,

ji mini jo prisikėlimą. Kristaus prisikėlimą, drauge su jo kančia, vieną kartą metuose Bažnyčia taip pat švenčia su didžiausiomis Velykų iškilmėmis.

Metų ciklu ji išdėsto visą Kristaus paslaptį, nuo Įsikūnijimo ir Užgimimo iki Dangun žengimo, iki Sekminių, iki su palaiminta viltimi laukiamo antrojo Viešpaties atėjimo.

Taip minėdama atpirkimo paslaptis, Bažnyčia jas tarsi pakartoja, kad tikintieji, jose dalyvaudami, semtųsi iš atidaromo Viešpaties galybės bei nuopelnų lobyno ir būtų pripildyti išganymo malonės.

103. Švęsdama šį metinį Kristaus paslapčių ciklą, Bažnyčia su ypatinga meile gerbia palaimintąją Dievo Motiną Mariją, kuri yra neatsiejamai sujungta su savo Sūnaus išganymo darbu. Nuostabos apimta, Bažnyčia aukština ją kaip gražiausią atpirkimo vaisių. Marijoje, kaip tobulame paveiksle, Bažnyčia džiaugsmingai mato tai, kuo ji pati trokšta ir tikisi būti.

104. Be to, Bažnyčia į šį metinį ciklą yra įvedusi dienas paminėti kankiniams ir kitiems šventiesiems, kurie, įvairiopa Viešpaties malone tapę tobuli ir jau pasiekę amžinąjį išganymą, danguje atbaigtai šlovina Dievą ir užtaria mus. Šventųjų mirties dieną ji iškelia juose velykinę paslaptį, nes jie drauge su Kristumi kentėjo ir buvo išaukštinti. Šventuosius Bažnyčia rodo tikintiesiems kaip pavyzdį, kurie visus per Kristų veda į Tėvą, ir remdamasi jų nuopelnais, prašo Dievą malonių.

105. Pagaliau įvairiu metų laiku, laikydamasi tradicijos pašvęstos tvarkos, Bažnyčia dar auklėja tikinčiuosius pamaldžiomis dvasios ir kūno lavybomis, mokymu, malda, atgaila ir gailestingais darbais.

Dėl to šventasis Susirinkimas rado reikalo nutarti šiuos dalykus.

106. Sekdama apaštalų tradicija, kuri prasidėjo pačiu Kristaus prisikėlimu, Bažnyčia kas septintą savaitės dieną švenčia velykinę paslaptį. Sekmadienis pagrįstai vadinamas Viešpaties diena. Šią dieną krikščionys privalo susirinkti draugėn, kad, klausydamiesi Dievo žodžio ir dalyvaudami Eucharistijos paslaptyje, galėtų paminėti Viešpaties Jėzaus kančią, prisikėlimą bei garbę ir dėkoti Dievui, kuris „atgimdė mus gyvajai vilčiai Jėzaus Kristaus prisikėlimu iš numirusiųjų..." (1 Petr. 1, 3). Todėl, rūpinantis tikinčiųjų pamaldumu, sekmadienis tebūnie pabrėžtinai švenčiamas kaip pirmapradė šventė, turinti drauge tapti džiaugsmo ir poilsio diena. Kitos šventės, išskyrus pačias reikšmingiausias, neturi būti laikomos už jį svarbesnėmis, nes sekmadienis yra visų liturginių metų pagrindas ir branduolys.

Šventieji laikotarpiai

107. Liturginiai metai tebūnie taip pertvarkyti, kad šventųjų laikotarpių tradiciniai papročiai ir santvarka būtų pasilaikyti arba atstatyti, kaip reikalauja mūsų meto aplinkybės. Tebūnie išlaikytas pradinis tų laikotarpių pobūdis, kad galėtų tinkamai ugdyti tikinčiųjų pamaldumą, švenčiant krikščioniškojo atpirkimo paslaptis, ypač velykinę. Jei ką reikalinga pritaikyti vietos sąlygoms, laikytis 39 ir 40 sk. nuostatų.

108. Tikinčiųjų dėmesys pirmoje eilėje tebūnie kreipiamas į Viešpaties šventes, kuriomis metų būvyje yra minimos išganymo paslaptys. Todėl laikotarpio šventės teužima sau priklausomą pirmesnę vietą už šventųjų dienas, kad ištisas išganymo paslapčių ciklas būtų tinkamai minimas.

109. Gavėnia turi dvejopą — krikšto prisiminimo arba jam pasirengimo ir atgailos — pobūdį. Tiedu dalykai dažniau klausančius Dievo žodžio ir atsidedančius maldai tikinčiuosius paruošia velykinės paslapties šventei. Tas dvejopas pobūdis tebūnie nušviestas Liturgijoje bei liturginėje katechezėje. Todėl:

a) Gavėnios Liturgijoje tebūnie vartojami jai savi krikšto motyvai; jei reikia ir tinka, tebūnie atnaujinti kai kurie ankstyvesnės tradicijos elementai.

b) Tas pat pasakytina apie atgailos motyvus. O tikinčiuosius šviečiant, tebūnie pabrėžiamos visuomeninės nuodėmės pasekmės ir tikroji atgailos esmė — nuodėmės, Dievo įžeidimo neapykanta. Taip pat tebūnie iškeliamas Bažnyčios vaidmuo atgailos vyksme ir raginama melstis už nusidėjėlius.

110. Gavėnios atgaila tebūnie ne tik vidinė ir privati, bet taip pat išorinė ir vieša. Atgailos veiksmai, kiek leidžia mūsų meto ir įvairių šalių aplinkybės, tebūnie skatinami ir 22 sk. minimų vyresniųjų patarimai.

Kiekvienu atveju tebūnie šventas dalykas velykinis pasninkas. Jo visur turi būti laikomasi Viešpaties kančios ir mirties penktadienį, o jei galima, ir Didįjį šeštadienį, kad į Viešpaties prisikėlimo džiaugsmą būtų žengiama pakilia ir imlia dvasia.

Šventųjų dienos

111. Laikydamasi tradicijos, Bažnyčia lenkia galvą prieš šventuosius ir gerbia tikras jų relikvijas bei paveikslus. Šventųjų šventės skelbia Kristaus įstabius darbus jo tarnuose ir nurodo tikintiesiems sektinus pavyzdžius.

Kad dėl šventiesiems skiriamų dienų nenukentėtų pa-

čių atpirkimo paslapčių minėjimas, daugelis jų tebūnie paliekamos švęsti atskiroms bažnyčioms, tautoms arba vienuolinėms šeimoms. Visai Bažnyčiai tebūnie skiriamos tik tos, kuriose minimi tikrai visuotinės reikšmės šventieji.

VI SKYRIUS

BAŽNYTINĖ MUZIKA

Įžanga

112. Muzikinė Bažnyčios tradicija yra neįkainojamos vertės turtas, pralenkiąs kitas meno formas. Svarbiausia priežastis yra ta, kad šventoji melodija, sujungta su žodžiais, yra būtina arba neatskirtina iškilmingos Liturgijos dalis.

Šventąjį giedojimą yra išgyrę ir Šventasis Raštas (plg. Efez. 5, 19; Kol. 3, 16), ir Bažnyčios Tėvai, ir popiežiai, kurie paskutiniuoju metu, pradedant šv. Pijum X, yra pabrėžtinai nušvietę, kaip bažnytinė muzika tarnauja Viešpačiui garbinti.

Bažnytinė muzika bus juo šventesnė, juo glaudžiau bus susieta su Liturgija, — tiek maloniau išreikšdama maldą arba jungdama besimeldžiančiuosius, tiek turtindama šventąsias apeigas didesniu iškilmingumu. Bažnyčia pritaria visoms tikrojo meno formoms, kurios pasižymi reikiamomis savybėmis, ir panaudoja jas Dievo garbinimui.

Šventasis Susirinkimas, laikydamasis Bažnyčios tradicijos ir drausmės nuostatų bei reikalavimų ir žiūrėdamas bažnytinės muzikos tikslo — Dievo garbės ir žmonių pašventimo, — nutaria šiuos dalykus.

Muzikinis paruošimas

113. Liturginis veiksmas įgauna kilmingumo, kai apeigos atliekamos giedant, asistuojant pašvęstiesiems tarnams ir aktyviai dalyvaujant tikintiesiems.

Dėl kalbos vartojimo tebūnie laikomasi 36 sk., aukojant Mišias — 54 sk., teikiant sakramentus — 63 sk., kalbant breviorių — 101 sk.

114. Bažnytinės muzikos turtai tebūnie dideliu atsidėjimu saugomi ir naudojami. Tebūnie kruopščiai paruošiami chorai, ypač katedrų. Vyskupai ir kiti sielų ganytojai uoliai tesirūpina, kad į kiekvienas apeigas, kurios atliekamos giedant, visi tikintieji galėtų aktyviai įsijungti sau priklausančia dalimi, kaip nustatyta 28 ir 30 sk.

115. Tebūnie didžiai vertinamas muzikinis paruošimas ir lavinimasis seminarijose, abiejų lyčių naujokynuose ir studijų namuose, o taip pat ir kitose katalikų institucijose bei mokyklose. Tam tikslui tebūnie rūpestingai ruošiami bažnytinės muzikos mokytojai.

Taip pat rekomenduojama, kur galima, steigti aukštesniuosius bažnytinės muzikos institutus.

Muzikai ir choristai, ypač vaikai, taip pat turi gauti gerą liturginį išsilavinimą.

Giedojimo rūšys. Knygos

116. Bažnyčia grigalinį choralą laiko būdinga Romos liturgijos giedojimo rūšimi. Todėl, kur kitkas netrukdo, jam tebūnie skiriama pagrindinė vieta liturginiuose veiksmuose.

Tačiau jokiu būdu nedraudžiama vartoti pamaldose ir kitų bažnytinės muzikos rūšių, ypač polifoninės, jei tik ji atitinka liturginio veiksmo dvasią, kaip nustatyta 30 sk.

117. Tebūnie baigta ruošti grigalinio giedojimo knygų laida. Be to, tebūnie naujai, kritiškiau, išleistos jau po šv. Pijaus X reformos išėjusios knygos.

Taip pat dera paruošti paprastesnių melodijų rinkinį mažesnėms bažnyčioms.

118. Tebūnie sumaniai puoselėjamos populiarios religinės giesmės, kad ir neliturginėse pamaldumo pratybose, ir net liturginiuose veiksmuose, laikantis rubrikose nustatytų normų, galėtų skambėti tikinčiųjų balsai.

Tautų muzikinės tradicijos

119. Kai kur, ypač misijų kraštuose, esti tautų su savomis muzikos tradicijomis, kurios turi didžios reikšmės jų religiniam ir visuomeniniam gyvenimui. Tebūnie rodoma derama pagarba ir skiriama tinkama vieta tų tautų muzikai formuojant jų religinę sąmonę ir pritaikant jų savumams apeigas, vadovaujantis 39 ir 40 sk. dvasia.

Todėl, mokant misininkus muzikos, tebūnie stropiai žiūrima, kad jie kiek galint geriau pajėgtų ugdyti tų tautų muzikinę tradiciją mokyklose ir šventosiose apeigose.

Muzikos instrumentai

120. Romos Bažnyčioje tebūnie aukštai vertinami vamzdiniai vargonai, kaip tradicinis muzikos instrumentas, kurio garsai pajėgia įstabiai padidinti Bažnyčios apeigų žavumą ir galingai kelti dvasią į Dievą ir dangų.

Kompetentingai vietos bažnytinei vyresnybei apsvarsčius ir sutikus, kaip numatyta 22 sk. § 2, 37 ir 40 sk. nuostatais, Liturgijai leidžiama naudoti ir kitus instrumentus, kiek jie tinka arba gali būti pritaikyti šventam vartojimui, kiek derinasi su šventovės kilnumu ir tikrai kelia tikinčiųjų dvasią.

Bažnytinės muzikos kūrimas

121. Krikščioniškąja dvasia gyveną kompozitoriai tesijaučia esą pašaukti plėtoti bažnytinę muziką ir ją praturtinti.

Tekuria tikros bažnytinės muzikos savybėmis pasižyminčias melodijas, tinkančias ne tik dideliems, bet ir mažesniems chorams, padedančias visai bendruomenei dalyvauti pamaldose.

Bažnytiniam giedojimui skirtieji tekstai tesiderina su krikščionybės mokslu; pirmoje eilėje tebūnie imami iš Šventojo Rašto ir Liturgijos šaltinių.

VII SKYRIUS

BAŽNYTINIS MENAS IR LITURGINIAI REIKMENYS

Įžanga

122. Visai teisingai prie kilniausių žmogaus kūrybinės dvasios reiškimosi būdų priskiriama dailė, ypač religinis menas su aukščiausia jo išraiška — bažnytiniu menu. Šis menas savo prigimtimi yra skirtas žmogaus darbu išreikšti, kiek tai įmanoma, begalinį Dievo grožį. Jis yra juo labiau pašvęstas Dievui ir jo garbei bei šlovei, jeigu siekiama tik vieno tikslo — meno kūriniais kuo daugiausia padėti žmonių dvasiai maldingai kilti aukštyn.

Tai žinodama, geroji Motina Bažnyčia visada buvo tikro meno draugė. Ji nuolatos ieškojo jo kilnios pagalbos ir ugdė dailininkus, ypatingai tam, kad šventajam kultui skirtieji dalykai būtų iš tiesų vertingi, pritiklūs ir gražūs, deramai išreikštų ir atspindėtų antgamtinę tikrovę. Dar daugiau, Bažnyčia pagrįstai visuomet buvo tartum meno vertintoja, sprendžianti, kurie menininkų kūriniai derinasi su tikėjimu, pamaldumu bei sąžiningai tradicijos perduodamais reikalavimais ir tinka šventam naudojimui.

Ypatingai stropiai ji rūpinasi, kad šventieji reikmenys kilniai ir patraukliai tarnautų kulto grožiui, priimdama

tiek medžiagos, tiek formos, tiek puošmenų pakeitimus, kuriuos ilgainiui atnešė technikos pažanga.

Tėvams atrodė, jog dera kalbamoje srityje nuspręsti šiuos dalykus.

Bažnyčia ir įvairūs meno stiliai

123. Bažnyčia nė vieno meno stiliaus nelaikė būdingai savu. Žiūrėdama tautų pobūdžio bei sąlygų ir įvairių apeigų reikalavimų, pasisavino formų iš kiekvieno laikotarpio. Tuo būdu šimtmečių eigoje sukrovė meno lobį, vertą rūpestingai saugoti. Ir mūsų metu visų tautų bei šalių menui tebūnie leista nekliudomai Bažnyčioje reikštis, jei tik derama pagarba ir taura tarnauja Dievo namams ir šventoms apeigoms. Jam irgi turi būti atviros durys įsijungti į tą nuostabią garbės giesmę, kurią katalikų tikėjimui giedojo didieji praėjusių šimtmečių kūrėjai.

Gairės meno kūriniams traktuoti

124. Ugdydami ir palaikydami tikrą bažnytinį meną, ordinarai težiūri daugiau kilnaus grožio, negu vien įmantrumo. Tas dėsnis apima ir bažnytinius drabužius bei papuošalus.

Vyskupai tesirūpina, kad į Dievo namus ir kitas šventas vietas nebūtų įsileidžiama menininkų darbų, kurie prieštarauja tikėjimui, dorai arba krikščioniškajam pamaldumui ir pažeidžia tikrai religinį jausmą formų iškraipymu arba meniniu nesugebėjimu, menkavertiškumu, pigia imitacija.

Statant bažnyčias, tebūnie stropiai žiūrima, kad jos tiktų liturginiams veiksmams atlikti ir tikintiesiems aktyviai juose dalyvauti.

125. Teišlieka nepaliestas paprotys bažnyčiose laikyti paveikslus, kad būtų tikinčiųjų gerbiami. Tačiau jie išstatytini saikingai ir tvarkingai, kad netaptų krikščionių

bendruomenės akyse keistybe ir nežadintų klaidingo pamaldumo.

126. Spręsdami apie meno kūrinius, vietos ordinarai teišklauso diecezinės komisijos bažnytinio meno reikalams, o prireikus ir kitų tikrai patyrusių asmenų bei 44, 45 ir 46 sk. minimų komisijų.

Ordinarai tegul rūpestingai budi, kad šventiesiems reikmenims ir vertingiems kūriniams nebūtų leista gesti arba sunykti.

Rūpinimasis menininkais

127. Vyskupai patys arba panaudodami tinkamus, suprantančius ir mėgstančius meną, kunigus tesirūpina menininkais, kad jie turėtų bažnytinio meno ir šventosios Liturgijos dvasios.

Be to, tose vietovėse, kur atrodo pravartu, patariama steigti mokyklas arba akademijas menininkams paruošti.

O visi menininkai, kurie, savo talento vedami, nori tarnauti Dievui šventojoje Bažnyčioje, visuomet teprisimena, kad tam tikra prasme tai reiškia sekimą pačiu Kūrėju ir kad jų kūriniai yra skirti katalikų kultui, tikinčiųjų dorinimui, jų pamaldumui bei švietimui.

Kanonų ir nuostatų peržiūrėjimas

128. Laikantis 25 sk. reikalavimo, drauge su liturginėmis knygomis tebūnie kuo greičiau peržiūrėti bažnytiniai kanonai bei nuostatai apie išorinių šventojo kulto dalykų įrengimą. Tai ypač pasakytina apie šventųjų pastatų kilnumą ir tinkamumą, altorių formą ir konstrukciją, eucharistinio tabernakulio kilmingumą, vietą ir saugumą, krikštyklos atitikimą savai paskirčiai ir orumui, deramą paveikslų, ornamentų, puošmenų naudojimą. Tie kanonai ir nuostatai, kurie atrodo mažiau suderinami su

atnaujinta Liturgija, tebūnie pataisyti arba panaikinti; o kurie jai patarnauja, pasilaikyti arba įvesti.

Teritorijos vyskupų susirinkimams suteikiama galia šioje srityje, ypač šventųjų reikmenų ir drabužių medžiaga bei forma, prisitaikyti prie vietos reikalavimų ir papročių, kaip numatyta šios konstitucijos 22 sk.

Bažnytinio meno dėstymas seminarijose

129. Klierikams filosofinių ir teologinių studijų metu taip pat tebūnie dėstoma meno istorija bei raida ir sveiki dėsniai, kuriais to meno kūriniai privalo remtis. Tokiu būdu jie išmoks vertinti bei saugoti garbinguosius Bažnyčios paminklus ir galės deramai patarti kuriantiems menininkams.

Pontifikaliniai ženklai

130. Dera, kad pontifikalinių ženklų nešiojimas būtų rezervuotas tiems bažnytiniams asmenims, kurie turi vyskupo laipsnį arba kokią nors ypatingą jurisdikciją.

PRIEDAS

II VATIKANO VISUOTINIO SUSIRINKIMO PAREIŠKIMAS APIE KALENDORIAUS REFORMĄ

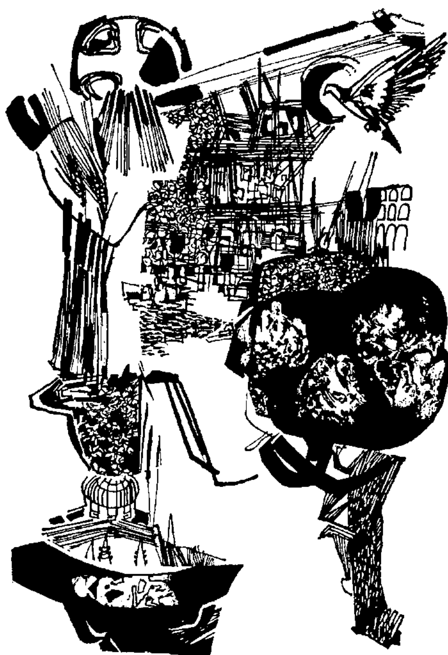
II Vatikano visuotinis Susirinkimas skiria nemažos reikšmės daugelio pageidavimui, kad Velykos būtų švenčiamos nustatytą sekmadienį ir kad būtų įvestas nekintamas kalendorius. Rūpestingai apsvarstęs visa, kas galėtų sekti iš naujo kalendoriaus įvedimo, pareiškia:

1) Šventasis Susirinkimas nėra priešingas Velykų šventimui visada tą patį grigalinio kalendoriaus sekma-

dienį, jei šiam dalykui pritaria tie, kuriems tai rūpi, ypač nuo Apaštalų Sosto bendruomenės atsiskyrusieji broliai.

2) Šventasis Susirinkimas taip pat pareiškia, kad jis nėra priešingas bandymams pilietinėje bendruomenėje įvesti nekintamą kalendorių.

O iš įvairių sistemų, kurios yra sugalvojamos nekintamam kalendoriui pilietinėje bendruomenėje įvesti, Bažnyčia nėra priešinga tik toms, kuriose yra išlaikoma ir saugoma septynių dienų savaitė su sekmadieniu, nepridedant jokių dienų šalia jos, kad liktų nepertraukiama savaičių grandinė, nebent iškiltų labai svarbios priežastys, apie kurias spręs Apaštalų Sostas.

BAŽNYČIA DABARTINIAME PASAULYJE

PASTORACINĖ KONSTITUCIJA[1]

ĮVADAS

Glaudus Bažnyčios ryšys su visa žmonijos šeima

1. Kristaus mokiniai dalijasi džiaugsmu ir viltimi, liūdesiu ir sielvartu su dabartinio meto žmonėmis, ypač neturtingaisiais ir visais prispaustaisiais. Visa, kas tikrai žmogiška, randa atgarsį ir jų širdyse. Juk jie yra bendruomenėn susibūrę žmonės, sujungti Kristuje, priėmę visiems skirtas išganymo tiesas ir, Šventosios Dvasios vadovaujami, keliaują į Tėvo karalystę. Tad jie iš tikro jaučiasi glaudžiai susieti su žmonijos šeima ir jos istorija.

Asmenys, į kuriuos Susirinkimas kreipiasi

2. II Vatikano Susirinkimas, išsamiau išaiškinęs Bažnyčios paslaptį, dabar nedvejodamas kreipiasi jau nebe vien į tos Bažnyčios vaikus ir visus Kristaus vardo išpažinėjus, bet į visus žmones. Jis nori visiems išdėstyti, kaip supranta Bažnyčios buvimą ir veiklą dabartiniame pasaulyje.

---

[1] Nors pastoracinė konstitucija „Bažnyčia dabartiniame pasaulyje“ yra sudėta iš dviejų dalių, bet jos abi sudaro vieningą visumą.

Ji vadinama „pastoracine“ dėl to, kad, atsirėmusi į doktrinos dėsnius, siekia išreikšti Bažnyčios santykius su pasauliu ir mūsų meto žmonėmis. Iš tikrųjų nei pirmojoje dalyje nestinga pastoracinio siekio, nei antrojoje doktrinos.

Pirmojoje dalyje Bažnyčia išdėsto savo mokslą apie žmogų bei jį supantį pasaulį ir apie jos santykius su abiem jais. O antrojoje ji iš arčiau pažvelgia į įvairias dabarties gyvenimo ir žmonių bendruomenės puses, ypač į klausimus ir reikalus, kurie mūsų metu šioje srityje atrodo opesni. Todėl šios antrosios dalies medžiagą, kuriai pritaikomi doktrinos dėsniai, sudaro ne vien pastovūs, bet ir kintamieji elementai.

Konstitucija yra aiškintina, kaip reikalauja bendrieji teologinio aiškinimo nuostatai, atsižvelgiant, ypač antrojoje dalyje, į kintančias aplinkybes, su kuriomis svarstomi dalykai yra savo prigimtimi susiję.

Susirinkimas turi prieš akis žmonių pasaulį, tai yra ištisą žmonijos šeimą su visa tikrove, kurioje gyvena. Tas pasaulis yra žmonių giminės istorijos scena, paženklinta jos pastangomis, pralaimėjimais ir pergalėmis. Krikščionys tiki, jog tas pasaulis yra sukurtas ir palaikomas Kūrėjo meilės. Jis yra patekęs į nuodėmės vergiją, bet Piktojo galybę sutrupinusio nukryžiuotojo ir prisikėlusiojo Kristaus išvaduotas, kad būtų perkeistas ir atbaigtas, kaip Dievo suplanuota.

Tarnavimas žmogui

3. Nors mūsų dienomis žmonija stebisi savo išradimais ir galia, bet dažnai baimingai klausia savęs apie šiandieninio pasaulio išsivystymą, žmogaus vietą ir uždavinį visatoje, jo asmeninių ir bendruomeninių siekimų prasmę, pagaliau apie galutinį daiktų ir žmonių tikslą.

Susirinkimas, visos Kristaus sutelktos Dievo tautos tikėjimo liudininkas ir aiškintojas, nori parodyti, kokia jungtis, pagarba ir meilė sieja tą Dievo tautą su visa žmonių šeima, kuriai ji priklauso. Jis to negali iškalbingiau padaryti, kaip užmegzdamas su žmonija pokalbį apie tas įvairias problemas, paskleisdamas iš Evangelijos paimtą šviesą ir pateikdamas išganingų jėgų, kurias pati Bažnyčia, Šventosios Dvasios vadovaujama, gavo iš savo Steigėjo. Kadangi siekiama išsaugoti žmogaus asmenį ir atnaujinti žmonių bendruomenę, viso mūsų aiškinimo centre stovės žmogus — visas ir pilnas žmogus, su kūnu ir siela, širdimi ir sąžine, protu ir valia.

Šventasis Susirinkimas skelbia nepaprastai aukštą žmogaus pašaukimą. Tvirtindamas, jog jame yra įdiegta dieviška sėkla, jis siūlo žmonijai nuoširdžią Bažnyčios talką kurti tam pašaukimui derančią, visus apjungiančią brolių bendruomenę. Bažnyčia nesivadovauja jokiais žemiškais troškimais, bet siekia tik vieno dalyko: Švento-

sios Dvasios vadovaujama tęsti darbą, kurio ėmėsi Kristus. Jis gi atėjo į pasaulį būti tiesos liudininku; atėjo ne smerkti, o gelbėti, ne būti patarnaujamas, o tarnauti.[2]

ĮŽANGINĖ APŽVALGA

Žmogaus padėtis dabartiniame pasaulyje

Viltis ir sielvartas

4. Minėtam uždaviniui atlikti Bažnyčia visuomet privalo žvelgti į laiko ženklus ir, Evangelijos apšviečiama, juos aiškinti. Tai darydama, ji gali kiekvienai kartai pritaikytu būdu atsakyti amžinai žmonių keliamus dabartinio ir būsimojo gyvenimo prasmės bei tarpusavio jų ryšio klausimus. Tad reikia pažinti ir suprasti mūsų gyvenamąjį pasaulį, jo viltis bei troškimus ir dažnai dramatišką jo pobūdį. Svarbesnius dabartinio pasaulio savumus galima apibūdinti šiais bendrais bruožais.

Žmonija šiandien yra įžengusi į naują savo istorijos laikotarpį. Palaipsniui po visą pasaulį sklinda gilūs ir staigūs pakitimai. Sukelti žmogaus proto galios ir kūrybinės veiklos, tie pakitimai dabar veikia jį patį, jo asmeninius ir bendruomeninius sprendimus bei troškimus, jo galvoseną apie daiktus ir žmones bei elgesį su jais. Jau galime kalbėti apie tikrą visuomeninį bei kultūrinį pasikeitimą, kuris paliečia ir religinį gyvenimą.

Kaip kiekvieną augimo krizę, šį pasikeitimą lydi nemažos painiavos. Taip žymiai išplėtęs savo galią, žmogus ne visuomet pajėgia pajungti ją savo tarnybai. Stengdamasis geriau įžvelgti į savo dvasios vidų, dažnai jis atrodo dar netikresnis pats sau. Palaipsniui aiškiau su-

---

[2] Plg. 18, 37; 3, 17; Mt. 20, 28; Mk. 10, 45.

prasdamas visuomeninio gyvenimo įstatymus, jis svyruoja ir nežino, kuria linkme jį kreipti.

Niekuomet žmonija neturėjo tokios turtų, išteklių ir ūkinio pajėgumo gausos. Tačiau didžiulė pasaulio gyventojų dalis dar tebekenčia badą ir skurdą, daugybė dar nemoka nei skaityti, nei rašyti. Niekuomet žmonės taip nevertino laisvės, kaip šiandien. Tačiau tuo pačiu metu iškyla naujos visuomeninio ir psichinio vergavimo rūšys. Pasaulis labai gyvai jaučia savo vienybę, paskirų asmenų savitarpio priklausomybę ir būtiną solidarumą. Tačiau jį žiauriai drasko viena prieš kitą kovojančios jėgos. Juk dar tebesitęsia politinė, visuomeninė, ūkinė, rasinė ir ideologinė nesantaika; tebėra galinčio visa iki pamatų išgriauti karo pavojus. Nors dalijamasi idėjomis, patys žodžiai, kuriais yra išreiškiamos svarbios sąvokos, įvairiose ideologinėse sistemose įgauna skirtingą prasmę. Pagaliau uoliai kuriama tobulesnė laikinoji santvarka, dvasios pažangai nekylant tuo pačiu greičiu.

Taip susipynusių sąlygų veikiami, daugelis mūsų amžininkų nebeįstengia tiksliai įžvelgti amžinųjų vertybių ir jų tinkamai pritaikyti naujiems atradimams. Blaškomi tarp vilties ir sielvarto, slegiami neramumo, jie klausia save, į kur dabar visa eina. Toji eiga prašosi, tiesiog verste verčia žmones ieškoti atsakymo.

Labai pakitusios sąlygos

5. Nūdienis dvasios nerimas ir gyvenimo sąlygų kitimas yra susijęs su platesnės apimties revoliucija. O jai yra būdinga, kad žmogaus dvasios formavimą vis labiau grindžia matematiniai, gamtos ir patį žmogų tyrinėją mokslai, o jo veiklą vis labiau įtakoja tų mokslų gimdoma technika. Ši mokslų dvasia kitaip negu praeityje formuoja kultūrą ir galvoseną. Technikos pažanga pakeičia žemės veidą ir jau bando užvaldyti jos neberibojamą erdvę.

Žmogaus protas taip pat tarsi išplečia savo pajėgumo ribas į laiką: į praeitį — istoriniu pažinimu, į ateitį — pramatymu ir planavimu. Biologinių, psichologinių ir visuomeninių mokslų pažanga ne tik padeda žmogui geriau pažinti save, bet jį taip pat įgalina, panaudojus technikos metodus, tiesiogiai paveikti bendruomenių gyvenimą. Drauge žmonių giminė vis daugiau galvoja apie savo prieauglio numatymą ir tvarkymą.

Pats istorijos vyksmas taip spartėja, kad paskiras žmogus vos bepajėgia jį sekti. Žmonių bendruomenės likimas darosi vienas ir jau nebesiskaido tarsi į atskiras įvairias istorijas. Trumpai, žmonija nuo palyginti statinės tikrovės sampratos pereina į daugiau dinaminę ir evoliucinę. O tai gimdo didžiulį naujų problemų rezginį, kuris sukelia naujus tyrinėjimus ir naujus derinimus.

Visuomeninės santvarkos pakitimai

6. Tai drauge įneša vis didesnių pakitimų į tradicines vietos bendruomenes, kaip antai patriarchalines šeimynas, kiltis, gentis, kaimus, įvairias grupes, ir į visuomeninius santykius.

Palengva plinta pramoninės bendruomenės tipas, praturtindamas kai kuriuos kraštus ūkine gausa ir radikaliai pakeisdamas nuo amžių įprastas visuomeninio gyvenimo sąvokas bei sąlygas. Panašiai vis daugiau žmonių apima ir traukia miesto kultūra. Tai kyla tiek iš miestų bei jų gyventojų skaičiaus augimo, tiek iš miestietiško gyvenimo būdo plėtimosi užmiesčio srityse.

Naujos, ištobulintos susižinojimo priemonės leidžia patirti įvykius ir labai greitai kuo plačiausiai paskleisti mintis bei jausmus, sukeliant ne vieną atgarsių grandinę.

Taip pat nėra mažareikšmis dalykas, kad žmonės, dėl įvairių priežasčių keisdami gyvenamąją vietą, pakeičia ir savo gyvenimo būdą.

Trumpai, žmogaus ryšiai su savo bendrais nuolat gausėja. Pats jo „visuomenėjimas" atneša naujų reikalavimų, tačiau ne visuomet ugdo deramą asmens brendimą ir tikrus asmenų santykius („asmenėjimą").

Šios rūšies evoliucija yra aiškiau pastebima ten, kur jau naudojamasi ūkinės ir techninės pažangos patogumais. Tačiau ji reiškiasi ir tuose kraštuose, kurie tebėra vystymosi stadijoje ir siekia savo gyventojams pramoninės ir miestinės bendruomenės gėrybių. Šiose tautose, ypač prisirišusiose prie senesnių tradicijų, drauge kyla sąjūdis už brandesnę ir labiau asmeniui leidžiančią pasireikšti laisvę.

Psichologiniai, doriniai ir religiniai pakitimai

7. Galvosenos ir struktūrų pakitimai dažnai sukelia abejojimą iki tol galiojusiomis vertybėmis, labiausiai jaunųjų tarpe. Jie nesykį pasidaro nekantrūs, net sielvartingai sukyla; pajutę savo reikšmę visuomeniniame gyvenime, nori jame kuo greičiau veikti. Todėl tėvai ir auklėtojai, atlikdami savo pareigas, neretai sutinka vis daugiau sunkumų.

Iš praeities paveldėtos institucijos, taisyklės, galvosena ir jausena ne visuomet atrodo gerai betinkančios šiandieninei padėčiai. Iš čia kyla žymūs elgesio ir pačių jo normų sutrikimai.

Pagaliau naujos sąlygos paliečia ir religinį gyvenimą. Iš vienos pusės, kritiškesnis galvojimas jį apvalo nuo burtais grindžiamos pasaulėžiūros bei išlikusių prietarų ir reikalauja vis labiau patiems įsisąmoninti priimtąjį tikėjimą. Daugelis tokiu būdu gyviau pajunta Dievą. Iš kitos pusės, vis didėja žmonių pulkai, kurie religijos praktiškai atsisako. Dievą ir tikėjimą neigti arba jų nepaisyti jau nebėra, kaip ankstyvesniais laikais, neįprasta ir tik vie-

no kito ryžtamasi. Šiandien tat neretai vaizduojama kaip mokslo pažangos arba savotiško naujo humanizmo reikalavimas. Visa tai daugelyje vietų nebėra vien filosofų mintys, bet plačiausiu mastu daro įtakos literatūrai, menui, mokslo apie žmogų ir istorijos aiškinimui, netgi pilietiniams įstatymams. Tie dalykai daugelį sukrečia.

Moderniojo pasaulio nedermės

8. Tokie staigūs, dažnai netvarkingai vykstą pakitimai ir pats faktas, kad žmonės aiškiau pamato pasaulyje įsigalėjusius nesutarimus, gimdo arba didina prieštaravimus ir pusiausvyros stoką.

Pačiame asmenyje dažnai kyla nesutarimai tarp moderniai sprendžiančio praktinius klausimus proto ir teorinio galvojimo, kuris nepajėgia nei apvaldyti, nei suvesti į planingą sintezę turimų žinių visumos. Panašiai dažnai trūksta dermės tarp noro sėkmingai veikti ir sąžinės reikalavimų. Labai dažnai taip pat bendruomeninio gyvenimo sąlygos neatitinka asmeninių įsitikinimų arba net kontempliacijos reikalavimų. Pagaliau nedermė kyla tarp žmogaus veiklos specializacijos ir žvilgsnio į visą tikrovę.

Šeimoje nesutarimų priežastis yra demografinių, ekonominių ir visuomeninių sąlygų poveikis, arba konfliktas tarp viena po kitos einančių kartų, arba nauji visuomeniniai santykiai tarp vyrų ir moterų.

Taip pat dideli nesutarimai kyla tarp rasių, net tarp įvairių visuomenės klasių, tarp turtingų ir mažiau pasiturinčių, arba skurstančių, tautų; pagaliau tie nesutarimai kyla tarp tautas apjungiančių institucijų, kilusių iš žmonių noro taikiai gyventi, ir savąją ideologiją skleidžiančios ambicijos, o taip pat ir kolektyvaus tautų arba kitų grupių gobšumo. Tai kelia tarpusavio nepasitikėjimą ir neapykantą, susikirtimus ir vargus, kurių priežastis ir drauge auka yra pats žmogus.

9. Auga įsitikinimas, kad žmonija ne tik gali ir privalo vis labiau apvaldyti kūrinius, bet kad ji taip pat gali ir turi kurti politinę, visuomeninę ir ūkinę santvarką, kuri vis geriau tarnautų žmogui ir padėtų paskiriems asmenims bei grupėms reikšti ir ugdyti savo vertybę.

Daugelis griežtai reikalauja gėrybių, kurių jiems netenka dėl gyvai jaučiamos neteisybės arba paskirstymo nelygybės. Vystymosi keliu žengiančios tautos, pavyzdžiui neseniai pasiekusios nepriklausomybę, trokšta naudotis nūdienės civilizacijos turtais tiek politinėje, tiek ūkinėje srityje ir laisvai vaidinti savo vaidmenį pasaulio scenoje. O vis vien didėja jų atsilikimas, dažnai ir ūkio priklausomybė nuo kitų, turtingesnių tautų, sparčiau žengiančių pirmyn. Badaują kraštai šaukiasi pajėgesniųjų pagalbos. Moterys reikalauja, kur dar nėra pasiekusios, teisinės ar faktiškos lygybės su vyrais. Miesto ir kaimo darbininkai nori ne vien pelnytis pragyvenimą, bet darbu išugdyti savo asmeninius talentus, netgi drauge su kitais tvarkyti ūkinį, visuomeninį, politinį ir kultūrinį gyvenimą. Pirmą kartą istorijoje visuotinai galvojama, kad kultūrinės gėrybės iš tikrųjų gali ir turi tekti visiems.

Už visų tų reikalavimų slypi gilesnis ir bendresnis siekimas: paskiri asmenys ir jų grupės trokšta gyventi pilnai ir laisvai, kaip žmogui dera, panaudodami savo gerovei visa, ką šiandieninis pasaulis taip gausiai gali teikti. Tautos, be to, vis daugiau siekia susijungti į visuotinę bendruomenę.

Šitokia padėtis sako, jog dabartinis pasaulis yra galingas ir kartu silpnas, pajėgiąs veikti kilniai ir niekšingai; jam atviras kelias į laisvę ir vergiją, pažangą ir nuosmūkį, brolybę ir neapykantą. Žmogus, be to, įsisąmonina, jog jis pats privalo tinkamai naudoti savo sukeltas jėgas, ku-

rios gali būti ir jo pavergėjos, ir tarnaitės. Tai jam kelia klausimus.

Nuodugnesni žmonijos klausimai

10. Dabartinio pasaulio nedermės yra susijusios su ta giliau siekiančia nederme, kurios šaknys yra žmogaus širdyje. Juk pačiame žmoguje daug elementų kovoja vienas su kitu. Iš vienos pusės, kaip kūrinys, jis patiria savo daugeriopą ribotumą; iš kitos, jaučia savo neribotus siekimus ir aukštesnio gyvenimo pašaukimą. Daugelio dalykų traukiamas, dažnai jis yra priverstas kai kuriuos iš jų rinktis ir kai kurių atsisakyti. Dar daugiau, būdamas silpnas ir nusidėjėlis, neretai jis daro, ką nenori, ir nedaro, ką daryti norėtų (plg. Rom. 7, 14 tt.). Tad jis jaučia savyje pačiame suskilimą, iš kurio ir bendruomenėje kyla daug ir labai didelių nesutarimų.

Aišku, daugelis, kurių gyvenimas yra užsikrėtęs praktiniu materializmu, šios dramatiškos padėties taip aiškiai nemato arba, vargo slegiami, neatkreipia į ją dėmesio. Daug kas tariasi radę ramybę, klausydami įvairiausių visa aiškinančių teorijų. Kai kurie vien iš žmogiškų pastangų laukia tikro ir pilno išsilaisvinimo, įsitikinę, kad ateities žmogaus viešpatavimas žemėje patenkins visus jo širdies troškimus. Netrūksta ir tokių, kurie suabejoja gyvenimo prasme ir aukština drąsuolius, galvojančius, jog žmogaus būtis neturi jokio tikslo, bei užsimojančius jai tą tikslą pilnai nustatyti grynu savo proto išradingumu.

Tačiau vis gausėja skaičius tų, kurie, matydami dabartinį pasaulio vystymąsi, kelia arba su nauju nerimu išgyvena pačius nuodugniausius klausimus: Kas yra žmogus? Kokią prasmę turi skausmas, blogis, mirtis, kurie ir toliau tebėra, nors tiek padaryta pažangos? Kuriam tikslui tokia brangia kaina pasiekti laimėjimai? Ką žmo-

gus gali duoti visuomenei ir ko iš jos laukti? Kas seka po šio žemės gyvenimo?

Bažnyčia tiki, jog už visus miręs ir prikeltas Kristus (plg. 2 Kor. 5, 15) savo Dvasia teikia žmogui šviesos ir jėgų, kad šis galėtų atitikti savo aukštąjį pašaukimą. Ji tiki, kad po plačiuoju dangumi žmonėms nėra duota kito vardo, kuris juos galėtų išgelbėti (plg. Apd. 4, 12). Taip pat tiki, kad jos Viešpats ir Mokytojas yra visos žmonių istorijos raktas, centras ir tikslas. Bažnyčia, be to, tvirtina, kad visuose pakitimuose išlieka daug nekintamų dalykų, kurių galutinis pagrindas yra Kristus, vakar, šiandien ir per amžius tas pats (plg. Žyd. 13, 8). Tad vadovaudamasis šviesa, sklindančia iš Kristaus, neregimojo Dievo atvaizdo, visų kūrinių pirmagimio (plg. Kol. 1, 15), Susirinkimas kreipiasi į visus, norėdamas atskleisti žmogaus paslaptį ir padėti išspręsti pagrindinius mūsų meto klausimus.

I DALIS

BAŽNYČIA IR ŽMOGAUS PAŠAUKIMAS

Klausytina Dvasios raginimo

11. Dievo tauta tiki, jog ją veda žemę pripildanti Šventoji Dvasia. Remdamasi tuo tikėjimu, ji stengiasi įžvelgti, kas mūsų meto žmonijos įvykiuose, reikalavimuose ir troškimuose, kurie drauge yra jos pačios dalis, ženklina Dievo pėdsakus ir planus. Juk tikėjimas visa kam duoda naujos šviesos ir atskleidžia, koks yra Dievo valios nubrėžtas pilnutinis žmogaus pašaukimas. Tuo būdu jis rodo protui kelią į tikrai žmonišką problemų sprendimą.

Vadovaudamasis tąja šviesa, Susirinkimas visų pirma ketina apsvarstyti vertybes, kurios šiandien yra labiausiai branginamos, ir nurodyti jų dieviškąjį šaltinį. Tos vertybės, kildamos iš Dievo žmogui suteiktųjų dovanų, yra didžiai geros, tik žmogaus širdies sugedimas jas neretai nukreipia nuo tikrosios paskirties, ir dėl to jos turi būti apvalytos.

Ką Bažnyčia galvoja apie žmogų? Kas jai atrodo siūlytina šiandieninei bendruomenei kurti? Kokią galutinę prasmę turi žmogaus veikla pasaulyje? Į šiuos klausimus laukiama atsakymo. Iš to atsakymo labiau paaiškės, kad krikščionys ir žmonija, kuriai jie priklauso, vieni kitiems padeda, o Bažnyčios misija pasirodys esanti religinė ir tuo pačiu didžiausiai žmoniška.

I SKYRIUS

ŽMOGAUS ASMENS VERTYBĖ

Žmogus — Dievo paveikslas

12. Tikintieji ir netikintieji beveik vieningai sutaria, kad viskas žemėje turi būti siejama su žmogumi, kaip savo centru ir viršūne.

Tačiau kas yra žmogus? Jis pats apie save yra pareiškęs ir tebereiškia įvairių, net viena kitai priešingų nuomonių. Dažnai jis iškelia save kaip absoliučią normą arba nusmukdo iki beviltiškumo; todėl abejoja ir nuogąstauja. Bažnyčia šį painų klausimą gerai supranta. Semdamasi šviesą iš Dievo apreiškimo, ji gali duoti atsakymą, pavaizduojantį tikrąją žmogaus padėtį, paaiškinantį jo silpnybes ir drauge deramai pripažįstantį jo vertingumą bei pašaukimą.

Šventasis Raštas moko, jog žmogus yra sukurtas „kaip Dievo paveikslas“, įstengiąs pažinti ir mylėti savo Kūrėją, jo paskirtas būti visų žemės kūrinių valdovu (plg. 1 Moz. 1, 26; Išm. 2, 23) — jiems viešpatauti ir jais naudotis Dievo garbei (plg. Ekl. 17, 3–10). „Kas gi yra žmogus, kad tu jį atsimeni, arba žmogaus sūnus, kad juo rūpiniesi? Tu padarei jį maža ką mažesnį už angelus, garbe ir šlove apvainikuodamas jį. Davei jam valdžios ant visų savo rankų darbų, visa pavergei po jo kojomis“ (Ps. 8, 5–7).

Tačiau Dievas nesukūrė žmogaus vienišo: nuo pat pradžios „sutvėrė juodu vyriškį ir moteriškę“ (1 Moz. 1, 27). Vyro ir moters draugystė yra pirminė asmenų bendravimo išraiška. Pačia savo prigimtimi žmogus yra visuomeninė būtybė; todėl be santykių su kitais negali nei gyventi, nei išplėtoti savo gabumų.

Dievas, kaip toliau skaitome Šventajame Rašte, matė „visa, ką buvo padaręs, ir buvo labai gera“ (1 Moz. 1, 31).

Nuodėmė

13. Nors žmogus Dievo buvo sukurtas šventas, bet, Piktojo suvedžiotas, pačioje istorijos pradžioje jis blogai panaudojo savo laisvę. Sukilęs prieš Dievą, įsigeidė pasiekti savo tikslą be jo. Pažinę Dievą, žmonės jo kaip Dievo negarbino; jų neišmintingai širdžiai aptemus, tarnavo verčiau kūriniui, negu Kūrėjui (plg. Rom. 1, 21–25).

Tai, ką mums atskleidžia Dievo apreiškimas, patvirtina mūsų pačių patirtis. Juk, pažvelgęs į savo širdį, žmogus mato, kad yra linkęs ir į blogį, pasinėręs į daugelį piktybių, kurios negali kilti iš jo gerojo Kūrėjo. Dažnai atsisakydamas pripažinti Dievą savo Kūrėju, jis taip pat suardė deramą ryšį su savo galutiniuoju tikslu, o drauge

ir visus santykius su pačiu savimi, su kitais žmonėmis bei su visais kitais kūriniais.

Žmogus yra suskilęs savyje. Todėl visas žmonių gyvenimas, tiek asmeninis, tiek bendruomeninis, pasireiškia kova, dažnai dramatiška, tarp gėrio ir blogio, tarp šviesos ir tamsybių. Žmogus net pamato savo paties jėgomis neįstengiąs sėkmingai gintis nuo blogio puolimų; todėl kiekvienas jaučiasi tarsi supančiotas. Tačiau pats Viešpats atėjo žmogaus išvaduoti ir pastiprinti, jį iš vidaus atnaujindamas ir išmesdamas lauk „šio pasaulio kunigaikštį" (Jn. 12, 31), kuris mus laikė nuodėmės vergijoje (plg. Jn. 8, 34). O nuodėmė nuskurdina patį žmogų, sutrukdydama jam pasiekti pilnatvę.

Šio apreiškimo šviesa pateikia galutinį atsakymą, iš kur kyla visų patiriama žmogaus pašaukimo aukštybė ir didis jo skurdas.

Žmogaus sandara

14. Žmogus yra sujungtas į kūno ir sielos vienovę. Pačia kūnine būtimi jis apima savyje medžiaginio pasaulio elementus, kurie tokiu būdu jame pasiekia savo viršūnę ir įsijungia į laisvą Kūrėjo šlovinimą (plg. Dan. 3, 57–90). Tad žmogui nevalia niekinti kūno gyvenimo. Priešingai, savo kūną, kaip Dievo sukurtą ir skirtą paskutiniąją dieną prisikelti, jis turi laikyti geru ir vertu pagarbos. Tačiau, būdamas nuodėmės sužeistas, jis jaučia kūno maištavimą. Tad pati žmogaus vertybė reikalauja kūnu garbinti Dievą (plg. 1 Kor. 6, 13–20) ir neleisti jam tenkinti blogų savo širdies polinkių.

Žmogus neklysta, laikydamas save aukštesniu už kūno reikalus, galvodamas esąs daugiau, negu vien gamtos dalelė arba beženklis žmonių bendruomenės narvelis. Savo vidaus pasauliu jis iškyla virš visų daiktų; tai ryškiai su-

švinta,[3] kai grįžta į savo vidų, kur laukia Dievas, pažįstąs jo širdį (plg. 1 Kar. 16, 7; Jer. 17, 10), ir kur jis pats Dievo akivaizdoje nusprendžia savo likimą. Tad pripažindamas savyje dvasinę ir nemirtingą sielą, ne apsigauna iš grynai fizinių ir visuomeninių įtakų kilusia iliuzija, bet pasiekia pačią tikrovės gelmę.

Proto vertybė, tiesa ir išmintis

15. Būdamas dieviškojo pažinimo šviesos dalininkas, žmogus teisingai galvoja, jog savo protu stovi virš viso daiktų pasaulio. Uoliu sumanumu ilgainiui jis tikrai pažengė pirmyn empirinių, techninių ir laisvųjų mokslų srityje. O mūsų metu, ypač medžiaginio pasaulio atradimais ir pajungimu, pasiekė stambių laimėjimų. Tačiau jis visuomet ieškojo gilesnės tiesos ir ją rado. Pažinimas juk neapsiriboja vien apčiuopiamais reiškiniais, bet įstengia visai tikrai pasiekti suvokiamą realybę, nors dėl nuodėmės jis lieka iš dalies aptemdytas ir susilpnintas.

Protinė žmogaus prigimtis yra ir turi būti tobulinama išminties. Išmintis švelniai kreipia jo dvasią ieškoti ir mylėti tai, kas teisinga ir gera. Pasisavinus išmintį, regimi dalykai žmogų veda į neregimuosius. Tokios išminties mūsų amžiui reikia daugiau nei praėjusiems šimtmečiams, kad žmoniškėtų, kas tik žmogaus naujai atrandama. Pasaulio likimas atsiduria pavojuje, jei neatsiranda išmintingesnių žmonių. Čia pastebėtina, kad daugelis tautų, nors skurdesnės, bet būdamos išmintingesnės, gali kitoms atnešti didžią naudą.

---

3 [**Vertėjo pastaba.** Lotyniškasis originalas šioje vietoje įvairuoja. **L'Osservatore Romano** (1965 m. gruodžio 19 d.) pateikia „ad profundam agnitionem redit", o šv. Petro bazilikoje prieš pat paskelbimą išdalytasis tekstas — „ad haec profunda redit". **AAS** (1966 m. gruodžio 7 d.) įdėtame tekste skaitome „ad hanc profundam interioritatem redit"].

Veikiant Šventosios Dvasios dovanai, tikėjimu žmogus įžvelgia Dievo valios paslaptį ir apie ją gėrėdamasis mąsto (plg. Ekl. 17, 7–8).

Sąžinės vertybė

16. Savo sąmonės gelmėse žmogus pastebi įstatymą, kurio nėra pats sau davęs, bet kurio privalo klausyti. Visada raginąs mylėti ir daryti gera, o blogo šalintis sąžinės balsas reikale dar tiksliau kalba širdžiai: tai daryk, to venk. Tad žmogus turi į savo širdį įrašytą Dievo įstatymą, kurio laikymasis kaip tik yra asmens kilnumas; tuo įstatymu jis bus ir teisiamas (plg. Rom. 2, 14–16). Sąžinė yra slapčiausioji vietelė žmoguje — tai šventovė, kurioje jis esti vienas su Dievu, kalbančiu jo viduje.[4] Ji nuostabiu būdu atskleidžia tą įstatymą, kuris yra įvykdomas Dievo ir artimo meile (plg. Mt. 22, 37–40; Gal. 5, 14).

Ištikimybe sąžinei krikščionys jungiasi su kitais žmonėmis drauge ieškoti tiesos ir siekti teisingai išspręsti daugelį dorinių problemų, kylančių privačiame ir visuomeniniame gyvenime. Ir juo daugiau įsigali teisinga sąžinė, juo labiau paskiri asmenys ir jų grupės liaujasi elgtis aklai ir stengiasi laikytis objektyvių doros normų.

Neretai atsitinka, kad iš nepakaltinamo nežinojimo sąžinė klysta, tuo neprarasdama savo vertybės. Tačiau to negalima pasakyti, kai žmogus mažai tesirūpina ieškoti tiesos bei gėrio, ir nuodėmės įprotis sąžinę palengva kone apakina.

---

[4] Plg. Pijaus XII **radijo kalbą** apie tinkamą jaunuolių krikščioniškosios sąžinės formavimą, 1952 m. kovo 23 d.: AAS 44 (1952), 271 psl.

Laisvės svarba

17. Tik laisvai žmogus gali atsiverti gėriui. Tą laisvę mūsų amžininkai aukštai vertina, jos užsidegę siekia. Ir gerai daro. Tik ją dažnai klaidingu būdu puoselėja — kaip leistinumą daryti bet ką, kas patinka, net bloga.

Tikroji laisvė ypatingai rodo, kad žmogus yra Dievo paveikslas. Juk Dievas norėjo žmogų „palikti savo paties išminčiai“ (plg. Ekl. 15, 14), kad jis pats ieškotų Kūrėjo ir laisvai, jo laikydamasis, pasiektų pilnos tobulybės bei tobulos laimės. Žmogaus vertybė reikalauja, kad jis veiktų sąmoningai ir laisvai pasirinkdamas, tai yra pats iš vidaus skatinamas ir įtikinamas, o ne aklu vidiniu instinktu arba vien išorine prievarta.

Tą vertybę žmogus įgauna, kai, išsivadavęs iš bet kokios aistrų nelaisvės, siekia savo tikslo, laisvai pasirinkdamas gėrį ir kruopščiu darbu sėkmingai pasirūpina tinkamų priemonių jam pasiekti. Kadangi žmogaus laisvė yra nuodėmės sužalota, pilnu ir veiksmingu būdu ji gali būti į Dievą nukreipta tik su jo malonės pagalba. Kiekvienas turės Dievo teisme pateikti savo gyvenimo apyskaitą: ką padarė gera ar bloga (plg. 2 Kor. 5, 10).

Mirties paslaptis

18. Mirtis ryškiausiai pastato prieš akis žmogiškosios būties mįslę. Žmogų kankina ne tik skausmas ir tolydinis kūno irimas, bet taip pat, ir dar daugiau, amžino sunaikinimo baimė. Teisingai jis savo širdies nuojauta sprendžia, kai baisisi ir kratosi visiškos savo asmens žūties ir neatšaukiamo išnykimo. Nesuvedama į gryną medžiagą, amžinybės sėkla, kurią jis nešioja savyje, sukyla prieš mirtį. Visi technikos laimėjimai, nors ir labai naudingi, nepajėgia nuraminti žmogaus baiminimosi: biologinis gyvenimo prailginimas negali patenkinti troškimo gyventi po mirties, neišplėšiamai įdiegto jo širdyje.

Mūsų vaizduotė visiškai nutyla prieš mirties tikrovę. Tačiau Bažnyčia, semdamasi šviesą iš dieviškojo apreiškimo, tvirtina, kad žmogus yra Dievo sukurtas palaimintam tikslui anapus žemiško skurdo ribų. Be to, krikščionių tikėjimas moko, kad kūno mirtis, nuo kurios nenusidėjęs žmogus būtų likęs apsaugotas,[5] taps nugalėta, kai visagalis ir gailestingasis Atpirkėjas grąžins mums padėtį, kurią dėl savo kaltės praradome. Juk Dievas yra žmogų pašaukęs ir tebešaukia amžinai susijungti su juo visa savo prigimtimi, būnant jo nenykstančio, dieviško gyvenimo dalininku. Išvadavęs žmogų iš mirties savo mirtimi, šią pergalę Kristus pasiekė savo prisikėlimu (plg. 1 Kor. 15, 56–57).

Tad kiekvienam galvojančiam žmogui tvirtai pagrįstas tikėjimas duoda atsakymą į bauimingą klausimą, koks likimas jo laukia; šis tikėjimas drauge įgalina bendrauti Kristuje su mylimais broliais, kuriuos mirtis jau nusinešė, sužadindamas viltį, kad jie Dievuje pasiekė tikrąjį gyvenimą.

Ateizmo rūšys ir šaknys

19. Žmogaus vertybė ypač plaukia iš jo pašaukimo bendrauti su Dievu. Jau pačia savo kilme jis yra kviečiamas su Dievu kalbėtis. Juk jis turi savo būtį tik dėl to, kad Dievas, jį iš meilės leidęs, mylėdamas be perstojo palaiko. Žmogus iš tiesų pilnai negyvena, jei tos meilės laisvai nepripažįsta ir nepasiveda Kūrėjui. Tačiau daugelis mūsų amžininkų to glaudaus gyvybinio ryšio su Dievu visiškai neįžvelgia arba jį tiesiog atmeta. Tad ateizmas yra priskirtinas prie svarbiausių mūsų meto problemų ir turi būti nuodugniau apsvarstytas.

---

[5] Plg. Išm. 1, 13; 2, 23–24; Rom. 5, 21; 6, 23; Jok. 1, 15.

Ateizmo vardu yra vadinamos labai skirtingos apraiškos. Vieni tiesiog neigia Dievą; kiti galvoja, kad žmogus negali apie jį visiškai nieko tvirtinti; dar kiti Dievo klausimą svarsto tokiu būdu, kad jis atrodo netekęs prasmės. Daugelis, neleistinai peržengdami pozityviųjų mokslų ribas, arba skelbia, kad visa yra išaiškinama moksliniu tyrinėjimu, arba, iš kitos pusės, nebepripažįsta jokios absoliučios tiesos. Kai kurie taip išaukština žmogų, kad tikėjimas į Dievą tarsi sumenksta. Atrodo, kad jie yra daugiau linkę pabrėžti žmogų, negu neigti Dievą. Kiti Dievą taip vaizduojasi, kad tas jų išgalvotas ir jų pačių atmetamas padaras jokiu būdu nėra Evangelijos Dievas. Dar kiti net paties Dievo klausimo nekelia; atrodo, kad jie visai nejunta religinio nerimo ir nemato reikalo rūpintis tikėjimu. Be to, ateizmas neretai kyla arba iš griežto protesto prieš blogį pasaulyje, arba iš neleistino kai kurių žmogiškųjų vertybių suabsoliutinimo, jas pastatant į Dievo vietą. Pati modernioji civilizacija — ne iš savęs, bet dėl perdidelio pasinėrimo į žemės dalykus — dažnai gali apsunkinti artinimąsi į Dievą.

Aišku, žmonės, kurie, nesekdami sąžinės balsu, apgalvotai stengiasi uždaryti savo širdį Dievui ir vengti tikėjimo klausimų, nėra be kaltės. Tačiau dažnai ir ant pačių tikinčiųjų krinta už tai tam tikra atsakomybė. Juk ateizmas, imamas su visomis jo apraiškomis, neatsiranda savaime, bet kyla dėl įvairių priežasčių, kurių tarpe yra ir kritiška reakcija prieš religijas, o kai kuriose šalyse ypač prieš krikščioniškąją. Todėl prie šio ateizmo atsiradimo gali nemaža dalimi prisidėti tikintieji, jeigu jie religinio auklėjimo apleidimu, arba klaidingu tikėjimo aiškinimu, arba ir savo religinio, dorinio bei visuomeninio gyvenimo trūkumais daugiau pridengia, negu atskleidžia tikrąjį Dievo ir religijos veidą.

Sistemingasis ateizmas

20. Modernusis ateizmas dažnai pasireiškia sisteminga forma. Šalia kitų argumentų, čia taip labai iškeliamas žmogaus autonomijos troškimas, kad su juo yra nesuderinama bet kokia priklausomybė nuo Dievo. Išpažįstantieji šios rūšies ateizmą skelbia, kad laisvė reiškia, jog žmogus yra pats sau tikslas, vienintelis savo istorijos kūrėjas ir statytojas. O tai, jų tvirtinimu, negalima suderinti su Viešpaties, visų dalykų šaltinio ir tikslo, pripažinimu; mažų mažiausia toks pripažinimas pasidaro visai nereikalingas. Šį įsitikinimą gali stiprinti savo galios pajutimas, kyląs iš dabartinės technikos pažangos.

Tarp šiandieninio ateizmo formų negalima nepaminėti tos, kuri tikisi išvaduosianti žmogų ypatingai ūkiniu ir visuomeniniu jo išlaisvinimu. Ji tvirtina, kad religija savo prigimtimi kliudo šiam išvadavimui: sukeldama viltį prasimanytu būsimuoju gyvenimu, ji nukreipia žmogų nuo žemiškosios karalystės kūrimo. Todėl, kur tokio mokslo sekėjai paima į savo rankas valdžią, jie smurtingai puola religiją ir ateizmo skleidimui, ypač auklėdami jaunimą, panaudoja net valstybės rankose esančias prievartos priemones.

Bažnyčios laikysena ateizmo atžvilgiu

21. Ištikimai pasišventusi Dievui ir žmonėms, Bažnyčia negali liautis su giliu liūdesiu, bet nesugriaunamu tvirtumu smerkusi, kaip iki šiol,[6] pragaištingo mokslo ir veiklos, kurie prieštarauja protui ir apskritai žmonių patirčiai bei išplėšia žmogui jo įgimtą vertybę. Tačiau ji stengiasi įžvelgti ateistų dvasioje slypinčias Dievo neigi-

---

[6] Plg. Pijaus XI encikl. **Divini Redemptoris**, 1937 m. kovo 19 d.: AAS 29 (1937), 65–106 psl. — Pijaus XII encikl. **Ad Apostolorum Principis**, 1958 m. birželio 29 d.: AAS 50 (1958), 601–614 psl. — Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra**, 451–453 psl. — Pauliaus VI encikl. **Ecclesiam Suam**, 651–653 psl.

mo priežastis. Suprasdama ateizmo iškeliamų klausimų svarbumą ir vadovaudamasi meile visiems žmonėms, ji galvoja, kad tas priežastis reikia rimtai ir nuodugniai apsvarstyti.

Bažnyčia tiki, kad Dievo pripažinimas jokiu būdu nėra priešingas žmogaus vertybei, nes pačiame Dievuje yra šios vertybės pagrindas ir atbaigtis. Juk Dievas sukūrė žmogų protaujantį ir laisvą bendruomenės narį, netgi kviečia jį kaip sūnų su juo bendrauti ir dalytis jo paties laime. Bažnyčia taip pat moko, kad eschatologinė viltis žemės pareigų svarbos nemažina, bet dargi paremia jų atlikimą naujais motyvais. Priešingai, neturint dieviško pagrindo ir amžinojo gyvenimo vilties, kaip šiandien dažnai regime, žmogaus vertybė smarkiausiai pažeidžiama; lieka neišspręstos gyvenimo ir mirties, kaltės ir skausmo mįslės, neretai paskandinančios žmones nusivylime.

Tuo tarpu kiekvienas žmogus lieka pats sau neišspręstas, neaiškiai nujaučiamas klausimas. Juk niekas tam tikrais momentais, ypač svarbių gyvenimo įvykių metu, negali jo visiškai savyje nejausti. Į tą klausimą pilnai ir nepalikdamas vietos abejojimui atsako vienas Dievas, šaukiąs žmogų giliau svarstyti ir nuolankiau ieškoti.

Vaisto ateizmui gydyti reikia laukti tiek iš deramai nušviečiamos doktrinos, tiek iš viso Bažnyčios ir jos narių gyvenimo. Eidama nuolatinio atsinaujinimo ir apsivalymo keliu,[7] kuriuo Šventoji Dvasia ją veda, Bažnyčia turi tarsi regimu būdu parodyti Dievą Tėvą ir jo įsikūnijusį Sūnų. Tai pirmoje eilėje pasiekiama gyvu ir subrendusiu tikėjimu, sugebančiu aiškiai matyti sunkumus ir juos nugalėti. Tokį tikėjimą yra labai ryškiai parodę ir teberodo daugelis kankinių. Šis tikėjimas privalo sėkmingai veikti, pripildydamas visą tikinčiųjų gyvenimą, net pasaulietinį,

---

[7] Plg. II Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Bažnyčia**, 8 nr.

ir žadindamas juose teisingumą bei meilę, ypač neturtingiesiems. O daugiausia Dievo buvimui parodyti padeda tikinčiųjų tarpusavio meilė, kuomet jie vieningai darbuojasi Evangelijos tikėjimui (plg. Pil. 1, 27) ir šviečia kaip vienybės ženklas.

Nors Bažnyčia ateizmą visiškai atmeta, bet atvirai skelbia, kad visi žmonės, tikį ir netikį, turi savo darbu tinkamai gerinti šį pasaulį, kuriame bendrai gyvena. Aišku, tai negali vykti be nuoširdaus ir apdairaus pokalbio. Tad Bažnyčia apgailestauja, kad kai kurių valstybių vadai, nepripažindami pagrindinių asmens teisių, daro neteisingą skirtumą tarp tikinčiųjų ir netikinčiųjų. Tikintiesiems ji reikalauja veiklios laisvės, kad galėtų šiame pasaulyje statyti taip pat ir Dievo šventyklą. O ateistus draugiškai kviečia atvira širdimi žvelgti į Kristaus Evangeliją.

Bažnyčia gerai žino, kad savo skelbiamu mokslu atitinka slapčiausius žmogaus širdies troškimus, kai gina jo pašaukimo vertybę ir grąžina viltį tiems, kurie jau nebedrįsta tikėti savo aukštesne paskirtimi. Tas mokslas ne vien nemenkina žmogaus, bet neša jo pažangai šviesą, gyvybę ir laisvę. Niekas kitas negali patenkinti žmogaus širdies: „Sukūrei mus sau“, Viešpatie, „ir nerami bus mūsų širdis, kol neras atilsio tavyje“.[8]

Kristus — naujasis žmogus

22. Žmogaus paslaptis iš tikrųjų paiškėja tik įsikūnijusio Žodžio paslaptyje. Mat, Adomas, pirmasis žmogus, vaizdavo ateisiantįjį,[9] tai yra Kristų, Viešpatį. Apreikšdamas Tėvo ir jo meilės paslaptį, Kristus, naujasis Ado-

---

[8] Šv. Augustinas, **Confess.** I, 1: PL 32, 661.

[9] Plg. Rom. 5, 14 — Tertulijono **De carnis resurr.** 6: „Kas tik buvo pavidalinama molyje, rodė į Kristų, būsimąjį žmogų“: PL 2, 802 (848); CSEL 47, 33 psl., 12–13 eil.

mas, pačiam žmogui pilnai parodo, kas yra žmogus ir atskleidžia jo pašaukimo kilnumą. Nenuostabu tad, kad Kristus yra aukščiau minėtųjų tiesų šaltinis ir viršūnė.

Būdamas „neregimojo Dievo paveikslas“ (Kol. 1, 15; plg. 2 Kor. 4, 4), jis yra tobulas žmogus, grąžinęs Adomo vaikams panašumą į Dievą, kurį pirmoji nuodėmė sudarkė. Kadangi jame prisiimtoji žmogaus prigimtis nedingo,[10] tuo pačiu ir mumyse ji tapo be galo sukilninta. Juk jis, Dievo Sūnus, įsikūnijimu tarsi susijungė su kiekvienu žmogumi. Žmogaus rankomis jis darbavosi, žmogaus protu galvojo, žmogaus valia veikė,[11] žmogaus širdimi mylėjo. Gimęs iš Mergelės Marijos, tikrai tapo vienu iš mūsų, viskuo į mus panašus, išskyrus nuodėmę (plg. Žyd. 4, 15).

Kaip nekaltasis avinėlis, laisvai praliedamas savo kraują, nupelnė mums gyvenimą. Jame Dievas sutaikė mus su savimi ir vieną su kitu (plg. 2 Kor. 5, 18–19; Kol. 1, 20–22) bei išvadavo iš velnio ir nuodėmės vergijos. Tokiu būdu kiekvienas mūsų gali su apaštalu sakyti: Dievo Sūnus „mane mylėjo ir pats save išdavė už mane“ (Gal. 2, 20). Už mus kentėdamas, ne tik paliko pavyzdį, kad sektume jo pėdomis (plg. 1 Petr. 2, 21; Mt. 16, 24; Lk. 14, 27), bet ir nutiesė kelią, kuriuo einančiųjų gyvenimas bei mirimas yra pašvenčiamas ir įgauna naują prasmę.

Krikščionis, tapęs panašus į Sūnų, kuris yra pirmagimis daugelio brolių tarpe (plg. Rom. 8, 29; Kol. 1, 18),

---

10 Plg. II Konstantinopolio susirinkimo 7 kan.: „Nei Dievo Žodis nebuvo pakeistas į kūno prigimtį, nei kūnas į Žodžio prigimtį pervestas“: Denz. 219 (428) — III Konstantinopolio susirinkimą: „Kaip jo švenčiausiasis ir nekaltasis, sielos gaivinamas kūnas sudievinimo nebuvo panaikintas, bet pasilaikė savą stovį ir esmę“: Denz. 291 (556) – Kalchedono susirinkimą: „išpažintinos dvi nesumaišytos, nepakeistos, nepadalytos, neatskiriamos prigimtys“: Denz. 148 (302).

11 Plg. III Konstantinopolio susirinkimą: „taip ir žmogiškoji jo valia sudievinimo nebuvo panaikinta“: Denz. 291 (556).

gauna „Dvasios pirmones“ (Rom. 8, 23), įgalinančias jį įvykdyti naująjį meilės įstatymą (plg. Rom. 8, 1–11). Šiąja Dvasia, kuri yra „tėvonystės laidas“ (Efez. 1, 14), visas žmogus yra iš vidaus atnaujinamas iki paties „kūno atpirkimo“ (Rom. 8, 23): „Jei Dvasia to, kurs prikėlė iš numirusiųjų Jėzų Kristų, gyvena jumyse, tai prikėlusis iš numirusiųjų Jėzų Kristų atgaivins ir jūsų marius kūnus dėl gyvenančios jumyse jo Dvasios“ (Rom. 8, 11; plg. 2 Kor. 4, 14). Aišku, krikščionis yra priverstas ir įpareigotas tarp daugelio sielvartų kovoti prieš blogį ir iškentėti mirtį. Tačiau, susietas su velykine paslaptimi ir pasidaręs panašus į Kristų, vilties stiprinamas jis žengia į prisikėlimą (plg. Pil. 3, 10; Rom. 8, 17).

Tai pasakytina ne tik apie krikščionis, bet ir apie visus geros valios žmones, kurių širdyje neregimai veikia malonė.[12] Kristus mirė už visus (plg. Rom. 8, 32), ir žmogaus galutinis pašaukimas tėra vienas, būtent dieviškas. Todėl turime pripažinti, kad Šventoji Dvasia visiems suteikia galimybę, vien Dievui žinomu būdu, sietis su šia velykine paslaptimi.

Tokia yra didingoji žmogaus paslaptis, kurią tikintiesiems nušviečia krikščioniškasis apreiškimas. Taigi per Kristų ir Kristuje išryškėja skausmo bei mirties mįslė, kuri be jo Evangelijos mus pribloškia. Kristus prisikėlė, savo mirtimi sunaikindamas mirtį, ir mus gausiai apdovanojo gyvenimu,[13] kad, tapę sūnūs Sūnuje, Dvasioje šauktume: „Abba, Tėve!“[14]

---

[12] Plg. II Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Bažnyčia**, 16 nr.
[13] Plg. Bizantijos velykinę liturgiją.
[14] Plg. Rom. 8, 15; Gal. 4, 6; Jn. 1, 12 ir 1 Jn. 3, 1.

II SKYRIUS

ŽMONIŲ BENDRUOMENĖ

Susirinkimo siekis

23. Prie pagrindinių šio meto pasaulio bruožų priklauso žmonių tarpusavio ryšių daugėjimas. Tam ryšių vystymuisi labai daug padeda moderniosios technikos pažanga. Tačiau broliškas pokalbis tarp žmonių tobulėja ne šios pažangos plotmėje, o giliau — asmenų bendravimo plotmėje, kuris reikalauja abipusės pagarbos visai jų dvasinei vertybei. Krikščioniškasis apreiškimas yra didelė pagalba šiam asmenų bendravimui ugdyti. Jis taip pat mums padeda geriau suprasti visuomeninio gyvenimo įstatymus, kuriuos Kūrėjas įrašė į dvasinę ir dorinę žmogaus prigimtį.

Naujesnieji dokumentai, kuriuos mokomoji Bažnyčios galia paskelbė, yra plačiau išdėstę krikščioniškąją žmonių bendruomenės doktriną.[15] Todėl Susirinkimas primena vien kai kurias svarbesnes tiesas ir, vadovaudamasis apreiškimo šviesa, išdėsto jų pagrindus. Po to jis sustoja prie kai kurių mūsų metui reikšmingesnių išvadų.

Bendruomeninis žmogaus pašaukimo pobūdis Dievo plane

24. Dievas, kuris tėviškai kiekvienu rūpinasi, norėjo, kad visi žmonės sudarytų vieną šeimą ir elgtųsi vienas su kitu kaip broliai. Juk visi yra sukurti atspindėti tam, kuris „padarė iš vieno visą žmonių giminę, kad apgyventų visą žemės paviršių“ (Apd. 17, 26); visi yra pašaukti pasiekti vieną, bendrą tikslą, būtent patį Dievą.

---

[15] Plg. Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra,** 401–464 psl. ir encikl. **Pacem in terris,** 257–304 psl. — Pauliaus VI encikl. **Ecclesiam suam,** 609–659 psl.

Tad Dievo ir artimo meilė yra pirmasis ir didžiausias įsakymas. Šventasis Raštas mus moko, jog Dievo meilė negali būti nuo artimo meilės atskirta: „... kiekvienas kitas įsakymas yra apimtas šiuo pasakymu: ‚Mylėk savo artimą, kaip pats save'... Taigi įstatymo vykdymas yra meilė" (Rom. 13, 9–10; plg. 1 Jn. 4, 20). Netenka aiškinti, kad tai nepaprastai svarbu žmonėms, kurie vis daugiau vienas nuo kito priklauso, ir pasauliui, kuris vis labiau vienijamas.

Pasakytina dar daugiau. Viešpats Jėzus, melsdamas Tėvą, kad „visi būtų viena..., kaip ir mes esame viena" (Jn. 17, 21–22), atveria žmogaus protui neprieinamus akiračius: jis nurodo, jog esama tam tikro panašumo tarp Dievo asmenų vienybės ir tiesos bei meilės suvienytų Dievo vaikų. Šis panašumas parodo, jog žmogus, vienintelis kūrinys žemėje, kurio Dievas norėjo dėl jo paties, gali pilnai save rasti vien nuoširdžiai save patį atiduodamas (plg. Lk. 17, 33).

Asmens ir visuomenės tarpusavio priklausomybė

25. Iš žmogaus visuomeninės prigimties aišku, kad asmens plėtotė ir bendruomenės pažanga priklauso viena nuo antros. Juk visų bendruomenės institucijų pagrindas, centras ir tikslas yra ir privalo būti žmogaus asmuo, savo prigimtimi būtinai reikalaująs visuomeninio gyvenimo.[16] Tas visuomeninis gyvenimas nėra jam koks nors priedas. Todėl bendravimas su kitais, abipusė pagalba, pokalbis su broliais vysto visus žmogaus talentus ir jį įgalina atitikti savo pašaukimą.

Iš visuomeninių ryšių, kurie reikalingi žmogui išsiugdyti, vieni, kaip šeima ir politinė bendruomenė, yra betarpiškiau susiję su pačia jo prigimtimi, o kiti kyla daugiau iš laisvo jo noro. Dėl įvairių priežasčių mūsų metu

---

16 Plg. šv. Tomo 1 **Ethic.**, lect. 1.

vis didėja tarpusavio ryšiai ir priklausomybė; iš to kyla įvairūs, bendri arba privatūs sambūriai, organizacijos. Nors tas, visuomenėjimu vadinamas, reiškinys nėra be pavojų, betgi daug kuo padeda stiprinti bei ugdyti asmens savybes ir saugoti jo teises.[17]

Tiesa, šis visuomeninis gyvenimas daug padeda asmeniui eiti savo pašaukimo apskritai, o net ir religinio pašaukimo keliu. Tačiau negalima paneigti, kad visuomeninės sąlygos, kurių supami žmonės nuo pat vaikystės gyvena, dažnai kreipia juos šalin nuo gėrio ir stumia į blogį. Tikra, kad taip dažnai pasitaiką visuomeninėje santvarkoje sutrikimai iš dalies kyla dėl įtampos pačiose ūkinėse, politinėse ir socialinėse struktūrose. Galiausiai jie kyla iš žmonių savimeilės bei puikybės, kurios užnuodija ir visuomeninę aplinką. O kur įsigali nuodėmės pasekmės, ten iš prigimties linkęs į blogį žmogus randa naujų akstinų nusidėti, kuriems negalima atsispirti be rimtų pastangų ir malonės pagalbos.

Bendrosios gerovės siekimas

26. Tarpusavio priklausomybė kaskart didėja ir palengva apima visą pasaulį. Iš to seka, kad šiandien bendroji gerovė — tai yra visuomeninio gyvenimo sąlygų visuma, leidžianti tiek grupėms, tiek paskiriems nariams pilniau ir lengviau pasiekti savo tobulybę — darosi vis universalesnė, taigi teisėmis ir pareigomis siejanti asmenį su visa žmonija. Kiekviena grupė privalo atsižvelgti į kitų grupių reikalus ir teisėtus siekimus, netgi į visos žmonijos gerovę.[18]

Taip pat vis giliau įsisąmoninama, koks vertingas yra žmogaus asmuo, prašokąs visus daiktus. Jo teisės ir pa-

---

17 Plg. Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra,** 418 psl. Plg. taip pat Pijaus XI encikl. **Quadragesimo anno,** 222 tt. psl.

18 Plg. Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra,** 417 psl.

reigos yra visuotinės, neliečiamos. Todėl žmogui turi būti atidarytas kelias į visa, kas reikalinga tikrai žmogiškam gyvenimui, kaip antai: maistas, apdaras, butas, teisė laisvai pasirinkti gyvenimo kelią ir kurti šeimą, šviestis, turėti darbą ir gerą vardą, būti gerbiamam ir tinkamai informuojamam, elgtis pagal savo sąžinę. Jam taip pat yra būtina privataus gyvenimo apsauga ir derama laisvė net religijos srityje.

Tad visuomenės santvarka ir jos pažanga turi be paliovos tarnauti asmens gerovei, nes daiktai yra pajungtini asmenims, o ne asmenys daiktams. Pats Viešpats tai nurodė, sakydamas, kad subata yra žmogui, o ne žmogus subatai (plg. Mk. 2, 27). Toji santvarka turi nuolat vystytis toliau, grindžiama tiesa, ugdoma teisingumu, gaivinama meile; joje visi žmonės turi vis lygiau naudotis laisve.[19] Kad tai įvyktų, reikia dvasios atsinaujinimo ir didelių pakeitimų visuomenėje.

Šioje evoliucijoje veikia Viešpaties Dvasia, įstabia apvaizda, tvarkanti laiko kelią ir atnaujinanti žemės veidą. O Evangelijos raugas žadino ir tebežadina žmogaus širdyje neužgniaužiamą pagarbos reikalavimą savo asmens vertybei.

Pagarba žmogaus asmeniui

27. Pereidamas prie svarbesnių praktinių išvadų, Susirinkimas pabrėžia pagarbą žmogui. Visi privalo artimą, nė vieno neišskirdami, laikyti „kitu savimi", pirmoje eilėje žiūrėdami jo gyvenimo ir deramam jo būviui reikalingų priemonių (plg. Jok. 2, 15–16), kad nebūtų panašūs į turtuolį, kuris visiškai nesirūpino vargšu Lozoriumi (plg. Lk. 16, 19–31).

Ypač šiandien esame griežtai įpareigoti tapti artimu kiekvienam žmogui ir, susitikus jį, veikliai ateiti jam į

---

[19] Plg. Jono XXIII encikl. **Pacem in terris,** 266 psl.

pagalbą, ar jis būtų visų apleistas senelis, ar neteisingai paniekintas svetimšalis darbininkas, ar tremtinys, ar iš neteisėtos moterystės gimęs vaikas, nenupelnytai kenčiąs dėl savo nepadarytos nuodėmės, ar alkanas žmogus, prabyląs į mūsų sąžinę savo primenamu Viešpaties žodžiu: „Kiek kartų jūs tai padarėte vienam šitų mano mažiausiųjų brolių, man padarėte“ (Mt. 25, 40).

Be to, kas tik yra nukreipta prieš patį gyvenimą, kaip žmogžudystė, genocidas, abortas, eutanazija ir apgalvota savižudybė; kas tik pažeidžia asmens neliečiamumą, kaip žalojimas, kūno ir dvasios kankinimas, bandymai psichiškai prievartauti; kas tik prieštarauja žmogaus vertybei, kaip nežmoniškos gyvenimo sąlygos, savavaliaująs kalinimas, trėmimas, vergija, prostitucija, prekiavimas moterimis ir jaunuoliais; taip pat pažeminančios darbo sąlygos, kuomet su darbininkais elgiamasi kaip su grynais pelnymosi įrankiais, o ne kaip su laisvais ir atsakingais asmenimis; — visi šie ir panašūs dalykai yra gėda. Jie nuodija žmogiškąją civilizaciją, ir labiau pažemina tai darančiuosius, negu skriaudžiamuosius. Jie taip pat skaudžiausiai pažeidžia Kūrėjo garbę.

Pagarba ir meilė priešams

28. Pagarba ir meilė taip pat turi būti reiškiama tiems, kurie visuomeniškai, politiškai ir net religiškai yra kitaip nusistatę ir kitaip elgiasi, negu mes. Juo daugiau, vadovaudamiesi draugiškumu ir meile, įsijausime į jų galvoseną, juo lengviau pajėgsime užmegzti su jais pokalbį.

Aišku, ši meilė ir draugiškumas jokiu būdu neturi mūsų daryti abejingais tiesai arba gėriui. Priešingai, pati meilė verčia Kristaus mokinius skelbti išganymo tiesą visiems žmonėms. Tačiau reikia skirti klaidą, kuri yra visada taisytina, nuo klystančiojo, kuriame visada išlieka asmens vertybė, net ir tada, kai religinės pažiūros yra

klaidingos arba ne visai tikslios.[20] Vienas Dievas tėra širdžių teisėjas ir tyrėjas; todėl jis mums draudžia spręsti apie kieno nors vidinę kaltę.[21]

Kristaus mokslas taip pat reikalauja atleisti įžeidimus (plg. Mt. 5, 43–47) ir įsako visus priešus apimti meile, kuri yra Naujojo Testamento įsakymas: „Jūs girdėjote, kad buvo sakyta: Mylėsi savo artimą ir nekęsi savo neprietelio. Aš gi jums sakau: Mylėkite savo neprietelius, gera darykite tiems, kurie jūsų nekenčia, ir melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius jus“ (Mt. 5, 43–44).

Esminė žmonių lygybė ir socialinis teisingumas

29. Visi žmonės yra apdovanoti protaujančia siela ir sukurti kaip Dievo paveikslas; visų yra ta pati prigimtis ir kilmė; visų, Kristaus atpirktųjų, tas pats dieviškas pašaukimas ir tikslas. Todėl kaskart labiau turi būti pripažįstama visų pagrindinė lygybė.

Aišku, ne visų žmonių fizinės jėgos yra lygios, ir jų protinis bei dorinis pajėgumas taip pat įvairuoja. Tačiau bet kokia pagrindinių asmens teisių nelygybė socialinėje arba kultūrinėje plotmėje, grindžiama lytimi, rase, spalva, visuomenine padėtimi, kalba arba religija, turi būti nugalėta ir pašalinta, nes prieštarauja Dievo planui. Tikrai apgailėtina, kad tos pagrindinės teisės dar nėra visame pasaulyje garantuotos. Juk taip yra, kai moteriai neleidžiama laisvai tuoktis su kuo nori bei pasirinkti gyvenimo luomo, arba pasiekti tą patį išsilavinimo bei kultūros lygį, kuris pripažįstamas vyrams.

Be to, nors tarp žmonių esama pagrįsto skirtingumo, lygi asmens vertybė reikalauja, kad būtų visur žmoniškesnės ir deramos gyvenimo sąlygos. Juk per dideli ūkiniai ir visuomeniniai skirtumai tarp vienos žmonių šeimos

---

20 Plg. Jono XXIII encikl. **Pacem in terris,** 299 ir 300 psl.
21 Plg. Lk 6, 37–38; Mt. 7, 1–2; Rom. 2, 1–11; 14, 10–12.

narių arba tautų kelia pasipiktinimą ir prieštarauja socialiniam teisingumui, atodairai, asmens vertybei, o taip pat visuomeninei ir tarptautinei taikai.

Privačios ir viešos žmonių institucijos turi stengtis tarnauti žmogaus vertybei bei tikslui, ryžtingai kovoti prieš bet kokį visuomeninį arba politinį pavergimą ir, koks bebūtų politinis režimas, ginti pagrindines asmens teises. Dar daugiau, tos institucijos palengva turi būti pritaikytos dvasiniams reikalams, kurie yra visų aukščiausi, nors kartais gali ilgai trukti, kol norimas tikslas bus pasiektas.

Individualistinės etikos nepakanka

30. Dideli ir staigūs pakitimai ypač griežtai reikalauja, kad niekas, užmerkęs akis prieš dalykų raidą arba apimtas tinginio, nepasitenkintų grynai individualistine etika. Teisingumo ir meilės pareiga vis geriau ir geriau yra atliekama tuomet, kai kiekvienas, pagal savo išgales ir kitų reikmes prisidėdamas prie bendrosios gerovės, taip pat ugdo ir remia viešas bei privačias institucijas, kurios tarnauja žmonių gyvenimo sąlygų gerinimui.

Yra žmonių, kurie reiškia plačias ir aukštas pažiūras, bet praktiškai visą laiką taip gyvena, tarsi visai nematytų visuomenės reikalų. Dar daugiau, daugelis įvairiose šalyse visuomeninius įstatytmus ir potvarkius laiko mažmožiu. Nemažai yra tokių, kurie nesigėdija suktybėmis ir apgaudinėjimu išvengti teisėtų mokesčių ir kitų prievolių visuomenei. Kiti mažai tekreipia dėmesio į kai kurias visuomeninio gyvenimo taisykles, pvz. išleistas sveikatai apsaugoti arba susisiekimui tvarkyti; jie nepagalvoja, kad tokiu lengvabūdiškumu išstato į pavojų savo pačių ir kitų gyvybę.

Visiems tebūnie šventas dalykas visuomenės reikalus laikyti viena svarbiausių šiandieninio žmogaus pareigų ir

jais rūpintis. Juk juo labiau žmonija susijungia, juo ryškiau žmonių uždaviniai nebesiriboja paskiromis grupėmis, bet palengva apima visą pasaulį. O tai gali būti pasiekta tik tuomet, kai ir paskiri asmenys, ir jų grupės puoselės savyje ir skleis visuomenėje moralines bei socialines dorybes, su būtina Dievo malonės pagalba tapdami naujais žmonėmis ir naujos žmonijos ugdytojais.

Dalijimasis atsakomybe

31. Kad paskiri žmonės tiksliau atliktų sąžinės diktuojamas pareigas ir sau, ir įvairioms grupėms, kurioms priklauso, juose turi būti rūpestingai ugdoma aukštesnė dvasios kultūra, panaudojant gausias, šiandien žmonijai prieinamas, priemones. Svarbiausia jaunieji, kokia bebūtų jų visuomeninė kilmė, yra taip auklėtini, kad taptų ne vien apsišvietusiais, bet ir didžiadvasiais vyrais ir moterimis, nes tokių mūsų metui nepaprastai reikia.

Tačiau vargiai žmogus įgaus šį atsakomybės jausmą, jei jo gyvenimo sąlygos neleis įsisąmoninti savo vertybės ir atitikti savo pašaukimo, pašvenčiant savo jėgas Dievui ir kitiems žmonėms. Juk žmogaus laisvė dažnai susilpnėja, kai jis patenka į kraštutinį skurdą; ji sunyksta ir tuomet kai, pasidavęs gyvenimo patogumams, tarsi tūno savo auksiniame kiaute. Priešingai, laisvė stiprėja, kuomet žmogus priima neišvengiamas visuomeninio gyvenimo būtinybes, sutinka su įvairiopais žmogiškojo solidarumo reikalavimais ir pasišvenčia žmonių bendruomenės tarnybai.

Visuose turi būti ugdomas ryžtas dėtis prie bendro darbo. Girtini yra kraštai, kuriuose kiek galint didesnė piliečių dalis tikrai savanoriškai imasi viešųjų reikalų tvarkymo. Tačiau turi būti atsižvelgta į konkrečią kiekvienos tautos padėtį ir į valdžios pajėgumą. O kad visi piliečiai būtų linkę veikti įvairiose visuomeninį organizmą

sudarančiose grupėse, reikia, kad jose rastų gėrybių, kurios trauktų ir skatintų tarnauti kitiems. Pagrįstai galime galvoti, jog žmonijos likimas yra sudėtas į rankas tų, kurie pajėgs duoti ateinančioms kartoms tikslą gyventi ir viltis.

Įsikūnijęs Žodis ir žmonių solidarumas

32. Dievas sukūrė žmones, kad gyventų ne pavieniui, o susijungę į bendruomenę. Jis taip pat „panorėjo žmones pašvęsti ir išganyti ne pavieniui, be jokio tarpusavio ryšio, o sujungęs į tautą kuri jį tikrai teisingai pažintų ir šventai jam tarnautų".[22] Todėl nuo pat išganymo istorijos pradžios jis išsirinko žmones ne tik kaip paskirus asmenis, bet ir kaip bendruomenės narius. Atskleisdamas savo planą, tuos išrinktuosius Dievas pavadino „sava tauta" (2 Moz. 3, 7–12) ir su ja padarė sandorą ant Sinajaus kalno (plg. 2 Moz. 24, 1–8).

Šis bendruomeninis bruožas yra tobulinamas ir atbaigiamas Kristaus darbu. Juk pats įsikūnijęs Žodis panorėjo būti žmonių bendruomenės nariu. Jis dalyvavo Kanos vestuvėse, ėjo į Zakiejaus namus, valgė su muitininkais ir nusidėjėliais. Apreiškė Tėvo meilę ir aukštąjį žmonių pašaukimą, nurodydamas į paprasčiausius visuomeninio gyvenimo reiškinius, vartodamas žodžius ir vaizdus, paimtus iš kasdieninio gyvenimo. Jis pašventė žmonių ryšius, ypač šeimą, visuomeninio santykiavimo pagrindą. Noromis klausė savo tėvynės įstatymų. Jis pasirinko savo meto ir vietos darbininko gyvenimą.

Mokydamas žmones, jis aiškiai liepė Dievo vaikams elgtis vieniems su kitais kaip broliai. Melsdamasis prašė, kad visi jo mokiniai būtų „viena". Dar daugiau, jis pats, visų Atpirkėjas, pasišventė visiems, net už juos mirdamas.

---

22 Plg. II Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Bažnyčia,** 9 nr.

„Niekas neturi didesnės meilės, kaip ta, kad kas guldo savo gyvybę už savo prietelius“ (Jn. 15, 13). O apaštalams jis įsakė skelbti visoms tautoms Evangeliją, kad visa žmonija taptų Dievo šeima, kurioje meilė yra įstatymo pilnatvė.

Pirmagimis daugelio brolių tarpe, po mirties prisikėlęs, savo dvasios dovana įsteigė naują brolių bendruomenę, sudarytą iš visų, kurie jį priima su tikėjimu ir meile. Jis sujungė juos savo kūne, kuris yra Bažnyčia, kad, būdami tarpusavio nariai, visi vieni kitiems tarnautų įvairiomis jiems suteiktomis dovanomis.

Šis solidarumas turi nuolat augti, iki pagaliau ateis diena, kurią jis bus vainikuotas ir kurią malonės išgelbėti žmonės tobulai garbins Dievą, kaip jo ir Brolio Kristaus mylima šeima.

III SKYRIUS

ŽMOGAUS VEIKLA PASAULYJE

Problema

33. Žmogus visada stengėsi gerinti savo gyvenimą darbu ir sumanumu. O šiandien, ypač panaudodamas mokslą ir techniką, jis apvaldė kone visą gamtą ir vis daugiau jos apvaldo. Ypatingai dėl to, kad padaugėjo įvairiopo apsikeitimo galimybės tarp tautų, žmonijos šeima iš lėto pasijunta ir tampa tarsi viena, visą pasaulį apimančia bendruomene. Todėl daugelį gėrybių, kurių žmogus kitados laukė iš nežemiškų galių, šiandien pasirūpina savo paties apsukrumu.

Regint šį milžinišką užsimojimą, kuris jau apima visą pasaulį, žmonėms iškyla daugelis klausimų. Kokia yra to karštligiško veikimo prasmė ir vertė? Kaip visais tais

dalykais naudotis? Kuriam tikslui tos atskirų žmonių ir bendruomenių pastangos?

Bažnyčia saugo Dievo žodžio lobį, iš kurio yra semiami religinės ir dorinės srities dėsniai. Nors ji ne visuomet turi paruoštus atsakymus į atskirus klausimus, betgi trokšta sujungti apreiškimo šviesą su visų patyrimu, kad būtų nušviestas kelias, kuriuo žmonija neseniai ėmė žengti.

Žmogaus veiklos vertė

34. Vienas dalykas tikintiesiems yra tikras: asmeninis ir bendruomeninis žmogaus veikimas, tas milžiniškas žmonių užsimojimas amžiams slenkant gerinti savo gyvenimo būklę, paimtas savyje, atitinka Dievo planą. Juk, sukurtas kaip Dievo paveikslas, žmogus gavo įsakymą pajungti sau žemę su viskuo, kas joje yra, ir teisingai bei šventai valdyti pasaulį (plg. 1 Moz. 1, 26–27; 9, 2–3; Išm. 9, 2–3). Jis taip pat gavo įsakymą pripažinti Dievą, visatos Kūrėją, ir sieti su juo save patį bei visą kūriniją, kad tokiu būdu, visa žmogui pajungus, Viešpaties vardu stebėtųsi visa žemė (plg. Ps. 8, 7 ir 10).

Tai pasakytina ir apie paprastus, kasdieninius darbus. Juk vyrai ir moterys, kurie, pelnydamiesi sau ir šeimai duoną, savo jėgomis gerai tarnauja visuomenei, teisėtai gali žiūrėti į savo veiklą kaip Kūrėjo darbo plėtimą, rūpinimąsi brolių gerove ir asmeninį, aktyvų įsijungimą į Dievo plano vyksmą istorijoje.[23]

Krikščionys visai negalvoja, kad darbai, kuriuos žmonės savo sumanumu ir jėgomis nuveikė, yra priešingi Dievo galybei ir kad protaująs kūrinys yra tarsi Kūrėjo varžovas. Priešingai, jie yra įsitikinę, kad žmonijos laimėjimai laikytini Dievo didybės ženklu ir jo paslaptingojo plano vaisiais. O juo labiau auga žmonių pajėgumas,

---

[23] Plg. Jono XXIII encikl. **Pacem in terris**, 297 psl.

juo didesnė darosi paskirų asmenų ir bendruomenių atsakomybė. Tad aišku, jog krikščionių skelbiamas mokslas nekreipia žmonių šalin nuo pasaulio statymo ir nekursto apleisti savo bendrų gerovės, bet, priešingai, dar griežčiau įpareigoja juos tuo rūpintis.[24]

Žmogaus veiklos tvarkymas

35. Kaip žmogiškoji veikla iš žmogaus kyla, taip žmogui ji yra ir skirta. Juk veikdamas žmogus ne tik daiktus bei visuomenę keičia, bet ir patį save tobulina. Jis daug ko išmoksta, išvysto savo galias, išeina iš savęs ir pakyla aukščiau už save. Šitoks gerai suprantamas augimas yra vertingesnis už pasiekiamas medžiagines gėrybes. Žmogus yra daugiau vertas dėl to, kas jis yra, negu dėl to, ką jis turi.[25] Lygiai taip ir visa, ką žmonės daro didesniam teisingumui, glaudesnei brolybei, žmoniškesniam visuomeninių santykių tvarkymui pasiekti, yra daugiau verta už technikos pažangą. Toji pažanga gali teikti tarsi medžiagą žmogaus kilimui aukštyn, bet vien iš savęs ji jokiu būdu žmogaus aukštyn nekelia.

Iš to seka, kad žmogaus veiklai galioja ši taisyklė: atitikdama Dievo planą ir valią, ji turi derintis su tikra žmonijos gerove ir leisti žmogui, kaip pavieniam asmeniui arba bendruomenės nariui, ugdyti ir įgyvendinti savo pilnutinį pašaukimą.

Teisėta žemiškųjų dalykų autonomija

36. Kaip atrodo, daugelis mūsų amžininkų vis vien bijo, kad glaudesnis ryšys tarp žmogaus veiklos ir religijos neužgniaužtų pavienių žmonių, bendruomenių arba mokslų savarankiškumo.

---

[24] Plg. II Vatikano susirinkimo dalyvių **kreipimąsi į visus žmones** jo pradžioje, 1962 m. spalio mėn.: AAS 54 (1962), 822–823 psl.

[25] Plg. Pauliaus VI **kalbą diplomatiniam korpusui**, 1965 m. sausio 7 d.: AAS 57 (1965), 232 psl.

Jei žemiškųjų dalykų autonomija laikome tai, kad kūriniai ir pačios bendruomenės turi savo dėsnius bei vertę, kuriuos žmogui reikia palaipsniui įžvelgti, panaudoti ir tvarkyti, tokios autonomijos yra visiškai pagrįsta reikalauti. Tai ne vien reikalaujama mūsų meto žmonių, bet tai atitinka ir Kūrėjo valią. Kaip tik dėl to, kad yra sukurti, visi daiktai turi savą patvarumą, tiesą, gėrį, savus įstatymus ir tvarką. Žmogus turi tai gerbti, kiekvienam mokslui bei technikai pripažindamas savo metodą.

Metodinis bet kurios pažinimo srities tyrinėjimas, atliekamas tikrai moksliškai ir pagal doros normas, iš tiesų niekada neprieštaraus tikėjimui, nes ir žemiškieji, ir tikėjimo dalykai kyla iš to paties Dievo.[26] Dar daugiau, kas nuolankiai ir patvariai stengiasi įžvelgti daiktų paslaptis, tą, nors ir nežinant, tarsi veda už rankos Dievas, kuris palaiko visus daiktus ir nulemia, kad jie būtų tai, kas yra. Todėl teesie mums leista apgailestauti tam tikrą dvasios laikyseną, kurios kartais netrūko ir pačių krikščionių tarpe, nepakankamai įžvelgiančią teisėtą mokslo autonomiją. Tos laikysenos sukelti nesutarimai ir ginčai daugelyje pagimdė galvojimą, kad tikėjimas ir mokslas yra vienas kitam priešingi.[27]

Tačiau jei žodžiais „laikinųjų dalykų autonomija" laikoma, kad sukurtieji daiktai nepriklauso nuo Dievo ir gali būti žmogaus naudojami be sąryšio su Kūrėju, nėra nė vieno pripažįstančio Dievą, kuris nejaustų, kaip toks tvirtinimas yra klaidingas. Juk kūrinys be Kūrėjo dingsta. Pastebėtina, kad visi tikintieji, kokiai religijai bepriklausytų, kūrinijos kalboje visuomet girdėjo apsireiškiantį Kūrėjo balsą. O Dievą užmiršus, ir pats kūrinys aptemsta.

---

[26] Plg. I Vatikano susirinkimo dogm. konst. **de fide cath.**, III sk.: Denz. 1785–1786 (3004–3005).

[27] Plg. Pio Paschini, **Vita e opere di Galileo Galilei**, 2 tt., Vatikano leid., 1964.

37. Šventasis Raštas, kuriam pritaria šimtmečių patirtis, moko žmonių šeimą, kad pažanga, ta didelė žmogaus gėrybė, atneša ir didelę pagundą. Pairus vertybių tvarkai ir blogiui susimaišius su gėriu, atskiri žmonės ir jų grupės rūpinasi vien savo, o ne kitų reikalais. Todėl pasaulis jau nebėra tikros brolybės vieta, o iš padidėjusios žmonių galybės net pačiai žmonių giminei gresia sunaikinimas.

Visa žmonijos istorija pilna kietos kovos su tamsos galybėmis. Prasidėjusi su pasauliu, ji truks, kaip Viešpats sako (plg. Mt. 24, 13; 13, 24–30 ir 36–43), iki paskutinės dienos. Įstatytas į šias grumtynes, žmogus turi nuolat kovoti, norėdamas laikytis gėrio, ir tik kietomis pastangomis, Dievo malonės padedamas, jis įstengia išlaikyti savyje vienybę.

Pasitikėdama Kūrėjo planu, Kristaus Bažnyčia pripažįsta, kad pažanga gali tarnauti tikrai žmonių laimei. Tačiau ji laiko savo pareiga pakartoti apaštalo įspėjimą: „Nesitaikinkite prie šio pasaulio“ (Rom. 12, 2), tai yra prie tuštybės ir piktybės dvasios, kuri žmogiškąją veiklą, skirtą tarnauti Dievui ir žmogui, paverčia nuodėmės įrankiu.

Tad, jei kas nors klausia, kaip šias blogybes nugalėti, krikščionys išpažįsta, jog, puikybės ir netvarkingos savo paties meilės kasdien statoma į pavojų, visokeriopa žmogaus veikla turi būti apvalyta ir vis tobulinama Kristaus kryžiumi ir prisikėlimu. Kristaus atpirktas ir Šventojoje Dvasioje padarytas nauju kūriniu, žmogus gali ir privalo mylėti pačius Dievo sukurtus daiktus. Juk juos jis iš Dievo gauna: mato juos tarsi plaukiančius iš Dievo rankos ir su pagarba žiūri į juos. Jis dėkoja už juos Geradariui. Jis naudojasi ir džiaugiasi kūriniais neturto ir laisvės dvasia. Tokiu būdu jis darosi tikru pasaulio savininku, kaip nieko

neturįs, bet kartu ir kaip visa turįs (plg. 2 Kor. 6, 10). „Visa yra jūsų, jūs gi Kristaus, o Kristus Dievo“ (1 Kor. 3, 22–23).

Žmogaus veikla, pasiekusi tobulybę Velykų paslaptyje

38. Dievo Žodis, kuriuo visa yra padaryta, tapo kūnu ir gyveno žmonių žemėje (plg. Jn. 1, 3 ir 14). Jis įėjo į pasaulio istoriją kaip tobulas žmogus, ją savyje apimdamas ir atnaujindamas (plg. Efez. 1, 10).

Jis mums apreiškia, kad „Dievas yra meilė“ (1 Jn. 4, 8), ir drauge moko, kad pagrindinis žmogaus tobulumo, taigi ir pasaulio perkeitimo, dėsnis yra naujas meilės įsakymas. Taip visus tuos, kurie tiki dieviškąją meilę, jis užtikrina, kad meilės kelias yra atviras visiems žmonėms, ir kad pastangos kurti visuotinę brolybę nėra veltui. Jis juos taip pat įspėja, kad ši meilė yra reikština ne tik didžiuose dalykuose, bet — ir ypatingai — taip pat kasdieninio gyvenimo mažmožiuose. Už mus visus, nusidėjėlius, iškentėdamas mirtį (plg. Jn. 3, 14–16; Rom. 5, 8–10), savo pavyzdžiu Kristus moko, jog kiekvienas mūsų turi nešti kryžių, kūno ir pasaulio uždedamą ant pečių tiems, kurie eina taikos ir teisingumo keliu.

Savo prisikėlimu pasidaręs Viešpačiu, Kristus, kuriam yra duota visa valdžia danguje ir žemėje (plg. Apd. 2, 36; Mt. 28, 18), savo Dvasios galia jau dabar veikia žmonių širdyse. Jis ne tik žadina juose būsimojo amžiaus ilgesį, bet tuo pačiu įkvepia, grynina ir stiprina tuos kilnius troškimus, kurių apimta žmonių šeima stengiasi padaryti savo pačios gyvenimą žmoniškesnį ir tam tikslui pajungti visą žemę.

Dvasios dovanos yra įvairios: vienus ji pašaukia akivaizdžiai liudyti dangiškosios buveinės troškimą ir išlaikyti jį gyvą žmonijos šeimoje, o kitus — pasišvęsti žemiškajai žmonių tarnybai ir tuo savo tarnavimu ruošti dirvą

dangaus karalystei. Tačiau ji visus išlaisvina, kad, atsisakę savimeilės ir visomis jėgomis pasišvęsdami žemiškajam žmonių gyvenimui, siektų ateities, kurioje pati žmonija taps Dievui priimtina auka (plg. Rom. 15, 16).

Kaip šios vilties išsipildymo laidą ir kelionės maistą, Viešpats saviesiems paliko tikėjimo sakramentą, kuriame žmogaus išauginti gamtos vaisiai yra paverčiami garbinguoju Kūnu ir Krauju, brolių bendruomenės vakariene, iš anksto švenčiama dangaus puota.

Nauja žemė ir naujas dangus

39. Nežinome, kuomet žemė ir žmonija bus atbaigta (plg. Apd. 1, 7); nežinome ir kokiu būdu pasaulis bus perkeistas. Nuodėmės sudarkytas šio pasaulio pavidalas praeina.[28] Tačiau mes esame mokomi, kad Dievas ruošia naują buveinę ir naują žemę, kurioje viešpataus teisingumas (plg. 2 Kor. 5, 2; 2 Petr. 3, 13) ir kurios laimė patenkins ir pralenks visus žmonių širdžių troškimus (plg. 1 Kor. 2, 9; Apr. 21, 4–5). Tuomet mirtis bus nugalėta, o Dievo vaikai bus prikelti Kristuje; kas buvo pasėta silpnybėje ir sugedime, apsirengs negendamumu (plg. 1 Kor. 15, 42 ir 53). Meilė ir jos darbai pasiliks (plg. 1 Kor. 13, 8; 3, 14), o visa kūrinija, kurią Dievas žmogui sukūrė, bus išvaduota iš vergavimo tuštybei (plg. Rom. 8, 19–21).

Tiesa, esame įspėjami, kad žmogui nieko nepadeda, jei ir visą pasaulį laimi, bet praranda save (plg. Lk. 9, 25). Tačiau naujos žemės laukimas turi ne silpninti, o kaip tik pažadinti rūpinimąsi darbuotis šioje žemėje, kur auga tos naujosios žmonių šeimos kūnas, jau dabar, kad ir neaiškiai, galįs atskleisti kai kuriuos naujojo pasaulio bruožus. Aišku, žemiškąją pažangą turime rūpestingai skirti nuo Kristaus karalystės augimo. Tačiau, kadangi

---

[28] Plg. 1 Kor. 7, 31 — šv. Ireniejaus **Adv. Haer.** V, 36, 1: PG 7, 1222.

toji pažanga gali prisidėti prie geresnio žmonių bendruomenės tvarkymo, ji yra labai svarbi Dievo karalystei.[29]

Žmogiškąjį kilnumą, broliškumą ir laisvę, taigi visus gerus prigimties ir mūsų darbo vaisius, kuriuos, Viešpaties Dvasios vedami ir jo liepiami, būsime paskleidę žemėje, paskui vėl atrasime. Tik jie bus apvalyti nuo bet kokios dėmės, šviesūs ir perkeisti, kai Kristus perduos Tėvui „amžiną ir visuotinę karalystę: tiesos ir gyvybės karalystę, šventumo ir malonės karalystę, teisingumo, meilės ir taikos karalystę".[30] Ši karalystė slėpiningu būdu jau yra žemėje; ji pasieks savo tobulybę, kai ateis Viešpats.

IV SKYRIUS

BAŽNYČIOS UŽDAVINYS DABARTINIAME PASAULYJE

Bažnyčios ir pasaulio tarpusavio santykiai

40. Visa, ką pasakėme apie žmogaus asmens vertybę, žmonių bendruomenę, žmogiškosios veiklos prasmę, yra pagrindas Bažnyčios ir pasaulio santykiavimui bei bazė jų abipusiam pokalbiui.[31] Todėl, prileidus, kad jau visa žinoma, ką šis Susirinkimas išdėstė apie Bažnyčios paslaptį, šiame skyriuje tenka pažvelgti į tos Bažnyčios buvimą pasaulyje, su kuriuo ji drauge gyvena ir veikia.

Kilusi iš amžinojo Tėvo meilės,[32] ilgainui Atpirkėjo Kristaus įsteigta, suvienyta Šventojoje Dvasioje (plg. Efez. 1, 3, 5–6, 13–14, 23), Bažnyčia yra skirta išganingam ir galutiniam tikslui, kurį galima pilnai pasiekti tik būsimajame pasaulyje. Tačiau ji gyvuoja jau čia, sutelkta iš

---

29 Plg. Pijaus XI encikl. **Quadragesimo anno,** 207 psl.
30 Kristaus Karaliaus šventės **prefacija.**
31 Plg. Pauliaus VI encikl. **Ecclesiam suam,** 637–659 psl.
32 Plg. Tit. 3, 4: „philanthropia".

žmonių, žemiškosios bendruomenės narių, kurie yra pašaukti dar žmonijos istorijai tebesitęsiant sudaryti Dievo vaikų šeimą, skirtą nuolat augti, iki ateis Viešpats.

Suburta draugėn dangiškoms gėrybėms laimėti ir jomis apipilta, toji šeima yra Kristaus „šiame pasaulyje įsteigta ir sutvarkyta kaip bendruomenė“,[33] aprūpinta „tinkamomis regimos ir visuomeninės vienybės priemonėmis“.[34] Tokiu būdu Bažnyčia, regimas sambūris ir dvasinė bendruomenė,[35] keliauja kartu su visa žmonija ir dalijasi su pasauliu ta pačia žemiškąja dalia. Žmonių bendruomenė turi būti atnaujinta Kristuje ir perkeista į Dievo šeimą. Bažnyčia toje bendruomenėje yra lyg raugas, tartum jos siela.[36]

Kad žemiškoji ir dangiškoji bendruomenė įeina viena į antrą, galima pažinti vien tikėjimu. Dar daugiau, tai lieka paslaptis žmonijos istorijoje, trikdomoje nuodėmės, iki pilnai apsireikš Dievo vaikų garbė. Siekdama savo išganingojo tikslo, Bažnyčia ne tik perteikia žmogui dieviškąjį gyvenimą, bet taip pat savo būdu skleidžia po visą pasaulį to gyvenimo atspindimą šviesą. Ypatingai ji tai daro, nuskaidrindama ir pakeldama žmogaus asmens vertybę, stiprindama žmonių bendruomenės ryšius, duodama daugiau prasmės ir svarbos jų kasdieninei veiklai. Taigi Bažnyčia tiki, kad jos paskiri nariai ir visa bendruomenė gali daug padėti žmonių šeimai ir jos istorijai tapti žmoniškesne.

Be to, Katalikų Bažnyčia mielai ir aukštai vertina, ką kitos krikščioniškosios bažnyčios arba bažnytinės bendruomenės, kartu veikdamos, yra padariusios ir tebedaro šiam uždaviniui atlikti. Drauge ji yra tvirtai įsitikinusi,

---

33 II Vatikano susirinkimas, dogm. konst. **Bažnyčia,** 8 nr.
34 T.p., 9 nr.; plg. 8 nr.
35 T.p., 8 nr.
36 Plg. t.p., 38 nr. drauge su 120 išnaša.

kad labai daug visokiais būdais jai gali padėti paruošti dirvą Evangelijai pasaulis — tiek paskiri žmonės, tiek žmonių bendruomenės, savo talentais ir veikla. Čia pateikiama keletas bendrų dėsnių, kaip reikia vis artimiau bendradarbiauti bei vienas antram padėti tose srityse, kurios savo būdu priklauso ir Bažnyčiai, ir pasauliui.

Pagalba, kurią Bažnyčia stengiasi teikti atskiriems žmonėms

41. Nūdienis žmogus žengia į pilnesnį savo asmenybės išugdymą ir vis didėjantį savo teisių įžvelgimą bei reikalavimą. Kadangi Bažnyčiai yra patikėta skelbti Dievo, galutiniojo žmogaus tikslo, paslaptį, tad ji kartu atskleidžia žmogui jo žmogiškosios būties prasmę, tai yra giliausią tiesą apie jį patį.

Bažnyčia gerai žino, kad vienas Dievas, kuriam ji tarnauja, tėra atsakymas į kilniausius žmogaus širdies troškimus, širdies, kurios niekada pilnai nepasotina joks žemiškas maistas. Ji taip pat žino, kad žmogų nuolat veikia Šventoji Dvasia ir kad jis niekada nebus visiškai abejingas religijos klausimui. Tai patvirtina ne tik praėjusiųjų šimtmečių patirtis, bet ir gausūs mūsų meto pavyzdžiai. Žmogus visuomet, nors ir neaiškiai, norės žinoti savo gyvenimo, savo veiklos ir savo mirties prasmę. Pats Bažnyčios buvimas kreipia jo mintis į šiuos klausimus. Vien Dievas, sutvėręs žmogų kaip savo paveikslą ir atpirkęs iš nuodėmės, gali pilnai tuos klausimus atsakyti Kristaus, žmogumi tapusio savo Sūnaus, apreiškimu. Kas tik seka Kristumi, tobulu žmogumi, ir pats labiau žmoniškėja.

Tuo tikėjimu Bažnyčia gali išlaikyti įsitikinimą apie žmogaus prigimties vertybę nepriklausomą nuo bet kokio nuomonių kaitaliojimosi, pavyzdžiui, nuo perdidelio kūno nuvertinimo arba perdėto jo išaukštinimo. Joks žemiškas įstatymas negali taip tinkamai saugoti žmogaus asmens

vertybės ir laisvės, kaip Kristaus Bažnyčiai patikėtoji Evangelija.

Toji Evangelija skelbia ir skleidžia Dievo vaikų laisvę, atmeta bet kokią vergystę, kuri visada turi savo šaknis nuodėmėje (plg. Rom. 8, 14–17), šventai gerbia sąžinės vertybę ir jos apsisprendimo laisvę, be paliovos ragina vaisingai panaudoti kiekvieną žmogiškąjį talentą Dievo tarnybai ir žmonių gerovei, pagaliau visus paveda savo meilei (plg. Mt. 22, 39).

Tai atitinka pagrindinį krikščioniškosios santvarkos dėsnį. Tas pats Dievas yra Kūrėjas ir Išganytojas, jis yra ir žmonijos, ir išganymo istorijos Viešpats. Tačiau toji dieviškoji tvarka ne tik nepanaikina teisėtos kūrinių, ypač žmogaus, autonomijos, bet dar atstato ir patvirtina jos vertybę.

Bažnyčia sau patikėtąja Evangelija iškelia žmonių teises; ji prisipažįsta ir aukštai vertina mūsų meto dinamizmą, kuriuo tų teisių visur siekiama. Tačiau šis sąjūdis turi gyventi Evangelijos dvasia ir būti saugomas nuo bet kokios rūšies kaidingo nepriklausomumo valdos. Mat, esame gundomi galvoti, kad mūsų asmeninės teisės tik tuomet yra pilnai garantuotos, kai nesame saistomi jokios dieviškojo įstatymo normos. Tačiau, einant šiuo keliu, žmogaus asmens vertybė ne tik neišsaugoma, bet dargi sužlugdoma.

Pagalba, kurią Bažnyčia stengiasi teikti žmonių bendruomenei

42. Žmonijos šeimos vienybę didžiai stiprina ir papildo Kristumi pagrįsta Dievo vaikų šeimos vienybė.[37]

Tiesa, Bažnyčios uždavinys, kurį Kristus jai patikėjo, nepriklauso politinei, ūkinei arba visuomeninei sričiai; jis

---

[37] Plg. II Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Bažnyčia,** 9 nr.

jai paskyrė religinės srities tikslą.[38] Tačiau kaip tik iš šio religinio uždavinio kyla veikla, šviesa ir jėga, kurios gali padėti kurti ir stiprinti žmonių bendruomenę pagal Dievo įstatymą. O kur reikia, žiūrėdama laiko ir vietos aplinkybių, ji ir pati gali, net privalo, organizuoti veiklą, skirtą tarnauti visiems, ypač beturčiams, gailestingumo arba panašiais darbais.

Bažnyčia taip pat pripažįsta, kas yra gera mūsų meto visuomeniniame dinamizme, ypač artėjimą į vienybę, sveiko visuomenėjimo ir pilietinio bei ūkinio solidarumo vyksmą. Juk vieningumo ugdymas yra susijęs su pačiu Bažnyčios uždaviniu, nes ji „Kristuje yra tarsi sakramentas, arba ženklas bei priemonė, glaudžiai jungčiai su Dievu ir visos žmonių giminės vienybei".[39] Tokiu būdu ji pasauliui parodo, kad tikra išorinė visuomenės vienybė plaukia iš protų ir širdžių vienybės, iš to tikėjimo ir meilės, kuriais yra neišardomai pagrįstas jos vieningumas Šventojoje Dvasioje. Juk ta stiprybė, kurią Bažnyčia pajėgia įlieti į dabartinę žmonių bendruomenę, yra šis gyvenimu tapęs tikėjimas ir meilė, o ne koks nors išorinis viešpatavimas, paremtas grynai žmogiškomis priemonėmis.

Be to, savo uždaviniu ir prigimtimi Bažnyčia nėra surišta su kuria nors viena kultūros forma arba politine, ūkine bei visuomenine sistema. Dėl šio savo universalumo ji gali būti glaudžiausias ryšys tarp įvairių žmonių bendruomenių ir tautų, jei tik šios ja pasitiki ir pripažįsta jai

---

38 Plg. Pijaus XII **kalbą istorikams ir archeologams,** 1956 m. kovo 9 d.: AAS 48 (1956), 212 psl.: „Dieviškasis Steigėjas, Jėzus Kristus, nedavė jai jokio įsakymo ir nenustatė jokio tikslo kultūrinėje srityje. Kristaus jai skirtasis tikslas yra grynai religinis... Bažnyčia turi vesti žmones prie Dievo, kad jam besąlygiškai pasišvęstų... Bažnyčia niekuomet negali paleisti iš akių šio griežtai religinio, antgamtinio tikslo. Viso jos veikimo prasmė, iki paskutiniojo teisyno kanono, gali būti tik viena — tiesioginis arba netiesioginis to tikslo siekimas".

39 II Vatikano susirinkimas, dogm. konst. **Bažnyčia,** 1 nr.

tikrą laisvę savo uždaviniui vykdyti. Todėl Bažnyčia ragina savo narius, taip pat ir visus žmones, šia Dievo vaikų šeimos dvasia nugalėti visus tautų bei rasių nesutikimus ir teikti vidinės stiprybės teisėtiems žmonių sambūriams.

Susirinkimas su didžia pagarba žvelgia į viską, kas tik atspindi tiesą, kas yra gera ir teisinga įvairiausiose institucijose, kurias žmonių giminė susikūrė ir nuolatos tebekuria. Be to, jis pareiškia, kad Bažnyčia nori visas tas institucijas remti ir ugdyti, kiek tai nuo jos priklauso ir kiek tai gali būti susieta su jos uždaviniu. Ji nieko karščiau netrokšta, kaip tarnauti visų labui ir laisvai plėsti savo veiklą bet kokioje valstybinėje santvarkoje, kuri pripažįsta pagrindines asmens bei šeimos teises ir bendrosios gerovės reikalavimus.

Pagalba, kurią Bažnyčia stengiasi teikti žmogaus veiklai krikščionių darbu

43. Susirinkimas ragina krikščionis, abiejų bendruomenių piliečius, stengtis ištikimai atlikti savo žemiškąsias pareigas, vadovaujantis Evangelijos dvasia. Nukrypsta nuo tiesos, kurie dėl to, kad čia neturime pastovios buveinės, bet laukiame būsimosios (plg. Žyd. 13, 14), mano galį apleisti savo žemiškąsias pareigas. Jie pamiršta, kad tikėjimas juo labiau juos įpareigoja pagal kiekvieno pašaukimą tas pareigas atlikti (plg. 2 Tes. 3, 6–13; Efez. 4, 28).

Nemažiau klysta, kurie, priešingai, mano galį taip pasinerti į žemiškuosius reikalus, tarsi šie neturėtų visiškai nieko bendra su religiniu gyvenimu, kuris, jų nuomone, reiškia vien dalyvavimą kulto aktuose ir kai kurių dorinių įpareigojimų laikymąsi. Tą plyšį tarp daugelio išpažįstamo tikėjimo ir kasdieninio jų gyvenimo reikia laikyti viena iš stambiausių mūsų meto paklaidų. Su šiuo piktinančiu reiškiniu smarkiai kovojo jau Senojo Testamento pranašai (plg. Iz. 58, 1–12); dar labiau Naujajame Tes-

tamente pats Jėzus Kristus grasė už tai sunkiomis bausmėmis (plg. Mt. 23, 3–33; Mk. 7, 10–13).

Tad tenebūnie klaidingai žiūrima į profesinę bei visuomeninę veiklą ir religinį gyvenimą kaip į priešpriešą vienas antram. Apleisdamas savo laikinojo gyvenimo pareigas, krikščionis apleidžia savo pareigas artimui, netgi pačiam Dievui, ir stato į pavojų savo amžinąjį išganymą. Sekdami Kristumi, kuris darbavosi kaip amatininkas, krikščionys verčiau tesidžiaugia, kad gali imtis bet kurio žemiškojo darbo, sujungdami visą žmogiškąją, šeimyninę, profesinę, mokslo ir technikos veiklą į gyvybinį derinį su religinėmis vertybėmis. Kur šios yra svarbiausias kelrodis, ten visa darniai vyksta Dievo garbei.

Pasaulietiniai uždaviniai ir darbai iš tikrųjų, nors ne išimtinai, yra pasauliečių veiklos laukas. Pavieniui ar bendruomeniškai veikdami kaip pasaulio piliečiai, jie ne tik laikysis kiekvienai sričiai savų dėsnių, bet taip pat stengsis tapti tikrais tų sričių žinovais. Jie noromis tebendradarbiaus su žmonėmis, kurie siekia tų pačių tikslų. Žinodami tikėjimo reikalavimus ir šarvuoti jo jėga, kur reikia nedvejodami jie planuos ir gyvendins naujus užsimojimus. Jų gerai suformuotos sąžinės uždavinys — įrašyti Dievo įstatymą į žemiškosios bendruomenės gyvenimą.

Pasauliečiai lauks šviesos ir dvasinės stiprybės iš kunigų. Tačiau jie tenegalvoja, kad jų ganytojai yra visuomet taip patyrę, jog, iškilus bet kokiam, net ir painiam, klausimui, galėtų tuojau pat pateikti konkretų sprendimą arba kad jie yra tam skirti. Verčiau patys pasauliečiai, apšviesti krikšioniškosios išminties ir pagarbiai klausydami mokančios Bažnyčios balso,[40] tesiima sau tenkančios atsakomybės.

---

[40] Plg. Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra,** 456–457 psl. ir 407, 410–411 psl.

Dažnai pačios krikščioniškosios gyvenimo pažiūros tam tikrose aplinkybėse kreips padaryti bet kurį vieną aiškų sprendimą. Tačiau kiti tikintieji su nemažesniu nuoširdumu, kaip gana dažnai visai pagrįstai atsitinka, spręs apie tą patį dalyką kitaip. Ir vienų, ir kitų sprendimą, net prieš jų norą, daugelis veikiai susieja su Evangelija. Visi teatsimena, kad tokiais atvejais niekam nevalia išimtinai tik sau savintis Bažnyčios autoriteto. Visuomet tesistengia nuoširdžiu pokalbiu vieni kitiems atnešti šviesos, išlaikydami tarpusavio meilę ir pirmoje eilėje žiūrėdami bendrosios gerovės.

Kadangi pasauliečiai aktyviai dalyvauja visame Bažnyčios gyvenime, tai jie privalo ne vien stengtis pripildyti pasaulį krikščioniškosios dvasios; jie taip pat yra pašaukti visur, santykiuose su žmonėmis, būti Kristaus liudininkais.

Vyskupai, kuriems yra pavesta vadovauti Dievo Bažnyčiai, taip teskelbs Kristaus mokslą drauge su savo kunigais, kad visas žemiškasis tikinčiųjų veikimas būtų apšviestas Evangelijos šviesos. Be to, visi ganytojai teatsimena, kad savo kasdienine elgsena ir rūpesčiu[41] jie rodo pasauliui Bažnyčios veidą, iš kurio žmonės sprendžia apie krikščionybės jėgą ir tiesą. Savo gyvenimu ir žodžiu, drauge su vienuoliais ir tikinčiaisiais, teparodo, kad Bažnyčia jau pačiu savo buvimu ir visomis savo turimomis dovanomis yra neišsemiamas šaltinis tų dorybių, kurių dabartiniam pasauliui labiausiai reikia. Kruopščiai teapsirūpina žiniomis, kad galėtų prisidėti prie pokalbio su pasauliu ir su bet kokio įsitikinimo žmonėmis. O svarbiausia, teįsideda į širdį šio Susiriskimo žodžius: „Šiandien žmonija vis daugiau suauga į pilietinę, ūkinę ir visuomeninę vienumą. Todėl kunigai juo labiau turi stengtis sutartiniu rūpesčiu ir veikimu, vyskupų ir Šventojo Tėvo

---

[41] Plg. II Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Bažnyčia,** 28 nr.

vadovaujami, šalinti bet kokį skaldymąsi, kad visa žmonių giminė būtų sujungta Dievo šeimos vienybe".[42]

Tiesa, Bažnyčia Šventosios Dvasios veikimu tebėra ištikima savo Viešpaties sužieduotinė ir niekuomet nesiliovė būti pasaulyje išganymo ženklu. Tačiau ji aiškiai žino, kad tarp jos narių,[43] ir kunigų, ir pasauliečių, per daugelį šimtmečių yra buvę Dievo Dvasiai neištikimų. Ir dabartiniu metu Bažnyčia mato, kaip toli yra vienas nuo kito jos skelbiamas mokslas ir Evangelijos nešėjų žmogiškasis silpnumas. Kaip apie tuos trūkumus istorija bespręstų, mes privalome juos matyti ir energingai su jais kovoti, kad nekenktų Evangelijos skleidimui. Bažnyčia taip pat žino, kiek ji, plėtodama savo santykius su pasauliu, turi bręsti, nuolat mokydamasi iš šimtmečių patirties. Šventosios Dvasios vedama, Motina Bažnyčia nesiliauja raginusi savo vaikų „apsivalyti ir atsinaujinti, kad jos veide ryškiau suspindėtų Kristaus ženklas".[44]

Pagalba, kurią Bažnyčia gauna iš dabartinio pasaulio

44. Pasauliui svarbu pripažinti Bažnyčią kaip visuomeninę istorijos realybę ir įtakingą veiksnį. Bet ir pačiai Bažnyčiai aišku, kiek daug ji pati yra gavusi iš žmonijos istorijos ir vystymosi.

Praėjusiųjų šimtmečių patirtis, mokslų pažanga, įvairiose kultūros formose glūdinčios vertybės, aiškiau apreiškiančios paties žmogaus prigimtį bei nutiesiančios naujus kelius į tiesą, yra naudingos Bažnyčiai. Juk nuo pat savo istorijos pradžios Bažnyčia išmoko perduoti Kristaus mokslą įvairių tautų sąvokomis ir kalbomis; be to, ji stengėsi tą mokslą nušviesti filosofų išmintimi. Mat, ji

---

42 T.p., 28 nr.
43 Plg. šv. Ambraziejaus **De virginitate**, 8, 48: PL 16, 292.
44 II Vatikano susirinkimas, dogm. konst. **Bažnyčia**, 15 nr.

siekė, kad Evangelija, kiek tai įmanoma, būtų pritaikyta ir visų supratimui, ir šviesuomenės reikalavimams. Skelbti apreikštąjį žodį prisiderinimo keliu turi būti nuolatinis kiekvienos evangelizacijos dėsnis. Tai įgalina kiekvieną tautą išreikšti Kristaus skelbiamą mokslą savo būdu ir ugdo gyvą apykaitą tarp Bažnyčios ir įvairių kultūrų.[45]

Tai apykaitai didinti, ypač mūsų metu, kai viskas taip greitai kinta ir galvosena taip labai įvairuoja, Bažnyčiai itin reikia pagalbos. Jai ypatingai reikia pagalbos tų, kurie, gyvendami pasaulyje, ar jie būtų tikintieji ar netikintieji, yra įvairių institucijų bei sričių žinovai ir supranta giliausią jų mintį. Visi tikintieji, ypač ganytojai ir teologai, Šventosios Dvasios padedami, turi įvairius musų meto balsus išgirsti, pažinti bei aiškinti ir, vadovaudamiesi Dievo žodžio šviesa, apie juos spręsti, kad apreikštoji tiesa galėtų būti vis ryškiau matoma, geriau suprantama ir tinkamiau parodoma.

Bažnyčią, kuriai yra būdinga regima visuomeninė santvarka, jos vienybės Kristuje ženklas, gali praturtinti ir iš tikrųjų praturtina visuomeninio žmonių gyvenimo vystymasis. Ne dėl to, kad Kristaus duotajai Bažnyčios santvarkai ko nors trūktų, bet kad anas visuomeninis žmonių gyvenimo vystymasis leidžia tą jos santvarką giliau įžvelgti, geriau išreikšti ir sėkmingiau pritaikyti mūsų metui. Su dėkingumu Bažnyčia mato gaunanti iš visokiausių sluoksnių bei padėties žmonių įvairios pagalbos, nemažiau naudingos jos bendruomenei, kaip ir paskiriems jos vaikams. Juk, pagal Dievo planą, kas tik kelia žmonių bendruomenėje šeimos, kultūros, ūkinio ir visuomeninio gyvenimo, vidinės ir tarptautinės politiko lygį, tas taip pat nemažai padeda ir bažnytinei bendruomenei, kiek ji priklauso nuo išorinių dalykų. Bažnyčia net prisipažįsta

[45] Plg. t.p., 13 nr.

daug laimėjusi ir galinti laimėti iš pačios savo priešininkų ir persekiotojų opozicijos.[46]

Kristus — alfa ir omega

45. Padėdama pasauliui ir pati daug iš jo gaudama, Bažnyčia siekia vieno tikslo — kad ateitų Dievo karalystė ir būtų atliktas žmonių giminės išganymas. Visas tas gėris, kurį Dievo tauta, keliaudama šioje žemėje, gali žmonių šeimai atnešti, kyla iš to, kad Bažnyčiai skirta būti „visuotiniu išganymo sakramentu",[47] kuriuo yra apreiškiama ir drauge vykdoma Dievo meilės žmogui paslaptis.

Dievo Žodis, kuriuo visa yra padaryta, tapo kūnu, kad, būdamas tobulas žmogus, visus išgelbėtų ir visa savyje apimtų. Viešpats yra žmonijos istorijos tikslas, istorijos ir civilizacijos troškimų židinys, žmonių giminės centras, visų širdžių džiaugsmas ir jų ilgesio išsipildymas.[48] Jį Tėvas prikėlė iš mirties, išaukštino ir pasodino savo dešinėje, paskirdamas gyvųjų ir mirusiųjų teisėju. Jo Dvasios gaivinami ir jungiami, mes keliaujame į žmonių istorijos atbaigtį, kuri pilnai atitinka jo meilės planą: „atnaujinti Kristuje visa, kas yra danguje ir kas žemėje" (Efez. 1, 10).

Pats Viešpats sako: „Štai aš veikiai ateinu, ir su manim yra mano užmokestis atsilyginti kiekvienam pagal jo darbus. Aš esu Alfa ir Omega, pirmasis ir paskučiausias, pradžia ir galas" (Apr. 22, 12–13).

---

[46] Plg. šv. Justino **Dial.** 110: PG 6; 729; Otto leid., 1897, 391–393 psl.: „... tačiau juo labiau mus persekioja, juo gausėja Jėzaus vardo dėka pamaldžių tikinčiųjų" — Tertulijono **Apol.**, 50, 13: Corpus Christ., ser. lat. 1, 171 psl.: „Kada tik mus kertate, tampame gausesni: krikščionių kraujas yra sėkla!" — II Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Bažnyčia,** 9 nr.

[47] II Vatikano susirinkimas, dogm. konst. **Bažnyčia,** 48 nr.

[48] Plg. Pauliaus VI **kalbą,** 1965 m. vasario 3 d.: **L'Osservatore Romano,** 1965 m. vasario 4 d.

II DALIS

KAI KURIOS OPESNĖS PROBLEMOS

Įžanga

46. Susirinkimas išdėstė, koks vertingas yra žmogaus asmuo ir kokį uždavinį žmogus yra pašauktas atlikti visame pasaulyje, tiek pavieniui, tiek bendruomeniškai. Dabar, vadovaudamasis Evangelijos šviesa ir žmonių patirtimi, jis kreipia visų dėmesį į kai kuriuos opesnius mūsų meto reikalus, giliai paliečiančius žmoniją.

Tarp daugelio dalykų, kurie nūdien kelia visų susirūpinimą, tenka išskaičiuoti šiuos: vedybas ir šeimą, kultūrą, ūkinį–visuomeninį ir politinį gyvenimą, tautų šeimos solidarumą ir taiką. Teišryškina kiekvieną jų Kristaus skelbtieji dėsniai bei iš jo plaukianti šviesa. Tesivadovauja jais krikščionys ir tešviečia jie visiems žmonėms, ieškantiems tokių gausių ir painių problemų sprendimo.

I SKYRIUS

VEDYBŲ IR ŠEIMOS VERTĖ

Vedybos ir šeima dabartiniame pasaulyje

47. Paskiro asmens ir žmonių apskritai bei krikščionių bendrijos gerovė yra glaudžiai susijusi su vedybų ir šeimos gyvenimo klestėjimu. Todėl krikščionys iš širdies džiaugiasi drauge su kitais, kurie šeimą aukštai vertina, kad šiandien žmonės vis labiau įvairiais būdais padeda atsiskleisti to meilės židinio gyvenimui ir tuo lengvina susituokusiesiems bei tėvams atlikti savo kilnųjį uždavinį. Laukdami iš šių pastangų dar gražesnių vaisių, visi besidžiaugiantieji jomis stengiasi jas remti.

Tačiau vedybos ir šeima ne visur žiba vienodu spindesiu, nes jas aptemdo daugpatystė, skyrybų maras, vadinama laisvoji meilė ir kiti iškrypimai. Be to, vedusiųjų meilę per dažnai teršia savimeilė, malonumų vaikymasis ir neleistini veiksmai, nukreipti prieš gimdymą. Mūsų meto ūkinės sąlygos, visuomeninės ir psichologinės įtakos bei pilietiniai reikalavimai taip pat įneša į šeimas nemažų sukrėtimų. Pagaliau kai kuriose pasaulio dalyse kelia rūpesčio problemos, susijusios su žmonių skaičiaus augimu.

Visa tai baimina sąžinę. Tačiau čia drauge sušvinta vedybų ir šeimos institucijos galinga jėga. Gilūs moderniosios visuomenės pakitimai, sukeldami daug painiavų, drauge labai dažnai vienu ar kitu būdu atskleidžia tikrąjį tos institucijos pobūdį.

Aiškiau nušviesdamas kai kuriuos Bažnyčios mokslo dėsnius, šis Susirinkimas nori parodyti kelią ir įkvėpti drąsos tiems krikščionims bei nekrikščionims, kurie stengiasi saugoti ir skleisti įgimtą vedybinio luomo kilnumą bei jo didžią, šventą vertę.

Vedybų ir šeimos šventumas

48. Kūrėjo leista ir savais įstatymais aprūpinta glaudi susituokusiųjų gyvenimo ir meilės draugystė kyla iš vedybų sutarties, tai yra iš neatšaukiamo asmens sutikimo. Taip iš žmogiško veiksmo, kuriuo besituokiantieji atiduoda save vienas antram ir vienas antrą priima, Dievo patvarkymu ir visuomenės akyse kyla pastovus ryšys. Dėl vedusiųjų, jų vaikų ir visuomenės gerovės ši šventa jungtis jau nebepriklauso nuo žmogaus valios. Pats Dievas yra įkūręs vedybas su įvairiomis jų gėrybėmis ir tikslais.[49] Jie

---

[49] Plg. šv. Augustino **De bono coniugali:** PL 40, 375–376 ir 394 – šv. Tomo **Summa Theol.**, Suppl., q. 49, a. 3, ad 1 — **Decretum pro Armenis:** Denz. 702 (1327) — Pijaus XI encikl. **Casti Connubii**, 543–555 psl.; Denz. 2227–2238 (3703–3714).

visi yra labai svarbūs žmonių giminės išlikimui, paskirų šeimos narių išugdymui bei amžinajam jų likimui ir pačios šeimos bei visos žmonijos orumui, pastovumui, taikai ir klestėjimui.

Savo prigimtimi vedybos ir jų meilė yra skirtos gimdyti ir auklėti vaikams, kurie tampa tarsi jas atbaigiančiu vainiku. Vyras ir žmona po vedybų sutarties „yra jau nebe du, o vienas kūnas" (Mt. 19, 6), glaudžiu savo asmenų bei veiklos sujungimu draugėn vienas antram padeda ir tarnauja; kartu jie išgyvena to susijungimo reikšmę ir kasdien vis labiau suartėja. Kaip abipusė dviejų asmenų dovana ir vaikų gėris, ši glaudi jungtis reikalauja pilno vedusiųjų ištikimumo vienas antram ir kartu jų vienybės nesuardomumo.[50]

Viešpats Kristus gausiai palaimino šią daugiapusę meilę, kilusią iš dieviškosios meilės versmės ir paimtą pavyzdžiu jo vienybei su Bažnyčia. Kaip kitados Dievas bendravo su savo tauta meilės bei ištikimybės sandora,[51] taip dabar žmonių Išganytojas ir Bažnyčios Sužieduotinis[52] ateina į vedusiųjų krikščionių gyvenimą moterystės sakramentu. Atėjęs pasilieka, kad susituokusieji abipusiu pasiaukojimu ir amžina ištikimybe vienas antrą mylėtų, kaip jis mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją pats save (plg. Efez. 5, 25).

Tikra vedybinė meilė yra įjungiama į dieviškąją meilę. Ją valdo ir turtina Kristaus atperkamoji galia ir išganomoji Bažnyčios veikla, sėkmingai artindama vedusiuosius prie Dievo, teikdama pagalbos bei tvirtybės aukš-

---

50 Plg. Pijaus XI encikl. **Casti Connubii,** 546–547 psl.; Denz. 2231 (3706).

51 Plg. Oz. 2; Jer. 3, 6–13; Ezek. 16 ir 23; Iz. 54.

52 Plg. Mt. 9, 15; Mk. 2, 19–20; Lk. 5, 34–35; Jn. 3, 29; plg. taip pat 2 Kor. 11, 2; Efez. 5, 27; Apr. 19, 7–8; 21, 2 ir 9.

tosioms tėvo ir motinos pareigoms atlikti.[53] Todėl vedusieji krikščionys ypatingu sakramentu yra stiprinami ir tarsi konsekruojami kilniesiems savo luomo uždaviniams vykdyti.[54] To sakramento galia atlikdami savo vedybines ir šeimos pareigas, perimti Kristaus dvasios, kuri pripildo visą jų gyvenimą tikėjimo, vilties ir meilės, vedusieji pasiekia vis didesnio savo pačių tobulumo bei vienas antro pašventimo ir kartu bendromis jėgomis vis tobuliau garbina Dievą.

Kai tėvai vadovauja pavyzdžiu ir bendra šeimos malda, jų vaikai bei visi kiti šeimos nariai lengviau ras kelią į žmoniškumą, išganymą ir šventumą. Vedusieji, kuriems yra skirtos kilniosios tėvo ir motinos pareigos, uoliai auklės savo vaikus, ypač religiškai, nes auklėjimas pirmoje eilėje yra tėvų uždavinys.

Būdami gyvi šeimos nariai, vaikai savo būdu padeda tėvams siekti šventumo. Už gera, ką iš tėvų patyrė, jie atsilygins dėkingumu, meile ir pasitikėjimu; jie išties tėvams gelbstinčią vaikų ranką, patekus į vargą arba slegiant senatvei. Tebus visų gerbiama našlystė, didžiadvasiškai prisiimta kaip vedybinio pašaukimo tęsinys (plg. 1 Tim. 5, 3). Šeimos dosniai dalysis dvasiniais turtais su kitomis šeimomis.

Kadangi krikščioniškoji šeima kyla iš vedybų, kuriose atsispindi meilės sutartis tarp Kristaus ir Bažnyčios ir per kurias į tą meilės sutartį įsijungiama (plg. Efez. 5, 32), ji visiems apreikš gyvą Atpirkėjo buvimą pasaulyje ir tikrąją Bažnyčios prigimtį. Tai ji atliks vedusiųjų meile, dosniu vaisingumu, vienybe ir ištikimybe bei gražiu visų savo narių bendradarbiavimu.

---

[53] Plg. II Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Bažnyčia,** 11, 35, 41 nr.

[54] Plg. Pijaus XI encikl. **Casti Connubii,** 583 psl.

Vedusiųjų meilė

49. Daug kur Šventajame Rašte Dievo žodis ragina sužieduotinius susižiedavimo laikotarpį apsupti ir taurinti skaisčia meile, o vedusiuosius vedybų gyvenimą nedalomu prisirišimu.[55] Daugelis ir mūsų meto žmonių aukštai vertina tikrąją vyro ir žmonos meilę, įvairiopai pareiškiamą, laikantis gerbtinų vietos ir laiko papročių.

Ši meilė yra giliai žmogiška, nes riša vieną asmenį su kitu jų valios galia. Ji apima viso asmens gėrį ir todėl pajėgia sukilninti ją pareiškiančius kūno ir dvasios veiksmus, padarydama juos garbinga vedybinės draugystės dalimi ir būdingu jos ženklu. Viešpats teikėsi šią žmogiškąją meilę skaidrinti, tobulinti ir kelti ypatinga savo malonės bei dieviškos savo meilės dovana. Tokia meilė, suliejanti draugėn žmogišką ir dievišką elementą, veda vyrą ir žmoną į laisvą savęs dovanojimą vienas antram, pareiškiamą giliu vidiniu prisirišimu ir išorės veiksmais. Ji pripildo visą vedusiųjų gyvenimą;[56] būdama dosni ir veikli, ji vis tobulėja ir didėja. Tad ji toli prašoka vien erotinį potraukį, kuris, savanaudiškai tenkinamas, greïtai ir skurdžiai išblunka.

Ši meilė yra ypatingu būdu pareiškiama ir tobulinama vedybiniu aktu. Todėl veiksmai, kuriais vedusiųjų pora intymiai ir tauriai susijungia, yra garbingi ir vertingi. Žmogaus deramu būdu atlikti, jie išreiškia ir ugdo abipusį savęs dovanojimą, kuriuo vedusieji vienas antrą džiaugsmingai ir dėkingai praturtina.

Užantspauduota vieno antram duotu pažadu, o svarbiausia patvirtinta Kristaus sakramentu, ta meilė pasilieka nesuardomai ištikima fiziškai ir dvasiškai, pasise-

---

[55] Plg. 1 Moz. 2, 22–24; Pat. 5, 18–20; 31, 10–31; Tob. 8, 4–8; Giesm. 1, 1–3; 2, 16; 4, 16—5, 1; 7, 8–11; 1 Kor. 7, 3–6; Efez. 5, 25–33.

[56] Plg. Pijaus XI encikl. **Casti Connubii**, 547 ir 548 psl.; Denz. 2232 (3707).

kimuose ir nepasisekimuose, ir niekuomet nesileidžia į svetimavimą arba skyrybas. Viešpaties patvirtintas moterystės vienumas ypatingai paaiškėja iš lygios vyro ir moters asmens vertės, pripažintos abipuse ir pilna meile. Norint pastoviai atlikti krikščioniškojo moterystės pašaukimo pareigas, reikia aukšto doringumo. Todėl vedusieji, malonės sutvirtinti šventam gyvenimui, melsdami Dievą pagalbos, kruopščiai ugdys savyje ištvermę, didžiadvasiškumą ir aukos dvasią.

Tikra vedybinė meilė bus aukščiau vertinama ir sudarys apie save sveiką nuomonę žmonėse, jei krikščioniškosios poros pasižymės ištikimybe, sugyvenimo darna bei rūpestingu savo vaikų auklėjimu, o taip pat jei prisidės prie reikiamo kultūrinio, psichologinio ir visuomeninio vedybų ir šeimos gyvenimo atnaujinimo. Jaunuoliai jau savo šeimos židinyje turi būti tinkamai ir laiku supažindinami su vedybinės meilės kilnumu, jos paskirtimi bei pasireiškimu. Tokiu būdu, išauklėti skaisčiai gyventi, jie bus pasiruošę, atėjus metui, iš taurių sužieduotuvių žengti į vedybas.

Moterystės vaisingumas

50. Moterystė ir vedybinė meilė savo prigimtimi yra skirtos kurti ir auklėti šeimos prieaugliui. Vaikai iš tikrųjų yra brangiausia vedybų dovana, labiausiai praturtinanti tėvus. Pats Dievas pasakė, jog „negera žmogui būti vienam" (1 Moz. 2, 18) ir „pradžioje... padarė juos, kaip vyrą ir moterį" (Mt. 19, 4). Norėdamas žmones padaryti ypatingais savo kūrybos darbo dalininkais, Dievas palaimino vyrą ir moterį sakydamas: „Veiskitės ir dauginkitės" (1 Moz. 1, 28). Todėl, nenuvertinant kitų moterystės tikslų, tikrosios vedybinės meilės ir viso iš jos plaukiančio šeiminio gyvenimo prasmė yra didžiadvasiškas susituokusiųjų nusiteikimas bendradarbiauti su mylinčiu Kūrėju

ir Atpirkėju, kuris per juos nuolat didina ir turtina savo šeimą.

Vedusieji žino, kad, vykdydami gyvybės perdavimo ir auklėjimo pareigas, tą ypatingąjį savo uždavinį, jie yra dieviškosios Kūrėjomeilės bendradarbiai ir tarsi išreiškėjai. Todėl jie atliks šias savo pareigas žmogaus ir krikščionio atsakingumu. Pagarbiai klusnūs Dievui, bendrai pasitardami, bendromis pastangomis jie padarys teisingą sprendimą, siekdami tiek savo, tiek jau gimusių arba dar būsimų vaikų gerovės, atsižvelgdami į medžiagines ir dvasines savo padėties bei laiko aplinkybes, žiūrėdami savo šeimos, tautos ir pačios Bažnyčios labo. Galutinai šį sprendimą Dievo akivaizdoje privalo padaryti patys vedusieji.

Tačiau vedusieji krikščionys teatsimena, kad čia negali elgtis savo nuožiūra. Jie visuomet turi vadovautis sąžine, derintina su pačiu Dievo įstatymu, ir klausyti mokančios Bažnyčios, kuri tą įstatymą autoritetingai aiškina, sekdama Evangelijos šviesa. Tas Dievo įstatymas atskleidžia visą vedybinės meilės reikšmingumą, ją saugo ir ragina siekti žmogiško tobulumo. Taip, pasitikėdami Dievo apvaizda ir ugdydami savyje aukos dvasią (plg. 1 Kor. 7, 5), vedusieji krikščionys garbina Kūrėją ir siekia Kristuje tobulybės, kai didžiadvasišku, žmogišku ir krikščionišku atsakingumu imasi gyvybės perdavimo pareigos. Iš šitaip atliekančių sau Dievo pavestą uždavinį susituokusiųjų porų ypatingai minėtinos tos, kurios išmintingu bendru nutarimu didžiadvasiškai ryžtasi tinkamai išauginti net ir didesnę šeimą.[57]

Vedybos nėra įsteigtos tik vaikų gimdymui. Pati dviejų asmenų neišardomos sutarties prigimtis ir vaikų garovė reikalauja, kad tarp vedusiųjų deramai reikštųsi, augtų ir bręstų abipusė meilė. Todėl, jei ir nesti dažnai taip

---

[57] Plg. Pijaus XII kalbą **Tra le visite,** 1958 m. sausio 20 d.: AAS 50 (1958), 91 psl.

trokštamų vaikų, moterystė pasilieka bendras, viskuo besidalijąs, gyvenimas ir nepraranda nei vertybės, nei neišardomumo.

Vedybinė meilė ir pagarba žmogaus gyvybei

51. Susirinkimas žino, kad kai kurios moderniojo gyvenimo sąlygos dažnai kliudo vedusiesiems darniai tvarkyti savo gyvenimą ir kad jie galį patekti į tokias aplinkybes, kuriose, bent laikinai, jų šeimai neįmanoma didėti. Tokiu atveju nėra lengva ištikimai palaikyti meilę ir pilnai dalytis gyvenimu. O kur vedybinio gyvenimo intymumas nutrūksta, neretai gali nukentėti ištikimybė ir prieauglis, nes tuomet atsiduria pavojuje jau turimų vaikų auklėjimas ir drąsa laukti naujų.

Kai kurie žmonės drįsta siūlyti negarbingas šių klausimų sprendimus, nebijodami net naikinti gyvybės. Tačiau Bažnyčia primena, kad tarp Dievo įstatymų, tvarkančių gyvybės perdavimą ir saugojančių tikrąją vedybinę meilę, negali būti priešybės.

Dievas, gyvasties Viešpats, yra žmonėms skyręs kilnią gyvybės išlaikymo pareigą, kuri turi būti atliekama žmogaus vertu būdu. Todėl gyvybė nuo pat prasidėjimo turi būti kuo rūpestingiausiai saugoma; abortas ir kūdikio žudymas yra pasibaisėtini nusikaltimai. Žmogaus lytinė sąranga ir jo dauginimosi galios nuostabiai prašoka esamąsias žemesniuose gyvybės laipsniuose. Todėl patiems vedybinės meilės veiksmams, kai jie atliekami tikrąja žmogaus vertybę atitinkančiu būdu, priklauso didi pagarba.

Kur liečiamas ryšys tarp vedybinės meilės ir atsakingo gyvybės perteikimo, veiksmo dorumas priklauso ne vien nuo intencijos grynumo ir motyvų kilnumo. Jis turi būti nustatytas objektyviais kriterijais, pagrįstais asmens ir jo veikimo prigimtimi, išsaugojančiais visą abipusio savęs dovanojimo ir žmogaus gyvybės perdavimo prasmę,

jaustą į tikrąją meilę. O tai neįmanoma be nuoširdaus vedybinio skaistumo dorybės ugdymo. Remdamiesi šiais principais, prieaugliui reguliuoti Bažnyčios vaikai negali naudoti tų būdų, kuriuos Bažnyčios vyresnybė, aiškindama Dievo įstatymą, smerkia.[58]

Težino visi, kad žmogaus gyvybė ir pareiga ją perduoti rišasi ne vien su šiuo pasauliu ir negali būti matuojama ir vertinama tik jo matu. Tai visada yra susiję su amžinąja žmogaus paskirtimi.

Visų rūpinimasis vedybų ir šeimos gerove

52. Šeima yra tartum pilnesnio žmoniškumo mokykla. Tačiau kad galėtų pasiekti savo gyvenimo ir paskirties pilnatvę, jai reikia šiltos vedusiųjų dvasios draugystės, bendro jų sutarimo ir uolaus bendradarbiavimo auklėjant vaikus. Vaikų auklėjimui daug reiškia aktyvus tėvo prisidėjimas. Bet taip pat turi būti užtikrinta, ypač mažesniems vaikams, ir motinos priežiūra namuose, nenuvertinant teisėto moters reiškimosi visuomenėje.

Vaikai tebūnie taip auklėjami, kad užaugę galėtų atsakingai įžvelgti savo pašaukimą, neišskiriant religinio, ir pasirinkti gyvenimo būdą. Tuomet, suėję moterystėn, jie įstengs sukurti savo šeimą ir sudaryti jai doriškai, visuomeniškai bei ekonomiškai palankias sąlygas. Tėvų arba globėjų pareiga yra padėti jauniesiems kurti šeimą išmintingu patarimu, kurį jaunieji noromis privalo išklau-

---

[58] Plg. Pijaus XI encikl. **Casti Cannubii,** 559–561 psl.; Denz. 2239–2241 (3716–3718) — Pijaus XII kalbą **Italijos Akušerių Sąjungos suvažiavime,** 1951 m. spalio 29 d.,: AAS 43 (1951), 835–854 psl. — Pauliaus VI kalbą **kardinolams,** 1964 m. birželio 23 d.: AAS 56 (1964), 581–589 psl. Kai kurie klausimai reikalauja tolimesnio ir nuodugnesnio svarstymo. Jie, Šventajam Tėvui liepiant, buvo pavesti komisijai, studijuojančiai gyventojų plėtimosi, šeimos ir gimimų prloblemas. Jai savo uždavinį atlikus, popiežius galės tarti savo galutinį žodį. Kol tęsiasi šitokia Bažnyčios mokymo padėtis, šventasis Susirinkimas neketina tais klausimais teikti konkrečių sprendimų.

syti. Tačiau tėvai turi vengti tiesioginio arba netiesioginio spaudimo, verčiančio iš viso tuoktis arba rinktis tą, o ne kitą asmenį.

Šeima, kurioje įvairios kartos susitinka ir padeda viena kitai įsigyti gilesnės išminties bei derinti asmens teises su kitais bendruomeninio gyvenimo reikalavimais, yra visuomenės pagrindai. Todėl visi, kurie turi įtakos visuomenėje arba įvairiose jos grupėse bei sluoksniuose, privalo kruopščiai darbuotis vedybų ir šeimos lygiui pakelti. Pasaulietinės valdžios atstovai telaiko savo šventa pareiga pripažinti, saugoti ir ugdyti tikrąją vedybų ir šeimos prigimtį, rūpintis viešąja dora bei namų židinio gerove. Tėvams turi būti garantuota teisė turėti vaikų ir juos auklėti šeimos prieglobstyje. Palankiais įstatymais ir įvairiopa išradinga veikla tebūnie apsaugoti ir deramai pagelbimi taip pat ir tie vaikai, kuriems, deja, trūksta to didžio turto — šeimos.

Tinkamai panaudodami laiką (plg. Efez. 5, 16; Kol. 4, 5) ir skirdami amžinąjį turinį nuo besikeičiančių formų, krikščionys kruopščiai teugdo vedybų ir šeimos gerovę savo gyvenimo pavyzdžiu ir bendra veikla su geros valios žmonėmis. Taip nugalėdami kliūtis, jie parūpins šeimoms tai, kas joms naujaisiais laikais yra reikalinga ir naudinga. Šiam tikslui daug padės krikščioniškoji tikinčiųjų nuovoka, tinkamai išugdyta žmonių sąžinė ir teologų išmintis bei patirtis.

Mokslų, ypač biologijos, medicinos, sociologijos ir psichologijos žinovai daug gali patarnauti vedybų bei šeimos gerovei ir sąžinės ramybei, stengdamiesi bendromis studijomis ryškiau nušviesti įvairias sąlygas, padedančias leistinu būdu tvarkyti gimimus.

Kunigų pareiga yra, tinkamai susipažinus su šeimos klausimais, įvairiomis pastoracijos priemonėmis, Dievo žodžio skelbimu, liturgija ir kitokia dvasine parama gai-

vinti susituokusiųjų vedybinį ir šeiminį gyvenimą, kuriam jie yra pašaukti, užjaučiamai ir kantriai padėti varge ir stiprinti meilę, kad augtų tikrai šviesios šeimos.

Įvairios organizacijos, ypač šeimų sąjūdžiai, savo telkiamomis žiniomis bei veikimu tesistengia ugdyti jaunuomenę ir susituokusiuosius, ypač jaunavedžius bei ruošti juos šeimos, visuomenės ir apaštalavimo gyvenimui.

Pagaliau pačius vedusiuosius, sukurtus atspindėti gyvajam Dievui ir šviesti tikrąja asmens verte, teriša vieną su antru lygi meilė, minties darna ir abipusis šventumas.[59] Taip jie paseks savo gyvenimo pagrindu Kristumi (plg. Rom. 5, 15 ir 18; 6, 5–11; Gal. 2, 20). Taip savo pašaukimo džiaugsmais ir aukomis bei savo ištikima meile vedusieji liudys tą meilės paslaptį, kurią Viešpats atskleidė pasauliui savo mirtimi ir prisikėlimu (plg. Efez. 5, 25–27).

II SKYRIUS

KULTŪROS PAŽANGA

Įžanga

53. Žmogaus asmeniui būdinga, kad tik kultūra, tai yra savo prigimties turtų ir vertybių vystymu, jis pasiekia tikrą ir pilną žmoniškumą. Todėl žmogaus gyvenime visur yra glaudžiausias ryšys tarp gamtos ir kultūros.

Bendrąja prasme „kultūros" žodis reiškia visa, kuo žmogus ugdo ir tobulina įvairiopas savo dvasios ir kūno galias; tai visos pastangos pažinimu ir darbu pajungti sau pasaulį; tai visa ta doros ir institucijų pažanga, kuri daro žmoniškesnį visuomeninį šeimos ir pilietinės bendruomenės gyvenimą. Pagaliau „kultūra" tai tie kūriniai, kuriais laiko būvyje žmogus išreiškia, perduoda ir išlaiko didžius

---

[59] Plg. **Sacramentarium Gregorianum: PL 78, 262.**

savo dvasios pergyvenimus ir troškimus, kad tarnautų daugelio, net visos žmonių giminės, pažangai.

Iš to seka, kad žmogaus kultūrai yra būtinas istorinis ir visuomeninis bruožas ir kad „kultūros“ žodis dažnai įgauna sociologinę ir etnologinę prasmę. Šia prasme kalbama apie daugelį kultūrų. Mat, iš įvairaus būdo naudotis daiktais, dirbti ir išreikšti save, garbinti dievybę ir kurti papročius, leisti įstatymus ir steigti teisines institucijas, kurti mokslą bei techniką ir ugdyti grožį kyla skirtingi visuomeniniai gyvenimo stiliai, skirtingos gyvenimo gėrybių tvarkymo formos. Taip iš perduodamų papročių kyla kiekvienai žmonių bendruomenei savas paveldėjimas. Tuo būdu taip pat susidaro tam tikra istorinė aplinka, į kurią yra įstatomas kiekvienos tautos, kiekvieno meto žmogus, ir iš kurios jis semiasi gėrybes tolimesniam savo — asmens bei piliečio — kultūros plėtojimui.

1. poskyris

Kultūros padėtis dabartiniame pasaulyje

Naujos gyvenimo formos

54. Visuomeniniu ir kultūriniu požiūriu moderniojo žmogaus gyvenimo sąlygos yra taip labai pakitusios, kad galima kalbėti apie naują žmonių istorijos amžių.[60] Tad yra atsivėrę nauji keliai kultūrai tobulinti ir skleisti. Juos paruošė nepaprastas gamtos, humanistinių ir visuomenės mokslų išaugimas, technikos pažanga ir vis tobulesnės bei geriau organizuotos susižinojimo priemonės.

Šiandieninei kultūrai yra būdingos šios žymės: mokslai, vadinami tiksliaisiais, aukščiausiai išplėtoja kritišką

---

[60] Plg. šios konstitucijos **įžanginę apžvalgą**, 4 tt. nr.

galvojimą; naujesniosios psichologinės studijos geriau išaiškina žmogaus veikimą; istoriniai tyrinėjimai stipriai kreipia žvilgsnį į dalykų kitimą ir evoliuciją; vis daugiau vienodėja papročiai ir elgsena; pramonės bei miestų augimas ir kitos priežastys, vedančios į kolektyvų gyvenimą, kuria naujas kultūros formas — masių kultūrą, iš kur gimsta nauji būdai galvoti, veikti ir praleisti laisvalaikį. Tuo pačiu metu padidėjusi apykaita tarp skirtingų tautų ir visuomenės grupių visiems plačiau atveria įvairių kultūrų turtus. Taip palengva kyla visuotinesnė kultūros forma, kuri juo daugiau pasilaiko kiekvienos kultūros savumus, juo labiau ugdo ir išreiškia žmonių giminės vienybę.

Žmogus — kultūros kūrėjas

55. Kiekvienoje žmonių grupėje ir tautoje kaskart gausėja vyrų ir moterų, kurie įsisąmonina, jog jie patys yra savo bendruomenės kultūros pavidalintojai ir kūrėjai. Vis labiau ir labiau visame pasaulyje auga savarankiškumo ir drauge atsakomybės pajutimas, nepaprastai svarbus dvasiniam ir doriniam žmonijos brendimui. Tai labiau paaiškėja, jei žvelgiame į žmonijos vienijimąsi ir mums uždėtą pareigą kurti geresnį pasaulį, pagrįstą tiesa ir teisingumu. Tada regime gimstant naują humanizmą, kuriame žmogus pirmoje eilėje yra apibrėžiamas jo atsakomybe prieš savo brolius ir istoriją.

Problemos ir uždaviniai

56. Nenuostabu, kad, taip susiklosčius sąlygoms, jaučiąs savo atsakomybę už kultūros pažangą žmogus tikisi ko aukštesnio, bet drauge ir baimingai žvelgia į daugelį priešybių, kurias turi suderinti.

Ką daryti, kad didėjąs kultūrų bendravimas, kuris turėtų užmegzti tikrai vaisingą pokalbį tarp įvairių gru-

pių ir tautų, nedrumstų visuomeninio gyvenimo, negriautų protėvių išminties ir nestatytų į pavojų kiekvienai tautai savito pobūdžio?

Kaip ugdyti naujos kultūros dinamizmą ir skleidimąsi, kad nežūtų ištikimybė paveldėtoms tradicijoms? Tai ypač opus klausimas, derinant kultūrą, kuri kyla iš nepaprastos mokslo ir technikos pažangos, su kultūra, kurią turtina įvairios tradicinės klasikų studijos.

Kaip tokia didele ir vis didėjančia sparta išsiskiriančias paskiras mokslo šakas sujungti į būtinai reikalingą sintezę ir išsaugoti žmonėse gilesnio mąstymo ir stebėjimo galią, kuri veda juos į išmintį?

Ką daryti, kad visiems žmonėms būtų prieinamos kultūrinės pasaulio vertybės, kai tuo pačiu metu šviesuolių kultūra darosi vis aukštesnė ir sudėtingesnė?

Kaip pagaliau pripažinti teisėtu kultūros reikalaujamą savarankiškumą, kad nebūtų prieita prie grynai žemiško, net pačiai religijai priešingo humanizmo?

Visų tų priešybių supama, kultūra šiandien privalo būti taip ugdoma, kad darniai plėtotų visą asmenį ir padėtų žmonėms atlikti uždavinius, kuriems visi, ypač krikščionys, broliškai susijungę į vieną žmonijos šeimą, yra pašaukti.

2. poskyris

Kai kurie tinkamo kultūros ugdymo dėsniai

Tikėjimas ir kultūra

57. Į dangaus karaliją keliaują krikščionys privalo ieškoti ir pamėgti nežemiškus dalykus (plg. Kol. 3, 1–2). Tačiau tai ne tik nemažina, bet dar padidina jų įpareigojimą darbuotis drauge su visais žmonėmis žmoniškesnio

pasaulio kūrimui. Iš tikrųjų krikščioniškojo tikėjimo paslaptis jiems teikia puikios paskatos ir pagalbos tam uždaviniui dar su didesniu pasišventimu vykdyti, o ypač pilnai įžvelgti prasmę to darbo, kuriuo siekiama, kad kultūra užimtų savo tikrai svarbią vietą pilnutiniame žmogaus pašaukime.

Savo rankomis arba technikos priemonėmis dirbdamas žemę, kad neštų vaisių ir taptų verta buveine visai žmonijos šeimai, ir drauge sąmoningai įsijungdamas į visuomenės grupių gyvenimą, žmogus vykdo laikų pradžioje apreikštą Dievo planą. Tas planas yra pajungti sau žemę (plg. 1 Moz. 1, 28) ir tobulinti kūriniją. Jį vykdydamas, žmogus drauge pats ugdosi ir laikosi didžiojo Kristaus įsakymo — pasišvęsti brolių tarnybai.

Be to, gilindamasis į įvairių filosofijos, istorijos, matematikos bei gamtos mokslus ir plėtodamas meną, jis gali labiausiai padėti žmonių šeimai tobuliau pažinti tiesą, gėrį ir grožį bei spręsti apie visuotines vertybes. Taip žmonija gali būti pilniau apšviesta tos nuostabios išminties, kuri nuo amžių buvo pas Dievą, visa drauge tvarkydama, žaisdama ant žemės skritulio ir kuri buvo pamėgusi žmonių vaikus (plg. Pat. 8, 30–31).

Tuo pačiu labiau atpalaiduota nuo vergavimo daiktams, žmogaus dvasia gali laisviau garbinti Kūrėją bei juo žavėtis. Dar daugiau, malonės veikimo ji yra paruošiama pažinti Dievo Žodį, kuris tapo žmogumi, kad visa išganytų ir atnaujintų, bet kuris jau ir anksčiau „buvo pasaulyje“, kaip „tikroji šviesa, kuri apšviečia kiekvieną žmogų“ (Jn. 1, 9–10).[61]

Žinoma, šiandieninė tiksliųjų mokslų ir technikos pažanga gali ugdyti tam tikrą fenomenalizmą ir agnosti-

---

[61] Plg. šv. Ireniejaus **Adv. Haer.** III, 11, 8: Sagnard, **Sources Chr.**, 200 psl.; plg. t.p., 16, 6: 290–292 psl.; 21, 10–22: 370–372 psl.; 22, 3: 378 psl. ir kt.

cizmą, jeigu jų vartojamas tyrinėjimo metodas, kuriuo negalima pasiekti pačios dalykų esmės, klaidingai laikomas aukščiausia norma kiekvienai tiesai rasti. Net yra pavojaus, kad, perdaug pasitikėdamas moderniaisiais atradimais, žmogus gali manyti pats sau pakankąs ir jau nebeieškoti aukštesnių dalykų.

Tačiau šios nelaimingos pasekmės nebūtinai kyla iš šiandieninės kultūros ir neturi mūsų sugundyti nepripažinti teigiamų jos vertybių. Tarp tų vertybių išskaičiuotina: dėmesys mokslams ir griežta ištikimybė tiesai moksliniuose tyrinėjimuose; būtinybė dirbti išvien su kitais, susiskirsčius į grupes; tarptautinio solidarumo pajutimas; vis gyviau specialistų jaučiamas atsakingumas padėti žmonėms ir net juos globoti; ryžtas kurti geresnes gyvenimo sąlygas visiems, ypač kuriems neleidžiama patiems to siekti, arba kurie kultūriškai skursta. Visa tai pajėgia savo būdu ruošti žmones Evangelijai priimti; tą paruošimą gali dieviškąja meile gaivinti tasai, kuris atėjo išgelbėti pasaulio.

Daugeriopas ryšys tarp Kristaus džiugiosios naujienos ir kultūros

58. Tarp išganymo skelbimo ir žmogaus kultūros esama daugeriopo ryšio. Juk apsireiškęs savo tautai Dievas, prieš pilnai atsiskleisdamas įsikūnijusiame Sūnuje, kalbėjo įvairių amžių kultūrai atitinkamu būdu.

Panašiai Bažnyčia, amžių būvyje įvairių aplinkybių supama, panaudojo įvairių kultūrų laimėjimus, stengdamasi skelbti ir aiškinti Kristaus mokslą visoms tautoms, jį nagrinėti ir geriau suprasti bei tinkamiau jį išreikšti liturgija ir daugiaformės tikinčiųjų bendruomenės gyvenimu.

Tačiau tuo pačiu metu, nors siųsta visiems visų amžių bei kraštų žmonėms, Bažnyčia nėra išimtinai ir neatskiriamai susieta su jokia rase ar tauta, jokiu ypatingu

gyvenimo būdu, jokiais senais ar naujais papročiais. Laikydamasi savo tradicijos ir drauge įsisąmoninusi savo visuotinę misiją, ji gali užmegzti ryšį su skirtingomis kultūros formomis ir tuo praturtinti save pačią ir įvairias kultūras.

Džiugioji Kristaus naujiena be paliovos atnaujina puolusio žmogaus gyvenimą bei kultūrą, kovoja su klaidomis bei blogybėmis, kurios kyla iš nesiliaujančios suvedžioti nuodėmės, ir jas šalina. Ji nuolatos skaidrina ir kelia tautų dorą. Savo aukštybių turtais ji tarsi iš vidaus vaisina, stiprina, atbaigia ir atnaujina Kristuje (plg. Efez. 1, 10) gražiuosius kiekvienos tautos ir epochos savumus. Taip Bažnyčia, vykdydama savo uždavinį,[62] tuo pačiu yra akstinas ir pagalba žmogui bei visuomenei kultūrėti, o savo visokeriopa, net ir liturgine, veikla ugdo žmoguje vidinę laisvę.

Įvairios gairės kultūros darnai siekti

59. Remdamasi tuo, kas pasakyta, Bažnyčia visiems primena, kad kultūra turi būti siejama su pilnutiniu asmens išugdymu ir bendruomenės bei visos žmonių giminės gerove. Todėl ugdantis reikia lavinti gebėjimą stebėti, suprasti, įžvelgti tiesą ir pačiam spręsti bei brandinti religinę, dorinę ir visuomeninę nuovoką.

Kultūra kyla tiesiog iš protaujančios ir visuomeninės žmogaus prigimties. Todėl jai yra be paliovos reikalinga derama vystymosi laisvė ir teisėtas gebėjimas savarankiškai veikti pagal savo pačios reikalavimus. Tad pagrįstai ji gerbtina ir savo būdu neliečiama, žinoma, jeigu nepažeidžia asmens ir visos bendruomenės arba jos dalies teisių, kurias apima bendroji gerovė.

---

[62] Plg. Pijaus XI žodžius kun. M. D. Roland-Gosselinui: „Niekuomet nevalia pamesti iš akių fakto, kad Bažnyčios tikslas yra Evangelijos skelbimas, o ne kultūros skleidimas. Jei ji skleidžia kultūrą, tai daro skelbdama Evangeliją" (**Semaines sociales de France**, Versailles, 1936, 461–462 psl.).

Primindamas tai, ko mokė I Vatikano susirinkimas, šventasis Sinodas pareiškia, jog „yra du pažinimo keliai", kuriuos reikia skirti: tikėjimo ir proto. Jis taip pat pareiškia, kad Bažnyčia nedraudžia „žmogaus meno ir mokslo kultūrai savo srityje vadovautis savais dėsniais ir metodais". Todėl, „pripažindama šią pagrįstą laisvę", ji skelbia teisėtą kultūros, ypač mokslų, autonomiją.[63]

Visa tai drauge reikalauja, kad žmogus, laikydamasis dorinės tvarkos ir žiūrėdamas bendrosios gerovės, galėtų laisvai ieškoti tiesos, reikšti ir skleisti savo nuomonę, plėtoti bet kurį savo sugebėjimą ir pagaliau būti teisingai informuojamas apie viešuosius įvykius.[64]

Pasaulietinės valdžios atstovų pareiga yra ne nustatinėti kokia turi būti žmonių kultūra, bet stengtis sudaryti geresnes sąlygas ir teikti paramą visų, net krašte esančių tautinių mažumų, kultūriniam gyvenimui kelti.[65] Todėl ypatingai svarbu žiūrėti, kad kultūra nebūtų nukreipta nuo savo tikslo ir verčiama tarnauti politinėms arba ekonominėms jėgoms.

3. poskyris

Kai kurie svarbesni kultūriniai krikščionių uždaviniai

Visiems pripažintina ir įgyvendintina kultūros vertybių teisė

60. Nūdien yra atsivėrusi galimybė daugelį žmonių išvaduoti iš skurdaus tamsumo. Todėl labiausiai atitinkąs

---

[63] I Vatikano susirinkimas, dogm. konst. **de fide cath.**, IV sk.: Denz. 1795, 1799 (3015, 3019). Plg. Pijaus XI encikl. **Quadragesimo anno**, 190 psl.

[64] Plg. Jono XXIII encikl. **Pacem in terris**, 260 psl.

[65] Plg. t.p., 283 psl. — Pijaus XII **kalėdinę radijo kalbą**, 1941: AAS 34 (1942), 16–17 psl.

mūsų meto reikalavimus uždavinys, ypač krikščionims, yra uoliai darbuotis, kad ir ūkinėje, ir politinėje srityje, tiek paskiruose kraštuose, tiek tarptautinėje plotmėje, būtų priimti principiniai nutarimai, kuriais visur pripažįstama ir įgyvendinama visų asmeninės ir visuomeninės kultūros teisė. Ta asmens vertybei derama teisė turi būti pripažinta kiekvienam, kokia bebūtų jo rasė, lytis, tautybė, religija arba visuomeninė padėtis. Tad visiems turi būti parūpinta pakankamai kultūrinių gėrybių, ypač tų, kurios sudaro vadinamąją elementarią kultūrą, kad išnyktų neraštingumas ir negalėjimas laisvai veikti, kliudąs tikrai žmogišku būdu prisidėti prie bendrosios gerovės.

Privalu rūpintis, kad turintiems reikiamų gabumų būtų prieinamos aukštesnės studijos. Taip pat siektina, kad, kiek tai įmanoma, visuomenėje jiems tektų pareigos, vietos ir darbai, atitinką jų sumanumą bei įsigytą patirtį.[66] Taip kiekvienas žmogus ir visos visuomeninės bet kurios tautos grupės galės pasiekti pilną kultūrinio gyvenimo išsivystymą, atitinkantį savuosius gabumus ir tradicijas.

Be to, reikia atsidėjus stengtis, kad visi įsisąmonintų tiek savo kultūrines teises, tiek pareigą kultūrėti patiems ir padėti kitiems. Juk kartais įsigali tokios gyvenimo ir darbo sąlygos, kurios trukdo kultūrines žmonių pastangas ir slopina juose kultūros troškimą. Tai ypač pasakytina apie kaimų ir miestų darbininkus. Jiems turėtų būti sudarytos tokios darbo sąlygos, kad nekliudytų, o padėtų kultūrėti. Moterys jau darbuojasi beveik visose gyvenimo srityse; tačiau dera, kad jos galėtų pilnai užimti savo vietą pagal jų prigimties savumus. Visi turi pripažinti bei remti būdingą ir būtiną moterų dalyvavimą kultūriniame gyvenime.

---

[66] Plg. Jono XXIII encikl. **Pacem in terris,** 260 psl.

61. Šiandien sunkiau negu praeityje sujungti įvairias mokslo ir kūrybos šakas į sintezę. Didėja kultūrą sudarančiųjų elementų kiekis ir įvairumas, o tuo pačiu metu mažėja paskirų žmonių galia juos apžvelgti ir suvesti vienumon. Taip rečiau ir rečiau yra sutinkamas „universalaus žmogaus" tipas. Tačiau kiekvienas tebėra įpareigotas išsaugoti savyje pilnutinio asmens idealą, kuriame šviečia proto, valios, sąžinės ir broliškumo vertybės. Visos tos vertybės yra pagrįstos Dievu Kūrėju ir įstabiai nuskaidrintos bei sukilnintos Kristuje.

Tarsi motina ir maitintoja, to moko žmogų visų pirma šeima. Joje vaikai, supami meilės, lengviau pažįsta teisingą tikrovės santvarką, o išbandytos kultūros formos tarsi nesąmoningai įsispaudžia augančioje jaunuomenėje.

Prie to auklėjimo prisideda visuomenė savo teikiamomis galimybėmis visuotinei kultūrai skleisti. Pirmoje eilėje suminėtinos gausiai paplitusios knygos ir naujos kultūrinio bei bendruomeninio susižinojimo priemonės. Mat, beveik visur palaipsniui yra sutrumpėjęs darbo laikas, o daugumas žmonių turi vis daugiau progų kultūrėti. Laisvalaikis turėtų būti tinkamai panaudojamas poilsiui ir dvasios bei kūno jėgoms stiprinti. Tam tikslui tarnauja: mėgiami užsiėmimai ir švietimasis; kelionės į kitus kraštus (turizmas), plečiančios akiratį ir praturtinančios žmones vienas kito pažinimu; kūno kultūra ir sporto varžybos, padedančios net ir bendruomenėje išlaikyti dvasios pusiausvyrą ir užsimegzti ryšiams tarp skirtingos padėties, tautybės arba rasės žmonių. Tad krikščionys teprisideda prie būdingo mūsų laikams kolektyvinės kultūros reiškimosi ir veiklos, kad ji būtų pripildyta žmogiškosios bei krikščioniškosios dvasios.

Tačiau visa tai nepajėgia žmogaus vesti į pilnutinį kultūrėjimą, jei tuo pačiu metu nestatoma sau prieš akis

giliaprasmio klausimo apie kultūros ir mokslo reikšmę asmeniui.

Kultūros ir krikščionybės darna

62. Nors Bažnyčia daug yra prisidėjusi prie kultūros pažangos, patirtis rodo, kad dėl atsitiktinių priežasčių kartais esti sunku suderinti kultūrą su krikščionybe.

Tie sunkumai nebūtinai pakenkia tikėjimo gyvenimui. Priešingai, jie gali vesti į tikslesnį ir geresnį tikėjimo supratimą. Juk modernieji gamtos mokslų, istorijos ir filosofijos tyrinėjimai bei atradimai iškelia naujus klausimus, kurie rišasi su gyvenimu ir reikalauja iš pačių teologų naujo gvildenimo. Be to, teologai, išlaikant teologiniams mokslams savus metodus ir reikalavimus, yra skatinami visuomet ieškoti geresnių būdų perduoti tikėjimo doktrinai savo meto žmonėms. Mat, tikėjimo lobis, arba tiesos, yra vienas dalykas, o jų perteikimo būdas — kitas, kad tik būtų ta pati prasmė ir tas pats turinys.[67] Pastoracijoje tebūnie reikiamai pripažįstami ir panaudojami ne tik teologiniai principai, bet ir pasaulietinių mokslų, ypač psichologijos ir sociologijos, atradimai, ir kad tikintieji būtų vedami į grynesnį ir pilnesnį tikėjimo gyvenimą.

Savo būdu Bažnyčios gyvenimui daug reiškia literatūra ir menas. Juk jie siekia atskleisti žmogaus prigimties savumus, jo problemas bei jo patirtį, stengiantis pažinti bei tobulinti save ir pasaulį; jie siekia surasti žmogaus vietą istorijoje ir visatoje, pavaizduoti žmonių vargus ir džiaugsmus, jų reikalus bei pajėgumą ir nušviesti laimingesnį jų rytojų. Taip literatūra ir menas geba kelti žmonių gyvenimą, vis kitaip pasireiškiantį įvairiais laikais įvairiuose kraštuose.

---

[67] Plg. Jono XXIII **kalbą** Susirinkimui prasidedant, 1962 m. spalio 11 d.: AAS 54 (1962), 792 psl.

Tad reikia visa daryti, kad menininkai jaustų, jog Bažnyčia jų veiklą vertina, ir kad, naudodamiesi laisve, jie lengviau užmegztų ryšius su tikinčiųjų bendruomene. Tepripažįsta Bažnyčia taip pat naujas mūsų amžininkų priimtas meno formas, atspindinčias įvairių tautų ir šalių pobūdį. O į šventoves naujieji meno kūriniai tebūnie priimami, kai derama, liturgijos reikalavimus atitinkančia, savo išraiška jie kelia mintį į Dievą.[68]

Šiuo būdu geriau išryškinamas Dievas, o skelbiamoji Evangelija darosi žmonėms suprantamesnė ir atrodo tarsi suaugusi su jų pačių gyvenimo sąlygomis.

Tikintieji tepalaiko glaudžiausią ryšį su savo meto žmonėmis ir tesistengia tobulai pažinti kultūroje pasireiškiančią jų galvoseną bei jauseną. Naujųjų mokslų bei teorijų teikiamas žinias ir naujausius atradimus tejungia su krikščioniškąja dora ir krikščionių tikėjimo tiesomis, kad jų religinis įsisąmoninimas ir dvasinis gyvenimas žengtų lygia sparta su moksliniu pažinimu ir su kasdien tobulėjančia technika. Taip jie pajėgs visa vertinti ir aiškinti tikrai krikščioniška dvasia.

Dėstantieji teologiją seminarijose ir universitetuose tesistengia bendradarbiauti su kitų mokslų žinovais, jungdami draugėn savo pastangas bei pasitardami su jais. Savo teologiniuose tyrinėjimuose tesistengia ir toliau gilintis į apreikštąją tiesą, bet drauge teneatitrūksta nuo gyvenamojo meto, kad galėtų padėti įvairių sričių žinovams geriau pažinti tikėjimą.

Šitoks bendradarbiavimas labai daug padės paruošti dvasininkus. Jie įstengs tinkamiau pateikti mūsų meto žmonėms Bažnyčios mokslą apie Dievą, žmogų ir pasaulį,

---

[68] Plg. II Vatikano susirinkimo konst. **Šventoji liturgija,** 123 nr. — Pauliaus VI kalbą Romos menininkams, 1964 m. gegužės 7 d.: AAS 56 (1964), 439–442 psl.

o žmonės mieliau priims jų žodį.[69] Dar daugiau, pageidautina, kad ir daugelis pasauliečių gautų pakankamą teologinį išsilavinimą, o nemaža jų dalis net ir pilnai teologijos studijoms atsidėtų bei prisidėtų prie pačios teologijos pagilinimo. Kad pajėgtų šį uždavinį atlikti, tebūnie pripažinta laisvė visiems — tiek dvasininkams tiek pasauliečiams — tyrinėti, galvoti ir nuolankiai, bet drąsiai pareikšti savo nuomonę apie tuos dalykus, kurie priklauso jų tyrinėjimų sričiai.[70]

III SKYRIUS

ŪKINIS–VISUOMENINIS GYVENIMAS

Kai kurie ūkinio gyvenimo bruožai

63. Ūkiniame–visuomeniniame gyvenime taip pat turi būti gerbiama ir keliama asmens vertybė, jo pilnutinė paskirtis ir visos bendruomenės gerovė. Juk žmogus yra viso ūkinio–visuomeninio gyvenimo kūrėjas, centras ir tikslas.

Šiandieniniam ūkiui, kaip ir kitoms visuomeninio gyvenimo sritims, būdinga žymė yra didėjąs gamtos pajungimas žmogui, gausėją ir glaudėją ryšiai bei tarpusavio priklausomybė tarp piliečių, jų grupių ir tautų, o taip pat dažnesnis politinės galios įsikišimas. Be to, ištobulėjusi gamybos technika ir gaminių bei patarnavimų apykaita yra padariusi ūkį tinkamu įrankiu geresniam padidėjusių žmonijos reikmių tenkinimui.

Tačiau netrūksta pagrindo baimintis. Atrodo, kad nemaža žmonių, ypač ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse,

---

69 Plg. II Vatikano susirinkimo dekr. **Kunigų paruošimas** ir **Krikščioniškasis auklėjimas.**

70 Plg. II Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Bažnyčia, 37 nr.**

yra tarsi ūkio valdomi: kone visą jų asmeninį ir visuomeninį gyvenimą yra perėmusi savotiška ūkinė dvasia. Tai pastebima ir tuose kraštuose, kur ūkį linkstama tvarkyti kolektyviai, ir kituose.

Jei tik būtų protingai bei žmoniškai tvarkomas ir derinamas, išsivystęs ūkinis mūsų meto gyvenimas galėtų sušvelninti visuomeninę nelygybę. Tačiau labai dažnai jis kaip tik veda į tos nelygybės paaštrėjimą arba kai kur net į silpnųjų padėties blogėjimą ir panieką beturčiams.

Kada nesuskaitomos minios dar neturi būtiniausių dalykų, kai kurie, net mažiau išsivysčiusiuose kraštuose, gyvena ištaigingai ir eikvoja gėrybes. Prabanga ir skurdas stovi greta. Nedaugeliui yra duota didžiausia pasirinkimo laisvė; tuo tarpu daugybė neturi veik jokios galimybės veikti savo iniciatyva ir apsiprendimu, o dažnai net yra įstatyti į asmenį žeminančias gyvenimo ir darbo sąlygas.

Panašūs ekonominės ir visuomeninės pusiausvyros trūkumai krinta į akis tarp žemės ūkio, pramonės ir patarnavimų, ir net tarp įvairių to paties krašto sričių. Tarp ūkiškai labiau išsivysčiusių ir kitų šalių vis didėja priešybė, galinti pastatyti į pavojų net pasaulio taiką.

Tas nelygybes mūsų meto žmonės vis sąmoningiau jaučia. Mat, jie yra tvirtai įsitikinę, jog didesnis technikos ir ūkio pajėgumas, kurį dabartinis pasaulis yra pasiekęs, gali ir turi šią nelaimingą būklę pataisyti. Tačiau tam reikia daug ūkinio-visuomeninio gyvenimo reformų ir visų galvosenos bei laikysenos pakitimo.

Bažnyčia, vadovaudamasi Evangelijos šviesa, amžių būvyje išvystė asmeniniam, visuomeniniam bei tarptautiniam gyvenimui sveiko proto reikalaujamus teisingumo ir atodairos principus ir ypač paskutiniaisiais laikais iškėlė juos aikštėn. Žiūrėdamas dabartinio meto aplinky-

bių, šventasis Susirinkimas nori tuos principus patvirtinti ir nutiesti kai kurias gaires, pirmoje eilėje turėdamas prieš akis ūkinės pažangos reikalavimus.[71]

1. poskyris

Ūkinė pažanga

Ūkinės pažangos tarnavimas žmogui

64. Didėjant žmonių skaičiui ir žmonijos potroškiams, šiandien daugiau negu praeityje, ir pagrįstai, siekiama plėsti žemės ūkio bei pramonės produktų gamybą ir tobulinti patarnavimus. Todėl reikia puoselėti technikos pažangą, naujinimo dvasią, uolų įmonių steigimą ir didinimą, gamybos metodų pritaikymą ir kruopščias visų produkcijoje dalyvaujančiųjų pastangas; trumpai, visa, kas tokiai pažangai tarnauja.

Tačiau pagrindinis tos gamybos tikslas nėra vien produktų gausėjimas, pelnas arba iškilimas virš kitų, o tarnavimas žmogui — pilnutiniam žmogui, derama tvarka atsižvelgiant į jo medžiagines reikmes ir protinio, dorinio, dvasinio bei religinio gyvenimo reikalavimus. Ji turi tarnauti kiekvienam žmogui ir kiekvienai žmonių grupei, nežiūrint kokiai rasei ar kuriai pasaulio šaliai jie priklausytų. Taigi ūkinė veikla, laikydamasi savų metodų ir dėsnių, turi būti įrėminta į dorinę santvarką,[72] kad atitiktų Dievo planą žmogui (plg. Mt. 16, 26; Lk. 16, 1–31; Kol. 3, 17).

---

[71] Plg. Pijaus XII **radijo kalbą**, 1952 m. kovo 23 d.: AAS (1952), 273 psl. — Jono XXIII kalbą **Italijos Krikščionių Darbininkų Sąjungos (ACLI) nariams**, 1959 m. gegužės 1 d.: AAS 51 (1959), 358 psl.

[72] Plg. Pijaus XI encikl. **Quadragesimo anno**, 190 tt. psl. — Pijaus XII **kalbą**, 1952 m. kovo 23 d.: AAS 44 (1952), 276 tt. psl. — Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra**, 450 psl. — II Vatikano susirinkimo dekr. **Visuomeninio susižinojimo priemonės**, 6 nr.

65. Ūkinė pažanga privalo būti žmogaus kontroliuojama. Ji neturi būti palikta vien nedaugelio asmenų arba grupių, turinčių per didelę ekonominę galią, nei vien politinės bendruomenės arbai kai kurių galingų kraštų nuožiūrai. Priešingai, kiekvieno jos pažangos lygio kontroliavime turi aktyviai dalyvauti kuo daugiausia žmonių, o tarptautinių santykių plotmėje — visos tautos. Taip pat savaiminga atskirų žmonių bei laisvai susidariusių grupių veikla turi būti subendrinama ir tinkamai bei nuosekliai suderinama su viešųjų autoritetų pastangomis.

Pažanga nepaliktina vien tarsi mechaniškai paskirų žmonių ūkinės veiklos eigai arba vien pasaulietinės valdžios galiai. Todėl klysta tos teorijos, kurios blogai suprastos laisvės vardu priešinasi reikalingoms reformoms; klysta ir tos, kurios pagrindines atskirų asmenų bei grupių teises pajungia kolektyviai gamybos organizacijai.[73]

Pagaliau piliečiai tenepamiršta, jog jie turi teisę ir pareigą pagal išgales prisidėti prie tikrosios savo bendruomenės pažangos. Tą teisę ir pareigą jiems turi pripažinti ir pasaulietiniai autoritetai. Ypač ūkiškai mažiau išsivysčiusiuose kraštuose, kuriuose degamai reikia panaudoti visas jėgas bei gėrybes, dideliam pavojui išstato bendrąją gerovę tas, kas nepanaudoja savo turimųjų. Tas pat pasakytina ir apie tuos, kurie atima iš savo bendruomenės jai reikalingus medžiaginius arba dvasinius išteklius. Tačiau visados reikia palikti asmeniui teisė keltis kitur gyventi.

---

[73] Plg. Leono XIII encikl. **Libertas**, 1888 m. birželio 20 d.: ASS 20 (1887–1888), 597 tt. psl. — Pijaus XI encikl. **Quadragesimo anno**, 191 tt. psl.; encikl. **Divini Redemptoris**: AAS 29 (1937), 65 tt. psl. — Pijaus XII **kalėdinę kalbą**, 1941: AAS 34 (1942), 10 tt. psl. — Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra**, 401–464 psl.

66. Teisingumas ir atodaira reikalauja uoliai stengtis kuo greičiausiai pašalinti esamą ir dažnai augančią baisią ūkinę nelygybę, pažeidžiančią atskirus asmenis ir visuomenę. Tačiau tai darytina, išsaugant asmenų teises ir kiekvienai tautai savo pobūdį. Taip pat daugelyje sričių žemės ūkio produktų gaminimas ir pardavimas yra susijęs su ypatingomis kliūtimis. Tad žemdirbiams turi būti padedama pasigaminti daugiau produktų ir rasti jiems rinką, įvesti reikalingus patobulinimus ir pakeitimus, gauti teisingą atlyginimą, kad, kaip dažnai atsitinka, neliktų žemesnės klasės piliečiais. O patys žemdirbiai, ypač jaunesnieji, uoliai tesiekia tobulinti savo profesines žinias; to nedarant, negali būti žemės ūkio pažangos.[74]

Besivystantį ūkį neišvengiamai lydi migracija. Teisingumas ir atodaira reikalauja taip ją tvarkyti, kad būtų apsaugotas nuo netikrumo ir nepastovumo paskirų žmonių ir jų šeimų gyvenimas. Todėl, kai darbininkai, kilę iš kitos šalies arba kitos krašto srities, prisideda prie tautos arba krašto ūkinės pažangos, turi būti stropiai vengiama juos betkaip nuvertinti žemesniu atlyginimu arba prastesnėmis darbo sąlygomis.

Be to, visi, ypač įvairūs vyresnieji, turi į juos žiūrėti ne kaip į paprastus gamybos įrankius, o kaip į asmenis. Jie privalo padėti jiems atsigabenti savo šeimą ir gauti tinkamą butą bei įsijungti į priėmusios šalies ar provincijos visuomeninį gyvenimą. Tačiau, kiek galima, jiems turi būti kuriamos darbo galimybės gimtajame krašte.

Ūkio srityse, kurios šiandien keičiasi, kaip naujos pramoninės bendruomenės formos, kuriose, pavyzdžiui, didėja automatizacija, turi būti stengiamasi parūpinti kiek-

---

[74] Apie žemės ūkio problemas plg. ypač Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra**, 431 tt. psl.

vienam pakankamai atitinkamo darbo ir galimybės įsigyti reikalingų techninių ir profesinių žinių; reikia užtikrinti žmogui deramą pragyvenimą, ypač tiems, kurie dėl ligos arba amžiaus patenka į sunkesnę padėtį.

2. poskyris

Kai kurie dėsniai visam ūkiniam — visuomeniniam gyvenimui tvarkyti

Darbas, jo sąlygos, laisvalaikis

67. Žmogaus darbas, kuriuo yra gaminamos bei pristatomos gėrybės ir teikiami ūkiniai patarnavimai, prašoka kitus ekonominio gyvenimo elementus, kurie savo pobūdžiu yra tik įrankiai.

Šis darbas, ar būtų atliekamas sau, ar už atlyginimą kitam, betarpiškai kyla iš asmens, kuris gamtos daiktus tarsi pažymi savo antspaudu ir pajungia savo valiai. Darbu žmogus paprastai pelno sau ir saviesiems pragyvenimą, susyja su savo broliais ir jiems tarnauja; darbu jis gali pareikšti tikrą savo meilę ir prisidėti prie Dievo kūrinijos tobulinimo. Dar daugiau, tikime, kad Dievui paaukotu darbu žmogus įsijungia į patį Jėzaus Kristaus atpirkimo darbą. Ypatingai aukštai iškėlė darbo vertę Kristus, plušėdamas savo rankomis Nazarete.

Iš čia kyla kiekvienam pareiga dirbti ir taip pat teisė turėti darbą. O visuomenė, iš savo pusės, žiūrėdama esamų aplinkybių, turi savo nariams padėti pakankamai darbo rasti. Pagaliau, atsižvelgiant į kiekvieno pareigas ir produktyvumą, o taip pat į įmonės būklę ir bendrąją gerovę, už darbą turi būti taip atlyginama, kad žmogus pa-

jėgtų deramai plėtoti savo ir savųjų medžiaginį, visuomeninį, kultūrinį ir dvasinį gyvenimą.[75]

Kadangi ūkinė veikla dažniausiai atliekama jungtiniu žmonių darbu, neteisinga ir nežmoniška ją taip pavidalinti ir tvarkyti, kad bet kuriam darbininkui neštų žalos. Tačiau labai dažnai atsitinka, net mūsų dienomis, kad dirbantieji vienaip ar kitaip padaromi savo darbo vergais. Tai jokiu būdu nepateisina vadinamieji ūkiniai dėsniai.

Visas našaus darbo vyksmas yra derintinas su asmens reikmėmis ir su jo gyvenimo būdu. Pirmoje eilėje reikia kreipti dėmesį į jo šeimos gyvenimą, ypač turint reikalo su motinomis ir visuomet atsižvelgti į lytį ir į amžių. Be to, dirbantiesiems turi būti teikiama galimybė pačiu darbo atlikimu vystyti savo talentus ir asmenybę. Tam darbui sąžiningai pašvęsdami savo laiką ir jėgas, visi taip pat tegu turi pakankamai poilsio ir laisvalaikio puoselėti šeiminiam, kultūriniam, visuomeniniam ir religiniam gyvenimui. Dar daugiau, jie turėtų netgi gauti progų laisvai išvystyti savo jėgoms ir gabumams, kuriuos gal būt mažai tegali plėtoti savo profesiniu darbu.

Dalyvavimas įmonių ir viso ūkio tvarkyme. Darbo konfliktai

68. Įmonėse kartu dirba asmenys, tai yra laisvi ir savarankiai žmonės, sukurti pagal Dievo paveikslą. Tad turi būti plečiamas visų dalyvavimas įmonės tvarkyme.[76]

---

75 Plg. Leono XIII encikl. **Rerum novarum,** 649, 662 psl. — Pijaus XI encikl. **Quadragesimo anno**, 200–201 psl.; encikl. **Divini Redemptoris:** AAS 29 (1937), 92 psl. — Pijaus XII **kalėdinę kalbą,** 1942: AAS 35 (1943), 20 psl.; **kalbą,** 1943 m. birželio 13 d.: AAS 35 (1943), 172 psl.; radijo kalbą **Ispanijos darbininkams,** 1951 m. kovo 11 d.: AAS 43 (1951), 215 psl. — Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra,** 419 psl.

76 Plg. Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra,** 408, 424, 427 psl.; žodis „curatione“ yra paimtas iš lotyniškojo encikl. **Quadragesimo anno** teksto, 199 psl. Šio klausimo vystymuisi plg. Pijaus XII **kalbą,** 1950 m. birželio 3 d.: AAS 42 (1950), 485–488 psl. — Pauliaus VI **kalbą,** 1964 m. birželio 8 d.: AAS 56 (1964), 574–579 psl.

Tai darytina tinkamai nustatytu būdu, atsižvelgiant į kiekvieno — savininkų, samdytojų, tvarkytojų, darbininkų — einamas pareigas. Tačiau labai dažnai ūkinių ir visuomeninių reikalų eiga, nuo kurios priklauso dirbančiųjų ir jų vaikų ateitis, yra nustatoma nebe pačioje įmonėje, o aukštesnio lygio instancijose. Todėl ir ten, svarstant jų reikalus, dirbantieji turi dalyvauti patys arba pasiųsdami laisvai išrinktus atstovus.

Prie pagrindinių asmens teisių yra priskirtina dirbančiųjų teisė laisvai steigti sąjungas, kurios galėtų jiems tikrai atstovauti ir padėti tvarkyti ūkinį gyvenimą. Taip pat priskirtina teisė laisvai dalyvauti tų sąjungų veikloje, nebijant už tai nukentėti. Tokiu organizuotu dalyvavimu, sujungtu su pažangėjančiu ūkiniu ir visuomeniniu švietimu, visi kaskart daugiau įsisąmonins savo pareigas ir atsakingumą. Kiekvienas ims jaustis pagal savo išgales ir sugebėjimą prisidedąs prie viso ūkinės ir visuomeninės pažangos vyksmo ir visos bendrosios gerovės kūrimo.

Kilus ūkiniams-visuomeniniams konfliktams, turi būti stengiamasi pasiekti taikų susitarimą. Nors visuomet pirmiausia reikia leistis į nuoširdų abiejų pusių pokalbį, streikas net šiandieninėse aplinkybėse gali likti būtina, nors paskučiausiąja, priemone savo teisėms ginti ir pagrįstiems dirbančiųjų reikalavimams įgyvendinti. Tačiau kaip galint greičiau tebūnie ieškoma kelių į derybas ir susitaikymo pokalbį.

Žemės gėrybių paskirtis visiems žmonėms

69. Dievas žemę ir visa, kas joje yra, skyrė visų žmonių bei tautų naudojimui. Tad, vadovaujantis teisingumu ir laikantis meilės, sukurtosios gėrybės turi lygiai tekti visiems.[77] Kokios bebūtų nuosavybės formos, atitinkančios

---

[77] Plg. Pijaus XII encikl. **Sertum laetitiae:** AAS 31 (1939), 642 psl. — Jono XXIII **kalbą konsistorijoje**, 1959 m. gruodžio 14 d.: AAS 52 (1960), 5–11 psl.; encikl. **Mater et Magistra,** 411 psl.

teisėtas tautų institucijas bei įvairias kintamas aplinkybes, visuomet turi stovėti prieš akis ši visuotinė gėrybių paskirtis. Todėl žmogus, tas gėrybes naudodamas, į medžiaginius daiktus, kurie jam teisėtai priklauso, turi žiūrėti ne vien kaip į savus, bet drauge ir kaip į bendrus ta prasme, kad jie galėtų būti naudingi ne vien jam, bet ir kitiems.[78]

Be to, yra kiekvieno teisė turėti pakankamai gėrybių sau ir savo šeimai. Taip buvo įsitikinę Bažnyčios Tėvai ir mokytojai, kurie skelbė, kad žmonės yra įpareigoti padėti vargšams, ir tai ne vien iš pertekliaus.[79] O patekusieji į kraštutinį vargą turi teisę iš kito gėrybių įsigyti tai, ko jiems būtinai reikia.[80] Kadangi pasaulyje yra tiek daug kenčiančių badą, šventasis Susirinkimas ragina visus, pavienius asmenis ir vyriausybes, prisiminti Bažnyčios Tėvų

---

[78] Plg. šv. Tomo **Summa Theol.** II–II, q. 32, a. 5, ad 2; q. 66, a. 2: plg. aiškinimą Leono XIII encikl. **Rerum novarum,** 651 psl. — Pijaus XII **kalbą,** 1941 m. birželio 1 d.: AAS 33 (1941), 199 psl.; **kalėdinę radijo kalbą,** 1954: AAS 47 (1955), 27 psl.

[79] Plg. šv. Baziliaus **Hom. in illud. Lucae „Destruam horrea mea",** 2: PG 31, 263 — Laktancijaus **Divinarum Institutionum** V, apie teisingumą: PL 6, 565 B — šv. Augustino **In Io. Ev. tract.** 50, 6: PL 35, 1760; **Enarr. in Ps.** 147, 12: PL 37, 1922 — šv. Grigaliaus Did. **Hom. in Ev.,** 20: PL 76, 1165; **Regulae Pastoralis liber,** III, 21: PL 77, 87; šv. Bonevantūros **In III Sent.,** d. 33, dub. 1 (Quaracchi III, 728); **In IV Sent.,** d. 15, p. II, a. 2, q. 1 (c. leid. IV, 371 b); q. **de superfluo** (rankraštis Asyžiaus komunalinėje bibliotekoje, 186, 112a–113a fol. — šv. Alberto Did. **In III Sent.,** d. 33, a. 3, sol. 1 (Borgnet XXVIII, 611); **In IV Sent.,** d. 15, a. 16 (c. leid. XIXX, 494–497). Nustatyti, kas yra perteklius mūsų metu, plg. Jono XXIII **radijo ir televizijos kalbą,** 1962 m. rugsėjo 11 d.: AAS 54 (1962), 682 psl.: „Kiekvieno žmogaus pareiga, svarbi krikščionio prievolė, yra matuoti perteklių kito bėda ir stropiai žiūrėti, kad sukurtųjų gėrybių tvarkymas bei paskirstymas tarnautų visiems".

[80] Šiuo atveju galioja sena taisyklė: „in extrema necessitate omnia sunt communia, id est communicanda — prispyrus kraštutinei bėdai, visa yra bendra, tai yra padalytina". Iš kitos pusės, apie tekste iškeltos taisyklės pritaikymo pagrindą, apimtį ir būdą, šalia pripažintų moderniųjų autorių, plg. šv. Tomo **Summa Theol.** II–II, q. 66, a. 7. Suprantama, kad teisingam taisyklės pritaikymui turi būti išpildytos visos reikalingos dorinės sąlygos.

posakį: „Maitink badu mirštantį, nes nemaitindamas užmuši jį“[81] ir pagal kiekvieno išgales tikrai dalytis turimomis gėrybėmis, o ypač skirti jas kaip paramą pavieniams asmenims bei kraštams, kad, ja pasinaudodami, jie galėtų kilti.

Neretai ūkiškai išsivysčiusiose bendruomenėse iš dalies pasidalijama gėrybėmis su visais, laikantis visuomenėje įsigalėjusių papročių ir tradicijų, teikiant kiekvienam nariui tai, kas būtinai reikalinga. Tačiau reikia saugotis, kad kai kurie papročiai nebūtų laikomi visai nepakeičiamais, nors jau ir nebeatitinka gyvenamojo meto reikalavimų. Iš kitos pusės, taip pat vengtina neprotingai nusistatyti prieš gerus papročius, kurie, tinkamai pritaikyti dabarties aplinkybėms, nesiliauja buvę labai naudingi.

Panašiu būdu ūkiškai labai išsivysčiusiuose kraštuose tam tikra visuomeninių institucijų sistema apsaugos ir draudimo reikalams gali savo ruožtu aprūpinti visus žemės gėrybėmis. Be to, turi būti kuriamos šeimai ir visuomenei tarnaujančios įstaigos, ypač dvasinės kultūros ir auklėjimo srityse. Tačiau, steigiant visas tas institucijas, privalu žiūrėti, kad jų piliečiai nebūtų pastūmėti į savotišką abejingumą visuomenei, kad nesikratytų prisiimtųjų pareigų naštos ir neatsisakytų jai tarnauti.

Investicijos ir valiuta

70. Investicijos, iš savo pusės, turi parūpinti tiek dabartiniams žmonėms, tiek ateities kartoms pakankamai darbo bei pajamų. Sprendžiantieji šių investicijų ir ūkinio gyvenimo santvarkos klausimus privatūs asmenys, grupės ar vyriausybės privalo turėti tuos tikslus prieš akis. Drauge turi laikyti savo griežtą pareigą žiūrėti, kad tiek paskiras žmogus, tiek visa bendruomenė būtų aprū-

---

[81] Plg. **Decretum Gratiani,** D. 86, c. 21 (Friedberg I, 302). Tas posakis jau yra PL 54, 591 A (plg. **Antonianum** 27–1952, 349–366 psl.).

pinta reikalingais padoriam gyvenimui dalykais. Iš kitos pusės, toji pareiga taip pat apima planavimą ateičiai ir teisingos pusiausvyros nustatymą tarp to, kas skiriama individualioms arba kolektyvioms šios dienos vartotojų reikmėms tenkinti, ir kas investuojama būsimajai kartai. Be to, visuomet tebūnie turimi prieš akis ūkiškai mažiau išsivysčiusių tautų arba sričių degamieji reikalai.

Tvarkant valiutą, reikia saugotis, kad nebūtų pažeidžiama savoji ir kitų šalių gerovė. O keičiant pinigo vertę, privalu žiūrėti, kad būtų išvengta neteisingos žalos tiems, kurie yra ūkiškai silpni.

Nuosavybė ir privatus gėrybių valdymas. Stambieji žemvaldžiai

71. Nuosavybė ir kitos privataus medžiaginių gėrybių valdymo formos padeda asmenybei pasireikšti; be to, teikia progą atlikti savo vaidmenį visuomenėje ir ūkyje. Todėl ir pavieniams žmonėms, ir bendruomenėms labai svarbu vienokiu ar kitokiu būdu valdyti medžiagines gėrybes.

Privati nuosavybė arba kitoks medžiaginių gėrybių valdymas suteikia būtinai reikalingos nepriklausomybės asmeniui ir šeimai, ir turi būti laikoma tarsi žmogaus laisvės pratęsimu. Pagaliau, kadangi tai duoda akstiną pareigai atlikti ir naštai nešti, ta nuosavybė ir gėrybių valdymas yra tam tikra pilietinių laisvių sąlyga.[82]

Formos, kuriomis šis valdymas arba nuosavybė šiandien reiškiasi, yra labai įvairios ir vis labiau įvairėja. Tačiau jos visos, net ir bendruomenei rūpinantis viešaisiais fondais, teisėmis bei patarnavimais, pasilieka nenuvertin-

---

[82] Plg. Leono XIII encikl. **Rerum novarum,** 643–646 psl. — Pijaus XI encikl. **Quadragesimo anno,** 191 psl. — Pijaus XII **radijo kalbą,** 1941 m. birželio 1 d.: AAS 33 (1941), 199 psl.; **kalėdinę radijo kalbą,** 1942: AAS 35 (1943), 17 psl.; **radijo kalbą,** 1944 m. rugsėjo 1 d.: AAS 6 (1944), 253 psl. — Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra,** 428–429 psl.

tinas saugumo šaltinis. Tai pasakytina ne tik apie daiktinę nuosavybę, bet ir apie nemedžiagines gėrybes, kaip profesinis sugebėjimas.

Privataus valdymo teisė neprieštarauja teisei, kuria remiasi įvairios viešosios nuosavybės formos. Tačiau pervesti gėrybes į viešąją nuosavybę yra leista tik kompetentingai vyriausybei, tinkamai atlyginant, kaip ir kiek reikalauja viešoji gerovė. Be to, atitinkama vyriausybė privalo žiūrėti, kad kas nors privačia nuosavybe nepiktnaudžiautų, kenkdamas bendrajai gerovei.[83]

Privati nuosavybė savo prigimtimi turi ir visuomeninį pobūdį, pagrįstą bendrosios gėrybių paskirties dėsniu.[84] Nekreipiant dėmesio į tą visuomeninį pobūdį, nuosavybė dažnai tampa proga godumui ir didelei netvarkai; tuo būdu privačios nuosavybės priešininkams suteikiama priekabė neigti pačią nuosavybės teisę.

Daugelyje ūkiškai mažiau išsivysčiusių sričių esama didelių, net milžiniškų laukų, tik vidutiniškai apdirbamų arba, laukiant pasipelnymo, visai nenaudojamų. Tuo tarpu didesnė jose gyvenančios tautos dalis yra visai be žemės arba turi tik mažus sklypelius; o žemės ūkio našumo didinimas aiškiai darosi degąs reikalas. Dažnai žemvaldžių samdytiniai arba dalį laukų dirbantieji nuomininkai negauna jokio žmoniškesnio atlyginimo ar pelno; neturi padoraus buto ir yra tarpininkautojų apiplėšiami. Neturėdami jokio užtikrinimo, jie gyvena taip priklausydami nuo kito, kad jiems yra beveik visiškai atimta galimybė savarankiškai ir atsakingai veikti, neįmanomas joks kultūrinis kilimas, joks dalyvavimas visuomeniniame ir politiniame gyvenime.

---

83 Plg. Pijaus XI encikl. **Quadragesimo anno,** 214 psl. — Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra,** 429 psl.

84 Plg. Pijaus XII **Sekminių radijo kalbą,** 1941: AAS 44 (1941), 199 psl. — Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra,** 430 psl.

Tad yra reikalingos įvairios reformos: turi būti didinamas uždarbis, gerinamos darbo sąlygos, labiau užtikrinamas jo sutarčių laikymasis, teikiama paskata savarankiškai veikti, netgi nepakankamai dirbamos žemės plotai išdalijami tiems, kurie gali juos paversti derlingais laukais. Vykdant žemės reformą, turi būti pasirūpinta inventoriumi bei kitomis priemonėmis, ypač tomis, kurių reikia švietimui ir teisingai kooperatinei organizacijai. Kada tik bendroji gerovė reikalauja nusavinimo, turi būti apsvarstomos aplinkybės ir nustatomas atitinkamas atlyginimas.

Ūkinė-visuomeninė veikla ir Kristaus karalystė

72. Krikščionys, kurie aktyviai vykdo savo uždavinį šio meto ūkiniame-visuomeniniame vystymesi ir kovoja už teisingumą bei meilę, tebūnie įsitikinę, kad jie gali daug prisidėti prie žmonijos gerovės ir pasaulio taikos. Čia pavieniui, čia bendrai veikdami šioje srityje, tešviečia jie savo pavyzdžiu. Įsigiję būtinai reikalingo patyrimo ir įgūdžio, tesilaiko savo žemiškojoj veikloj tikrosios vertybių tvarkos, ištikimi Kristui ir jo Evangelijai, kad visas jų asmeninis ir visuomeninis gyvenimas būtų pilnas palaiminimų dvasios, ypač neturto.

Kas tik, klausydamas Kristaus, visų pirma ieško Dievo karalystės, iš to gauna tvirtesnės ir tyresnės meilės padėti visiems savo broliams ir iš tos meilės plaukiančio įkvėpimo vykdyti teisingumui.[85]

---

[85] Apie tinkamą gėrybių naudojimą Naujajame Testamente plg. Lk. 3, 11; 10, 30 tt.; 11, 41; 1 Petr. 5, 3; Mk. 8, 36; 12, 29–31; Jok. 5, 1–6; 1 Tim. 6, 8; Efez. 4, 28; 2 Kor. 8, 13 tt.; 1 Jn. 3, 17–18.

IV SKYRIUS

POLITINĖS BENDRUOMENĖS GYVENIMAS

Dabartinis viešasis gyvenimas

73. Mūsų laikais ir tautų sandaroje bei institucijose yra pastebimi gilūs pakitimai, kylą iš jų kultūrinio, ūkinio ir visuomeninio vystymosi. Tie pakitimai stipriai paliečia politinės bendruomenės gyvenimą, ypač visų teises bei pareigas civilinės laisvės ir bendrosios gerovės srityje, piliečių santykius tarp savęs ir su valdančiaisiais.

Giliau įsisąmoninus žmogaus vertybę, įvairiose pasaulio šalyse stengiamasi įvesti politinę-teisinę santvarką, kuri geriau apsaugotų asmens teises viešajame gyvenime, kaip pavyzdžiui teisę laisvai susirinkti, burtis į draugijas, pareikšti savo nuomonę, privačiai ir viešai išpažinti tikėjimą. Juk asmens teisių saugojimas yra būtina sąlyga aktyviam piliečių bei jų grupių dalyvavimui valstybės gyvenime ir valdyme.

Drauge su kultūrine, ūkine ir visuomenine pažanga daugelyje žmonių stiprėja troškimas pilniau įsijungti į politinės bendruomenės gyvenimo tvarkymą. Daugelis vis sąmoningiau nori, kad būtų saugomos tautoje esančių mažumų teisės, nepamirštant jų prievolių politinei bendruomenei. Be to, vis didėja pagarba žmonėms, kurie yra skirtingų įsitikinimų arba kitokios religijos. Taip pat plečiasi sutartinis veikimas, kuriuo siekiama, kad visi piliečiai, ne vien kai kurie privilegijuotieji, galėtų tikrai naudotis savo asmeninėmis teisėmis.

Priešingai, yra atmetamos, kai kuriose šalyse dar išlikusios, bet kokios politinės formos, varžančios pilietinę arba religinę laisvę, dauginančios politinio godumo ir nusikaltimų aukas, naudojančios valdžios galią ne kaip rei-

kalauja bendroji gerovė, o kuriai nors partijai arba pačių valdytojų naudai.

Tikrai žmoniškas politinis gyvenimas yra geriausiai kuriamas ugdant teisingumą, labdaringumą ir bendrosios gerovės siekimą bei stiprinant principines pažiūras į tikrąją politinės bendruomenės prigimtį ir į valdžios tikslą, tinkamą naudojimą bei ribas.

Politinės bendruomenės paskirtis ir tikslas

74. Žmonės, šeimos ir įvairios grupės, iš kurių yra sudaryta pilietinė bendruomenė, žino savo nepakankamumą pilnai žmoniškam gyvenimui. Jie mato, jog reikia platesnės bendruomenės, kurioje visi kasdien jungtų savo jėgas vis tobuliau siekti bendrosios gerovės.[86] Todėl jie sukuria įvairias politines bendruomenes. Politinė bendruomenė yra skirta anai bendrajai gerovei, kuri ją pilnai pagrindžia ir įprasmina. Iš bendrosios gerovės politinė bendruomenė ima savo pirminę, savitą teisę. O bendroji gerovė yra visuomeninio gyvenimo sąlygų visuma, įgalinanti paskirus žmones, šeimas bei sambūrius pilniau ir lengviau pasiekti savo tobulybę.[87]

Politinėje bendruomenėje sutinkama daug įvairių žmonių, kurie teisėtai gali laikytis skirtingų nuomonių. Kad ta bendruomenė neirtų, kiekvienam elgiantis savo nuožiūra, reikia vyriausybės, kuri kreiptų visų piliečių pastangas į bendrąją gerovę, atlikdama tai ne mechaniškai arba despotiškai, bet ypač kaip dorinė galia, paremta laisve ir pareigos bei atsakomybės pajutimu.

Tad aišku, jog politinė bendruomenė ir valdančiųjų galia yra pagrįsta žmogaus prigimtimi ir todėl priklauso Dievo nustatytai tvarkai, nors valdymosi būdas ir val-

---

86 Plg. Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra,** 417 psl.
87 Plg. t.p.

dančiųjų išrinkimas yra paliktas laisvai piliečių valiai (plg. Rom. 13, 1–5).

Iš to taip pat eina, jog ir bendruomenėje, ir valstybę atstovaujančiose institucijose politinė galia visuomet turi būti įstatyta į dorinės santvarkos rėmus. Laikantis jau teisėtai nustatytos arba dar nustatysimos juridinės tvarkos, ji turi būti naudojama dinamiškai suprastai bendrąjai gerovei kurti. Tuomet piliečius sąžinė įpareigoja klausyti (plg. Rom. 13, 5). Tai parodo valdančiųjų atsakingumą, vertybę ir reikšmę.

Jeigu kur valdantieji, peržengdami savo kompetenciją, žmones prislegia, teneatsisako piliečiai daryti tai, ko objektyviai reikalauja bendroji gerovė. Tačiau tebūnie jiems leista ginti savo bei kitų piliečių teises nuo to valdančiųjų savavaliavimo, laikantis prigimties įstatymo ir Evangelijos nubrėžtų ribų.

Konkretūs būdai, kuriais politinė bendruomenė tvarkosi ir aprėžia valdžios naudojimą, gali būti įvairūs; jie priklauso nuo skirtingo tautų pobūdžio bei nuo jų pažangumo. Tačiau visuomet jie turi padėti formuoti išauklėtą, taikingą ir kiekvienam gera linkintį žmogų bei tarnauti visos žmonių šeimos gerovei.

Visų dalyvavimas viešajame gyvenime

75. Pilnai sutinka su žmogaus prigimtimi susikurti tokią juridinę-politinę santvarką, kurioje visi piliečiai be jokio skirtumo tikrai galėtų vis geriau laisvai ir aktyviai dalyvauti tiek teisinių politinės bendruomenės pagrindų nutiesime, tiek valstybės valdyme ir įvairių institucijų sričių bei ribų nustatyme, tiek valdančiųjų rinkimuose.[88] Tad visi piliečiai turi atsiminti, jog jie turi teisę ir drauge

---

[88] Plg. Pijaus XII **kalėdinę radijo kalbą**, 1942: AAS 35 (1943), 9–24 psl.; **kalėdinę radijo kalbą**, 1944: AAS 37 (1945), 11–17 psl. — Jono XXIII encikl. **Pacem in terris**, 263, 271, 277 ir 278 psl.

pareigą naudotis savo laisvo balsavimo galia bendrajai gerovei kelti. Tuos, kurie, tarnaudami žmonėms, prisiima valstybės uždedamą pareigų naštą ir atsidėję dirba jos gerovei, Bažnyčia laiko vertais pagyrimo ir pagarbos.

Kad sąžiningas piliečių bendradarbiavimas kasdieniniame valstybės gyvenime atneštų siekiamų vaisių, reikia geros teisės sistemos, kuria būtų tinkamai nustatytos valdančiųjų pareigos bei valdžios institucijos ir drauge sėkmingai, niekam nepakenkiant, saugomos žmonių teisės. Tebūnie pripažįstamos, saugomos ir pabrėžiamos[89] visų asmenų, šeimų ir grupių teisės bei naudojimasis jomis, o taip pat ir kiekvieną pilietį saistančios pareigos. Tarp tų pareigų reikia priminti valstybei teiktiną medžiaginę ir asmeninę pagalbą, kurios bendroji gerovė reikalauja.

Valdantieji težiūri, kad netrukdytų šeimoms, visuomeninėms arba kultūrinėms grupėms, tarpininkaujančioms organizacijoms arba institucijoms ir neužgniaužtų teisėtos bei našios jų veiklos. Priešingai, tesistengia jie noromis bei planingai tą veiklą skatinti. O pavieniai piliečiai ir jų grupės tenesuteikia valdantiesiems per didelės galios ir tenereikalauja nederamai iš jų per didelių patogumų bei pagerinimų, kad tuo būdu nesumažintų paskiriems asmenims, šeimoms ir visuomeninėms grupėms tenkančios atsakomybės.

Painesnės mūsų meto aplinkybės vis dažniau verčia valdančiuosius įsiterpti į visuomeninę, ūkinę bei kultūrinę sritį, kad ten būtų sudarytos tinkamesnės sąlygos, sėkmingiau padedančios piliečiams ir jų grupėms laisvai siekti pilnutinio žmogaus gėrio. Į santykius tarp socializacijos[90] ir asmens laisvės bei vystymosi galima žiūrė-

---

89 Plg. Pijaus XII **radijo kalbą**, 1941 m. birželio 7 d.: AAS 33 (1941), 200 psl. — Jono XXIII encikl. **Pacem in terris**, 273 ir 274 psl.

90 Plg. Jono XXIII encikl. **Mater et Magistra**, 415–418 psl.

ti įvairiai; tai priklauso nuo krašto, pobūdžio ir tautos išsivystymo. Tačiau, kur dėl bendrosios gerovės naudojimasis teisėmis yra laikinai susiaurinamas, laisvė turi būti kuo greičiausiai atstatyta, kai aplinkybės pasikeičia. Kiekvienu atveju nežmoniška, jei valdymas įgauna totalinę ar diktatūrinę formą, pažeidžiančias asmens arba visuomeninių grupių laisvę.

Piliečiai didžiadvasiškai ir ištikimai teugdo savyje tėvynės meilę, tačiau ne siaurą, o tokią, kad visuomet drauge būtų siekiama gerovės visai žmonių šeimai, apjungiančiai įvairiais ryšiais tarp savęs susijusias rases, tautas ir kraštus.

Visi krikščionys tejaučia jiems tenkantį ypatingą pašaukimą politinėje bendruomenėje. Tas pašaukimas reikalauja savo pavyzdžiu rodyti, kaip sąžiningai vykdytinos pareigos ir tarnautina bendrosios gerovės kėlimui, kad savo darbais būtų nušviečiama, kaip autoritetą derinti su laisve, asmeninę iniciatyvą su solidarumu visuomenei bei atsižvelgimu į jos reikalus, būtiną vienybę su praturtinančia įvairybe. Laikinųjų dalykų tvarkymo klausimais krikščionys tepripažįsta teisėtas, nors ir skirtingas, nuomones ir tegerbia piliečius, kurie jas nuoširdžiai gina, net susibūrę į grupes. O politinės partijos privalo siekti to, ko jų įsitikinimu reikalauja bendroji gerovė; niekuomet nevalia savo naudos statyti aukščiau bendrojo gėrio.

Privalu stropiai rūpintis pilietiniu ir politiniu auklėjimu, kuris šiandien žmonėms, ypač jaunimui, yra nepaprastai reikalingas, kad visi piliečiai galėtų dalyvauti politinės bendruomenės gyvenime. Kurie yra arba gali būti tinkami, tesiruošia sunkiam, bet drauge labai garbingam[91] politiko pašaukimui ir tesistengia eiti jo pareigas,

---

[91] Plg. Pijaus XI kalbą **Katalikiškųjų Universitetų Federacijos vadovams: Discorsi di Pio XI** (Bertetto), Torino, I t. (1960), 743 psl.

negalvodami apie savo patogumus ar pasipelnymą. Išlikdami dori, apdairiai tekovoja prieš neteisybę ir priespaudą, prieš savavališką vieno asmens arba politinės partijos viešpatavimą ir prieš nepakantą. Nuoširdžiai ir atžvalgiai, o taip pat su meile ir politine drąsa, tepasišvenčia visų gerovei.

Politinė bendruomenė ir Bažnyčia

76. Labai svarbu, ypač pliuralistinėje visuomenėje, kad būtų teisingai žiūrima į politinės bendruomenės ir Bažnyčios santykius. Krikščionių veiksmai, kuriuos jie pavieniui arba bendrai atlieka savo vardu, kaip piliečiai, vadovaudamiesi krikščioniškąja sąžine, turi būti aiškiai skiriami nuo tų, kuriuos drauge su savo ganytojais atlieka Bažnyčios vardu.

Bažnyčia, savo uždaviniu ir kompetencija jokiu būdu nesutampanti su politine bendruomene ir nesurišta su jokia politine sistema, yra žmogaus asmens transcendentiškumo rodytoja ir drauge saugotoja.

Politinė bendruomenė ir Bažnyčia savo srityse yra viena nuo kitos nepriklausomos ir savarankiškos. Tačiau jos abi, nors skirtingu pagrindu, tarnauja tų pačių žmonių asmeniniam ir visuomeniniam pašaukimui. Šis tarnavimas visų gerovei bus juo sėkmingesnis, juo labiau jos abi, atsižvelgdamos į laiko ir vietos aplinkybes, stengsis viena su antra bendradarbiauti. Juk žmogus nėra apribotas vien laikinaisiais dalykais; gyvendamas žmonijos istorijoje, jis išlaiko nepaliestą savo amžinąjį pašaukimą.

O Bažnyčia, pagrįsta Atpirkėjo meile, padeda įsigalėti teisingumui ir meilei atskirose tautose ir tarp tautų. Skelbdama Evangelijos tiesą ir apšviesdama visas žmogaus veiklos sritis savo mokslu ir krikščionių pavyzdžiu, ji taip pat gerbia ir ugdo politinę piliečių laisvę bei atsakomybę.

Apaštalai ir jų įpėdiniai su savo bendradarbiais buvo ir yra siunčiami skelbti žmonėms Kristų, pasaulio Išganytoją. Vykdydami savo apaštalavimo darbą, jie remiasi Dievo galybe, kuri dažnai liudininkų silpnybėje atskleidžia Evangelijos jėgą. Dievo žodžio tarnybai pasišventusieji turi naudotis Evangelija savais keliais ir priemonėmis, kurie daug kuo skiriasi nuo žemiškosios bendruomenės priemonių.

Tiesa, žemiškieji dalykai ir tai, kas žmoguje šį pasaulį prašoka, yra glaudžiai tarp savęs susiję. Pati Bažnyčia naudojasi laikinaisiais dalykais, kiek jai pavestasis uždavinys to reikalauja. Tačiau ji negrindžia savo vilties iš pasaulietinės valdžios gautomis privilegijomis. Ji net atsisakys naudotis kai kuriomis leistinai įsigytomis teisėmis, paaiškėjus, kad naudojimasis jomis kelia abejojimo jos liudijimo nuoširdumu, arba kad naujos gyvenimo aplinkybės reikalauja ko kita.

Tačiau visuomet ir visur Bažnyčia turi teisę visiškai laisvai skelbti tikėjimą, aiškinti savo visuomeninį mokslą, nekliudomai vykdyti žmonių tarpe savo uždavinį ir spręsti apie dorą net politinės srities dalykuose, kai to reikalauja pagrindinės asmens teisės arba sielų išganymas. Tai darant, jai valia vartoti visas ir vien tik tas priemones, kurios atitinka Evangeliją ir visų gerovę, atsižvelgiant į laiko ir sąlygų skirtingumą.

Bažnyčiai yra skirta ugdyti ir kelti visa, kas žmonių bendruomenėje yra teisinga, gera ir gražu.[92] Ištikimai laikydamasi Evangelijos ir atlikdama pasaulyje šią savo misiją, Bažnyčia Dievo garbei stiprina tarp žmonių taiką (plg. Lk. 2, 14).

---

[92] Plg. II Vatikano susirinkimo dogm. konst. **Bažnyčia**, 13 nr.

V SKYRIUS

TAIKA IR TAUTŲ BENDRUOMENĖ

Įžanga

77. Šiuo metu, kai dar taip sunkiai tebeslegia žmones siaučiančio arba gresiančio karo griuvėsiai ir baimė, visa žmonių šeima yra pasiekusi lemiamą valandą savo brendimo kelyje. Palengva susibūrusi draugėn, ji jau visur kaskart labiau šią savo vienybę įsisąmonina. Bet sau skirtąjį uždavinį — kurti tikrai žmoniškesnį pasaulį visiems visos žemės žmonėms — ji gali vykdyti tik tuomet, kai visi su nauju užsidegimu siekia tikros taikos. Todėl Evangelija, atitinkanti gilesniuosius žmonių giminės siekius ir troškimus, mūsų metu sušvinta nauja šviesa, laikydama palaimintais taikos kūrėjus, „nes juos vadins Dievo vaikais" (Mt. 5, 9).

Todėl Susirinkimas, nušviesdamas tikrąją taikos prigimtį ir nepaprastą jos kilnumą, pasmerkia karo barbariškumą ir karštai ragina krikščionis, kad, padedami taikos davėjo Kristaus, darbuotųsi kartu su visais žmonėmis tai teisingumu bei meile pagristai taikai jų tarpe stiprinti ir rūpintųsi priemonėmis jai palaikyti.

Taikos prigimtis

78. Taika nereiškia vien karo nebuvimo, nesiriboja tik priešingų jėgų pusiausvyros išlaikymu ir nekyla iš valdymo jėga. Ji yra tikra ir tiesiogine prasme teisingumo padarinys (plg. Iz. 32, 17). Taika kyla iš tvarkos, kurią dieviškasis Kūrėjas yra įdiegęs į žmonių bendruomenę ir skyręs įgyvendinti žmonėms, trokštantiems vis tobulesnio teisingumo. Nors bendrosios žmonių gerovės pagrindai yra nustatyti amžinuoju įstatymu, jos konkretūs rei-

kalavimai nuolatos keičiasi. Todėl taika niekad nepasiekiama visam laikui; ją reikia visados kurti. Be to, kadangi žmogaus valia yra nepastovi ir nuodėmės sužalota, taikai siekti reikia, kad kiekvienas nuolat valdytų savo aistras ir teisėti vyresnieji budėtų.

Tačiau to nepakanka. Šioje žemėje taika gali būti vien tuomet pasiekta, kai užtikrinama asmens gerovė ir žmonės, pasitikėdami vienas kitu, laisvai dalijasi savo turimais širdies ir proto turtais. Taikai kurti yra būtinas ryžtingas nusistatymas gerbti kitus žmones ir tautas bei jų vertę ir stropus broliškumo ugdymas. Tad taika yra ir meilės padarinys; meilė duoda jai daugiau, negu pajėgia duoti teisingumas.

Iš artimo meilės gimstanti žemiškoji taika yra Kristaus ramybės, plaukiančios iš Dievo Tėvo, atspindys ir vaisius. Pats įsikūnijęs Sūnus, taikos kunigaikštis, savo kryžiumi visus žmones sutaikė su Dievu ir atstatė visų vienybę vienoje tautoje ir viename kūne. Sunaikinęs savyje neapykantą (plg. Efez. 2, 16; Kol. 1, 20–22) ir prisikėlimu išaukštintas, jis paskleidė žmonių širdyse meilės Dvasią.

Tad visi krikščionys yra karštai raginami, vadovaujantis tiesa ir meile (plg. Efez. 4, 15), išvien su tikrai romiais žmonėmis melsti ir siekti taikos. Veikiami tos pat dvasios, negalime negirti tų, kurie atsisako iškovoti savo teises varu ir joms ginti vartoja priemones, kurios yra prieinamos ir silpnesniesiems, jei tik tai gali įvykti nepažeidžiant kitų žmonių arba bendruomenės teisių ir pareigų.

Kiek žmonės yra nusidėjėliai, tiek jiems gresia karo pavojus ir grės, iki ateis Kristus. Bet kiek, jungiami meilės, nuodėmę nugali, tiek yra nugalima ir prievarta, iki įvyks žodžiai: „Jie nusikals iš savo kalavijų žagrių ir iš savo iečių piautuvų. Nė viena tauta nebekels kalavijo prieš kitą, ir jie nebesimokys daugiau kovoti“ (Iz. 2, 4).

1. poskyris

Karo vengimas

Karo baisenybių pažabojimas

79. Nors paskutinieji karai padarė mūsų pasauliui didžiausios medžiaginės ir dorinės žalos, bet dar ir dabar kai kur karui kasdien leidžiama tęsti savo nakinamąjį darbą. To dar negana. Vartojant visokius mokslo ištobulintus ginklus, karas įgauna tokį laukinį pobūdį, kad kovojantiesiems gresia pavojus barbariškumu toli pralenkti buvusias kartas. Be to, šiandieninės padėties sudėtingumas ir tarptautinių santykių painumas leidžia tęstis slaptiems karams, kuriuose yra vartojami nauji klastos ir perversmo metodai. Daugeliu atvejų imamasi teroro priemonių, kaip naujos karo rūšies.

Turėdamas prieš akis šią apverktiną žmonių būklę, Susirinkimas visų pirma nori priminti nesiliaujančią galioti prigimtinę tautų teisę ir jos visuotinius principus. Pati žmonių giminės sąžinė tuos principus vis garsiau skelbia. Todėl veiksmai, kuriais sąmoningai su jais prasilenkiama, ir įsakymai tokius veiksmus atlikti yra nusikaltimai. Aklas paklusnumas negali pateisinti tokių įsakymų vykdymo. Prie šitokių veiksmų pirmoje eilėje reikia priskirti sistemingą kurios nors ištisos tautos, gyventojų grupės arba tautinės mažumos naikinimą. Tai yra baisus nusikaltimas, kurį privalu griežtai pasmerkti. O drąsa tų, kurie nepabijo tokius dalykus įsakantiesiems pasipriešinti, nusipelno didžiausio pagyrimo.

Esama įvairių tarptautinių karo konvencijų, kurias pasirašė gana daug kraštų. Tos konvencijos siekia sumažinti karo veiksmų ir jų pasekmių nežmoniškumą. Yra susitarta, kaip elgtis su sužeistais arba nelaisvėn paimtais

kariais ir panašiais kitais atvejais. Tų sutarčių turi būti laikomasi. Dar daugiau, visi, ypač valdžios atstovai ir dalyko žinovai, privalo stengtis jas kiek galint patobulinti, kad geriau ir veiksmingiau padėtų pažaboti karų baisenybes. Be to, atrodo teisinga, kad įstatymai žmoniškai atsižvelgtų į tuos, kurie sąžinės motyvais atsisako vartoti ginklus, jei tik yra pasiruošę kitokiu būdu tarnauti žmonių bendruomenės gerovei.

Karas tikrai nėra iš žmonių tarpo pašalintas. O kol karo pavojus tęsiasi ir nėra kompetentingos tarptautinės galios, turinčios atitinkamas pajėgas, tol negalima paneigti valstybėms teisės leistinu būdu gintis, pavartojus visus taikaus susitarimo būdus. Todėl valstybių vadai ir kiti, kurie dalijasi su jais atsakomybe, yra įpareigoti rūpintis sau pavestųjų tautų gerove ir atlikti tą svarbų uždavinį labai rimtai. Tačiau vienas dalykas yra vartoti ginklus teisėtai tautos gynybai, o kitas — norint kitas tautas pavergti. Taip pat ginkluotųjų pajėgų turėjimas nepateisina kiekvieno jų panaudojimo kariniam arba politiniam tikslui. O karui, per nelaimę, jau kilus, dar nereiškia, kad kovojant su priešu visa yra leista.

Kas tarnauja tėvynei kariuomenėje, telaiko save tautų saugumo ir laisvės gynėjais. Tinkamai atlikdami savo pareigas, jie tikrai prisideda prie taikos palaikymo.

Totalinis karas

80. Karo baisumą ir blogybę neišmatuojamai didina mokslo ištobulintų ginklų daugėjimas. Juos vartojant, karo veiksmai gali padaryti didžiulės, beatodairinės žalos, kuri dėl to toli peržengia teisėto gynimosi ribas. Pasakytina dar daugiau. Panaudojus visas tas priemones, kurios jau yra didžiųjų tautų ginklų sandėliuose, abi pusės kone visiškai viena kitą sunaikintų, nekalbant apie

platų pasaulio nusiaubimą ir gyvybės užnuodijimą, kuris lydi tokių ginklų vartojimą.

Tai verčia svarstyti karo problemą visai kitokiu nusiteikimu.[93] Dabartinio meto žmonės težino, jog turės pateikti griežtą apyskaitą už savo karo veiksmus. Juk nuo šiandieninių sprendimų daug priklausys ateities kelias.

Turėdamas visa tai prieš akis ir laikydamas savais jau paskutiniųjų popiežių paskelbtus totalinio karo pasmerkimus,[94] šis šventasis Susirinkimas pareiškia:

Kiekvienas karo veiksmas, kuris be atodairos neša sunaikinimą ištisiems miestams arba plačioms sritims drauge su jų gyventojais, yra nusikaltimas prieš Dievą bei žmogų ir turi būti griežtai, nedvejojamai pasmerktas.

Šiandieninis karas yra itin pavojingas dėl to, kad turintiems moderniuosius, mokslo ištobulintus ginklus tarsi teikia progą tokius nusikaltimus įvykdyti ir tam tikru nebeišvengiamu įvykių susiklostymu gali pakreipti žmonių valią į žiauriausius sprendimus. Kad tai niekuomet ateityje neįvyktų, susirinkę draugėn viso pasaulio vyskupai maldauja visus, ypač valstybių vadovus ir tuos, kuriems yra pavesti karo reikalai, nuolatos atsiminti savo didžiulę atsakomybę prieš Dievą ir visą žmoniją.

Ginklavimosi lenktynės

81. Mokslo ištobulintieji ginklai ne tik tam masiškai gaminami, kad būtų naudojami kare. Mat, galvojama, kad gynybinis krašto pajėgumas priklauso nuo sugebė-

---

[93] Plg. Jono XXIII encikl. **Pacem in terris,** 291 psl.: „Mūsų metu, kuris didžiuojasi atomine galia, neprotinga galvoti, kad karas tebėra tinkama priemonė pažeistų teisių atstatymui".

[94] Plg. Pijaus XII **kalbą,** 1954 m. rugsėjo 30 d.: AAS 46 (1954), 589 psl.; **kalėdinę radijo kalbą,** 1954: AAS 47 (1955), 15 tt. psl. — Jono XXIII encikl. **Pacem in terris,** 286–291 psl. — Pauliaus VI kalbą **Jungtinėse Tautose,** 1965 m. spalio 4 d.: AAS 57 (1965), 881–882 psl.

jimo žaibo greičiu atsilyginti užpuolikui priešpuoliu. Todėl šis kasmet didėjąs ginklų telkimas, nors neįprastu būdu, tarnauja atgrasyti priešams nuo galimų užpuolimų. Daugelis tai laiko sėkmingiausia iš visų priemonių šiuo metu užtikrinti savo rūšies taikai tarp tautų.

Ką begalvotume apie šį atgrasymo metodą, žmonės tebūnie įsitikinę, jog ginklavimosi lenktynės, kuriose dalyvauja gana daug tautų, nėra saugus kelias patvariai taikai išlaikyti, ir iš to kylanti vadinamoji pusiausvyra nėra tikra ir pastovi taika. Užuot pašalinusios karo priežastis, tos lenktynės palengva didina jo grėsmę. Išleidžiant milžiniškas sumas pinigų vis naujiems ginklams įsigyti, negalima pakankamai kovoti su įvairiopu skurdu, kurio tiek daug yra visame pasaulyje. Užuot tikrai ir radikaliai pašalinti nesantaiką tarp tautų, ja yra užkrečiamos kitos pasaulio dalys. Turi būti surasti nauji, pakitusio nusistatymo įkvėpti, keliai tai nelemtybei pašalinti ir tikrajai taikai atstatyti, išvadavus pasaulį iš jį slegiančios baimės.

Tad iš naujo pareikština, jog ginklavimosi lenktynės yra labai didelė žmonijos negerovė ir daro nepakenčiamą skriaudą vargšams. Jei jos ir toliau tęsis, reikia labai bijoti, kad vieną kartą jos baigsis visomis pražūtingomis nelaimėmis, kurioms užtraukti priemonės jau ruošiamos.

Esame įspėjami katastrofos, kuriai žmonių giminė yra atkėlusi vartus. Kol dar džiaugiamės, kad ji neįvyko, panaudokime iš aukštybių duotąjį mums laiką ieškoti keliams, kuriais galėtume išspręsti savo kivirčus žmogaus vertesniu būdu. Dievo apvaizda mus primygtinai ragina išsivaduoti iš senos karo vergijos. Jei nesistengsime to pasiekti, kas žino, kur mus nuves blogas kelias, kuriuo esame pradėję eiti.

82. Aišku, jog turime visomis jėgomis ruoštis laikams, kuomet, tautoms sutinkant, bus galima uždrausti bet kokį karą. Tam, be abejo, reikia įkurti tarptautinę pasaulinio masto instituciją, kurią visi pripažintų ir kuri būtų tikrai pajėgi garantuoti visiems saugumą, teisingumo vykdymą bei teisių gerbimą.

Kol ši pageidaujamoji institucija nėra įsteigta, aukščiausios mūsų meto tarptautinės įstaigos privalo stropiai ieškoti tinkamesnių būdų bendrajam saugumui išlaikyti. Taika turėtų gimti iš tarpusavio tautų pasitikėjimo, o ne būti užmesta joms ginklų baimės. Todėl visi turi veikti, kad pagaliau sustotų ginklavimosi lenktynės ir būtų iš tiesų pradėta nusiginkluoti — ne vienašališkai, o visų sutartu vienodu greičiu, pasirūpinus tikrai pajėgiomis garantijomis.[95]

Taip pat neturi būti nuvertintos pastangos, kurios jau yra padarytos ir vis tebedaromos karo pavojui pašalinti. Priešingai, reikia paremti daugybę geros valios vadų, kurie, net slegiami savo aukštų pareigų rūpesčių, vadovaujasi jiems tenkančia didžia atsakomybe ir stengiasi išvengti karo, juo baisėdamiesi, nors ir mato tikrai painią padėtį. Reikia karštai melsti Dievą, kad suteiktų jiems jėgos ištvermingai tęsti ir pajėgiai atlikti šį didžios meilės žmonėms darbą, kuriuo ryžtingai kuriama taika. Nėra abejonės, kad tai šiandien iš jų reikalauja mintimi ir širdimi peržengti savojo krašto ribas, atsisakyti tautinio egoizmo ir noro viešpatauti kitoms tautoms, ugdyti savyje gilią pagarbą visai žmonijai, kuri su dideliu vargu jau žengia į didesnę vienybę.

Taikos bei nusiginklavimo problemos jau nuo seniau yra stropiai ir ryžtingai svarstomos. Tą kelių ieškojimą

---

95 Plg. Jono XXIII encikl. **Pacem in terris**, kur kalbama apie nusiginklavimą, 287 psl.

ir tuo reikalu sušauktus tarptautinius kongresus reikia laikyti pirmaisiais žingsniais į šių didžiareikšmių klausimų išsprendimą. Parodytos pastangos ateityje turi būti dar uoliau skatinamos, laukiant praktiškų padarinių.

Tačiau žmonės tevengia pasitikėti tik kitų pastangomis, nesirūpindami savo pačių nusiteikimu. Juk tautų vadai, kurie yra savo žmonių gerovės laiduotojai ir drauge kloties nešėjai visam pasauliui, nepaprastai daug priklauso nuo plačiųjų masių nuomonės ir nusiteikimo. Nieko nepadės jų pastangos kurti taiką, kol žmones tebeskaldo ir savo tarpe kiršina priešiškumo, paniekos ir nepasitikėjimo jausmas, rasinė neapykanta bei užsispyrusios ideologijos. Todėl nepaprastai reikalingas naujas dvasios auklėjimas ir naujas viešosios nuomonės formavimas. Kas atsideda auklėjimo darbui, ypač jaunųjų tarpe, arba pavidalina viešąją nuomonę, telaiko savo griežta pareiga visuose žadinti naują, taikingą nusitatymą. Visi turime atnaujinti savo širdis, atverti savo akis visam pasauliui ir tiems uždaviniams, kurių visi išvien galime imtis žmonių giminės būklei pagerinti.

Teneapgauna mus tuščios viltys. Jei nebus nusikratyta priešiškumo ir neapykantos ir nebus padaryta tvirtų ir nuoširdžių visuotinės taikos sutarčių, jau patekusi į didelį pavojų žmonija, nors ir apdovanota įstabiomis mokslo žiniomis, gali žengti į tą tamsią valandą, kurioje bebus tik viena klaiki — mirties — taika. Tačiau ir tardama šiuos žodžius, dabartinių sielvartų prislėgta Kristaus Bažnyčia nepraranda tvirtos vilties. Neatsižvelgdama į nieką, ji mūsų metui vis iš naujo stengiasi skelbti šiuos apaštalo žodžius: „Štai dabar malonės metas“ pakeisti širdį, „štai dabar išganymo diena“ (plg. 2 Kor. 6, 2).

Tarptautinės bendruomenės kūrimas

Nesantaikos priežastys ir jų šalinimas

83. Kad būtų galima įgyvendinti taiką, pirmoje eilėje reikia išrauti iš žmonių tarpo nesantaikos priežastis, ypač neteisybę. Nemaža jų dalis kyla iš per didelės ūkinės nelygybės ir atidėliojimo padėtį taisyti. Kitos plaukia iš viešpatavimo dvasios ir paniekos asmenims, o dar giliau pažvelgus, iš žmogiškojo pavydo, nepasitikėjimo, išdidumo ir kitų savimeilės aistrų. Kadangi žmogus negali pakelti tokios netvarkos, iš to seka, kad, net karui nesiaučiant, pasaulį be paliovos drasko tarpusavio kivirčai ir smurtas. Tos pačios blogybės viešpatauja ir santykiuose tarp tautų. Todėl, norint jų nusikratyti ar užkirsti joms kelią ir sutramdyti nepažabotą smurtą, yra būtinai reikalingas geresnis bei didesnis tarptautinių institucijų bendradarbiavimas ir derinimasis. Taip pat būtina nepaliaujamai skatinti naujų organų kūrimą taikai skleisti.

Tautų bendruomenė ir tarptautinės institucijos

84. Mūsų metu didėja glaudūs tarpusavio priklausomybės ryšiai tarp visų žemės piliečių ir tautų. Kad tinkamai ir sėkmingiau būtų siekiama visuotinės bendrosios gerovės, tautų bendruomenei reikia taip susiorganizuoti, jog atitiktų šiandieninius uždavinius, ypač turint prieš akis daugelį kraštų, kuriuos tebevargina nepakenčiamas skurdas.

Šiems tikslams pasiekti kiekviena tarptautinės bendruomenės institucija savo būdu turi rūpintis įvairiomis žmonių reikmėmis. Visuomeninio gyvenimo srityje čia priklauso mityba, sveikatos priežiūra, auklėjimas, darbas. Kai kur, susidėjus aplinkybėms, iškyla ypatingi reikalai,

pavyzdžiui, rūpinimasis bendru besivystančiųjų kraštų kilimu, po visą pasaulį pasklidusių pabėgėlių vargais, emigrantų ir jų šeimų parama.

Jau veikiančios tarptautinės institucijos, ir pasaulinės, ir sritinės, yra tikrai nusipelniusios žmonių giminės padėkos. Jos yra pirmieji bandymai padėti tarptautinius pagrindus visai žmonių bendruomenei, kad būtų išspręstos be galo svarbios mūsų amžiaus problemos, liečiančios pažangos ugdymą visoje žemėje ir bet kokios rūšies karo išvengimą. Bažnyčia džiaugiasi visose šiose srityse tarp krikščionių ir nekrikščionių klestinčia tikra broliškumo dvasia, skatinančia vis uoliau darbuotis taip didžiam pasaulio skurdui sumažinti.

Tarptautinis bendradarbiavimas ūkio srityje

85. Nudienės žmonijos tarpusavio ryšiai taip pat reikalauja didesnio tarptautinio bendradarbiavimo ūkio srityje. Mat, nors beveik visos tautos yra pasiekusios nepriklausomybę, dar toli gražu jos nėra išsilaisvinusios nuo didelių nelygybių ir bet kurios rūšies priklausomumo ir nėra išvengusios didelių vidinių sunkumų pavojaus.

Krašto vystymasis priklauso nuo turimų žmonių ir lėšų. Kiekvienos šalies piliečiai švietimu ir profesiniu lavinimu turi būti paruošiami įvairiems ūkinio ir visuomeninio gyvenimo uždaviniams. Tam tikslui yra reikalinga užsienio žinovų pagalba. Teikdami pagalbą, tie žinovai tenesielgia kaip viešpačiai, bet kaip padėjėjai ir bendradarbiai. Besivystą kraštai negaus medžiaginės paramos, jei iš pagrindų nepakis mūsų meto pasaulinės prekybos metodai. Išsivysčiusieji kraštai privalo teikti ir kitokios pagalbos — dovanų, paskolų ar piniginių investicijų forma. Tegul viena pusė ją dosniai ir nesavanaudiškai teikia, o kita pagarbiai priima.

Norint sukurti tikrai visuotinę santvarką, reikia atsisakyti perdėto pelno vaikymosi, tautinių ambicijų, politinio dominavimo, karinių išskaičiavimų ir suktumų savajai ideologijai skleisti arba primesti. Siūloma daug ūkinių ir visuomeninių sistemų. Pageidautina, kad jose žinovai rastų bendrus sveikos pasaulinės apykaitos pagrindus. Tai bus lengviau pasiekiama, jei kiekvienas atsisakys savo iš anksto turimų nusistatymų ir bus pasiruošęs nuoširdžiam pokalbiui su kitais.

Kai kurie naudingi nuostatai

86. Minėtam bendradarbiavimui atrodo naudingi šie nuostatai:

a) Besivystantiems kraštams privalu įsidėmėti, jog pažangos tikslas, kurio turi sąmoningai ir tvirtai siekti, yra pilnutinis žmogiškasis piliečių tobulėjimas. Tenepamiršta, kad pažanga kyla ir auga pirmoje eilėje pačių savo krašto gyventojų darbu ir sugebėjimu. Ji turi būti grindžiama ne vien svetimųjų gėrybių pagalba, bet visų pirma savųjų turtų panaudojimu ir savo talentų bei tradicijų ugdymu. Šioje srityje turi šviesti pavyzdžiu tie, kurie turi daugiau įtakos kitiems.

b) Aukštą kultūros lygį pasiekę kraštai yra griežtai įpareigoti besivystantiesiems padėti šiuos uždavinius vykdyti. Pažangieji kraštai turi pasirūpinti savo psichologiniu ir medžiaginiu prisitaikymu, reikalingu šiam visuotiniam bendradarbiavimui plėsti. Prekiaudami su silpnesnėmis ir neturtingesnėmis šalimis, stropiai težiūri jų gerovės, nes iš savo gaminių pardavimo gaunamos pajamos joms yra reikalingos savo pačių pragyvenimui.

c) Tarptautinės bendruomenės uždavinys yra derinti ir skatinti vystymąsi, kiek galint tiksliau ir teisingiau padalijant tam tikslui skiriamas gėrybes. Toji bendruomenė taip pat privalo, išlaikydama pagalbos principą,

tvarkyti visame pasaulyje ūkinius reikalus, kad atitiktų teisės reikalavimus.

Tebūnie įkuriamos institucijos tarptautinei prekybai, ypač su mažiau išsivysčiusiais kraštais, ugdyti bei tvarkyti ir papildyti trūkumams, kurie kyla iš per didelės tautų pajėgumo nelygybės. Tokios rūšies tvarkomoji veikla, sujungta su technine, kultūrine ir finansine pagalba, turėtų aprūpinti pažangos siekiančias šalis reikalingomis priemonėmis tinkamam savo ūkio ugdymui.

d) Daugeliu atveju neatidėliojamai reikia peržiūrėti ūkines ir visuomenines santvarkas. Tačiau privalu saugotis neapgalvotai siūlomų techninių problemos sprendimų, ypač tų, kurie, teikdami žmogui medžiaginių patogumų, priešinasi jo dvasinei prigimčiai ir pažangai. Juk „žmogus yra gyvas ne viena duona, bet kiekvienu žodžiu, kurs išeina iš Dievo burnos" (Mt. 4, 4). Kiekviena žmonių šeimos dalelė savyje pačioje ir tauresnėse savo tradicijose slepia tam tikrą dalį dvasios lobyno, kurį Dievas yra žmonijai patikėjęs, nors daugelis ir nežino jo kilmės.

Tarptautinis bendradarbiavimas ir gyventojų daugėjimo problemos

87. Tarptautinis bendradarbiavimas yra nepaprastai reikalingas tiems kraštams, kuriuos šiandien gana dažnai, šalia kitų painiavų, ypač slegia sunkumai, kylą iš spartaus gyventojų skaičiaus augimo. Neatidėliojant reikia ieškoti kelių pasigaminti tai, kas būtina žmonių pragyvenimui bei tinkamam švietimuisi, ir tuo pasidalyti su visa žmonija. To siektina stropiu ir dosniu visų, ypač turtingesniųjų šalių, bendradarbiavimu. Kai kurie kraštai galėtų žymiai pagerinti savo gyvenimo sąlygas, jei, tinkamai pamokyti, nuo pasenusių žemdirbystės metodų pereitų prie naujų technikos priemonių ir su reikalingu apdairumu pritaikytų jas savo padėčiai. Tai turėtų lydėti

geresnės visuomeninės santvarkos įvedimas ir teisingesnis žemės padalijimas.

Valdžia turi savo kompetencijai priklausančių teisių ir pareigų, susijusių su šalies gyventojų daugėjimo problemomis, kaip įstatymų leidimas visoumenės ir šeimos gyvenimui tvarkyti, kaimo gyventojų kėlimasis į miestus, informacija apie krašto padėtį ir reikmes. Mūsų meto žmonės šiuo klausimu yra smarkiai susirūpinę. Todėl pageidaujama, kad katalikų žinovai, ypač universitetuose, visus šios srities klausimus ir planus uoliai nagrinėtų ir toliau plėtotų.

Daugelis tvirtina, kad gyventojų gausėjimas, bent kai kuriuose kraštuose, turi būti stabdomas visomis priemonėmis, bet kokiu šalies vyriausybės įsikišimu. Todėl Susirinkimas ragina visus šioje srityje saugotis tokių viešai arba privačiai patariamų, o kartais net primetamų sprendimų, kurie prieštarauja doros įstatymui. Kadangi žmogui yra duota neliečiama teisė kurti šeimą ir turėti vaikų, jų skaičiaus nustatymas priklauso nuo tinkamo tėvų apsisprendimo ir jokiu būdu negali būti pavestas valdantiesiems.

Tėvų sprendimas turi remtis tinkamai suformuota sąžine. Todėl labai svarbu, kad visiems būtų teikiama galimybė ugdyti savyje prideramą ir tikrai žmogišką atsakingumą, kuris gerbia Dievo įstatymą ir atsižvelgia į vietos bei laiko aplinkybes. Tai reikalauja įvairiose vietose gerinti pedagogines ir visuomenines sąlygas, o ypatingai rūpintis religiniu arba bent pilnu doriniu švietimu. Be to, žmonės turi būti išmintingai informuojami apie mokslo pažangą, ieškant tikrai patikimų ir dorai neprieštaraujančių metodų, padedančių susituokusiesiems reguliuoti gimimų skaičių.

Krikščionių pareiga teikti pagalbą

88. Krikščionys noromis ir visa širdimi teprisideda prie tokios tarptautinės santvarkos kūrimo, kur būtų nuoširdžiai gerbiamos teisėtos laisvės ir visų brolybė bendraujant. Prisidėti prie to kūrimo yra juo svarbiau, kad didesnė pasaulio dalis dar taip labai tebeskursta, jog vargšuose pats Kristus tarsi šaukte šaukiasi savo mokinių meilės. Tebūnie šalinamas žmones piktinąs dalykas, kad kai kurios šalys, kurių dažnai didesnę gyventojų dalį puošia krikščionio vardas, turi apsčiai gėrybių, o tuo tarpu kitos stokoja būtiniausių dalykų ir kenčia badą, ligas ir visokeriopą skurdą. Juk neturto ir meilės dvasia yra Kristaus Bažnyčios garbė bei ženklas.

Tad reikia girti ir remti tuos krikščionis, ypač jaunuosius, kurie savanoriškai siūlosi padėti kitiems žmonėms ir kraštams. Ir visi tikintieji, skatinami vyskupų žodžio bei pavyzdžio, turi pagal išgales lengvinti šio meto skurdą, senu Bažnyčios papročiu duodami ne vien iš to, kas atlieka, bet ir iš sau reikalingo turto.

Aukų telkimas bei paskirstymas diecezijose, paskiruose kraštuose ir visame pasaulyje, nors ir ne griežtai nustatyta, vienoda forma, turi būti planingai organizuojamas, kur tai paranku, katalikams veikiant išvien su kitais broliais krikščionimis. Juk meilės dvasia ne tik nedraudžia, bet dar reikalauja rūpestingai ir tvarkingai vykdyti visuomeninius bei labdaros uždavinius. Todėl ketinantieji atsidėti besivystančiųjų kraštų tarnybai turi būti gerai atitinkamuose institutuose paruošti.

Veiksmingas Bažnyčios dalyvavimas tarptautinėje bendruomenėje

89. Bažnyčia vykdo savo dieviškąją misiją — skelbia visiems žmonėms Evangeliją ir skleidžia malonės turtus. Tai darydama, ji padeda visame pasaulyje stiprinti taiką

ir dėti tvirtą pagrindą broliškam žmonių ir tautų bendradarbiavimui. Tas pagrindas yra dieviškojo ir prigimtojo įstatymo pažinimas. Žmonių tarpusavio bendradarbiavimui ugdyti ir skatinti Bažnyčia būtinai turi būti pačioje tautų bendruomenėje — tiek savo viešosiomis institucijomis, tiek pilnu ir nuoširdžiu visų krikščionių talkininkavimu, kuris yra įkvėptas vien troškimo visiems tarnauti.

Tai bus veiksmingiau pasiekta, jei patys tikintieji, įsisąmoninę savo atsakomybę kaip žmonės ir kaip krikščionys, jau ten, kur gyvena, stengsis ugdyti ryžtą noriai veikti išvien su tarptautine bendruomene. Ypač į šį dalyką reikia kreipti dėmesį religiniame ir pilietiniame jaunuomenės auklėjime.

Krikščionių vaidmuo tarptautinėse institucijose

90. Puiki tarptautinė krikščionių veiklos forma, be abejo, yra pavienė arba grupinė talka pačiose institucijose, kurios jau yra arba bus įkurtos tautų savitarpio bendradarbiavimui ugdyti. Be to, taikai ir broliškai tautų bendruomenei kurti daug gali padėti įvairios katalikų organizacijos. Jos turi būti stiprinamos, didinant gerai paruoštų bendradarbių skaičių ir reikiamas lėšas bei tinkamai derinant jėgas. Juk mūsų metu ir veiklos pajėgumas, ir pokalbio būtinumas reikalauja bendro planų vykdymo. Tokios organizacijos taip pat nemaža padeda plėsti neabejotinai tinkantį katalikams visuotinį žvilgsnį bei žadinti tikrai visuotinio solidarumo ir atsakingumo sąmonę.

Galų gale pageidaujama, kad katalikai, norėdami tinkamai atlikti savo uždavinį tarptautinėje bendruomenėje, stengtųsi aktyviai ir kūrybingai bendradarbiauti tiek su atsiskyrusiais broliais, kurie drauge išpažįsta tą pačią meilės Evangeliją, tiek su visais žmonėmis, kurie trokšta tikros taikos.

Matydamas neišmatuojamą skurdą, kurį didžioji žmonių giminės dalis dar ir dabar tebekenčia, Susirinkimas mano, jog labai vertėtų įkurti kokią nors visuotinės Bažnyčios įstaigą, visur nešančią beturčiams Kristaus teisingumą ir meilę. Jos uždavinys būtų žadinti katalikų bendruomenėje rūpestį neturtingų sričių vystymusi ir visuomeniniu teisingumu tarp tautų.

BAIGIAMASIS ŽODIS

Paskirų tikinčiųjų ir bažnyčių uždavinys

91. Ką šis šventasis Susirinkimas pateikia iš Bažnyčios mokslo lobyno, yra skirta visiems mūsų meto žmonėms, ar jie Dievą tiki, ar jį neaiškiai tepripažįsta. Tai pateikia, norėdamas jiems padėti, kad, aiškiau įžvelgę savo pilnutinį pašaukimą, geriau pritaikytų pasaulį aukštajai žmogaus vertybei, trokštų visuotinės bei giliau pagrįstos brolybės ir, meilės skatinami, didžiadvasiškai, bendromis jėgomis vykdytų neatidėliotinus mūsų meto uždavinius.

Kadangi pasaulyje sąlygos ir kultūros formos yra nepaprastai įvairios, ši programa daug kur yra apgalvotai nubrėžta tik bendromis linijomis. Nors ji iškelia Bažnyčios jau pripažintą mokslą, betgi ją reikės patobulinti ir papildyti, nes dažnai kalbama apie tai, kas nuolatos vystosi. Tačiau tikimės, kad daugelis dalykų, kuriuos iškėlėme, remdamiesi Dievo žodžiu ir Evangelijos dvasia, galės visiems tikrai padėti, ypač kai ganytojų vadovaujami tikintieji bus juos pritaikę atskirų tautų padėčiai ir galvosenai.

Pokalbis tarp visų žmonių

92. Bažnyčia yra skirta apšviesti Evangelija visą pasaulį ir sujungti Dvasioje į viena visų tautų, rasių ir kul-

tūrų žmones. Ta savo visuotine misija ji yra brolybės ženklas — brolybės, kuri įgalina ir stiprina nuoširdų pokalbį.

Tai reikalauja ypač pačioje Bažnyčioje ugdyti tarpusavio įvertinimą, pagarbą ir sutarimą, pripažįstant įvairius teisėtus skirtingumus, kad užsimegztų vis vaisingesnis pokalbis tarp visų, priklausančiųjų vienai Dievo tautai, ar jie būtų ganytojai, ar kiti jos nariai. Juk kas tikinčiuosius jungia, yra stipriau už tai, kas juos skiria. Tad tegalioja dėsnis: kur tikra, tebūnie vienybė, kur abejojama — laisvė, o visur — meilė.

Taip sakydami, mes turime mintyje ir tuos brolius bei jų sambūrius, kurių dar nesieja su mumis pilna vienybė, bet jungia Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios išpažinimas bei meilės ryšys. Žinome, kad krikščionių vienybės šiandien laukia ir trokšta net daugelis tų, kurie Kristaus netiki. Juo labiau ši tiesos ir meilės vienybė tarp visų krikščionių galingo Šventosios Dvasios veikimo dėka stiprės, juo labiau ji taps vienybės ir taikos nešėja visam pasauliui. Todėl jungtinėmis jėgomis, eidami šiandien tinkamiausiais tam kilniam tikslui pasiekti keliais, kaskart tobuliau atitikdami Evangeliją, stenkimės broliškai savo tarpe bendradarbiauti, kad patarnautume žmonių šeimai, kuri Kristuje Jėzuje yra pašaukta tapti Dievo vaikų šeima.

Taip pat kreipiamės į visus tuos, kurie išpažįsta Dievą ir savo tradicijose yra išsaugoję vertingų religinių ir žmogiškųjų elementų. Trokštame, kad atviras pokalbis mus visus ragintų ištikimiau priimti ir uoliau vykdyti tai, ką įkvepia Šventoji Dvasia.

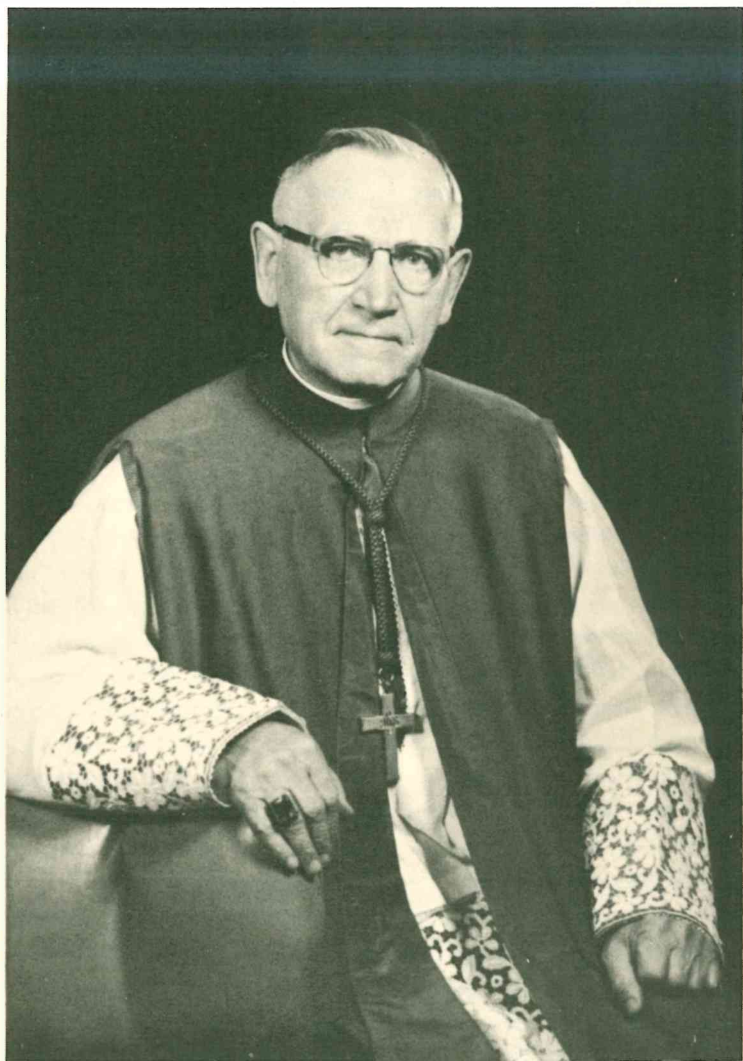
Siekdami tokio pokalbio, kuris vadovautųsi vien tiesos meile ir drauge būtų deramai išmintingas, iš savo pusės mes neišskiriame nė vieno: nei tų, kurie aukština didžias žmogaus dvasios vertybes, bet dar nepripažįsta

jų Davėjo, nei tų, kurie yra Bažnyčiai priešingi ir įvairiais būdais ją persekioja. Kadangi Dievas Tėvas yra visų pradžia ir tikslas, visi esame pašaukti būti broliais. Tad būdami pašaukti tuo pačiu žmogiškuoju ir dieviškuoju pašaukimu, mes galime ir privalome, atsisakę prievartos ir klastos, išvien darbuotis geresniam pasauliui kurti.

Geresnio pasaulio kūrimas ir artinimasis į tikslą

93. „Iš to visi pažins, kad jūs mano mokytiniai, jei turėsite meilę vienas kito" (Jn. 13, 35). Atsimindami šiuos Viešpaties žodžius, krikščionys nieko karščiau negali trokšti, kaip vis didžiadvasiškiau ir sėkmingiau tarnauti dabartinio pasaulio žmonėms. Todėl, ištikimai laikydamiesi Evangelijos ir naudodamiesi jos poveikio galia, susijungę su visais teisybę mylinčiais ir vykdančiais žmonėmis, jie turi atlikti žemėje didžiulį darbą, už kurį paskutinę dieną kiekvienas turės duoti apyskaitą tam, kuris visus teis. Ne visi, kurie sako „Viešpatie, Viešpatie!", įeis į dangaus karalystę; į ją įeis tik tie, kurie vykdo Tėvo valią (plg. Mt. 7, 21) ir stropiai imasi darbo. O Tėvas nori, kad visuose žmonėse mes matytume brolį Kristų ir tikrai veikliai, žodžiais ir darbais, jį mylėtume. Taip mes liudysime tiesą ir perteiksime kitiems dangiškojo Tėvo meilės paslaptį. Tuo būdu pasaulio žmonėse bus sužadinta gyva viltis, ta Šventosios Dvasios dovana, kad galiausiai jiems teks ramybė ir didžiausia laimė — jie bus paimti į tėvynę, spindinčią Viešpaties garbe.

„Tam gi, kurs savo veikiančia mumyse jėga gali padaryti be palyginimo daugiau, kaip prašome ar išmanome, jam tebūnie garbė Bažnyčioje ir Kristuje Jėzuje per visų amžių kartas. Amen" (Efez. 3, 20–21).

PREL. PRANCIŠKUS M. JURAS
Apaštališkasis Protonotaras
šios knygos mecenatas

Prel. Pranciškus M. Juras, P.A.

Gimė 1891. VI. 16 Būdų k., Šiaulių parapijoje, Lietuvoje ir ten ėjo pirmuosius mokslus. 1912 m. atvažiavo į Ameriką. Lankė Šv. Karolio kolegiją, Catonsville, Md., ir Šv. Vincento Pauliečio universitetą Čikagoje, o nuo 1917 m. Kenrick, St. Louis, Mo., ir Brighton, Mass., kunigų seminarijas. 1922. IV. 18 įšventintas kunigu Bostono, Mass., vyskupijai. Beveik visą laiką išbuvo lietuvių Šv. Pranciškaus Lawrence, Mass., parapijoje (5 metus vikaru ir 38 metus klebonu). 1967. V. 2 išėjo į pensiją išsitarnavusio klebono titulu. Už pavyzdingą pastoracinį darbą ir yptingus nuopelnus lietuvių išeivijai 1951 m. šv. Tėvo pakeltas prelatu Very Reverend titulu, 1959 m. — prelatu Right Reverend titulu ir 1966 m. — apaštališkuoju protonotaru. Šalia tiesioginių kunigo pareigų parapijoje labai daug dirbo religinėje, tautinėje, karitatyvinėje, visuomeninėje bei politinėje visų lietuvių išeivių veikloje, išeidamas toli už parapijos ribų. Tai vienas pačių didžiausių ankstyvosios mūsų išeivijos šulų. Jo vardą visur rasi. Jis garbės narys Lietuvos Vyčių, Motinėlės, Amerikos Lietuvių R. Kat. Susivienijimo, Lietuvių K. Kunigų Vienybės, Lietuvių R. Kat. Darbininkų Sąjungos, Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos, Lituaistikos Instituto. Eilę metų jis buvo centro valdybos pirmininkas Lietuvos Vyčių, Kunigų Vienybės, Liet. K. Darbininkų S-gos, Nukryžiuotojo Jėzaus Seserų Rėmėjų ir Nek. Prad. Marijos Seserų Rėmėjų (ir dabar tebėra). Buvo dvasios vadas ar ėjo įvairias kitokias pareigas daugelio lietuviškų organizacijų centro valdybose. Rašė į „Moksleivį“, „Giedrą“, „Vytį“, „Draugą“, „Tautos Rytą“, „Darbininką“, „Garsą“ ir kt. Įsteigė Amerikos Lietuvių Katalikų Archyvą (ALKA) ir jam tebevadovauja. Didelis Romos Liet. Šv. Kadimiero kolegijos ir lietuviškų vienuolijų, ypač jų spaudos darbų, rėmėjas. Keletai lietuvių jaunuolių padėjo išeiti moklus. Savo lėšomis išleido apie pusę šimto įvairaus turinio lietuviškų knygų.